

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

**ANDREAS FREDERIK
KRIEGER
DAGBØGER
1848—1880**

A. Krøyer.

STUDIE AF C. CONSTANTIN HANSEN, omtr. 1861–62.
RIGSDAGEN.

ANDREAS FREDERIK
KRIEGER'S
DAGBØGER
1848-1880

PAA CARLSBERGFONDETS BEKOSTNING

UDGIVET AF

ELISE KOPPEL · AAGE FRIIS · P. MUNCH

FØRSTE BIND

1.-10. BOG

1. JANUAR 1848 - NOVEMBER 1858

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG
KØBENHAVN · KRISTIANIA
MCMXX

F. E. BORDING — KØBENHAVN

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord	Side	I—XIV
1. Bog. Forberedelserne til en ny Forfatning, Martsministeriets Dannelselse, Virksomhed 1848	Side	1— 27
2. Bog. Novemberministeriet 1848—Juli 1851	Side	29— 78
3. Bog. Nogle Frem- og Tilbageblik 1849	Side	79—119
4. Bog. Juli- og Oktoberministeriet 13. Juli 1851—28. Januar 1852	Side	121—148
5. Bog. Januarministeriet 28. Januar 1852—Decbr. 1854	Side	149—158
6. Bog. Det Scheelske Ministerium 12. Decbr. 1854—18. Oktober 1856	Side	159—183
7. Bog. C. C. G. Andræs Ministerium 18. Oktober 1856—13. Maj 1857	Side	185—228
8. Bog. Det Hallske Ministerium 13. Maj 1857—Februar 1858	Side	229—258
9. Bog. Det Hallske Ministerium Marts 1858—Juli 1858	Side	259—320
10. Bog. Det Hallske Ministerium efter Andræs Udtreden 10. Juli 1858—10. November 1858	Side	321—355

FORORD

ANDREAS FREDERIK KRIEGER fødtes 4. Oktober 1817 i Kolbjørnsvik ved Arendal i Norge og var Søn af en dansk Søofficer, Kommandørkaptejn Johannes Krieger (1773—1818), hvis Fader faa Aar tidligere var optaget i den danske Adelsstand; Moderen Anna Elise Finne (1791—1863) var af norsk Slægt. Han opdroges i København; tyve Aar gammel tog han juridisk Eksamen med Udmærkelse. 1844 ansattes han efter en Studierejse i Udlandet (1841—43) som juridisk Universitetslærer ved Københavns Universitet, og han blev snart en af den nationalliberale Bevægelses fremtrædende Ledere. I 1848 blev han Borgerrepræsentant i København og Medlem af den grundlovgivende Rigsdag; i 1849 var han Ordfører for Rigsdagens Grundlovsudvalg og saaledes i første Række medvirkende ved 5. Juni Grundlovens Tilblivelse. I den følgende Periode sad han først i Rigsdagens Folketing 1849—52, senere, fra 1857, i Fællesforfatningens Rigsraad. — Sit Professorembede ombyttede han i 1855 med en Departementschefstilling i det slesvigske Ministerium; 1856—59 var han Medlem af Andræs og Halls 1. Ministerium først som Indenrigsminister, senere som Finansminister;

fra 1860 var han Assessor i Højesteret. I 1851 var han Medlem af Notabelforsamlingen i Flensborg; som han havde været Ordfører ved Junigrundlovens Vedtagelse i 1849, var han det i Rigsraadet, da Forslaget til Novemberforfatningen den 13. November 1863 kom til endelig Behandling. I 1864 blev han en af Danmarks Delegerede ved Konferencen i London. Efter Krigen 1864 beklædte han endnu Stillingen som Højesteretsdommer og var derefter fra 1870—74 først som Justitsminister, senere som Finansminister Medlem af Ministeriet Holstein. Fra da af havde han ingen fast Embedsstilling, men han var indtil 1890 Medlem af Rigsdagens Landsting; som forhenværende Minister benævnedes han Gehejmeraad eller Gehejmeetatsraad, uden dog ved nogen Udnævnelse at have modtaget denne sidstnævnte Titel. Som Landstingsmedlem og som Formand i en Række vigtige Kommissioner deltog han indtil det sidste i det offentlige Liv. I de Kredse, der beskæftigede sig med juridisk og historisk videnskabelig Forskning indtog han, skønt han ikke var selvstændig videnskabelig Arbejder, en fremragende Stilling, belæst og kyndig, aarvaagen, rig paa Initiativ og ivrig tilskyndende som han stedse var. Han stod i levende Forbindelse og fortrolig Brevveksling med talrige Politikere, Videnskabsmænd og Forfattere i Danmark og Norden og arbejdede indtil sin Død med uselvisk Interesse og usvækket Iver paa højst forskellige Omraader i det politiske og aandelige Liv. Fra omtrent 1860 kom han gennem sit fortrolige Venskab med Johanne Louise Heiberg i levende Berøring med de æstetisk-litterære Kredse. Hans Ungkarleghjem i

Villaen i Rosenvænget, hvor han flyttede ind i 1864, blev i en Menneskealder et af Midtpunkterne for Danmarks aandelige Liv og for nordiske Fællesinteresser.

Da Geheimeetatsraad Krieger den 27. September 1893 døde næsten 76 Aar gammel, efterlod han foruden en omfattende og betydningsfuld Brevveksling en sammenhængende Række Dagbøger, væsentlig af politisk Indhold, der omfatter Tiden fra Begyndelsen af Aaret 1848 til 24. Juli 1880. Disse Dagbøger danner en betydningsfuld og righoldig Kilde til Danmarks politiske Historie i de toogtredive Aar, hvorover de spænder. I lange Tider har Krieger Dag for Dag gjort Optegnelser; til andre Tider har han under eet samlet Oplysninger og nedskrevet Oversigter over vigtigere Begivenheder; Aar efter Aar har han utrættelig benyttet det rige Stof, der gennem hans mangesidige Embedsgerning, politiske Virksomhed og personlige Forbindelser stod til hans Raadighed: Statsraadsprotokoller, ministerielle og diplomatiske Papirer, officielle og private Korrespondancer og mundtlige Meddelelser. Videbegærlig og levende historisk interesseret, som han var, søgte han stedse at skaffe sig ny Oplysninger om Forhold og Begivenheder, som han havde haft med at gøre, og han lod ingen Lejlighed gaa fra sig, hvor han kunde udvide eller berige sin Viden; idelig vendte han tilbage til Forhold, han tidligere havde behandlet, for at forøge sine Samlinger, naar han tilfældig traf Personer, der havde været Deltagere i Begivenhederne og kunde give ham mundtlige Meddelelser eller overlade ham Optegnelser. Han havde rig Adgang hertil, thi han stod i Forbin-

delse med alle Lejre og kunde søge sine Oplysninger fra de forskellige Sider. Han førte en livlig Korrespondance med ledende Personligheder ikke blot i Danmark, men ogsaa i Norge og Sverige, hvor han fra Ungdommen af havde en stor Kreds af Venner, mest blandt Mænd i fremragende Stillinger, der var i Stand til og i Aarenes Løb havde vænnet sig til at holde ham underrettet om den politiske Udvikling og de fremtrædende Personers Forhold. Kriegers Interesser var vidt omspændende. De omfattede ikke blot alle Sider af det politiske Liv, men ogsaa litterære og videnskabelige Forhold, og med Opmærksomhed fulgte han baade den Slægt, med hvilken han selv var vokset op, og de yngre Slægtled, der efterhaanden rykkede frem. Samtidig afspejlede sig i hans Optegnelser den Interesse, hvormed han fulgte Udviklingen udenfor Nordens Grænser, altid ivrig optaget af, hvad der paa politiske, litterære og videnskabelige Omraader kunde tænkes at have Betydning for Forholdene hjemme.

Saaledes blev Kriegers Dagbøger en enestaaende Kilde til Oplysning om hans og hans Kreds' Tænken og Handlen i den Menneskealder, da de Nationalliberale satte deres Præg paa Udviklingen i Danmark.

I Slutningen af 1870erne var Krieger, der med særlig Opmærksomhed fulgte alt, hvad der havde med Historieforskning og Historieskrivning at gøre, traadt i et fortroligt Forhold til Historikeren A. D. Jørgensen, der i 1883 blev Rigsarkivar, og i de følgende Aar kom det til en stadig Meningsudveksling mellem dem om Danmarks indre og ydre politiske Udvikling i Kriegers Levetid. Krieger havde ikke blot meddelt A. D. Jørgen-

sen Enkeltheder af sine Dagbogsoptegnelser og sin store Brevsamling, men havde, da hans svage Syn vanskeliggjorde ham Læsning i større Omfang, lidt efter lidt ladet ham gennemlæse Dagbøgerne og store Dele af de rige Brevskatte; oftest foregik dette saaledes, at A. D. Jørgensens Højtlæsning for Krieger gav denne Anledning til nærmere Forklaring og Drøftelse. A. D. Jørgensen var paa denne Maade, samtidig med at han beskæftigede sig med den Krieger saa nærstaaende Fru Johanne Luise Heibergs Livserindringer og Breve, blevet fuldt fortrolig med Kriegers politiske Livsgerning og med den Rolle, som Krieger havde spillet i den nationalliberale Kreds. I sine sidste Dage tilintetgjorde Krieger adskilligt af sit litterære Efterladenskab, udskar bl. a. Blade rundt om i sine Dagbøger og brændte de Bind af disse, der indeholdt Optegnelser om Tiden efter 1880. Det væsentligste skaanede han dog, og i Henhold til hans testamentariske Bestemmelse overleveredes det efter hans Død til A. D. Jørgensen. Den 29. September 1893 modtog denne af Kriegers Executores testamenti Dagbøgerne og Brevene sammen med følgende Brev fra Krieger:

9. Febr. 1891.

Kjære Rigsarkivar Jørgensen!

Efter det Offer, De har bragt mig ved at gennemlæse det Meste af mine Optegnelser, er det en Selvfølge, at de afgives til Dem, om ikke før, saa efter min Død. Men min Bøn til Dem er, at De sørger for deres Tilintetgjørelse, naar De falder fra. Tilegn Dem hvad der kan lette Dem Oversigten over de Begivenheder, og Forstaaelsen af de Personer, som De mere eller mindre forud kjender, men antag Intet for sikkert, hvad De ikke paa

anden Maade finder bekræftet. Intet er nedskrevet i den Tanke, at det nogensinde skulde offentliggjøres i sin oprindelige Form.

Med Hensyn til de Brevskaber som i øvrigt maatte blive Dem overleverede af mine Testamenti executores, beder jeg Dem gjennergaae dem, og tilintetgjøre, hvad der ikke egner sig til at opbevares, forsaavidt ikke særlig Anvisning maatte være given om Tilbagesendelse m. m.

½ 1891.

Deres taknemmelige
FR. KRIEGER.

Med A. D. Jørgensens Skrift staar bag paa Brevet:

Modtaget 29. Sept. 1893 af Testamenti execut.

A. D. JØRGENSEN.

Kriegers Breve afleverede A. D. Jørgensen til Rigsarkivet, hvor de nu findes; Dagbøgerne beholdt han, og 18. Oktober 1893 nedskrev han følgende:

BEMÆRKNINGER TIL KRIEGERES BREV AF 9. FEBR. 91

Jeg forstår ikke Kriegers udtalelser om hans efterladte dagbøger (1848—80, 39 bind) således, at han har villet indskrænke brugen af dem til mig personlig, ligesom det jo er vist, at han ikke har gjort det store arbejde uden et bestemt hensyn til historien. Det er endvidere sikkert, at han i brevet har valgt sine Ord således, at det, som ej er sagt, ej heller er ment.

Det er derfor min bestemmelse, at jeg efter en passende tids forløb, f. e. om 10 år, hvis jeg da lever, vil gennemgå bøgerne og strege under, hvad der har selvstændig interesse, og ikke blot er optegnelser af noget, som findes andensteds — altså *personlige erfaringer* og *meninger*, desuden tildels *efterretninger* på 2. eller fjernere hånd, hvor de har betydning, og ikke har en

for andre unødigt sårende bråd, — hvorefter det bør udskrives og trykkes.

Skulde jeg ikke få dette gjort, men dø forinden, skal mine arvinger *ikke* tilintetgøre bøgerne, men lægge dem under forsegling indtil en af dem, ventelig Troels, er tilstrækkelig udviklet til at kunne udføre hvad jeg har påtænkt. Han skal da være berettiget til at tage bøgerne frem, gennemgå dem nøjagtig, sætte sig ind i forfatterens udtryksmåde og det hele materiales natur. Ved udgivelsen skal han helt igennem lade en anden mand læse en korrektur efter originalen og dertil vælge en mand eller kvinde, hvis evne til at udføre det ikke kan underkastes tvivl og hvis ord står ubetinget til troende overfor den offentlige mening. Denne skal da ved udgivelsen udtrykkelig bevidne, at aftrykket er overensstemmende med originalerne. Derefter skal disse tilintetgøres og ingen afskrift af det ved udgivelsen forbigåede må bevares.

Skulde Troels ikke være istand til at udføre dette hverv og ingen af mine andre Børn (ej heller Elise) føle sig kaldet til det, bliver det under deres tilsyn og ansvar at overdrage det til en anden, til hvis evner og pålidelighed de alle har den fornødne tillid.

Til offentlig afbenyttelse må bøgerne under ingen omstændigheder udleveres.

D. 18. Oktober 1893.

A. D. JØRGENSEN.

Paa et særligt Stykke Papir optegnede A. D. Jørgensen endvidere følgende:

KRIEGER'S DAGBØGER

Den omstændighed, at han lod mig læse alt og dog derefter udskar et antal blade, viser, at han tænkte sig en senere benyttelse *for offentligheden*.

Ligesaa den ytring, at han ikke ved *nedskrivningen* har tænkt herpaa. —

Den Plan om en Udgivelse af Kriegers Dagbøger, som A. D. Jørgensen her omtaler, naaede han imidlertid ikke at udføre inden sin tidlige Død den 5. Oktober 1897, og da han kun fik skrevet Afsnittet indtil Aaret 1852 af sin Del af Danmarks Riges Historie, fik han der blot Anledning til at benytte en ringe Del af Dagbøgenes Indhold. I den følgende Tid henlaa Dagbøgerne urørt, idet A. D. Jørgensens Hustru og øvrige Arvinger lod Spørgsmaalet om Udgivelse bero, indtil det havde klaret sig, hvorvidt nogen af Familien maatte ønske at overtage Arbejdet. I April 1911 blev Sagen derefter ordnet ved Overenskomst mellem paa den ene Side samtlige Arvinger: Enkefru Ida Jørgensen, Ingeniør Adolf Jørgensen, Havearkitekt E. Erstad-Jørgensen, Landsdommer Dr. juris Troels Jørgensen, Direktør O. E. Jørgensen og Fru Elise Koppel, f. Jørgensen, og paa den anden Side Dr. phil. Aage Friis og Dr. phil. P. Munch.

I Henhold til denne Overenskomst forelægges A. F. Kriegers politiske Dagbøger fra 1848—1880 Offentligheden, idet undertegnede Elise Koppel, Aage Friis og P. Munch i Forening har overtaget Udgivelsen. Vi bærer det fulde Ansvar for denne, og navnlig bevidner vi i Henhold til A. D. Jørgensens Bestemmelse udtrykkelig, at det Aftryk, der forelægges, vil blive overensstemmende med Originalerne, saaledes at der ej heller ved de skete Udeladelser eller paa anden Maade er foregaaet nogen Forvanskning af Teksten.

Af ovennævnte Overenskomsts Indhold skal iøvrigt anføres, at det i A. D. Jørgensens Skrivelse omtalte Tilsyn er overdraget til Dr. juris Troels Jørgensen, saaledes at den endelige Afgørelse af Spørgsmaal om Udeladelse

af Dele af Teksten eller Henlæggelse af visse Dele af Dagbøgerne til Udgivelse paa et senere Tidspunkt, der mulig rejses af ham, træffes af A. D. Jørgensens Børn. Saavel Udgiverne som A. D. Jørgensens Arvinger har forpligtet sig til ikke selv eller ved andre at tage eller opbevare nogen Afskrift eller Uddrag af de Dele af Dagbøgerne, der ikke offentliggøres, samt til ikke offentlig at omtale eller henvise til Indholdet af disse Dele af Dagbøgerne. Efterhaanden som Dagbøgerne er afbenyttede og udgivne, vil de være at brænde, saaledes at der derefter ikke vil findes Oplysning om de ikke udgivne Dele, medmindre saadanne maatte være henlagt til Udgivelse paa et senere Tidspunkt.

Om Principperne for Udgivelsen skal der her gøres enkelte Bemærkninger til foreløbig Vejledning. Udgiverne har først og fremmest taget Hensyn til de Synspunkter, der findes i de overfor gengivne Udtalelser af Krieger og A. D. Jørgensen, men da deri kun foreligger Antydninger, er Udgivelsesmaaden i Hovedsagen bestemt ved Udgivernes Skøn. Det maa betones, at Udgiverne ikke blot har været opmærksomme paa den store Mængde betydningsfulde positive Oplysninger om enkelte Forhold og Personligheder, som det her gælder om at gøre tilgængelig for Offentligheden, men tillige ved Gennemgangen har faaet et stærkt Indtryk af, i hvilken Grad disse Kriegers Optegnelser gennem en Menneskealder giver et karakteristisk Billede af hans egen Personlighed. Dagbøgerne som Helhed er et enestaaende Dokument til den nationalliberale Politik's Historie, og vi har stræbt saa vidt muligt at bevare Helhedspræget. Medens vi har udskudt en Mængde almindelig kendte Dagsefterretninger, har vi derfor ikke betænkt os paa

at medtage adskillige Optegnelser, der ikke i og for sig meddeler noget særligt nyt eller vigtigt, naar vi fandt, at Udeladelsen vilde bryde Sammenhængen i Kriegers Beretning eller borttage et nødvendigt Grundlag til Forstaaelsen af hans personlige Bemærkninger eller samlede Opfattelse.

Den medtagne Del af Teksten bliver principielt gengivet ord- og bogstavret. Medens Udeladelser i Almindelighed ikke bliver særlig paapeget, hvad Optegnelsernes dagbogsmæssige, kortfattede og ofte usammenhængende Form gør naturligt, vil der overalt, hvor en Udeladelse direkte eller indirekte har Betydning for den medtagne Del af Teksten, blive gjort opmærksom paa, at Udeladelse har fundet Sted. Prikker i den originale Tekst, f. Ex. hvor KRIEGER har foretaget Udeladelser i citerede Breve eller ikke har villet fuldføre en paa-begyndt Sætning, angives ved - - -.

Kriegers Tekst bærer Præg af hastig Dagbogsoptegnelse; der er en Mængde Forkortelser, skødesløs Tegnsætning og ikke faa Glemsomheder i Retskrivningen, en meget hyppig og uregelmæssig Anvendelse af Tankestreger og Parenteser etc. Ved Udgivelsen raades der Bod herpaa inden for naturlige Grænser. Tegnsætningen bliver læmpet, utvivlsomme Fejl rettet, mange Forkortelser udfyldt, men overalt, hvor der kan opstaa mindste Tvivl om Meningen, paapeges enhver Rettelse eller Udfyldning ved Hjælp af skarp Parentes, eventuelt ved udtrykkelig Bemærkning i Noterne. Der er i Reglen ikke gjort Forsøg paa at tilvejebringe Konsekvens i Kriegers Tegnsætning eller Retskrivning og særlig ikke i den ujævne Maade, hvorpaa han ofte bogstaverede samme Navne; man vil derfor, som i

de originale Dagbøger, tæt ved hinanden finde f. Ex. Danevirke og Dannevirke, Holsten og Holsteen, Scheel, Scheele og Schel, Manteuffel og Mannteuffel, Oskar og Oscar, Konference og Konferentse, Konseilspræsident og Conseilpræsident etc. etc. Derimod er Datoangivelserne, der i Dagbøgerne er skrevet uregelmæssigt, snart i Brøkform snart paa anden Maade, af praktiske Grunde i Reglen normaliseret. Originalens Parenteser er alle gengivet i runde Klammer.

Dagbøgerne er aftrykt saaledes, at Indholdet af hver enkelt af Rækkens 39 Bind er gengivet for sig, og foran hver enkelt »Bog« er meddelt en kort Redegørelse for dennes Indhold og Form samt almindelige Bemærkninger om, hvad der er medtaget eller udeladt.

Kriegers Tekst er gengivet for sig med de af ham selv senere tilføjede Indskud og Noter. De tekstkritiske Bemærkninger, alle Oplysninger til Teksten og de Frem- og Tilbagevisninger, som Udgiverne har ment at maatte tilføje, vil fremkomme for sig selv udenfor Teksten. Oplysningerne vil i Reglen indskrænke sig til at meddele, hvad der er strængt nødvendigt til Forstaaelsen af vedkommende Sted; lejlighedsvis vil der blive givet Henvisninger til den Litteratur, som kan tjene til Vejledning om de enkelte Meddelelser eller Udtalelser i Dagbøgerne, og hvor Udgiverne i trykte eller utrykte Kilder har kunnet konstatere Modsætning mellem væsentligere Meddelelser af Krieger og hvad der andet Steds er oplyst, vil der blive gjort opmærksom herpaa i Noterne. Men overalt og fuldt systematisk kan dette paa Grund af Dagbøgernes overvældende Mængde Enkeltmeddelelser vedrørende Danmarks politiske Historie i en Menneskealder ikke lade sig gøre; Kriegers Dag-

bøger er et historisk Kildeskrift, og enhver Historiker, der vil gøre videnskabelig Brug deraf, vil paa en Mængde Punkter blive nødt til at foretage selvstændige Studier for at kontrollere den nærmere Sammenhæng med de af Krieger givne Meddelelser, som specielt interesserer ham. Medens Udgiverne i denne Forbindelse maa erindre om Kriegers Ord til A. D. Jørgensen i Brevet af 9. Februar 1891 om Dagbogsoptegnelser: »Antag intet for sikkert, hvad De ikke paa anden Maade finder bekræftet«, finder vi os tillige foranlediget til at betone, at Kriegers Dagbogsoptegnelser at dømme efter den vidtstrakte Lejlighed, vi har haft til at kontrollere dem, er præget af en Stræben efter at gengive enhver Enkelthed med Samvittighedsfuldhed og Respekt for den historiske Sandhed, der neppe overgaas af noget andet tilsvarende Værk. Rundt om i Dagbogen vil man finde en Mængde »Senere Anmærkninger«, Henvisninger til Omtale af samme eller beslægtede Forhold etc., der viser i hvilken Grad Krieger indtil sin sidste Tid uafladelig syslede med sine tidligere Optegnelser, hvad enten det gjaldt de samtidige Dagsnotitser eller de samlede Oversigter over vigtigere Forhold, som han nu og da nedskrev. Denne Gennemarbejdelse, til hvilken ofte knytter sig Drøftelse af paagældende Forhold med Personer, der kunde give ny og flersidige Oplysninger, viser, i hvor høj Grad Krieger bestræbte sig for, at disse Optegnelser, der »ikke var nedskrevet i den Tanke, at de nogensinde skulde offentliggøres i deres oprindelige Form«, kunde blive saa korrekte og sandfærdige som muligt.

Udgivelsen af Kriegers Dagbøger bekostes af Carlsbergfondet, hvis Direktion Udgifterne hermed bringer deres bedste Tak. Værket vil formentlig udgøre seks eller syv Bind paa henved femogtyve Ark hvert, og der vil sandsynligvis hengaa længere Tid, inden hele Teksten kan foreligge trykt og de nødvendige Oplysninger og Noter, Person- og Sagregister være udarbejdet. Den sidstnævnte Del af Arbejdet vil ikke kunne afsluttes, før hele Teksten er trykt, da det, for at gøre Udgaven saa praktisk brugelig som mulig, vil være nødvendigt at samle disse Oplysninger til hele Værket under et, og Optegnelsernes Karakter gør idelige Frem- og Tilbagevisninger ønskelig. Da Dagbøgerne indeholder Omtale af et overordentlig stort Antal Personer, hvis Navne for en stor Del jævnligen vender tilbage, vil de nødvendige Oplysninger for en Del blive samlet i een udførlig Personfortegnelse; videre vil Værket bringe en Oversigt over alle danske Ministerier fra 1848 indtil Kriegers Død 1893, en Liste over fremmede Diplomater i København og danske Diplomater i Udlandet fra 1848 til 1881, samt eventuelt andre lignende Hjælpebidler, for hvilke Læserne efter Værkets Indhold har særlig Brug, og som vil supplere Noterne til hvert enkelt Sted. I Slutningsbindet vil ligeledes blive samlet de almindelige Bemærkninger eller særlige Undersøgelser af enkelte Punkter, som Udgivelsen maatte give Anledning til.

Først med disse nødvendige Tillæg vil »Kriegers Dagbøger« være let tilgængelige, men da ogsaa Teksten alene uden Kommentarer vil have Betydning som en væsentlig Kilde til et Afsnit af dansk Historie, der i høj Grad paakalder den nulevende Slægts Interesse,

har Udgiverne anset det for rimeligt at lade de enkelte Bind fremkomme efterhaanden, som Trykningen er tilendebragt.

Det Portræt af Krieger, der findes foran i dette Bind, er en Gengivelse af Constantin Hansens Studie til det store Maleri af den grundlovgivende Rigsforsamling og malet omtrent 1861—62. Det er vistnok det tidligste bevarede Billede af Krieger.

København, Februar 1920.

ELISE KOPPEL AAGE FRIIS P. MUNCH

1. BOG
FORBEREDELSENE
TIL EN NY FORFATNING
MARTSMINISTERIETS DANNEELSE
VIRKSOMHED
1848

FØRSTE BOG

DAGBOGENS Titel er den, der findes angivet af Krieger paa Bindets Inderside.

Bogen rummer 280 Sider, hvoraf omtrent Halvdelen er beskrevet. Optegnelserne, der begynder med Christian VIII's Sygdom og Død, er, som det fremgaar af Indhold og Form, ikke samtidige men nedskrevet senere. Tidspunktet kan ikke bestemt gives, men Nedskrivningen maa være foretaget, efter at Krieger som Minister eller ved andre Ministres Mellekomst har haft Adgang til Statsraadsprotokollerne; Referater eller Uddrag af disse er en Hovedbestanddel af hans Optegnelser. Hertil kommer Meddelelser fra andre Kilder vedrørende Martsministeriets Dannelse; maaske er P. G. Bang for en væsentlig Del Hjemmelsmand dertil.

Til Optegnelserne, af hvilke de allerfleste er gengivet her, slutter sig Afskrifter, Uddrag eller Referater af Beretninger fra Orla Lehmann fra hans Rejse til Berlin og London til Udenrigsministeren F. M. Knuth af 31. Marts, 2., 8., 11. og 13. April 1848; da Originalerne findes i R. A. (U. M. Krigen 1848. Korresp. vedr. Vaabenstilstanden i Malmø etc.), er de ikke gengivet her.

Om Tiden fra 10. April 1848, hvor Optegnelserne i 1. Bog slutter, til 11. Novbr. 1848, hvor 2. Bog begynder, indeholder Dagbøgerne intet.

UNDER Christian d. VIIIs Sygdom havde navnlig Tillisch arbejdet paa, at man ved Kongens Død skulde optræde beroligende og forsonende; Hvidt burde tilkaldes til Raadførsel med Statsraadet. Criminil og Ørsted heldede til denne Mening; Stemann var bestemt imod; 5 Politiet maatte kunne holde Alt i Orden. Bang fik Criminil til at gaae med [til] et Udkast til en Proclamation; Treschou sender W. Oxholm til den Gamle; han gav da nogenlunde efter. Kongen døde d. 20. Januar Kl. 10—11. Om Natten Statsraad, hvor Tillisch refererede. C. Moltke, 10 Statsminister. Bang var tilstede. Da C. Moltke vilde, at Kundgjørelsen, (der ikke maatte indeholde bestemte Til-sagn om* »fri constitutionel Forfatning«), skulde omtale Betyggelsen af *Landsdelenes* gjensidige Rettigheder, fik Bang »*Borgernes*« sat i Stedet (ifr. A. B. 20. Januar 1848). 15 Fra 24.—26. Januar holdtes Statsraad, Bardenfleth Statsminister. Bardenfleth var indført, Tillisch, Bang, O. Moltke tilstede, Stemann syg og fraværende men voterede. Alle Detailler skjødtes ud; Kongen sluttede sig til Fleertallet. Moltkes Forslag, at Slesvigs og Holsteens 20 hidtilværende Forbindelse skulde omtales, antoges trods Bang og Bardenfleth. Næste Dag (d. 27.) vilde Stemann** ved skriftlig Tilslutning til Mindretallet, men det hjalp ikke, da Moltke og Criminil truede med i saa Fald at ville udtræde.*** Til Enkelthedernes Udarbejdelse ned-sattes en Comite, C. Moltke, Ørsted og Bang; (Vilh. Moltke undskyldte sig.) Der skulde være to Kamre; det

* Adressens Udtryk.

** Chr. VIII havde skriftlig lagt Kongen særlig paa Sinde at følge S[temann].

*** Bang fik dog som Mægling et Forslag ind om det danske Sprogs Hævdelse.

første aristokratisk (sachsisk) det andet demokratisk (*Leiere* paa Landet halvaarlig 12 Rd., Kbh. 32, Kbstd. 20 Rd.).

Imidlertid brød Uveiret ud i Paris og i Tydskland.

- 5 Herhjemme samledes *dels* de Liberale, *dels* Phønix-folkene (Sponneck, Francke osv.), *dels* Nogle der vilde, at Kongen skulde udtale, at der ikke ligeoverfor Tydskland kunde indtræde nogen Forandring i Slesvigs Stilling; til Betyggelse et nyt Element ind i Statsraadet
- 10 (Halls Forslag til Tutein; han tænkte paa Knuth). Man samledes hos I. E. Larsen (David, Treschou, Tutein, Scavenius, Neergaard); da Treschou modsatte sig, kom man kun til at nedsætte en Comite, Larsen, David, Hall.
- 15 Larsen havde netop skrevet et Udkast, da det blev for sildigt.

Bardenfleth havde nærmet sig de Nationale. Lehmann havde længere Audientser hos Kongen.

- DEN 20. MARTS kom Salicath op til Comiteen og fortalte Casinobeslutningerne. C. Moltke meget util-
- 20 freds.

DEN 21. MARTS Kl. 6 Bang til Bardenfleth, hvor Monrad var.

Kl. 9 Statsraadsmøde (Side 5). C. Moltke, Criminil og Ørsted Afsked.

- 25 *Første Forsøg* Kl. 1. Monrad, Sponneck, Francke vare nær ved Enighed, da M. fordrede Hvidts Optagelse; da krævede Francke Forbindelsen mellem Slesvig og Holsteen opretholdt. Kl. 7 atter Møde — sprængt.

- Andet Forsøg.* Hvidt, Monrad, Sponneck, Bang. Bang
- 30 (Natte[møde]) fordrede 1) egen Landdag for Slesvig. M. H. [o: Monrad og Hvidt] Ja. 2) Erklæring fra Lehmann, Clausen og Tscherning (fælles Diplomatie og Krigsvæsen). 3) En agtet Mand fra Hertugdømmerne. Rathgen vilde ikke. Scheel-Plessen fandt, at naar Monrad indtraadte,
- 35 burde og Adv. Claussen kaldes.

DEN 22. MARTS Morgen Kl. 6. Bardenfleth nedtrykt; Kongen mismodig, men vilde dog gaae med sit Folk.

Spm. om en *provisorisk* Styrelse: 1) Scheel-Plessen, 2) Bang, 3) Bardenfleth, under Forudsætning af Leder-nes Samtykke, navnlig til Slesvigs Selvstændighed. Der var megen Tvivl; sidst samtykkede Lehmann som Schouws og Monrads Slave. Men imidlertid var *Skirner* kommen. 5 Prindsen af Augustenborgs Brev opbragte Kongen; paa den ene Side Plessen, C. Moltke, Bang, Bardenfleth: Frygt for et demokratisk Ministerium; paa den anden Side den voxende Forbittrelse. Kongen vil gaae i Spidsen for sit Folk; V. Oxholm siger: *Nu er det Tid at kalde* 10 *Skandinaverne*. Kongen samtykkede: »Men Rolighed vil jeg have.«

Paa den ene Side W. Moltke, C. M[oltke], Bluhme, Bardenfleth, Schøller, paa den anden Lehmann, Monrad, Hvidt, Clausen, Tscherning. W. Moltke bragte da først 15 en Liste, uden Clausen og Krigsministeren in blanco. Lehmann lod Clausen gaae men standsede T., gik ind til Kongen, og nu tilbødes Krigsministeriet Tscherning; da man indrømmede ham hans Fordring, »fuldstændig Handlefrihed«, modtog han det. Martsministeriet var 20 dannet. Dog kom Bluhme til og Carl Plessen svævede.

DEN 21. MARTS. I Statsraadet udtalte Kongen, at der herskede Mistillid til det nuværende Regjeringssystem, henvisende til Bardenfleths nærmere Udvikling. Denne fremhævede, at man formentlig nu maatte knytte Sles- 25 vig til Danmark, idet man agtede den provindsielle Selvstændighed og hævede Rsk. 28 Januar 1848. Han spurgte da, om Forholdene havde bragt de andre Medlemmer til den samme Overbevisning, og om de selv under denne Forudsætning troede at kunne erhverve Folkets Tillid. 30

C. MOLTKE ansaae ei Systemforandringen for nødvendig, og kunde derfor ikke slutte sig til den med fuld Overbevisning.

CRIMINIL kunde i ethvert Tilfælde ikke vente Tillid.

ØRSTED havde aldrig havt synderlig Tillid til Rsk. 28 35 Januar, men fastholdt dog Rsk.s Hensigt; han ansaae det for den høieste Naade, naar det blev tilladt ham at træde af.

DEN 22. MARTS. Til Statsraadet vare tilkaldte Moltke Brjegentved], GSM. [Geheimstatsminister] Bardenfleth, KPr. [Kammerpræsident] Bluhme, RkD. [Rentekammerdeputeret] Plessen, Hvidt, Tscherning, Monrad, Lehmann, 5 Protokolfører Lunding. Efterat Kongen og Arveprindsen havde taget Sæde, erklærede Kongen, at han havde udset de Nærværende til at danne sit Ministerium. Allh. [Allerhøjstsamme] betragtede sig fra dette Øieblik som constitutionel Konge; Ministeriet var ansvarligt. Moltke havde 10 at overtage Præsidiet i Statsraadet, selv vilde han kun tage Plads, naar han af CPRs. [Conseilspræsidenten] indbødes. Derpaa gik Kongen og Arveprindsen. En Skrivelse fra Prinds Frederik Slesvig-Holsten-Augustenburg fremlagdes. Plessen saae deri alene en faktisk Oplysning om 15 den herskende Gjæring; han gjentog, hvad han havde yttret for Kongen, at han kun havde overtaget den ham tilbudne Stilling i det Haab at kunne være til Nytte, og at han ikke kunde andet end træde tilbage, naar en Retning indsloges, som han antog for at maatte føre til Ulykke. Han 20 troede nu, at Ro og Fred kunde tilveiebringes ved at give efter for det i Hertugdømmerne almindelige Ønske om fælles Ffg. for Slesvig og Holsteen og en Union mellem et saadant Slh. og Dmk., hvilket ikke forekom ham med Nødvendighed at maatte medføre Slesvigs Indlemmelse 25 i det tyske Forbund. Subsidiært maatte han foreslaae, at der blev tre særskilte Stænderforsamlinger, een for Holsteen, een for Slesvig, een for Dmk., og at de hertil ankomne Deputerede hørtes derom. Conseilspræsidenten fraaadede paa det bestemteste Plessens principale For- 30 slag; paa Tschernings Opfordring om Afstemning erklærede Statsraadet sig eenstemmigt derimod. Plessen ansaa saaledes dette Spm. for afgjort, men maatte dog bemærke, at det vilde føre til en Uafhængighedserklæring for Hertugdømmernes Vedkommende, som naar den under- 35 støttedes af hele Tydsklands Magt vilde gjøre det umuligt for Dmk. at gjenvinde Hertugdømmerne.

CPr. bemærkede, at en Indrømmelse af en Fællesff. for begge Hertugdømmer vilde vække saadanne Følelser i en-

hver dansk Mands Hjerte, at det vilde være umuligt at vedligeholde Rolighed i Landet. Skulde Tydskland med hele sin Magt understøtte en Løsrivelse af Slesvig, da vilde det vel være muligt, at Dmk. vilde ligge under, men det vilde med Hæder ligge under, og ingen Dansk kunde give sit Samtykke til at bortkaste Landets Hæder, hvilken Yttring Statsraadet tiltraadte.

CPr. bemærkede nu om Plessens subsidiære Yttring, at der var indtraadt Forhold siden 28. Januar 48, som i høi Grad talte for en særskilt Forfatning for Holsteen; naar Holsteen aldeles maatte slutte sig til Tydsklands Fremtid, og der blev en fælles constitutionel Forfatning for hele Tydskland, vilde det være unaturligt, at nogensomhelst Forbindelse i Forfatningen fandt Sted mellem Holsteen og Dmk. Slesvig er derimod uadskillelig sluttet til den danske Krone, men mangeaarig Hævd har oprettet særskilte Rettigheder, særskilt Administration og Retspleie. Disse Rettigheder bør hjemle Slesvigerne en vis Selvstændighed; Spmet. bliver, hvorvidt den kan udstrækkes.

Lehmann vil udvikle Holsteens statsretlige Selvstændighed som tydsk Forbundsstat; Slesvig er derimod uadskillelig bunden til Dmk., men har Ret til *provindsiel* Selvstændighed.

MONRAD fremhævede det Ubestemte i Begrebet Selvstændighed; afseet fra den store Afstand mellem *statsretlig* og *pr. Sstd.* kunde denne sidste atter enten udvides til ethvert Lovgivningsforhold eller indskrænkes til blot communale Forhold.

Hvidt-Lehmann.

TSCHERNING vil indrømme Slesvig al den Selvstdgd., der er mulig, men troer, at Forbindelsen med Dmk. er det Væsentligste, og at Enhver, der krænkede denne, erklæredes i Oprørstilstand.

CPrs. var heri enig.

Bluhme ligl., dog maatte han bemærke, at skjøndt Slesvig var uadskillelig fra Dmk., var der dog Forhold til Holsteen, som tilkom Slesvig med Berettigelse, i alt Fald med lang Tids Hævd, og som det vilde vække Mis-

nøie at hæve, at navnlig Delingen af de industrielle og commercielle Fh. ei vilde modtages med Tilfredshed.

Bardenfleth kunde ei tiltræde den Anskuelse, at en administrativ og juridicel Forbindelse med Holsteen kan
5 tilstaaes Slesvig.

CPr. var af den Formening, at naar saaledes Forholdene stilledes paa den Maade, at Slesvig kom til at staa i det samme Fhd. til Dmk. som Holsteen til det tyske Forbund, kunde der ei være Tale om administrativ eller
10 jurisdictionel Forbindelse mellem S. og H. Nexus socialis var en aldeles personel Forbindelse uden Betydning i denne Retning.

CPr. mente iøvrigt, at man ikke [skulde] svare Deputationen for hurtigt, da ethvert Øieblik var vigtigt at
15 vinde for at sætte Armeen paa Krigsfod.

Lehmann ansaae Opsættelse for skadelig, men vilde gribe Leiligheden til en tydelig Udtalelse om H.s — og Lbg.s statsretlige Stilling, og med Fyldestgjørelse af Slesvigs provindsielle Selvstændighed; dog kunde han ikke
20 antage, at man burde indrømme Vedblivelse af de gamle administrative og jurisdictionelle Forbindelser med Holsteen.

Bluhme: Det var ei heller hans Mening; han havde kun villet minde om, at det var muligt, man i Slesvig
25 kunde lægge mere Værd paa disse traditionelle Forhold til Holsteen end paa de provindsielle Concessioner fra Dmk.

Plessen: Det var vistnok ikke rigtigt at gaae for meget i Detailen m. Hs. til Selvstændighed, men der burde
30 dog gives den et Indhold. Den nærværende Sammensætning af Statsraadet indeholdt ikke nogen tilstrækkelig Repræsentation for noget af Htgdrne.

Lehmann vilde for Holsteen have Mænd, der aldeles fulgte den tyske Bevægelse; CPr. bemærkede, at der
35 vilde indtræde det samme Forhold med Dmk. og Holsteen som med Sverrig og Norge.

Plessen mente, at Hans Majestæt burde udtale, at han anerkjendte Holsteen som en selvstændig Forbunds-

stat og at Allerhøjsts. forelagde Udkastet til en særlig Forfatning for det for dets prov. Stænder; iøvrigt maatte man først see Adressen.

Lehmann tilraadede en Erklærings Udstedelse snarest muligt, efterat man havde seet Adressen. 5

Bardenfleth ligl.; altsaa ikke Udsættelse for at ruste.

Tscherning ligl.; kunde man indlade sig i Underhandlinger med Slesvig, burde man nøies med et provisorisk Forhold og indtil Videre indskrænke sig til at yde dem Beskyttelse, der forlangte det. 10

Plessen fremhævede det Retfærdige i at underhandle med Deputationen, der maatte have samme Leilighed til at udtale sig, som Bevægelsespartiet her, der nu var kaldt ind i Ministeriet; man burde kalde Mænd over fra Slesvig og Holsteen for at raadslaae; Slesvigs og Holsteens Selvstændighed burde anerkjendes. 15

Tscherning vil ei have Indflydelse paa Holsteen.

Monrad mente, at Holsteen ikke var repræsenteret, saa at Kongen her burde tale alene. Iøvrigt maatte man nærmere tydeliggjøre den Ffg., der skulde gives for Slesvig og for Holsteen, navnlig udstrakt Valgret, Pressens Frihed og Edsvorneretter. 20

Lehmann tilraader, at Kongen udtaler for Holsteen, at han vil slutte sig til de folkeligste Fyrster.

Bluhme-Monrad. 25

CPr. opkastede det Spm., om man skulde stræbe efter, at Deputationen blev, eller om man skulde forlange andre udnævnte ad hoc.

Monrad mente, at man skulde underhandle med de nuværende Deputerede, hvis de vilde blive; en Udtalelse af Kongen vilde virke gavnligt, da det vilde vække et besynderligt Indtryk, om Oprørsfanen plantedes umiddelbart derefter; i det Mindste vilde næppe Friskarer danne sig for at hjælpe det slesvigh. Parti. 30

Tscherning opkastede Spm. om Troppers Oversendelse til Als. 35

PLESSEN. Enten ikke negociere eller ikke sende Tropper.

Moltke: Altsaa ikke Tropper. Men *Hecla* til Hertuginde Vilhelmine.

Monrad mente, at Tilsigelsen om Concessioner maatte komme samtidigt med Tropper.

Bardenfleth: Det vilde afbryde alle Forhlgr. nu strax at sende Tropper, og de Danskes Liv derved endmere ⁵ udsættes.

Plessen kunde ikke antage, at de Danske i Almindelighed vilde være udsatte for Voldsomhed.

Tscherning ei heller, og vilde nødig have *Hecla* sendt; hellere et uarmeret Dampskib. Tsch. vilde have Støtte ¹⁰ mod de Mange, der trængte paa umiddelbar Magtændelse.

Bluhme klagede over, at man vilde hindre *Kopenhagens* Afgang.

Forfatningsudkastet blev overgivet Bardenfleth, som ¹⁵ skulde referere det i Statsraadet, hvorefter en Commission kunde nedsættes af nogle faa Medlemmer.

DEN 23. MARTS. Udenrigsministeren var kommen.

Francke var tilstede.

Plessen meddelte det foreløbige Svar, der var givet ²⁰ Deputationen af Kongen; Deputationen havde iøvrigt yttret, at denne deres Mission var ihnen vom Volke aufgezwungen.

Francke fratraadte ifølge en Bemærkning af Lhn.

Plessen meddelte, at Francke skulde succedere Scheel ²⁵ som Regjeringspræsident og forsøge en Mediation; Scheel havde [efter] eget Ønske faaet sin Afsked, hvilket Kongen havde meddelt Deputationen. Da Lehmann mente, at det ei kunde ske, uden at Statsraadet var hørt, svarede Plessen, at det hørte under hans Virkekreds, som Chef ³⁰ for Cancelliet. Det Ultimatum, der maatte gaae forud for Sendelsen, burde fastsættes saa hurtigt som muligt, han troede ikke, der kunde findes en mere qualificeret Personlighed end Fr., hvis Charakter og Anskuelser han vilde svare for, og hvis Navn havde en god Klang ³⁵ i Hertugdømmerne.

Plessen satte de enkelte Punkter i Adressen under Forhandling:

1. Fællesffg. for Slesvig og Holsteen. — Afvist.

2. Slesvigs Indlemmelse i det tyske Forbund — ligl.

3. Almeenvæbning anb[efale]t af Tscherning og Hvidt.

Plessen: Allgemeine Volksbewaffnung zu Erhaltung der öff. Ordnung u. Sicherheit u. mit Vorbehalt näherer Regulation.

4. Ubetinget Pressefrihed.

Ja. Ophævelse af enhver præventiv Forholdsregel, hvorved Pressefriheden indskrænkes.

5. Anerkjendelse af Forsamlings- og Foreningsret.

Monrad: En aldeles ubunden Ret umulig.

KPrs.: Indrømmes under Forbehold af, at Forsg. havde lovligt Øiemed og holdt sig inden Lovens Grændser.

6. Scheels Entledigelse.

Lehmann fremlagde nu et Udkast til en Besvarelse.

Plessen yttrede, at de fremsatte Ønsker vare ligesaa 15 levende i Slesvig som i Holsteen. Det var en Umulighed at hindre et Sammenstød, naar man ikke søgte en Mellemvei. Han antog det rigtigst, at Kongen udtalte, at han ikke vilde indgaae paa en fælles Ffg., men han vilde eengang og uden Følger for Fremtiden sammenkalde 20 begge Hertugds. Stænder til en Forsamling og forelægge dem en Valglov. De, der mødte efter denne Valglov, kunde man da forelægge det Spm., om de vilde blive ved Dmk. eller Holsteen, paa denne Maade var det vel muligt, at Slesvig kunde blive delt, men det var ei usand- 25 synligt, at Freden kunde opretholdes.

Monrad meddelte, at de Deputerede for ham havde yttret, at de ansaae det for afgjort, at den attraaede Forbindelse mellem Slesvig og Holsteen maatte føre til Slesvigs Indlemmelse i det tyske Forbund, men de syntes 30 ei utilbøielige til at indlade sig paa en Deling af Slesvig.

Da Conseilpræsidenten under adskillig Forhandling om Formen for Besvarelsen paany satte No. 1 under Forhlg., udtalte Monrad, at Spmet., om Slesvig vilde slutte sig til Holsteen eller Dmk. ikke kunde overlades 35 den af Plessen paapegede slesvigske Forsamling, da den slesvigholsteenske Tendents hos Majoriteten i Slesvig var bekjendt. At lade Spmet. afgjøre ved en særskilt Beslut-

ning af større eller mindre Communer, vilde og føre til Urimeligheder, sæt at f. Ex. Flensbg. vilde blive ved Dmk., Haderslev derimod slutte sig til Holsteen. Spmet. kunde kun være om en større eller mindre Selvstændighed. De ⁵ Deputerede havde imidlertid yttret, at denne Selvstændighed var uden Vægt, da de ikke antog andet end, at selv med den største provindsielle Selvstændighed maatte Slesvig dog blive dansk. En Deling af Slesvig, som af de Deputerede privat foreslaaet, var utænkelig. Slesvigerne var ¹⁰ fremfor Alt Slesvigere, og bleve de danske Slesvigere revne fra de tyske, vilde rimeligvis Forholdet stilles saa forvendt, at Dmk. maatte bruge Magten mod de Første.

Tscherning antog, at man vel kunde indlade sig paa ¹⁵ en føderativ Forbindelse mellem Dmk. og Slesvig som mellem Cantonerne i Sveits, men ethvert Brud paa denne Føderation maatte da betragtes som Oprør.

BARDENFLETH maatte paa det Bestemtteste erklære det for en Umulighed for dette Ministerium med *Plessen* at ²⁰ overlade Afgjørelsen til en efter en ny Valglov valgt Forsamling,

HVIDT kunde først finde en saadan Udvei undskyldelig, naar Slesvig var besat af fremmede Tropper, og man vilde søge dog at faae Noget igjen.

²⁵ CPr. ansaae Spmet. om 1) for afgjort; skjøndt han baade for Dmk. og Hertugdømmerne beklagede en Krigs Følger.

BLUHME erkjendte Umuligheden for Ministeriet i at fravige det Vedtagne, men ønskede i Htgdrne. en ³⁰ competent Autoritet, som Kongens Svar kunde forelægges. I Stænderforsamlingerne kunde en saadan ikke findes; han foreslog, at der for hvert Hertugdømme udvalgtes en Commission til at tage Svaret i Overveielse; det maatte da forelægges af Francke. Befolkningen vilde derved i ³⁵ alt Fald vinde Tid til at overveie, hvad der nu blev budt, og hvad der ved en Krig kunde vindes. Den bevægede Tid i Tydskland vilde vistnok lægge dem advarende Exempler for Øie. Tscherning tiltraadte denne Mening.

MONRAD kunde vel forsøge det, men Oprøret vilde ud-
bryde ved Deputationens Tilbagekomst.

LEHMANN omtrent ligesaa.

BARDENFLETH fraraadede denne Fremgangsmaade, det
var ei Kongen værdigt at anerkjende en saadan Auto-⁵
ritet; heller et Manifest til Folket.

CPR. antog, at man i Dmk. kunde udlægge en saadan
Fremgangsmaade som foreløbig Anerkjendelse af Her-
tugdømmernes Berettigelse. Men en Kundgjørelse af Svaret
eller samtidig var rigtig. ¹⁰

PLESSEN fandt fremdeles, at en Commissair maatte
bringe et Ultimatum for at underhandle navnlig om Sles-
vigs Selvstændighed.

TSCHERNING kunde godt tænke sig Slesvig som en i
statsretlig Hsd. med Dmk. fødereret Stat, det blev derfor ¹⁵
ikke berettiget til at indtræde i det tyske Forbund, da
det vilde være Oprør.

LEHMANN antog et saadant juridisk Baand for util-
strækkeligt; det var en Uting at faae et Monarkie med
3 skattebevilgende Forsamlinger og 3 Statsretter. ²⁰

TSCHERNING mente dog, at Forholdet foreløbigt maatte
søges løst. Man burde forsøge Alt for at kunne und-
skylde Krigen.

MONRAD articulerede Selvstændigheden: 1. en egen Land-
dag, ²⁵

2. et bestemt Quotaforhold til Skatternes Udredelse
(Folkemængden),

3. Anvendelsen af en Quotadel af Skatterne til Sles-
vigs Brug overladt til Landdagens Bestemmelse,

4. lige Berettigelse for det danske og tyske Sprog; ³⁰
iøvrigt maatte den fælles Forsamling have besluttende
og lovgivende Magt, ligesom Armeen og Ministeriet burde
være fælles.

LEHMANN mente, der vilde indtræde Vanskeligheder
ved Quotadelens Anvendelse. ³⁵

C.Pr. ligl.; det kunde udtales i almindelige Udtryk, at
Skatterne skulde fordeles efter et ligeligt Forhold.

Da Tscherning og Plessen urgerede Føderationen, be-
mærkede Monrad, at Forholdet var vanskeligt, hvor der

stod to Nationaliteter ligeoverfor hverandre, hvor den ene var den anden saa langt overveiende.

TSCHERNING. Fremfor Alt Underhandlinger.

CPR. Diplomaterne anerkjende Slesvig som en Del af den danske Stat. Han foreslog et Svar til Deputationen og et Manifest til Folket.

KNUTH ansaae det for meget vanskeligt at bestemme Begrebet Føderation saaledes, at Folket ei blev uroligt.

TSCHERNING mente, at et føderativt Fh. og provindsiel Selvstændighed grændsede nær op til hinanden; man maatte enten tilsige det Første eller nævne de enkelte Punkter.

CPr. vilde da foretrække det Sidste; at udtale en Føderation vilde volde stor Uro og Misnøie.

Tsch. Man kunde jo gjøre, som M. og K. vilde; men tilbød Slesvig en Føderation, maatte man foretrække det for Krig; imellem disse Punkter kunde Francke bevæge sig som Underhandler; tiltraadtes Alternativet Føderation, maatte Ministeriet fratræde, men Krig var undgaaet.

Moltke og Monrad stemte imod Føderations-Tilbud, da man ved denne mistede ethvert diplomatisk Grundlag.

PLESSEN. Man maatte tilstaae Slesvig statsretlig Selvstændighed; ellers vilde Ingen gaae derover som Præsident.

HVIDT fandt det høist urigtigt at afgjøre Sagen for at skaffe en bestemt Mand til Regjeringspræsident.

PLESSEN: Man kunde ikke underhandle uden gennem en RPr.

MONRAD: Fastsæt de yderligste Betingelser, og dersom disse ei modtages, erklær Krig.

TSCHERNING: Kunde man derved undgaae Krig, kunde man gjerne udvide Betingelserne til en Føderation.

LEHMANN vilde have Slesvigs Selvstændighed som Underhlsbasis og Articulationen af de enkelte Punkter som Underhandlingsgenstand.

KNUTH: Det maatte i alt Fald overlades Francke, naar han kom tilbage og indestod for Fred ved Sligt; da kunde Ministeriet aftræde.

CPR. overdrog nu Plessen at affatte Svaret.

DEN 23. MARTS Eftermiddag Kl. 8. Fraværende Plessen, Tsch. og Lhn.

Efter Forslag fra 1) Hvidt, Lehmann, Tsch. og Monrad vedtoges, at Ministrene ikke skulde have Rang.

2) Monrad, at 2400 Rdl. Gage, fsv. ei alt høiere i anden Stilling.

3) H. R. [Højesteret] Værneting.

Plessen og strax efter Lehmann mødte. *Monrad* foreslog, at Clausen skulde tiltræde Ministeriet; han vilde da træde tilbage fra Cultusministeriet. 10

PLESSEN: Dette vilde gjøre et skadeligt Indtryk i Htgd. og lamme Underhulgerne.

HVIDT erklærede, at Bang i Kongens Navn havde nævnt Clausen; som en af de Mænd, der skulde danne Ministeriet.

BARDENFLETH antog, at Clausens Indtræden vilde forandre Sagernes nuværende Stilling. 15

Knuth og Plessen maatte ansee det for nødvendigt at Ministeriet kom til Ende med at constituere sig.

CPrs. erklærede, at det af Hvidt Anførte var ham ubekjendt; Sagen sattes derfor i Bero. 20

Plessen begjærede Rang som Cancellipræsident.

Plessens Svarudkast oplæstes. Plessen erklærede, at han ei havde confereret med Deputationen, men kun med Francke og Warnstedt; bifaldtes hans Udkast, vilde Francke gjøre Alt for en Udsoning, skjøndt han ei troede, at der bødes nok. 25

Monrad og Lehmann ansaae sig overbeviste om, at de Deputerede ikke vilde gaae ind paa det gjorte Udkast, men maatte holde paa, at Svaret affattedes i Overensstemmelse med de tagne Beslutninger. 30

Bardenfleth tiltraadte denne Anskuelse, idet Udkastet berørte en Forf. for Slesvig uden Forbindelse med Dmk.

CPr. ligl.; at raadslaae om en Ffg. for Slesvig er forskelligt fra det Vedtagne.

Plessen: Hvis Underh. begynde, maa han og Francke 35 fordre, at ingen Tropper sendes derover. Ffg. for Slesvig maatte ifølge Lg. [Lovgivningen] nødvendigt forelægges de slesvigske Provindsialstænder. Iøvrigt havde han i Svar-

udkastet vel ei udtalt Alt, hvad S. R. [Statsraadet] havde vedtaget, men ei heller Andet, end hvad der var vedtaget.

Monrad: Efter Udkastet vilde Slesvigerne erholde Skattebevillingsret og lovgivende Myndighed uden Forbindelse med Dmk.; og det indeholdt ikke den energiske Udtalelse af Holsteens Udvikling til den størst mulige Frihed, hvorpaa han byggede Haabet om høist betydelig Virkning.

Plessen tvivlede om, at Holsteen foretrak selv den frieste Ffg. for en Forbindelse med Slesvig.

Lehmann: Dette evasive Svar vilde aldrig bringe Sagen videre.

Bardenfleth: Sagen var afgjort i Formiddags.

CPr. ligl.; kun Redactionen var der Spm. om, det nu forelagte Udkast vilde iøvrigt frembringe en yderst opbidet Stemning; bekr. af Knuth og Bdf.

Statsraadet vedtog imod Plessen, at der burde tales tydeligt og ligefrem. CPr. resumerede det Vedtagne:

at Holsteen adskilles og erholder en fri Forfg.;

at Slesvigs Forbindelse med Holsteen hæves, og at det erholder en Forfatning i Fællesskab med Dmk.;

at der sikkres Slesvig en udvidet provindsiel Selvsdhed.;

at man ikke burde omtale en føderativ Forbindelse mellem Slesvig og Dmk., men at et saadant Tilbud i alt Fald burde skee fra den anden Side, saa at Underhlgernerne maatte foregaae paa det mellemliggende Gebeet. Han antog iøvrigt, at man kunde indskrænke sig til at conferere med Francke og Warnstedt.

Plessen bemærkede, at naar Svaret og Kundgjørelsen blev det samme, og, saaledes som nu bestemt, skulde udtale Alt, maatte han træde tilbage.

Efterat Lehmann atter havde oplæst et af ham tidligere fremlagt Udkast med nogle Modificationer, yttrede Plessen og Monrad, at der i Htgd. lagdes saamegen Vægt paa den formelle Ret, at Spmet. nødvendigt maatte ordnes i Medfør af denne og ikke paa en revolutionær Maade.

Plessen henviste til Rsk. 28. Jan., som bestemt tilsagde den vedblivende Forbindelse mellem S. og H.

Moltke og Knuth bemærkede, at Basis for Rsk. ei existerede.

Lehmann vilde have den provisoriske Regjering nedsat til Comite til for Holsteen at gjøre Forfsforslag.

CPr. bemærkede, at Consequentsen medførte, at de danske og slesvigske erfarne Mænd samledes; skulde de Sidste ei komme, saa vare de i alt Fald indbudne, og den formelle Ret ei brudt fra dansk Side.

MONRAD foreslog for Holsteen, at den prov. Regerings Medlemmer udarbeidede Udkastet, at det forelagdes de erfarne Mænd, disses Betænkning Stænderne med en Valglov, og endelig Udkastet en ny efter Valgloven valgt Forsamling, og at den samme Fremgangsmaade fulgtes for Slesvig—Dmk.

Plessen gjentog sin tidligere Erklæring at ville virke for Sagen, saalænge et fredeligt Udfald var muligt, men at han maatte træde tilbage, ligesom Francke, saasnart han ansaae det for umuligt.

En endelig Omredaction ved Lehmann og Plessen vedtoges; Plessen paatog sig at besørge Reenskriften til næste Dag Kl. 11, efterat have confereret med Francke, som gjorde Paastand paa, hvis et Forsøg til Mægling skulde lykkes ham, ved sin Tilbagekomst at tiltræde Statsraadet under denne Genstands Discussion.

DEN 24. MARTS. Procl. til Kbhvns Indvaanere, underskrevet af Kongen.

CPrs. meddelte, at Plessen og Francke havde trukket sig tilbage.

K.M. bemærkede, at det sl.-h.-lbg. Cancellie in corpore havde taget sin Afsked, og at man havde bortflyttet en Deel af Archivet.

CPr. Knuth overtog Præsidiet i det sl.-h.-lbg. C. og han selv Marineministeriet, assisteret af Zahrtmann.

Knuth henviste til Paulsen i Kiel m. Hs. til Cancelliet.

Da Plessen beholdt Conceptet til Svaret, affattede Lehmann et nyt, der eenstemmig vedtoges, og derpaa underskredes af Kongen.

Trykkefrihedsanordning 24. Marts.

Monrad reiste Spmlt. om et Regjeringsblad.

DEN 25. MARTS Efterm. Kl. 6¹/₂. 1. Krigsministeren vilde udbede sig allh. Ordre (da kgl. Res. ansaaes rigtigst) til at sammentrække et Corps paa et angivet Sted og benytte det efter nærmere eventuelle Krigsomsdh. Iøvrigt

5 Oplysning om Forsvaret.
Finansministeren oplyste Pengefh. i Rendsborg.

Udenrigsministeren forelagde Udkast til en Depeche til London.

Af en confidentiel Skr. til Grev Rev[entlow] *udelodes* eenstemmig en Passus om en Deling af Slesvig som en Udvei, man i alleryderste Tilfælde kunde tænke paa. Monrads Forslag, at ingen Pension maatte være høiere end den nye Ministergage, mødte saa megen Modstand, at han tog det tilbage. Lehmann vilde ikke have Gage, saalænge

15 han ikke havde Portefeuille.

Monrad fik Penge til to unge Mænd til at sætte sig ind i det slesvigske Skole- og Kirkevæsen.

Det vedtoges at foretage Husmandssagen.

DEN 27. MARTS. Procl. til Slesvigere.

20 Kongen reiser til Linien, CPrs. følger. (Et Medlem af Kongehuset havde udtalt sig mod de seneste Fhsregler.)

CPrs., Knuth og Tscherning frygte for en Tilnærmelse til Rusland, Monrad ikke.

Forfatningssagen fremskyndes.

25 Statsraad hver Dag Kl. 12.

DEN 28. MARTS. Monrad fremhævede atter Nødvendigheden af Dannelsen af et Folkeorgan; derfor maatte Provindsialstænderne i Kongeriget og Slesvig indkaldes og Forslag forelægges dem om Rigsforsamling med Valglov. Moltke og Bardenfleth fremhævede, at først maatte

30 Rsk. 28. Jan. hæves. B. gjør Udkast. Tscherning meddelte, at en Colonne Frivillige under Krohn gik ind i Slesvig; hvis de kom til Haderslev og spurgte, om der skulde angribes, naar der forlangtes Assistance af den velsindede Befolkning i Slesvig. Det vedtoges at svare [paa] en

35 Skr. til Kongen fra den prov. Regj. gennem det sl.-h.-lbg. Cancellie. Ligl. vedtoges det, at Krigsministeren skulde

erhverve Kongens Bemyndigelse til at angribe Krohns Tropper, hvis de kom nær Grændsen. Ligl. fuldstændig Blokade af alle Stæder, hvor det oprørske Flag vaier, og ellers efter særlig Ordre; dog udsattes Blokade af de holsteenske Havne.

5

DEN 29. MARTS. B[ardenfleth] meddelte, at Scheel fandt det betænkeligt at udstede et Patent om de slesvigske Stænders Indkaldelse, da der ikke var nogen Øvrighed, til hvem det kunde sendes.

Det vedtoges, at Bluhme skulde følge Kongen, naar han reiste til Armeeorpset.

DEN 30. MARTS. Conseilprs. meddelte fra Udenrigsministeren, at Lauenborg holdt sig udenfor Oprøret.

Han foreslog Scheel til Regjeringscommissær i Slesvig. Da Monrad bemærkede, at han først maatte erklære sig enig med Ministeriets Principer og arbeide sammen med Flor, (der maatte souteneres, skjøndt han havde gjort et uheldigt Misgreb ved Proclamationens Udstedelse), indfandt Scheel sig. Han havde (tydsk) forudseet og forudsagt Revolutionen; er habe, da er gewusst, dass man in Kopenhagen schweige u. rüste, alles Mögliche gethan, um den Ausbruch zurückzudrängen; es wäre ihm aber unmöglich gewesen, da man keine Concessionen sondern Revolution gewollt, und es wäre seiner Meinung nach ganz gleichgültig gewesen, welche Antwort die Deputation v. Kopenhagen zurückgebracht hätte, die Revolution wäre doch ausgebrochen. Da der Gang der Begebenheiten stündlich neue Massregeln erheischt hätte, so müsste er sich mit dem Drange der Umstände gegen den Verdacht der Inconsequenz verwahren.

30

Paa Præsidentens Spm., om han som R. C. [Regjerings Commissær] vilde slutte sig til Ministeriet, erklærede han,

dass er sich S. M. u. den Männern der Regierung, namentlich dem Programm des Ministeriums aus voller

35

Überzeugung anschliesse, dass er aber bei seiner Anstellung 3 Püncte zu bemerken habe:

1. dass er eine ubeschränkte Vollmacht in jeder Richtung, die nicht das Justitzwesen oder die Kriegsführung
5 betrefte, erhalte,

2 dass man ihm volles Zutrauen schenken müsse,

3 dass man aber bedenken musste, dass gegen seine Person in den Hztzn., vorzüglich den Städten, ein hoher Grad von Animositet herrsche.

10 CPr. og M[onrad]s Anskuelser navnlig om Slesvigs Selvtændighed tiltraadte Scheele.

Tscherning gjorde Animositeten mod Scheel gjældende og fandt det hensigtsmæssigere, at Scheel erholdt en Anvendelse her i Byen.

15 Efter Scheels Fratræden besluttedes det, (idet bl. a. Monrad fremhævede, at han i sin stænderske Virksomhed havde vist en vis Raahed og Brutalitet, men ingen Conduite, at Scheel ei ansaaes for nogen Frihedsven, at der circulerede mindre heldige Rygter om hans private
20 Liv), at han skulde blive i Kbhvn., for at assistere Regjeringen.

Paa Forespørgsel anbefalede han til Regjeringscms. Johannsen og Lassen men ikke Sponneck (Dansk). Ved Behandlingen af Sagen om Justitsministeriets Organisation nedsattes den tiltænkte Gage fra 3500 Rdl. til 3200
25 Rdl., ligl. for Mourier (Monrad 3000 Rdl. som Regel).

Man vilde dog ikke gaae ind paa Us. [Ussings] og Ms. [Mouriers] Fordring om til enhver Tid at kunne gaae af med fuld Gage i Pension eller ind i Høiesteret.

30 De gamle gik af med fuld Gage.

DEN 31. MARTS. Knuth fik efter adskillig Indsigelse fra M. og B. (mod Deling) Samtykke til en Protokol, der skulde lægges til Grund for en Conferents med den russiske og engelske Gesandt, hvorved Preussen skulde forpligtes til ikke at lade sine Tropper rykke ind over Grændsen, bevæge Meklbg. og Hannover til det Samme og opfordre den provisoriske Regj. til ikke at overskride Li-

nien Husum—Eckernf., medens Dmk. da ei vilde overskride Flensbg.—Dagebüll.

Det bifaldtes, at Sponneck havde forbudt Hestes Udførsel over Toldgrændsen.

Zahrtmann var nu villig til at overtage Marinemst. Det overveiedes, om Scheel skulde gjøres til Directeur eller til Minister for Slesvig, men Alt skulde forblive i statu quo.

Efter Monrads Forslag sammensattes den slesvigske Regjscommission af Sponneck, Johannsen jun. og Lassen.

Den skulde handle i nøieste Forbindelse med Krigsminist.

Ussing og Mourier opgav Høiesteretsexpectance, Ussing fordrede og fik 3,200 + 500 (G. P.) + 300 (særlig); (har Ret til 3,500 Pension). Mourier fordrede fuld Gage i Pension, men det nægtedes.

DEN 1. APRIL. Kongen. Stændernes Indkaldelse. Sponneck.

Man vilde snarest muligt indkalde de slesvigske Stænder til Sønderborg. Udenrigsministeren og Justitsministeren skulde conferere om en Commissarius.

DEN 3. APRIL. Til Regjeringscems. vedtoges nu Grev Sponneck, Kirstein og en tredie Slesviger, hvis Valg overlodes Sponneck.

Kongen ønskede Bluhmes Ledsagelse paa Reisen til Slesvig.

Valgloven forhandlede.

Bardenfleth mente, at Hovedspmet. var Antallet af de Deputerede. Et mindre Antal, valgt paa bred Basis, vilde gjøre dobbelte Valg nødvendige.

Monrad fandt det første Spm., hvor man vilde lægge Valgmyndigheden. Ingen Repræsentation af Classer og Interesser.

Hvidt enig heri, men saae dog Vanskeligheder i Landbefolkningens mindre Intelligens; ikke Census, men maaske bestemte personlige Qualificationer.

Knuth fremhævede Nødvendigheden af, at den conservative og liberale Anskuelse begge kunde komme til at gjøre sig gjældende.

Tscherning havde fundet, at Feilen var, at man havde overført Repræsentationen fra Communen, hvor Interesserne gjorde sig gjældende, til Staten; men endnu var vel Tiden ikke kommet til at søge det politiske Liv repræsenteret; derfor maatte man søge Folkekredsene repræsenterede.

Bluhme saae Hvidts Vanskelighed og foreslog, at nogle enkelte i eller udenfor Ministeriet skulde gjøre et Forslag.

Monrad gik nu videre til Reguleringen. Vilde man benytte Eiendoms-Census, maatte det da være Netto-Eiendom, men hellere Skat, og da en hvilkenksomhelst Skatteydelse til Stat eller Commune. Man kunde ikke udelukke Bonden, men hvorfor da ikke gaae dybt ned? Man fandt den samme Mangel paa Oplysning; den samme Egoisme, den samme Raahed, men ogsaa de samme gode Sider, den samme Sundhed i Omdømme, Simpelhed i Sæder; hellere en Folkeregjering end en blot Anti-Gods-Eier-eller Gaardmandsrepræsentation. Gik man nu med til det Yderste, hvilket han under de nuværende Forhold ansaae for nødvendigt, skjøndt ikke i og for sig for et Gode, vilde han vælge ethvert brugbart regulerende Middel, saasom at Kongen udnævnte en Deel af Rigsforsamlingens Medlemmer; maaske endog Provindsialstænderne. Han anbefalede derfor Tokammer-systemet som et regulerende Middel.

Tscherning protesterede imod Valgmyndighedens Begrænsning ved Skatteydelse, Almuevalg som i England var det Eneste, der nu kunde tilfredsstillende.

Hvidt vilde meget ønske den engelske Valgmaade, men fremhævede de engelske Valgrets-betingelser; hos os blot Selvstændighed.

Tscherning. Indskrænkningerne i England gjælde ikke den egentlige Valghandling men Valgdommeren.

Bardenfleth vilde for at opgive al Interesserepræsen-

tation ogsaa opgive al Census, men vilde da desto bestemtere holde paa Dobbeltvalg; ellers Interessevalg.

Moltke: Ingen Yderlighed, Mænd, om hvis Duelighed man kunde være overbevist, maatte vælges. 5

Monrad: Man vilde ikke have en vis Intelligens repræsenteret, men den folkelige Kraft. Paa Landet betalte Alle, som ikke vare Almisselemmer, Skat, og i Kbhvn. betalte Alle gjennem Leien. Han anbefalede det engelske Valgcandidatesystem. 10

Bluhme troede dog, at det maatte fremgaae af sig selv. Indirecte Valg vilde gjøre Ministeriet upopulært. Ingen andre Qualificationer end uplettet Rygte og Selvstændighed. Absolut Pluralitet. Valg sogneviis.

Kongen udnævner en Quotadel. 15

Bardenfleth: f. Ex. $\frac{1}{3}$.

DEN 5. APRIL. Zahrtmann Marineminister. Stemningen mod Enkedronningen meget betænkelig.

Hvidt foreslog efter Conferents med Monrad:

1. Alder. 25 Aar. 2. Uplettet Rygte. 3. Selvstændighed. 20
(Ei psl. Tjenestefh., medmindre han selv holder Dug og Disk.)

En Fjerdedel Kongevalg.

200 Deputerede for Danmark-Slesvig (150 à 11,500.) 25
11 Kbhvn. — 107 Dmk. iøvrigt. 32 Slesvig.

En Kjøbstad paa 5000: 1, 15000: 2, 25000: 3.

Justitsministeren modsatte sig dette Hensyn til Kbstderne.; saa kom man ind paa andre Klasser. Iøvrigt holdt han paa indirecte Valg; Valgdistrikterne for hver 10000 Msker.; 1 Valgmand for hver 100. Maaske *da* kun $\frac{1}{6}$ Kongevalgte, 30 men ellers $\frac{1}{3}$.

Knuth udtalte sig stærkt imod indirecte Valg paabe- raabende sig Norges Exempel; »intetsteds havde en Con- stitution baaret saa slette Følger.«

Monrad vilde vige for Majoriteten, skjøndt han holdt 35 paa de directe Valg.

M. Hs. til Valgformerne henstillede han:

1. den engelske — — —

2. Sognevalg med absolut Majoritet, Omvalg mellem de 3, der havde de fleste Stemmer.

3. 1 Protokol for Øerne, 1 for Jylland, 1 for Slesvig,
5 saa at Minoriteterne allevegne fra kunde samles.

Moltke udtalte sig ligeledes mod Hensynet til Kjøbstæderne, og for directe Valg.

Monrad resumerede:

1. Valgret og Valgbarhed grundes ikke paa Eiendom,
10 Beskatning eller Stand.

2. Der forbeholdes Majestæten Ret til en Quotadel af Valgene.

3. Det indirecte Valg er forkastet.

Alder ikke under 30 Aar.

15 Iøvrigt foretages Sagen engang endnu, paa Grund af Tschernings Fraværelse.

DEN 7. APRIL. For Øieblikket toges ingen Beslutning om Hærens yderligere Forøgelse.

Tscherning erklærede at maatte fratræde, naar Kongen
20 skulde vælge. Det var at danne en kunstig Majoritet af samme Art som den, der skilte Ludvig Philip ved Thronen.

DEN 8. APRIL. Tscherning havde faaet Ordre til at reise til Slesvig. Scheel indkaldtes fra Forgemakket under Referatet i Anledning af Reisen. Monrads Forslag
25 om provisorisk at lade Communerne vælge Embedsmænd i Stedet for de afgaaede forkastedes.

Oberst Hansen fik Fuldmagt i Tschs. Fraværelse uden dog at overtage Portefeullen.

30 Da Bardenfleth nu gjorde opmærksom paa Nødvendigheden af Valglovens Udarbeidelse, gjorde Monrad, Moltke og Zahrtmann Tscherning Forestillinger mod hans Udtræden, og Tsch. lod sig da nøie med, at hans afvigende Anskuelse udtaltes.

35 DEN. 10. APRIL. Bardenfleth, Hvidt og Monrad skulde med Ussing udarbeide Valglovsudkastet.

Forskellige Valglovsdetaller drøftedes. Man vedtog 30 Aars Alderen ogsaa som Valgbarhedsbetingelse; ligeledes enedes man om Nødvendigheden af nogen Tids Ophold i Valgdistriktet.

Det engelske Valgsystem fandtes betænkeligt af Moltke, Zahrtmann og Bardenfleth.

Det vedtoges, at Kongen valgte en Fjerdedel.

Man vedtog offentlige Valg trods Bardenfleths og Zahrtmanns Indsigelse.

2. BOG
NOVEMBERMINISTERIET
NOVEMBER 1848-JULI 1851

ANDEN BOG

PAA *Dagbogens første Blad staar: November Ministeriet November 1848—Juli 1851 (med en foregaaende Oversigt over de kritiske Dage i 1848).*

En Del Blade er udrevet; først findes en Paginering, der begynder med 63; derefter følger den ovennævnte Oversigt, der gaar fra ²⁴/₂ 1848—²⁹/₁₁ 1850, men da denne kun indeholder Notitser om Begivenheder i Udlandet er den her udeladt. Derpaa kommer en ny Paginering 1—455 og en Del upaginerede Sider, paa hvilke findes de her trykte Optegnelser; desuden en Del her udeladte Notitser, der mest vedrører politiske Begivenheder i Udlandet eller almindeligt Dagsnyt. Endelig findes en Del Uddrag af Depecher og private Breve fra den danske Gesandt i Frankfurt a. M. Bernhard Bülow fra Januar—Marts 1851. Intet synes at være samtidige Optegnelser; det meste er Uddrag af Statsraads-Protokollerne af samme Art som i 1. Bog. Enkelte Tilføjelser, saaledes den under 1. Juli 1851, stammer fra en senere Tid.

1848

DEN 11. NOVEMBER indgav Moltke paa det samlede Ministeriums Vegne Afskedsansøgning.

DEN 12. NOVEMBER udbad M. sig allh. Tilladelse til at foreslaa nogle af det afgaaede Ministeriums Medlemmer til Indtrædelse i det nye. 5

DEN 13. NOVEMBER. Allh. Res. bifaldt denne Indstilling.

DEN 15. NOVEMBER bevilgedes Martsministeriets Afsked.*

DEN 4. JUNI 1849 ansøgte Bardenfleth om Afsked paa 10 Grund af Edsvorneſne i Grundloven.

DEN 16. NOVEMBER 1848. Novemberministeriets første Møde. CLAUSEN meddelte Udkastet til Moltkes Foredrag i Rigsdagen.

Sponeck erklærede, at den normale Minister Gage ¹⁵ burde være 6000 Rdl., nu 4500 Rdlr.

Clausen og Zahrtmann vilde intet have udover deres nuværende Løn. Bang reserverede sin Pension, Madvig sin Universitetsanciennitet.

* TSCHERNING-MONRAD-BLUHME-KNUTH.(Hansen-Sponeck-Clausen-Madvig-Bang.)

CLAUSEN og MADVIG ansøgte om Afsked ^{2/9} 49, BANG fjernedes den 14. Sept. 1849.

BLUHME maatte afgaae med sin Toldkammerpræsidentgage ubeskaaren.

DEN 21. NOVEMBER. Det besluttedes ikke at udlevere Als og Ærø.

5 DEN 27. NOVEMBER. Det vedtoges at erhverve en Kgl. Res. for, at Corresp. med Autoriteterne paa Als og Ærø ei skulde føres paa Tydsk som hidtil, men paa Dansk.

De Afgaaedes Pension bestemtes. Knuth, der aldrig havde taget Gage, vilde ei tage Pension.

10 Bluhme 6000 Rdl. Monrad 2400 Rdl. Vartpenge.

Lehmann 2000 Vartpenge, indtil han havde erholdt passende Ansættelse; Pluraliteten fraraadede, at det blev efter hans Ønske i det diplomatiske Fag.

DEN 30. NOVEMBER. Instrux for Fredsunderhl. i London bifaldtes.

DEN 2. DECEMBER. Da With, Olrik og Boisen vilde protestere mod Slesvigs Deling for at støtte Ministeriet, frabad Statsraadet sig denne Støtte.

Da Lehmann paaberaabte sig Tilsagn om Ansættelse enten som Gesandt eller som Amtmand, og fordrede disse Tilsagns Indfrielse, benægtedes Løfterne, i alt Fald deres bindende Kraft, men Majoriteten besluttede, at Lehmann skulde indstilles til Amtmandseembedet i Veile. (Hansen fraværende, Zahrtmann aldeles imod. Bardenfleth vilde foretrække Ansættelse i en mindre betydelig diplomatisk Stilling, da han var af den Mening, at Lehmann aldeles manglede den praktiske Takt, som netop for en Amtmand var saa nødvendig.)

DEN 7. DECEMBER. Conseilpræsidenten meddelte, at han havde kontrasigneret Hansens Udnævnelse til Generalmajor, da Tscherning ei vilde, og Hansen ei selv kunde.

Spørgsmaalet om en stærkere Besættelse af Als som Værn imod en Isvinter drøftedes, men udsattes formedelst Moltkes og Zahrtmanns Indsigelse.

Clausen oplæste Proklamationen fra den (insurrectio-
nelle) Fællesregjering og krævede et Svar.

DEN 9. DECEMBER. Udenrigsministeren havde ikke længere Betænkelighed ved en stærkere Besættelse af Als. Den vedtoges med en 6 à 8000 Mand (ialt 8 à 10000). ⁵

Conseilpræsidenten fremlagde et Udkast til en Besvarelse af den fælles Regjerings Proclamation, affattet af Grev Moltke-Nütschau, som skulde søges indrykket i et hamburgsk Blad.

DEN 11. DECEMBER. Det overdroges Clausen at gjøre ¹⁰ Udkast til en Kgl. Prokl., at Fællesregjeringen ikke erkjendes.

DEN 13. DECEMBER. Carl Plessen sendes til Berlin for at paadrive Erstatningens Udredelse.

Clausens Udkast til Procl ^{15/18} vedtages. (Fællesregj.) ¹⁵

DEN 16. DECEMBER. Melding fra Krogh om, at en betydelig fjendtlig Indquartering skulde være tilsagt mellem Gredsted Bro og Ribe.

Det slesvigh. Ridderskab havde gennem den engelske Legation i Berlin søgt at nærme sig Regjeringen. ²⁰

Det vedtoges, at de under Rentekammerets 3die Section tidligere hørende Sager skulde behandles under Conseilpræsidenten undt. Finanssager, der lagdes under FinansM., Alt dog uden at derom udstedtes nogen Kundgjørelse. ²⁵

DEN 21. DECEMBER. Udenrigsministeren meddelte, at han efter en Samtale med den nordamerikanske Gesandt havde Grund til at antage, at man fra denne Side ikke vilde vanskeliggjøre vore Forhold.

DEN 23. DECEMBER. I. C. Woldum havde villet ³⁰ træde tilbage til Fordel for Lehmann, for hvem Bluhme og Monrad isaafald cederede. Men Bardenfleth gjorde Indsigelse, kun Clausen og Bang

vare villige. Det besluttedes at afvente en ubetinget Udmeldelse.

DEN 28. DECEMBER. Oberst Kauffmann indstilles (efter at have forpligtet sig til ikke at tjene mod Kongen) til Afgang uden Pension, dog saalænge han bliver her med Understøttelse.

Da Zahrtmann havde meddelt, at Oxholm forment, at det ved en mulig Indrykken i Slesvig vilde være vigtigt strax at kunne publicere de constitutionelle Forhold, der tiltænktes Hertugdømmet, var Statsraadet enigt heri, og Carl Moltke og Scheel opfordredes til at udarbejde et Forslag til de constitutionelle Forholds Ordning i Slesvig.

DEN 30. DECEMBER. Generalauditeuren for Søetaten havde fremhævet, at Grundlovsudkastets § 67, 73, 74 ikke uden Modification vare anvendelige paa Militæretaten. De to militære Ministre overveie Sagen.

1849

DEN 3. JANUAR. Da Storfyrst Constantin var sendt for at complimentere den østerrigske Keiser, besluttedes og at vælge en Afsending.

Da Wynn beklagede, at Rigscommissæren Ingen havde, med hvem han kunde underhandle, besluttedes at sende Generalauditeur Scheel til Hamborg.

Det maatte befales Autoriteterne paa Als at skrive Dansk.

Det vedtoges formedelst en Appelbegjæring, at en Coms. paa Als af 6 Mænd maatte nedsættes.

Det fandtes for dyrt at købe Itzehoer Wochenblatt for 96000 Rdl.

Det vedtoges, at de af Kongen d. 6. April suspenderede alsiske Embedsmænd, Herredsfogderne Steffens og Prehn,

Borgmester Langreuter, Præsterne Petersen og Schlaikier, skulde have fornyet Afsked, med $\frac{1}{2}$ Embedsindtægt i Pension, som dog kun udbetales dem, naar de tage Op- hold under Kongens Herredømme.

Generalmajor Lützen suspenderes med halv Gage. 5

Hansen yttrede, at Scheel havde foreslaaet, at de mili- tære Ministres Bemærkninger til §§ 67, 73 og 74 kom frem igjennem Hall.

DEN 10. JANUAR. Bluhme, Plessen og Grothusen deres fulde Gage i Vartpenge. 10

Det vedtoges at henlægge Overbestyrelsen af Kirke- midlerne paa Als og Ærø (fra Rentekammeret III) under Kirke- og Undervisningsministeriet.

DEN 15. JANUAR. Kgl. Rsk. om Kongens Deeltagelse i Krigsskatten. 15

Krigsministeren havde fremsendt et Memorandum om Centralmagtens Krænkelser af Stilstanden.

Kroghs Forbud mod Hesteudførsel af Jylland tilbage- kaldtes, med Betydning at Krogh dertil var ubeføiet.

Schraders interimistiske Understøttelse forhøiedes fra 20 4 til 500 Rdl. quartaliter.

DEN 17. JANUAR. Clausens og Bangs Betænkning om Hansens Vaabenstilstandskrænkelelsesmemorandum ved- toges til Berl. Tid.

DEN 18. JANUAR. Bang klagede over, at »Fædrelandet« 25 insinuerede, at Ministeriet tilsigtede en Personalunion mellem Slesvig og Danmark. — Clausen skal svare.

DEN 27. JANUAR. Indberetning om Brøns-Affæren. Henvendelse til Lord Palmerston.

DEN 29. JANUAR. Man frabad sig L. Skau's Reise til 30 Slesvig for at berolige.

Arveprindsens Besværing over Krigsskatten kunde ikke afhjælpes.

Et beroligende Ord til Slesvigerne vedtoges, som den $\frac{31}{1}$ fik sin endelige Form. 35

Bang bragte Spm. om Landbolovenes Forelæggelse frem. Han vilde afvente en Beslutning. Etatsraad Neergaard havde imidlertid sagt ham, at begge Parter ønskede en Commission. Det besluttedes, at Bg. skulde for-
 5 nemme, om det og var Bondevennernes Ønske. (Unsgaard, Overauditeur Petersen, Cederfeld, Neergaard, Kammerherre Skeel, Dahl, O. Kirk, B. Christensen, Glerup.)

DEN 3. FEBRUAR. Forsl. om Landbocms's Nedsættelse.

10 Cederfeld havde mødt Modstand iblandt Godseierne. Zahrtmann og Hansen udtalte sig imod B. Christensen (efter Tiggeriet). (U., Knuth, Nyholm, D., C., G., K., Hækkerrup og Bruun.)

DEN 7. FEBRUAR. Minimum for Laanets Priis sattes
 15 til 82 pc. for et 5 % Laan.

DEN 9. FEBRUAR. Det vedtoges (jf. $\frac{3}{1}$), at Dirckinck skulde gaae til Hamborg (Stedmann) for at fremskynde de fangne Slesvigeres Udlevering, — i Virkeligheden kun som en formel Concession til de venskabelige Magter.
 20 (Krigsministeren modsatte sig.)

DEN 12. FEBRUAR. I Stedet for Dk. [Dirckinck] Schlegel.

DEN 14. FEBRUAR. Monrads Indstilling til Lolland-Falsters Biskop vedtoges, imod Hansen, Zahrtmann og
 25 Bang.

1. De bittre Artikler, der i »Fædr.« underfundigt vilde undergrave Regjeringen, tillagdes M., der ikke havde fralagt sig dem. M. var i Alm. langtfra yndet, og han antog, at hans Charakter knap nød almindelig Agtelse.

30 2. M. vilde tabe uberegneligt i den offentlige Mening.

3. M. havde i sin journalistiske Færd lagt en anstødelig Dobbeltthed og Bitterhed for Dagen, hvilken Characterside var uforenelig med Bispeembedet.

DEN 17. FEBRUAR. De slesvigske Skattesagers Hen-
 35 læggelse under Finansministeriet (Kranold) vedtoges.

DEN 19. FEBRUAR. Carl Plessen vilde hjem fra Berlin formedelst Familiesygdøm. Nødig. Men, dersom Huuslægen ei kunde berolige, Garlieb.

Vaabenstilstandens Opsigelse vedtoges gj. Udenrigsministeren og den commanderende General. (Sponeck 5 havde dog nu tilsidst nogen Tvivl efter Gagerns Udtalelser m. Hs. til Fredsbasis, som denne maaske gjærne vilde fra; Opsigelse var imidlertid nødvendig, og kunde henvise til Vaabenstilstandsbedingungenes Tilsidesættelse. Hansen fandt Opsigelse aldeles nødvendig og mente, at 10 dermed vilde Fredsunderhøgerne. lettes og fremskyndes. *Majoriteten* forkastede *Krigsministerens* Forslag udtrykkelig at udtale, at Fjendtlighederne begynde den ^{27/s.})

DEN 20. FEBRUAR. Circulære til de fremmede Magter vedtoges om Opsigelsen. 15

DEN 21. FEBRUAR. Kongen præsiderer.

Opsigelsen meddeles ved Plessen i Berlin, D. Holmf. [Dirckinck-Holmfeld] til Centralmagten, Schlegel til Stedmann.

DEN 23. FEBRUAR. Opsigelsesnotens Udfærdigelse. 20

DEN 24. FEBRUAR. Reventlov-Farve, der søgte kgl. Audients, kunde ikke modtages af Kongen, undtagen som Privatmand.

Dahlerup har modtaget det østerrigske Tilbud.

DEN 25. FEBRUAR. Poulsen's Forslag om Slesvigs Bestyrelse. 25

M. Hs. t. Bestyrelsen af Slesvig mente W. Moltke, at der burde udnævnes en Commissær med plein pouvoir, som dog efter Sponeck maatte staae *under Udenrigsministeren*. Zahrtmann foreslog, at C. Moltke blev Medlem af Ministerraadet og saa gik som Commissær til Slesvig. Hansen og Bardenfleth udtalte sig for Udnævnelsen af en slesvigsk Minister. Sponeck derimod udtalte sig imod en slesvigsk Minister, der havde Noget med Finantserne at gjøre; Madvig mente, at en slesvigsk 35

Minister var en Anomalie, saalænge han ikke kunde støtte sig til en slesvigsk Repræsentation. Majoriteten var imod en Ministers Udnævnelse; Udenrigsministeren skulde gjøre Indstilling om en Commissær, der alene gjennem Ministeriet kunde henvende sig til Kongen.

Grundlovsudvalgsbetænkningen discuteredes.

DEN 28. FEBRUAR. Pechlin var kommen tilbage fra Østerrig (jfr. ³/₁).

W. M. meddelte, at det forrige Ministerium havde søgt at vinde Bugeaud, Lamoricière eller Bedeau; forgjæves, nu var Rohault de Fleury bragt i Forslag, men han var 70 Aar gammel.

Hansen nævnte endvidere (gjennem Delong) Douillé de Berthois, Trèzel, og Oberst Uhrich fra Pfalzburg (sic).

Hansen vilde foreløbigt bruge ham som Consulent.

Grundlovsbetænkningen forhandlede.

DEN 3. MARTS. General Fabvier var acquireret. Der vedtoges en Instruks til Underhl. i London om den midlertidige Tilstand i Slesvig,

enten hele Slesvig besættes af danske Tropper, eller i andet Fald til Rendsb., hvor svenske Tropper, eller i alt Fald i hele Slesvig svenske Tropper.

Repræsentationssystemet.

1) Ingen vilde have Census i Folkethinget men man ønskede 90—60 (Landsth.), og Hansen vilde afskaffe Diæterne.

2) Indirecte Valg til Landstinget (Kbhvn. og Kbstderne samles til een Kreds).

3) Madvig for Eetkammersystemet tildels Sponeck (50—50), saa og Hansen (¹/₃ af Kongen; in subsidium Landsth. de ²/₅ ældste Medlemmer).

Majoriteten fastholdt Tokammersystemet.

DEN 4. MARTS. Ogsaa Bardenfleth helder nu til Madvig.

DEN 10. MARTS. Palmerston forlangte Stilstandens Fortsættelse, da han ellers ikke vilde fortsætte Mæglingen.

Man vedtog eenstemmigt at svare, at Regjeringen ikke kunde fravige den tagne Beslutning (P.s Udkast ^{23/2}.)

Efterat en Memoire af Brunnow om de slesvigske Spm. var fremkommen, antydedes Nødvendigheden af, at Underhandlerne sættes i Kundskab om Regjeringens 5 Opfattelse af Slesvigs Selvstændighed.

DEN 17. MARTS. Rewentl. spørger fra Palmerston, om man under Forudsætning af Vaabenhvile vil underskrive en Protokol, der udtaler Slesvigs uadskillelige Forbindelse med Danmark og bestemmer en separat Administration af Htgdt. — de fornødne Garantier maatte have; forhandles med Negociateurerne.

DEN 18. MARTS. Rsk. ^{18/3} fra Kongen, at han vil *lade sig vie til venstre Haand til Fru Danner*. Forestilling i den Anledning vedtages (*ad acta*). 15

Til Regjeringscommissær for Slesvig designeredes C. Moltke, m. Hs. til hvem Statsraadet gik ud fra, at han i det hele havde anerkjendt den danske Opfattelse af Slesvigs Stilling. Han alene skulde have den besluttende Myndighed; der medgaves ham 2 Raader; som den ene 20 ønskedes Poulsen.

Krabbes Suspension vedtoges.

DEN 20. MARTS. Forslag til et Provisorium for Slesvig under Fredsunderhl. og Stilstandsforlængelsen paa 3 Maaneder var kommet fra England (P. ^{18/3}). Modforslag, 25 at de fra ^{18/3} f. A. givne An. ikke vare bindende, og at i fornødent Fald Regjeringen maatte have Ret til at exequere Bestemmelserne i Slesvig, ligesom Tydskland lige Ret og Pligt i Holsteen.

Vaabenstilstanden skulde ei forlænges, men Fjendtlig- 30 hedernes Begyndelse udsættes til 3. April, dog at Blokaden af Havnene i Slesvig og Holsteen vedblev. Dette store Offer (H. og Zahrtmann) skulde fremhæves i England.

DEN 21. MARTS. Carl Moltkes Raad skulde være Dum- 35 reicher.

En Huuslovsbestemmelse, der forbyder fyrstelige apanagerede Prindsere af det kgl. Huus at gjøre Gjæld, udsættes.

DEN 24. MARTS. Paulsen vil ikke gaae med Dumreicher.

5 DEN 26. MARTS. C. Moltke var tilstede.

Han fremhævede Betænkelighederne, men Alle ønskede ham til Commissær. Man gjennemgik da med ham enkelte Punkter.

1) Ikke lovg. Magt. Nogle Anordninger, der sættes i
10 Kraft, nævnes udtrykkelig.*

Told maatte betales ved slesvigsk Grændse af Varer, der kom sydfra (Sponneck).

Moltke tilføiede, at Canalen maatte henhøre under Slesvig, hvilket bifaldtes.

15 Moltkes Forslag, at Regjeringen hævedes, og en ny Overret indsattes, bifaldtes (uden nogen udtrykkelig Bestemmelse om O. A. R. [Overappellationsretten]).

Moltke antog, at alle af Oprørerne forjagede Embedsmænd burde gjenindsættes. Iøvrigt vilde han indskrænke
20 sig til at suspendere og constituere (Hansen til Generalsuperintendent).

I Sprogsagen var *Majoriteten* for, at der under Provisoriet ingen Ændring burde ske. Sponneck vilde, at det Danske nu strax skulde træde frem som Hovedsprog.
25 Hansen vilde ganske overlade det til Regjeringscommissæren.

Regjeringens Sæde skulde være Flensborg; ligl. Hovedkassen der.

En Adskillelse af Slesvigs Finantser var ikke tænkelig.
30 Commissæren anviste selv. Naar F. M. ønskede Penge, corresponderer han med Cms.

Regjeringscommissæren skulde ad administrativ Vej sætte den slesvigske Presse paa samme Fod som den danske.

* Om Eftergivelse af Kopskat og Landskat behøvedes ei en udtrykkelig Kundgørelse, da en Ordre til Oppørselsbetjentene var nok.

Til Regjeringsraader udsaaes Paulsen og Schrader. Director for O. R. [Overappellationsretten] Dumreicher.

Amtmænd: A. Reventlov (Tønder—Aabenraa), Warnstedt (Bredsted—Husum—Flensborg), Scheel (Gottorp—Hütten). Cand. Lehmann (Fehmern). Johannsen (Haderslev).

Efter Hansens Forslag, uden at dette dog skulde være bindende.

Commissæren kunde requirere væbnet Magt, hvor og i hvilken Magt han vilde. Ingen Besværing over ham 10 skulde have suspensiv Virkning.

DEN 28. MARTS. Conseilpr. meddelte en Skrivelse fra Khr. Tillisch, at Kongen meget, ønskede, at Krigsministeren snart vilde begive sig til Hæren.

Hansen bemyndigedes til fra Sønderborg at lade Armeen rykke frem, naar han erholdt paalidelig Underretning om tyske Troppers fremrykkende Bevægelse.

Blokaden skulde publiceres $\frac{4}{4}$. Sponneck og Clausen forlangte tilført Protokollen, at de havde stemt for, at det i Ordren til C. Moltke skulde udtales, at han var 20 forsynet med de fornødne allh. Instruxer.

DEN 30. MARTS. Sponneck frafaldt efter Bangs Indsigelse, at Gesandternes Taffelpenge skulde inddrages under Krigsskatforpligtelsen.

Lübeck fritages for Blokade.

25

DEN 2. APRIL. Kongen bifaldt efter Ministrenes eenstemmige Indstilling Fjendtlighedernes Begyndelse Kl. 12 Natten mellem 2° og $3^{\circ}/4$.

Kongen reiste til Hæren, men vilde vende tilbage, naar Statsraadet ønskede det. Han paalagde Statsraadet Rigets 30 Styrelse i Overensstemmelse med Grundlovens Grundsaetninger, saafremt et Uheld skulde tilstøde ham.

DEN 7. APRIL. Zahrtmann meddelte, at Fabvier var kommet fra Als, og at han holdt sig for tilsidesat.

Hansen kaldtes tilbage. Meddelelse om Eckernførde 35

Affæren. Man besluttede at udruste et Linieskib og at udskrive alt indrulleret Mandskab.

DEN 11. APRIL. En Note fra Palmerston tilraader en octroieret Forfatning for Slesvig, da det vilde lette Underhandlingerne.

Hansen udtalte, at han vilde indskrænke sig til Defensiven paa Øerne og i Fredericia.

Han meddelte, at Fabvier overhovedet havde fraaraadet at angribe, men at han ved sine Instructioner havde anset sig bunden til at angribe.

DEN 13. APRIL. Rusland havde misbilliget Vaabenstilstandens Opsigelse. Preussen havde ønsket Vaabenhvile for at fortsætte Underhandlingerne. Statsraadet vilde forpligte sig til ikke at angribe, saalænge man ei angrebes, men Blokaden maatte vedblive.

Man vedtog at gjøre Udkast til den slesvigske Forfatning.

Der tilstodes Scheel Godtgjørelse for Reiser i Statens Tjeneste efter Regning.

DEN 16. APRIL. En Verbalnote til Ungern, at man vilde indlade sig paa en af den fremmede General æsket Vaabenhvile, men ikke opgive Blokaden, før Slesvig var besat af os, og en antagelig Fredsbasis underskrevet.

Baron Plessen, tidl. Chargé d'aff., udnævntes til Gesandt i Petersborg.

DEN 18. APRIL. Et kgl. Rsk. havde opfordret til at overveie Thronfølgen. Bang henviste til Criminil i 1846, og Sponneck vilde vide, hvad Oxholm herom havde hørt i London.

Bang modsatte sig Bevilling til Fæstegodsers Afhændelse fra Lehn (ligl. Hansen). Moltke og Sponneck modsatte sig Præmien.

Ostwald 500 Rdl.s vedvarende Understøttelse.

En Bearbejdelse af Hertugen af Augustenborgs Brevskaber vedtoges ved Wegener. Sponneck vilde og have Hertuginde's Breve trykte, »da hun kjendelig havde

taget en levende Deel i Intrigerne«. Herimod stemte M[oltke], Z[ahrtmann], B[ang], Bardenfleth og Clausen.

Grundtræk af slesvigsk Forfatning.

1. Hertugdømmet Slesvig er uadskilleligt foreenet med Kongeriget Danmark under en fælles almindelig Grundlov, med en egen Forfatning for Hertugdømmets særlige Anliggender. Indfødsretten vedbliver at være fælles.

Art. 2. Hertugdømmet Slesvigs Indvaanere have som Følge heraf samme Grundrettigheder, som ved Grundloven tilsiges Danmarks Indvaanere.

3. Slesvig vælger et til dets Folkemængde svarende Antal Medlemmer af den fælles Rigsdag for der at deltage i Forhandlingerne om de almindelige Rigsanliggender.

4. De slesvigske Medlemmer af Rigsdagen danne tilige den særskilte slesvigske Landdag, der sammentræder i en slesvigsk Stad for der at forhandle de slesvigske Anliggender med besluttende Myndighed.

(Bang foreslog en Statsdomstol, der skulde afgjøre Prægravationsspørgsmaal, 4 Mler. af den slesvigske HR. [Høiesteret], 4 af den kong. — Negociateurerne skulde — vedtoges det — i yderste Tilfælde bemyndiges til at fremkomme hermed.)

5. For Slesvigs særlige directe Skatter bestemmes af Kongen i Forening med den slesvigske Landdag, efterat det paa Rigsdagen er fastsat, hvilket forholdsmæssigt Bidrag til den hele Stats Fornødenheder der ved deslige Skatter særskilt af Hertugdømmet skulle udredes. Slesvigs Andel i fælles Statsbyrder bestemmes efter dets Folkemængdes Forhold til Danmarks, ligesom samme tilsiges en ligelig Anvendelse af Statsindtægterne.

Art. 6. Som Hertugdømmet Slesvigs særegne Anliggender ansees det hele Justits- og Politivæsen, dets Communal-, Nærings- og Landbovæsen, samt lignende indre Forhold.

Disse skulde forhandles paa den slesvigske Landdag, og have deres særegne Administration, navnlig bliver dertil at udnævne en slesvigsk Minister.

(Bang fordrer her, at den slesvigske indre Styrelse alene skal høre under den slesvigske Minister, ikke under Statsraadet, ellers vil Tilsagnet af $\frac{27}{8}$ ikke være fuldbyrdet og han maa aftræde; Zahrtmann enig, Hansen ligl., da man maatte indrømme Slesvigerne en saadan Forfatning, at de vilde modtage den. Madvig, Sponneck og Clausen udtalte sig i den senere (1852) indførte Retnings Aand. Bardenfleth fremhævede, at i Virkeligheden vilde den slesvigske Minister afgjøre de fleste slesvigske Anliggender, hvorledes Sagen saa stilledes.)

Til Betyggelse for begge Nationaliteter skal i den Deel af Hertugdømmet, som har udelukkende tydsk Kirkesprog, Kirke- og Undervisningsvæsenet underlægges det slesvigske M., hvorimod de dansktalende Amter Haderslev, Aabenraa* og Sønderborg samt Tønder Amts danske Districter, ligesom hidtil allerede Als og Ærø og det tønning-lehnske District skulle være undergivne det danske Kirke- og Undervisnings-Ministerium.

Hertugdømmet skal have sine egne og selvstændige Domstole og navnlig sit eget øverste Tribunal, som skulle dømme ene efter den til enhver Tid i Hertugdømmet gjældende Lovgivning.

Art. 7. Saavel paa Rigsdagen som paa den slesvigske Landdag skulle Slesvigerne være lige berettigede til at benytte begge Sprog, det Danske og det Tydske, og skal iøvrigt i Hertugdømmet i Kirke- og Skole-Anliggender, som i alle Rets- og Administrationsanliggender hvert Steds Sprog, Dansk eller Tydsk, tilstaaes lige Ret og Beskyttelse.

Negotiateurerne bemyndigedes til at udtale, at Man gjærne vilde octroiere disse Bestemmelser, men det var for Øieblikket ei muligt.

DEN 23. APRIL. Kongen havde bifaldt de slesvigske Grundtræk.

* Senere tilføjet: Og Lygumkloster.

Clausen gjentog sin Indsigelse mod Art. 6 2^{den} Passus, da der gaves Sogne, hvor Kirkesproget ikke var udelukkende tydsk, men som dog ei hørte til de nævnte Danske. Man vilde Intet ændre; men Underhandlerne skulde, hvis de adspurgtes, erklære, at Sligt var forbeholdt nærmere Afgjørelse.

Efter Sponnecks Forslag vedtoges som yderste Indrømmelse: »Størrelsen af det Bidrag til de fælles Statsfornödenheder, som Hertugdømmet Slesvig ved directe Skatteudskrivning særlig vil have at udrede, fastsættes af et lige Antal Delegerede fra Kongeriget Danmarks Rigsdag og Htgt. Slesvigs Landdag, hvilke Delegerede selv vælge en Præsident. Derimod skulde Underhandlerne bestemt modsætte sig en saadan Behandlingsform for det aarlige Budget; i yderste Tilfælde tage Sagen ad referendum og forelægge den med Brunnows Erklæring.

Hansen erklærede paa given Anledning, at Bülow ikke var bunden ved bestemte Instruxer, men havde Fuldmagt til at handle efter Omstændighederne.

DEN 26. APRIL. Den forandrede Sammensætning af Landstinget (indirecte Valg og Valgbarhedscensus) vedtoges at skulle fordres. (Zahrtmann vilde octroiere en Valglov, Hansen: eet Kammer, høiere Census og Diæt-løshed, Bardenfleth Landstingsvalg gennem Communerne, men alle tre veg.)

DEN 30. APRIL. Conseilpræs. foreslog et Svar til Ungern paa en Meddelelse fra Brunnow om en Maanedes Vaabenhvile med 3 Ugers Opsigelse, saa at Blokaden vedblev, indtil man havde erholdt Tilsikring om en antagelig Fredsbasis, og Slesvig indtil Flensborg Linien var besat af vore Tropper.

Hansen udtalte sig bestemt mod disse frugtesløse gjentagne Indrømmelser ($\frac{4}{3}$, $\frac{21}{3}$, nylig Verbalnote; nu atter).

Sponneck og Clausen ville vel ikke stemme med H., men vilde meget foretrække en Vaabenstilstand til Nyt-

aar og derpaa opsigelig med een eller to Maaneders Frist (hvilken lange Stilstand dog fraraadedes af Rusland).

Treschow vilde hjem, men fandtes uerstattelig.

DEN 2. MAI. Der tilstodes Amtmand Warnstedt i Flensborg hans Gage udbetalt.

DEN 14. MAI. Det preussiske Cabinet havde i en Note til Ungern-Sternberg udtalt Ønsket om en directe Underhandling med en til Berlin sendt Mand. Man var villig hertil men maatte strax væрге sig mod den af Brandenburg foreslaaede Basis.

Hertil valgtes Reedtz.

Sponeck insisterede paa Nødvendigheden af at besvare Gagerns Note, saa vel diplomatisk som ad den offentlige Vei, saa og at møde Palmerstons to Noter med Alvor og Værdighed.

DEN 16. MAI. Efter Grev Reventlovs Beretning lod det til, at Palmerston var gaaet tilbage til Brunnows Forslag, saa at baade Flensbg. og Husum skulde besættes af os.

Det fandtes (m. Hs. til en eventuel Octroiering i Slesvig) ønskeligt, at Rigsdagen ikke udtalte sig om, under hvilken Form Forfatningen skulde bringes til Udførelse for Slesvigs Vedkommende.

DEN 19. MAI. Instr. f. Reedtz billigedes.

Hansen fraraadede den dobbelte Underhandling (7 Maaneders Stilstand osv.) og vilde, at Reedtz i alt Fald blot skulde underhandle om Fred.

Clausen var enig heri og vilde have Generalauditeur Scheel tilforordnet.

DEN 21. MAI. Jørgensen istfr. Kirk i Landbocmsen.

Grundlovssagens Forelæggelse for Kongen vedtoges. Bardenfleth gjentog sine Indsigelser mod § 76, 79, 86 og § 91, ligesom han dadler, at Ministeriet ikke har fastholdt Landstingsvalg gennem Communerne og en Valgbarhedscensus af mindst 250 Rdl.; naar Grundloven

sanctioneres, hvilket han ikke drister sig til at fraraade, vil han være nødsaget til at begjære sin Afsked.

DEN 30. MAI. Conseilp. udhævede, hvad der for Tiden kunde tale mod Grundlovens Promulgation, idet man i Udtrykket »Danmarks Rige« kunde lægge en tilsigtet ⁵ Incorporation og en fuldstændig Opgivelse af Slesvig. Efter Bangs Forslag vedtoges et Forbehold, da Statsraadet fandt Kundgjørelsen nødvendig.

DEN 2. JUNI. Reedtz instrueres til at henvise alle Vaabenstilstandsforhandlinger til London og alene forhandle ¹⁰ Freden; han skal begjære en bestemt Erklæring om, hvorledes Preussen forstaar »Selvstændighed«.

Det vedtoges efter Arveprindsens Commissærers Forslag, at den givne, men ei promulgerede Huuslov bortfalder, da Arveprindsen dog bliver fallit, og Loven for ¹⁵ de andre Prindser bliver krænkende uden Anledning.

DEN 3. JUNI. Frederiksborg Slot.

Kongen fandt Øieblikket mindre hensigtsmæssigt til Grundlovens Stadfæstelse.

Han frygtede desuden for, at den indeholdt Bestemmelser, som ikke vilde være til Gavn for Danmarks Rige.

Paa Statsraadets Forestillinger — da man eenstemmig fandt Sanctionen uundgaaelig — yttrede Kongen, at da han engang havde givet sit Ord, vilde han nu og ²⁵ holde det og underskrive Grundloven.

DEN 5. JUNI underskrevet Grl. i Statsraadet.

DEN 6. JUNI. Conseilpræsidenten udtalte, at han, naar Underhandlingerne i Berlin aldeles skulde strande, tilsigtede en Congres, saavel af de neutrale som af de ³⁰ fjendtlige Magter, under hvilken det da var en Selvfølge, at en Vaabenstilstand maatte indtræde paa den palmerstonske Basis.

Sponneck insisterede af finansielle Grunde paa Krigens hurtige Tilendebning.

35

Moltkes Mening tiltraadtes ganske af Sponneck, Hansen, Zahrtmann og Clausen, der ansaae en Afgjørelse ved Voldgift af de garanterende Magter for ønskelig. Alle ansee London for det bedste Sted til Congressens
5 Afholdelse.

Iøvrigt gjentoges Instr. til Reedtz fra $\frac{2}{3}$ med Tillæg, at man fastholdt den Meddelelse til Lord P., hvorved Selvstændighedsbegrebet var fastholdt; det skulde derfor meddeles Lord P., hvis Vaabenstilstandsbasis man stod
10 paa, at Meningen ingenlunde var at afbryde Underhandlingerne.

DEN 13. JUNI. Tresch. ønsker at vende hjem, men tilbyder at lægge Veien over Berlin. Midlertidigt tillodes Hjemreisen; man ønskede ikke Reisen over Berlin.

15 DEN 16. JUNI. Det besluttedes (mod Hansen) at udlevere nogle Præstereverser, om Lehmann derved kunde vinde Frigivelse.

Instrux til Congressen vedtoges. HANSEN fraaadede Vaabenstilstand, saalænge ikke en Fredsbasis udtalende
20 Slesvigs fuldstændige Adskillelse fra Holsteen er erkjendt af Tydskland, medmindre Slesvig aldeles rømmes, og hele Landets civile og militære Styrelse indrømmes en neutral Magt.

SPONNECK* vil true med Paakaldelse af de givne Garantier, dersom der ikke strax gjøres en Ende paa den
25 nuværende, Danmarks Ressourcer langsomt men sikkert udtømmende Tilstand. Hansen tiltraadte, men de Andre vilde indskrænke sig til at paakalde Congressen. Den almindelige Mediation skulde støttes ligeoverfor Palmerston paa den Kjendsgjærning, at medens Danmark i det
30 Væsentlige havde tiltraadt den af ham stillede Fredsbasis og ganske hans Stilstandsforslag, havde Preussen været uvillig, og Englands Mediation alene havde saaledes ikke ført til Maalet.

35 Congressen maatte og regulere Forholdet til Holsteen

* Minoritetsvotum.

og Lauenborg, med Iagttagelse af Kongens landsherrelige Rettigheder.

Sponneck krævede Bidrag til Statsgjælden fra Holst. Lbg.

DEN 18. JUNI. Det preussiske Forvaltningsraad træder sammen. 5

Schleinitz har meddelt Reedtz Udkast til en Fredsbasis.

Art. 1 = Prot. 13. Marts Art. 1.

Art. 2 1. Led. Istf. Englands Mægling fordres Mægling ved en Congres. 10

2^{det} Led om de materielle Forbindelser mellem Slesvig og Holsteen maatte udelades; hvad der *i sin Tid* kunde indrømmes, var Instituter af *privatrellig* Betydning, ikke statsretlige (f. Ex. Universitet, Rettergang, Told; derimod Klostre, Daareanstalt, Ridderskab som privat Institut osv. —), dog skulde der ei gives skriftligt Tilsagn om disse Indrømmelser. 15

DEN 20. JUNI. Indst. om Plessens Udnævnelse til Minister i Petersborg.

Reedtz Conference med Schleinitz i Westmorelands 20
Overværelse. Der var ingen Protokol affattet, men Reedtz havde noteret sig de væsentligste Punkter, hvilke Moltke da havde discuteret med den russiske og engelske Gesandt.

1. Terminus a quo og ad quem ($\frac{1}{1}$ eller sildigere) 25
maatte tilføies.

2. Bestemmelserne om Slesvigs Besættelse og Bestyrrelse samt Demarcationslinien fandtes uantagelige.

Moltke med Gesandterne foreslog hele Slesvigs Besættelse af neutrale (svenske) Tropper, hvilket bifaldtes. I 30
modsat Fald maatte Besættelse af det nordlige med danske paastaaes; det var da ligegyldigt, hvormange preussiske Tropper der kom i det Sydlige.

4. Om Vaabenstilstandens Afslutning afgaar Ordre til begge Generalerne, og Ordren om Blokadens Ophævelse, 35
saasnart Stillingerne ere indtagne. 5 og 6 udgaae.

7. Ved Majoritet: Efter fælles Overenskomst vælges 2

Regjeringscommissærer, een Dansk og een Tydsk, af hvilke den første bestyrer det Nordlige, den Sidste det sydlige Slesvig.

10 og 11 forkastes.

- 5 Den første hemmelige Art. kunde gjerne blive offentlig.

Paa Grund af de mange Ændringer vedtoges efter Bardenfleths Forslag, at man skulde meddele Reedtz Betænelighederne og derfor fastholde den palmerston-
10 ske Basis, dog saa, at

1) hele Slesvig besættes af Svenske og Bestyrelse som nys,

2) at Demarcationsliniens vestlige Endepunkt bliver Ockholm,

- 15 3) at kun de til Ordens Opretholdelse nødvendige Tropper besætte det nordlige Slesvig.

Man ønskede en Vaabenhvile dog med Blokades Bi-
beholdelse.

20 Efter Forslag af Clausen, Madvig og Sponneck anmodedes Treschou om at reise over Berlin.

DEN 23. JUNI. Imod Hansen og Zahrtmann vedtoges, at ingen foreløbig Lov skulde udstedes mod Krigsefterretningers Meddelelse.

25 Zahrtmann mindede om »United States«, som nu var kommen til Liverpool; vor Tilstand tilsøs var ikke uden Fare.

30 Madvig fremhævede Ønskeligheden af nogle Meddelelser om Hæren, og henstillede, om ikke den passive Krigsførelse kunde forandres for at modbevise den Tro, at de sidste Begivenheder reent havde ødelagt os.

Hansen oplyste, at en offensiv Krigsførelse var umulig; 71 Batailloner stod imod 31, 48 Escadroner mod 18, og 21 Feldtbatterier mod 10.

35 Men Bülau, Meza og Rye havde carte blanche. Bülau havde Disposition over Tropperne paa Als (15000.)* Han

* Fyen og Fredericia 12 à 13,000.

havde alt ved Felttogets Begyndelse søgt at bringe et Angreb istand med en betydelig Troppstyrke først paa Eckernførde, siden paa Kiel, men havde mødt Modstand hos de Commanderende. Dyppel Skandsers Rømning var foranstaltet af ham, han fandt den rigtig, men vilde ⁵ gjærne indrømme, at Meningerne kunde være forskjellige derom.

Sponeck mente, at han ikke vilde have Fonds til at føre Krigen længere end til Octbr. Maanedes Udgang.

BANG erklærede sig mod et andet Angreb end paa ¹⁰ Slesvigholstenerne; ellers vilde man ved et saadant Angreb, der skete uden speciel Grund, indvirke skadeligt paa Underhandlingerne.

MADVIG hævdede Krigsførelsens Frihed.

CLAUSEN mente, at Underhl. tværtimod vilde frem- ¹⁵ mes, naar det viste sig, at vi ei vare i Afmagtstilstand.

DEN 25. JUNI. Lehmann havde sendt Præstereversen tilbage, da den ei hjalp ham.

Det vedtoges om Krigsretssagers Referat, at dette skal paaligge Krigsministeren, og at den kgl. Res., der ikke vil ²⁰ kunne gaae ud paa nogen Skjærpelse, vil være at contrasignere.

Treschows Udkast til en slesvigsk Forfatning udsattes, da Bang frygtede for Cabinetsspørgsmaal, til Congressen kom sammen. ²⁵

DEN 27. JUNI. Sponeck udtalte som sin Anskuelse, at Grundloven uden Videre var gjældende i Colonierne; Statsraadets Majoritet benegtede dette.

DEN 30. JUNI. Efterretningerne fra Reedtz vare endnu ikke modne til Meddelelse. ³⁰

Forslag om Ministeransvarlighed og Statsraadets Organisation skal forberedes af Justitsministeriet og derpaa behandles af en Ministercomite.

Lovforslag om Lehn og Stamhuse mv. [med videre] stilles i Bero. ³⁵

DEN 4. JULI. Efter Clausens Forslag meddeles Treschow Ordre om at tiltræde Underhandlingerne.

Udgivelsen af Wegeners augustenborgske Skrift bifaldtes efter et Gjennemsyn ved Clausen og Madvig.

Treschow var kommen til Berlin. Udeladelsen af II 2. Led vakte megen Indsigelse, fire forskjellige Omredactionsforslag efter Forhandling med den russiske og engelske Minister forelaae.

Ny Ed aflægges af nye Embedsmænd. Ikkun Clausen og Sponneck vilde have de ældre edfæstede igjen.

Det besluttedes nu at udstede en Lov mod Krigsefterretningers Meddelelse.

DEN 9. JULI. Fru Rye 1000 Rdl. og 500 Rdl., til Sønnen bliver 21 Aar. Indskudsrestance (2000 Rdl.).

DEN 10. JULI. Vaabenstilstand underskrives.

DEN 13. JULI. Reedtz's Underskrift uden Myndighed af Vaabenstilstand, Præliminarierne og den hemmelige Artikel.

Treschow var tilstede og forsvarede Reedtz. Reedtz havde kun kunnet opnaae saadanne Udtryk, som vare mindre tydelige, og som hvert Parti indtil den endelige Underhandling kunde udtyde paa sin Maade. At Blokaden først skulde ophæves, naar Tropperne vare afmarcherede, vilde Preussen ikke indrømme; ifjor var det Centralmagten, der underhandlede med, og det var et andet Ministerium; det nuværende holdt sig i alt Fald til 7. August, da Rigsdagen kom sammen, og imidlertid vilde Conventionen være fuldbyrdet. Preussen vilde gjerne gribe enhver Leilighed til at trække sig tilbage, som maatte blive givet. Iøvrigt henviste han til den af Keiseren af Rusland i en af Baron Meyendorf udarbejdet Memoire udtalte Anskuelse; Treschow havde selv set det Brev, hvormed Nesselrode fremsendte Memoiren, og som mere tydede paa en bitter end paa en gunstig Stemning; Nesselrodes Yttringer grundede sig paa M.s Beretning i Warschau om Reedtz ébauche betræffende Conferentsen med Schleinitz og Westmoreland. Iøvrigt fandt Treschow det meget fordelagtigt, at Art. 2,

2^{det} Led var flyttet ned til Art. 3, hvor der tales om Holsteens eventuelle Forhold til det samlede Monarkie. Budberg havde ment, at Preussen aldrig vilde finde sig i Flytningen; nu det var skeet, maatte det antages, at Schleinitz forsætligt havde overseet det, for ikke at hindre Overeenskomsten.

Madvig bemærkede, at uagtet Reedtz havde faaet Ordre om at fremsende en i sædvanlig Form affattet Protokol, var der dog siden Indsendelsen af den første ébauche om Conferentsen med S. & W. ikke blot ikke indsendt en Protokol, men ikke engang nogensomhelst Beretning, før Aktstykkerne nu underskrevet. Iøvrigt fandt Madvig Reglerne om den interimistiske Besættelse af Slesvig yderst utilbørlige, hvortil kom, at Sverrig høist sandsynligt ikke vilde gaae ind paa Besættelsen.

Clausen var heri enig.

Sponneck foreslog en Additionel-Art. for det Tilfælde, at Sverrig vægrede sig; muligt kunde da et dansk Gendarmericorps opnaaes.

Treschow fraraadede det; først maatte Sverrigs Vægring foreligge.

Sponneck vilde have Congressens Mægling ved en additionel Art. istf. Englands, men Conseilpræsidenten betvivlede, at dette vilde reussere.

Zahrtmann fandt, at det var en Feil, at der ikke i Vaabenstilstanden var Tale om Holsteen og Lauenborg.

Hansen paaankede:

1) at V.St. skulde ratificeres inden 8 Dage;

2) Reedtz har ikke været autoriseret til at indrømme det nordlige Slesvigs Besættelse af Neutrale, naar Tydske endog gaae nord for Tønder;

3) ei heller til Blokadens Ophævelse, før Stilstandsbet. ere opfyldte;

4) ei heller til at tilstede et andet Flag end det gamle;

5) Danmark kan ikke være bekjendt at give den augustenburgske Familie 80000 Rdl. aarlig;

6) Reedtz burde ikke undertegne sub spe rati, men gjøre Indberetning og begjære ny Instrux.

7) Det Værste var jo dog en Forhaling af 8 à 10 Dage.

8) Han skulde forlange en Congres, men har ladet
 5 Sagen forblive hos England, som er næsten fjendtlig stemt mod os.

Man burde altsaa ikke antage R.s Vilkaar men forlange

1) hele Slesvigs Besættelse af Neutrale;

10 2) at Blokaden ikke hæves, før alle Tropper have indtaget den betegnede Stilling;

3) de slesvigske og holsteenske Skibe skulle føre dansk Flag;

4) den augustenborgske Familie nyder kun Renterne
 15 af Godserne og andre beslaglagte Indtægter;

5) Stilstanden bør løbe til 1ste April;

6) den endelige Fred afgjøres ved en Congres af alle de garanterende og store Magter;

7) der maa i Vaabenstilstanden udtales Noget om
 20 Holsteens og Lauenborgs Bestyrelse under Vaabenstilstanden.

Selv om Preussen nu nægtede alle Ændringer, og man om nogle Maaneder maatte modtage den Fred, som Seirherren foreskrev, nemlig sandsynlig Slesvigs og Holsteens Forening, var det ikke synderligt værre, end den nuværende, ifølge hvilken Slesvig vedbliver i nogle uklart antydede Retninger at være forenet med Holsteen, medens det fremtidige Forhold til Dmk. ikke er mindre dunkelt og aabenbart ikke vil blive varigt.

30 Clausen vilde reservere en Deling; hvilken Mulighed ikke maatte være afskaaren.

Bang fandt intet afskaaret, men en Discussion herom maatte nu undgaaes, da den vilde føre til Cabinetts Opløsning.

35 Madvig tiltraadte Clausens Yttringer.

Ogsaa Sponneck foretrak Delingen for Slesvigs Statselvstændighed, men det var ikke afskaaret; vi skulde ikke bidrage til Conventionens Forkastelse.

Zahrtmann stode paa den Chance, at Insurgenterne vilde modsætte sig Conventionens Fuldbyrkelse; Preussen kunde ikke indrømme Mere.

Madvig frygtede Delingens Præclusion, naar den ikke forbeholdtes. ⁵

Treschow fandt det klart, at Intet var prækluderet; det forrige Ministerium var opløst, fordi det vilde underhandle paa en Delingsbasis; derfor maatte det nuværende Ministerium ikke begaae den samme Feil, nemlig (Sponnecks Ord) at komme for tidligt frem med denne ¹⁰ Plan.

Til Slutning forsikkrede Treschow, at Reedtz havde gjort Alt, hvad der stod i hans Magt, og at han havde paataget sig det overordentlige Ansvar i den Overbevisning, at Conventionen var til stor Fordeel for Landet. ¹⁵ Af de Magter, der kaldte sig vore Venner, kunde vi aldeles Intet vente. At Keiseren af Rusland var bleven lunken, viser hele hans Fremfærd, Nesselrodes Note og Brunnows Opførsel i London, ogsaa mod ham selv. Forkastede vi Conventionen, vilde Rusland blive aldeles ²⁰ fjendsk stemt; England var i høi Grad plaget af Blokaden*; Frankrig fægter for sin Tilværelse, og Sverrigs Forhold behøver ei nærmere at udvikles. Oprøret var nu endt i Baden; det preussiske Ministerium vaklede; det kunde vel være, at Kongen og Gagern forsonedes. ²⁵

DEN 14. JULI. Sponneck foreslog, at man gjennem den engelske Gesandt og Grev R. skulde see at faa Consul M. Gregor til Opmand.

Hansen, Zahrtmann og Madvig mente, at der ingen Grund var til at gjøre Ofre for at holde Hertugen og ³⁰ Prindsen udenfor Landets Grændser; Sponneck vilde dog forskaane Alsingerne for den Forargelse, som hans Nærværelse maatte give. Zahrtmann kom tilbage til Holsteen og Lbg., men Bang mente, at Preussen vilde

* Paa en Yttring, at det længe havde været Preussens Hensigt at opløse Danmark, svarede T. »meget muligt«.

retablere en Forbundsmyndighed, hvor man da kunde reclamere sine Rettigheder.

Ved Voteringen, om Ratificationen skulde tilraades, stemte

5 Bardenfleth i et velmotiveret Votum: pure Ja.

Bang sluttede sig til ham.

Clausen: Ja; dog vilde han have det udtalt, at Veien til at fremkomme med Forslag til en anden Fredsbasis ikke var afskaaret.

10 Sponneck: Ja (Tydskland vilde til næste Aar være i Besiddelse af 4 store Dampskibe), dog med 2 Tillægsartikler:

1. 500 à 1000 Danske i Nordsl. istfr. de Svenske.

2. Regjeringsfh. i Holsteen og Lauenborg fastsættes, 15 saafremt der til den Tid, da Conventionen skal udføres, ei existerer nogen Forbundsmyndighed.

Madvig stemmer med dyb Beklagelse for Ratificationen, men ønsker det tillige udtalt, at H. M. haaber, at der af de paa Conventionen støttede Underhandlinger 20 udvikler sig en saadan nærmere Bestemmelse af Slesvigs Forhold, der er kompatibel med Danmarks Vel, da den danske Regjering i andet Fald maatte foretrække at underhandle paa en anden Basis, nemlig Slesvigs Deling.

25 Zahrtmann stemte for Ratificationen efter at have gjort Rede for, hvad der tabes eller vindes ved Antagelsen eller Forkastelsen.

Hansen vil ikke stemme for Ratificationen, medmindre Preussen samtykker i, at de af ham paapegede 30 Mangler afhjælpes, — »han gjør sig ingen Illusioner om sit Fødelands Fremtid, men stod dettes Fald forhaanden, ønskede han at see det gaae under med en vis Glands.«

Conseilpræsidenten = Bardenfleth.

35 Bang udtalte sig bestemt mod Opstillingen af Delingsbasis, som subsidiær, da saavel Preussen, som Hertugdømmerne foretrak den subsidiære. Først naar den prin-

cipale ikke kan gennemføres, var det Tid at stille den subsidiære.

Clausen mindede om, at han havde draget Reedtz's Kraft og Fasthed i Tvivl.

DEN 16. JULI. Blokadens Ophør 11. August. 5

DEN 20. JULI. Quaade havde overbragt Ratificationen fra Preussen. Da man havde været villig til ved Commissærens Udnævnelse at tage Hensyn til den danske Regjerings Ønsker, nævntes Adolph Blome, Prehn eller Bh. Bülow; fra dansk Side Stiftamtmand Sponneck,¹⁰ Generalauditeur Scheel eller Kammerherre Tillisch. Vilde Preussen en ubehagelig Commissær, da maatte man og her vælge en Saadan, f Ex. C. Moltke, GR. Scheel eller Etatsraad Ussing.

DEN 24. JULI. *Conferents*. 15

En Artikel vedtoges til Berl. i Anledning af en Artikel i Pr. St. Ztg. [Preussische Staats Zeitung] om Stilstanden. Sverrig vilde ikke besætte, medmindre det blev 2000 Mand: Herimod Intet.

Krabbe kan gaae af efter Ansøgning med $\frac{1}{2}$. 20

Wynn—Bernstorf. Sponneck var imod Bortleining.

DEN 27. JULI. Indenrigsministeren udnævner Provster til Amsraadet, efter indhentet Erklæring fra K. og U.M.

Jessen gaar af med fuld Gage som 50aarig Embedsmand. 25

DEN 31. JULI. Clausens Andragende om Slesvigs Selvstændighed havde circuleret til Votering (vedlagt Protokollen) (som 1) det *mest* Mulige, der kan indrømmes m. Hs. til Slesvigs Selvstændighed og dets Stilling til Holsteen og det 2) *mindst* Mulige, der maa fordres m. ³⁰ Hs. til en virkelig Statsenhed mellem Slesvig og Kongeriget; samt om, saavidt der fordres Mere i 1) og indrømmes Mindre, end opstillet i 2), man da vilde søge Fredsbasis ombyttet med den tidligere Delingsbasis. c)

Bardenfleth fandt, at der kun var en væsentlig Me- ³⁵

ningsforskel mellem Bang og de Andre, der alle attraaede den nærmest mulige constitutionelle Forbindelse, som Bang modsatte sig. Iøvrigt var han ikke utilbøielig til en Deling af Slesvig, saafremt det sydlige forenedes med Holsteen, dette udtraadte af Forbundet, og forenedes varigt med Dmk. Men for Tiden var en Ministerforandring uheldig; Spørgsmaalet maatte udsættes til Underhandlerne skulde instrueres.

Bang gjentog, at en fælles Skattebevillingsret gjorde det umuligt for Slesvig frit og selvstændigt at ordne sin egen Administration og Retspleje. Han vilde imidlertid blive, indtil de endelige Instruxer skulde debatteres.

Madvig betvivlede ikke, at en saadan Form maatte kunne findes for Skattebevillingsretten, at derved sikredes Slesvig fuld Frihed til at ordne sin Administration og Retspleje. Han foretrak Delingen for enhver anden Afgjørelsesmaade, men var afskaaret herfra for Tiden.

ZAHRTMANN antog det for en Æresag for det nærværende Ministerium ikke at tilbyde Delingen.

Ligl. Hansen.

Det treschowske Forslag lægges til Grund for Forhandlingerne.

Bardenfleth kunde ikke blive, naar der skulde forelægges den næste Rigsdag et Udkast om Nævninger. Men dette fandtes unødvendigt.

DEN 4. AUGUST. Demarcationslinien var endelig afgjort ved Lord Westmorelands Voldgift. Werther var kommen.

Blokadens Ophævelse besluttedes (imod Clausen og Hansen) et Par Dage før Tiden.

Preussen havde nævnt 4 Personligheder til Cmsr. Reedtz skal vælge og virke efter bedste Skjøn.

Sponneck sen. vilde ikke være Cmsr., man indstillede Generalaud. Scheel, eller hvis denne ikke vilde Tillisch.

DEN 7. AUGUST. Man vedtog en af C. Moltke Nütschau forfattet Tiltale fra Kongen til Holsteenerne og en anden til Slesvigerne (Clausen oversætter den sidste).

Sponneck vilde, at Udskrivningen af Rekruter i Slesvig, som Prittwitz ei paa denne Side af 11. August vilde forhindre, og Bortførelsen af Pastor Mørch skulde hjemle Slesvigs Besættelse i Henhold til den hemmelige Art.; Majoriteten vilde ikke.

Det vedtoges, at Bestyrelsescommissionen skulde installere sig selv.

En detailleret Instrux for Tillisch var umulig. Han skulde stræbe efter Vaabenstilstandens Overholdelse og forhindre Overgreb.

Tillisch vilde saameget som muligt undgaae at betjene sig af Mænd, der paa en sær pronocert Maade havde virket for det ene eller det andet Parti. Opgaven maatte være at borttrydde Hindringerne for en tilkommende Regjering, at føre Forholdene tilbage til status quo ante, navnlig saavel m. Hs. til Sprogforholdene som Embedsforholdene; de af Insurgenterne Fordrevne burde gjenindsættes; fsv. de af Kongen udnævnte Embedsmænd havde sluttet sig til Insurrectionen, maatte de suspenderes med halv Gage. Zahrtmann udtalte, at det danske Flags Bibeholdelse dog muligt kunde opnaaes.

Sponneck vilde paabrænde de hertil kommende slesvigske Skibe »dansk Eiendom«.

Bang: For Guds Skyld Nei! Man enedes om, at Best. om slesvigh. Mærkes Indbrænding burde søges ophævet; imidlertid vilde man dog undgaae Indbrænding efter den gamle Lov.

Sponneck vilde have en provisorisk Eidertoldlinie. Tillisch og Bardenfleth udtalte sig imod denne Forandring af den ældre Ret.

Tillisch havde tænkt sig 3 Departementer; at standse Overappellationsrettens Functioner var ugjærligt. Hansen udtalte sig for, at Regjeringens Sæde burde være Flensborg, og at Rendsborg burde betragtes som slesvigsk. Reedtz, der skulde have bragt dette paa Bane, havde kun svaret, det var et delicat Punkt, og derfor ei rørt derved.

Tillisch foretrak og Flensborg, men vilde ikke bryde, fordi Slesvig valgtes. Anderledes dersom man vilde be-

holde den slesvig-holstenske Regjering under Cms. i Slesvig og Statholderskabet i Holsteen.

Paulsen skulde foreslaaes den preussiske Cmsær. som Overprocureur; hvis denne ei gik ind derpaa, skulde han ansættes som Consulent hos Tillisch.

Dumreicher fik sin fulde Gage sikkert i Pension.

DEN 11. AUGUST. Da Preussen havde udnævnt en Installationscms., havde Moltke foranlediget Pechlins Udnævnelse. Den commanderende General paa Als faaer Ordre at adlyde Tillisch, dersom denne vil benytte den hemmelige Art. I i Vaabenstilstandsconventionen.

Sponeck vilde atter (paa Grund af Rekruters og Skatters Udskrivning i Slesvig og den slesvigholstenske Krigsministers Opraab) have den Fordring stillet til Preussen, at Danmark nu kunde exequere Stilstanden.

End ikke Hansen gik ind derpaa; han fandt dog, at Fangernes Udveksling burde udsættes, indtil Regjeringscmsn. var traadt i Virksomhed, (navnlig da Prittwitz havde trukket alle preussiske Tropper udaf Flensborg), den fornødne militære Magt er tilstede i Flensborg, og Statholderskabet factisk underkaster sig, (hvilket ikke er sket, saalænge Landsforsamlingen sidder i Slesvig). Herom enedes Alle uden Zahrtmann.

Ostwald fremdeles Understøttelse 400 Rdl. quartaliter. Madvigs Forslag at undersøge hans Papirer forkastes.

DEN 13. AUGUST. Conferents.

Atter Spørgsmaal om Fangernes Udveksling. I Moltkes Fraværelse Udenrigsminister Zahrtmann for; ligl. nu Bardenfleth, men Sponeck, Hansen og Madvig imod.

DEN 15. AUGUST. Et Svar fra Bh. Bülau i Anledning af, at man vilde have ham til preussisk Commissær.

Det vedtoges at andrage paa det sl. holst. lbg. Cancellies Ophævelse.

Hodges Opmand.

Kongen vilde, at der skulde gives Bluhme Tilsagn om Præstø Amtmandskab. Man erklærede sig at være ude af Stand hertil, men han kunde blive det strax.

Gerstenberg faaer 500 Rdlr.

DEN 16. AUGUST. Convention med Sverrig om de svenske Troppers Lønning og Forpleining ratihaberes.

M. Hs. til Fordringen om Fangernes Udveksling udtalte Moltke og Sponneck sig for samme; Clausen fandt, at Gensdarmeriets Tilstedeværelse i Nordslesvig og dansk Rendsborgs Besættelse hjemlede Benyttelsen af Stilstandens hemmelige Art. I. Bang var vel enig heri, men tilraadede Udvekslingen.

Zahrtmann fandt Udvekslingen nødvendig og vil ei fra raade Ophævelsen af Blokaden paa Holsteens Østkyst.

Bardenfleth stemmer for Udvekslingen og Blokaden Ophør, Hansen ligl.

Madvig som B. under Betingelse af Bestyrelsescommissionens øieblikkelige Installation.

Blokaden Ophævelse vedtoges at skee samtidigt med Installationen. Zahrtmann og Sponneck vilde hindre Gefions Flytning; de andre mente, at man ikke kunde hindre det, medmindre Bestyrelsescommissionen ønskede det.

DEN 18. AUGUST. Pechlins Udkast til en Procl. til Slesvigerne overgaves til Clausen, for at han af dette og Moltkes kunde forfatte et tredje.

Imod Clausen-Madvig besluttedes en successiv Desarmering af Marinen.

Communalcommissionens Sammensætning overlodes Bang.

DEN 20. AUGUST. Clausens Udkast til Procl. til Slesv. forelægges Slesvigsk Commission.

DEN 24. AUGUST. Alle venskabelige Magter var enige i Afholdelse af en Congres,* hvori Preussen navnlig** og vilde finde sig; Brüssel var foreslaet.

* Urigtigt thi hertil hører selve *Udenrigsministerens* Nærværelse; anderledes ministerielle Conferentser.

** Palmerston udentvivel dog kun for Successionsspørgsmalets Vedkommende (³/₇) og i London.

DEN 26. AUGUST. Cms. nedsat i Flensborg, Blokaden hæves ubetinget. Plessen kaldes til Kbhvn. efter Ønske af Tillisch.

Proclamationen vedtoges med de af T. ønskede Æn-
5 dringer.

DEN 31. AUGUST. *Interimsflag.*

Armeens Opløsning besluttes.

DEN 7. SEPTEMBER. Werther har udtalt sig imod Congressen, de andre herværende Diplomater misbillige hans
10 Yttringer*; der spørges om Conferentsen skal være *mæglende* eller *voldgivende*. Klage over at Insurgenterne besætte Holtenu, Frederiksort og Rendsborg.

DEN 11. SEPTEMBER. Bang har indgivet sin Dimission. Madvig og Clausen ligl; dog ville de betingelsesviis
15 blive.

Unsgaard afslog Indenrigsministeriet; CPræs. vilde nu henvende sig til Mourier. Sponneck foreslog, at Bang skulde udnævnes til Understatssecretær, for at det kunde sees, at han ikke var afgaaet m. Hs. til indenlandske
20 Spørgsmaal.

DEN 15. SEPTEMBER. Mourier vilde ikke.

DEN 18. SEPTEMBER. Da ingen var villig til at overtage Indenrigsministeriet, erklærede Sponneck sig villig til at tage Domæne- og Forstvæsnet, naar Bang vilde
25 være Directeur for mulig at lette Sagen. Bang gik ind herpaa.

* O. Plessen til Moltke 10. August. Es erscheint dem Grafen Nesselrode wünschenswerth, dass die Unterhandlungen wegen des definitiven Friedens ohne Verzug begonnen werden; das wiederholte günstige Urtheil des Kanzlers über den Khrn. v. Reedtz wird von Eur. Exc. nicht ohne Interesse vernommen werden.

(Nesselrode anbefaler R. til Underhandler i et Privatbrev til O. Pl.)

DEN 19. SEPTEMBER. Rosenørn var funden (udnævntes ^{21/9}).

DEN 22. SEPTEMBER. Kongen havde tilladt Reedtz at vende tilbage fra Berlin og i det Sted beordret Geheime-
raad Pechlin at gaae til Berlin. 5

En Besværing over Hodges vedtoges m. Hs. til den Maade, hvorpaa han havde afgjort Spørgsmaalet om de af Kongen udnævnte Embedsmænds Gjenindsættelse i Embedet.

DEN 26. SEPTEMBER. Kongen havde billiget, at Bille ¹⁰ var blevet ansat til at fungere under Udenrigsministeren med Forpligtelse til at referere i Statsraadet.

Heltzen, Secretær, kan blive Committeret i Indenrigsministeriet.

DEN 29. SEPTEMBER. Pechlin gaar Tirsdag d ^{3/10} til ¹⁵ Berlin i samme Egenskab som Werther her, altsaa uden Underhandlingsfuldmagt.

Grev Carl Moltke vilde ligeledes paa Tirsdag gaae til Petersborg for at condolere Keiseren.

Werthers Begjæring om, at det skulde erklæres, at ²⁰ Bestyrelsescommissionen regjerer Slesvig i Kongens Navn, som *Hertug af Slesvig*, tilbagevistes.

(Iøvrigt ere foruden Rendsborg og Fehmern endnu Frederiksort og Holtenau besatte af Insurgenterne.)

DEN 1. OCTOBER. (Sponneck og Madvig borte.) CPr. ²⁵ tilraader nu i Henhold til Tillisch og Eulenburg den af Preussen begjærede Indrømmelse »i Hertugens Navn.«

Hansen (hvem de Andre tiltraadte): dog kun, naar Statholderskabet havde rømmet Frederiksort og anerkjendt Vaabenstilstanden. 30

(»Ligesom Kongen af Danmark s. s. [som saadan] er Hertug af Slesvig, saaledes er det en Selvfølge, at Regjeringen føres i Slesvig i denne hans Egenskab«. Bardenfleth).

Rosenørn opkastede Spørgsmaalet om Rustning imod et coup de main fra Holsteen. Man vilde først lade ³⁵ Pechlin forlange Preussens Erklæring, om det vilde opretholde Orden i Sydslesvig.

DEN 3. OCTOBER. Hugo Plessens Mission til Tønder oplystes og de dobbelte Instruxer til det preussiske Militær.

Ny Besværing til Preussen-England og Frankrig.

5 Tillisch maatte under alle Omstændigheder holde sig.

Werther havde givet en Forklaring om den angelske Deputations Modtagelse i Berlin; (han vilde opfordre den preussiske Regjering til officielt at desavouere Insurgentberetningen.) Carl Moltke reiste fra Petersborg hjem
10 over Wien.

DEN 6. OCTOBER. Sponneck erklærede, at der ei var finansielle Hindringer for Rustning. Denne besluttedes dog ikke endnu.

WEGENER Amtmand paa Bornholm.

1850

15 DEN 7. AUGUST 1850. Kongens morganatiske Giftermaal med Lovise Rasmussen.*

DEN 24. OCTOBER. Dotezac reclaimerer mod den nye Tarif for Vin og Brændevin i Slesvig og forlanger her som ellers Middeltallet mellem den slesvigske og den
20 kongerigske Tarif; hvilken Fordring strax indrømmedes.

* Sen. Anm.!

Moltke skal væsentligt være bragt til Samtykke ved den Betragtning, at denne Forbindelse skulde afholde Kongen fra at følge den Tilbøielighed til stærke Drikke, som ellers let kunde sætte hans Liv i Fare.**

Mynster gjorde ingen Vanskeligheder denne Gang.

** Nov. 1884. Lund synes i sin Beretning om Kongens Sygdom at antyde, at Døden indtraadte paa Glücksborg, idet man efter hans Fjernelse ikke hindrede Kongen i at hengive sig for meget til Drik.

1851

JANUAR 1851. Briefe eines verstorbenen Deutschen v. Dresden i *Gelzer* Protestantische Monatsbl. 1864 Jan. $\frac{1}{4}$ Brev om en Samtale med Fyrst Schwarzenbg. »Er schäme sich, ein Deutscher zu sein.«

Reventlov Farve og Harbou havde nylig været der, ⁵ den Sidste var igjen bortreist. Det er den gamle Vise om det københavnske Demokratie. Hvis der ikke stilles billige Fordringer til Dmk., werde die Stathalterschaft der Armee und dem Volke gegenüber sich nicht fügen können u. für diesen Fall wünscht sie selbst die Herbeikunft einer Bundsexecutionsarmee um Anarchie zu verhüten. Hverken det holst. el. det hess[iske] Spm. vil Østerrig, der ganske prævalerer, bringe frem i Dresden.

Statsraad.

DEN 1. APRIL. Pechlins Mission til Rusland i Arve- ¹⁵ sagen billigedes, uagtet hans politiske Anskuelse vare forskellige fra Ministeriets*, af Mangel paa nogen Anden, og fordi Reedtz alt havde indledet Sagen. Pechlin maatte da ei tale om Andet end Arvesagen. (Reedtz's Ord). (sic!)

Sponneck udvikler sine Anskuelse om Nødvendigheds- ²⁰ heden af en Regjeringspresse; i Altona som i Kbhvn. Green fik 2000 Rdl. bco. maanedlig de første 3 Maaneder, siden 1000 mdl.

DEN 4. APRIL. R. Criminil (tilstedeværende) udtalte, at Forhandlingen med de lauenborgske Notabler maatte ske ²⁵ særskilt, men fsv. angik Forholdet til Holsteen og Monarkiet først efter Notabelmødet i Flensborg, derimod gjærne strax om de andre lbg. Forhold.

Det antages, at Ridder- og Landskab kunde gjøre For- ³⁰ slag til Notabler.

* Sponneck udtalte disse derhen, at dette Ministerium (og sandsynligvis intet andet) [ikke] kunde lade sig nøie med *mindre* Forbindelse mellem Slesvig og Danmark end efter Notabelprojectet, eller tilstede *større* med Holsteen-Lbg., medmindre disse traadte ud af Forbundet.

Sponneck spørger, hvorledes Resultaterne af Notabelforhandlingerne skulle sættes igjennem, om de ikke skulle octroieres og derpaa ved vedkommende Forsamling revideres. Criminil afviser disse foregribende Spørgsmaal.

5 Paa given Anledning erklærer Criminil, at han ikke kan undvære tydske Tropper og Forbundscommissærer i Holsteen.

Det antydes, at der er Strid mellem de fra H. M. udgaaede Fordringer m. Hs. til Contingentet, (kun danske 10 Officerer), og Ministeriets Politik. Conseilpræsidenten anmodes om at fjerne denne Strid.

Hambro's Baronværdighed med engelsk Begrænsning billiges.

Soldatesquens Afsendelse til Island billiges.

15 DEN 8. APRIL. Den islandske Forfatningssag behandles foreløbigt. Madvig erkjender vel, at Islænderne maae have Ret til at sende Rigsdagsmænd, men haaber, at denne Ret ikke faktisk vil blive benyttet(!).

DEN 15. APRIL. Et Forslag om Udstedelsen af en fore- 20 løbig Lov om Handlen paa Island forkastes.

DEN 23. APRIL. Tillisch's Svar paa de slesvigske Anker forelagdes.

Tillisch's Forslag om Udstedelsen af en Pensionslov m. m. (Embedsmænds Forpligtelse om Overlevelserente) 25 fandt ikke Bifald.

DEN 10. APRIL. Pechlin, der kom d. 7de, reiste idag ^{10/4} til Warschau.

DEN 26. APRIL. Sponneck vil true den hamborgske Presse, skjøndt han erkjender, at man ikke kan undvære 30 Börsenhalle. Han beklager, at man i Kongeriget næppe kan komme videre end til Betagelse af den qualificerede Postforsendelsesret.

Hansen antydede, at han maatte gaae, dersom den endelige Ordning af Hærvæsenet blev stemmende med 35 Notabelforslaget.

Det viste sig, at Moltke ikke havde tilveiebragt Enig-

hed mellem Cabinettet og Ministeriet i Henseende til de holstenske Sager. Sponneck foreslog, at disse Sager alle bleve refererede af Udenrigsministeren. Denne havde liden Lyst til at overtage det Hverv.

DEN 29. APRIL. Sponneck refererede nogle Forslag fra 5 P. L. Møller om at kue den hamburgske Presse.

Det slesvighst. Ridderskabs Adresse ¹²/₈ 51, hvori det optraadte paa begge Hertugdømmers Vegne som politiskt Organ, bragtes paa Bane. En Besvarelse, om den end havde henligget noget længe, ansaaes tilraadelig. 10

Grundejerforeningens Bestyrelse opfordrer til Fæstegodssalg.

Statsraad.

DEN 29. APRIL. Gjæringen i Ministeriet fik et Udbrud i Anledning af, at der havde circuleret mellem Ministrene nogle 15 diplomatiske Meddelelser, hvoriblandt en Gjenpart af et Brev fra Baron Budberg til U. Sternberg, at Ministeriet indeholdt demokratisk revolutionære Elementer. Da dette vakte stor Forargelse, oplyste Reedtz, at det var en russisk Legationssecretær, der havde vist en af Ministeriets 20 Secretærer dette Privatbrev, og man havde da benyttet Leiligheden til at tage en Gjenpart. Clausen og Madvig protesterede mod denne Deling af den udelte Helhed, Ministeriet. Reedtz talte om det danske Propagandasytem i Slesvig, om den Mistro, at Danmark ikke vilde 25 flytte Toldgrænsen i Slesvig, og om Nødvendigheden af en slesvigsk Amnesti. Da man ikke ganske forstod Sammenhængen herimellem og Sigtelsen for en revolutionær Politik, hjalp Sponneck med den Oplysning, at det var Grundloven, Rigsdagen, der indeholdt revolu- 30 tionære Elementer, kun Tiden kunde gjendrive denne Opfattelse.

Reedtz vilde conferere med Oraklet Bille Brahe.

DEN 2. MAI. Oraklet var nu tilstede. Bille Brahe forsikkrede, at der trængtes til forsonende Skridt, ogsaa 35 han talte om 1) Toldgrænsen, 2) Amnestien og Sprog-

bestemmelserne i Slesvig, der havde vakt en aldeles utrolig Bitterhed i Tydskland.

1) var især Fyrst Schwarzenbergs Krav;

2) herom brød Schw. sig ikke, men Preussen.

- 5 Sponneck foreslog, at man diplomatisk skulde forespørge, om Østerrig-Preussen havde Noget imod Skridt sigtende til Toldgrændsens Flytning.

Reedtz: Regjeringen maa vise, »at den har Hjerte for sine tyske Undersaatter«.

- 10 Med Hensyn til det holstenske Officeerspørgsmaal erklærede BBr., at Fyrst Schwarzenberg bestemt havde udtalt, at, naar Provisoriet var omme, vilde Kongen kunne sætte hvem han vilde til Officerer.

- I Sprogsagen foreslog Sponneck, at Alt skulde bygges
15 (forsaavidt en Opsættelse ikke kunde finde Sted) paa Forholdene, som de vare ved Revolutionens Udbrud.

(Det sees ikke, hvorledes dette skulde kunne forenes med de imidlertid trufne Forholdsregler.)

- Notabelforsamlingens Sammentræden bestemtes til 14.
20 Mai.

DEN 6. MAI. Tillisch-Hansen stredes om Forholdet mellem Civil- og Militærmagt i Slesvig.

- Hansen beklagede, at Generalcommandoen havde udvist to Flygtninge, hvis Tilbagevenden Tillisch havde
25 tilladt, men vilde iøvrigt ikke erkjende, at der var begaaet noget Misgreb fra Militærets Side.

- Man fremhævede, at Beleiringstilstanden vel kunde haandhæves forskjelligt, eftersom den var for Armeens Skyld, eller for den civile Bestyrelses; imidlertid udsattes
30 Beslutnings Tagelse.

- DEN 9. MAI. Den Betænkning, Tillisch havde afgivet imod Scheels Andragende om 10000 Rd. Cour., billigedes. Det vedtoges at der maatte affattes en Navne-Liste over dem, der skulde være undtagne fra Amnestie
35 (i Henhold til Bille Brahe).

Der oplæstes en Belysning af Sprogbestemmelserne i Slesvig, meddelt af Tillisch.

DEN 10. MAI. Under Kongens Præsidium vedtoges et Svar til Ridderskabet i en mild Tilrettevisnings Form.

Kongen henstillede, om der ikke burde nedsættes en Commission til at dømme Hertugen og Prindserne af Augustenborg (saasom af Arveprindsen, Stemann, Ussing, 5 Generalauditeuren for Landetaten, J. E. Larsen, og 4 Høiesteretsassessorer). Beslutning udsattes. Amnestilisten vedtoges, Clausen udtalte sig mod en saa omfattende Amnesti. Kongen fandt dog, at den var nødvendig, men var overbevist om, at den vilde virke nedbrydende paa 10 den gode Stemning i Slesvig, navnlig blandt den simple Mand.

DEN 13. MAI. Spørgsmaalet om den augustenburgske Domscommission udsattes efter Pechlins Hjemkomst fra 15 St. Petersborg.

DEN 14. MAI. Reedtz, der var stærkt betaget af en russisk Note (efter hans Sigende den allerbeklageligste der endnu var kommet, med Hensyn til hvad den indeholdt om Criminils Ytring ligeoverfor Forbundscommissærerne), erklærede det for nødvendigt, at der i Warschau blev 20 givet mundtlige Forklaringer nu, da Keiseren af Rusland vilde træffe sammen med Kongen af Preussen og Keiseren af Østerrig. Han vidste ingen Anden at foreslaae end Grev C. Moltke-Nütschau; denne havde nylig i en Samtale billiget Regjeringens Stilling og Forhold 25 og havde udtalt sig imod Criminils Færd i Holsteen. Ikkun Sponneck udtalte sig tvivlende om Nødvendigheden af en Mission; sandsynligviis betvivlede han, at Moltke vilde modtage Sendelsen.

DEN 19. MAI. Moltke vilde ikke gaae til Warschau. Og 30 saaledes vidste Reedtz hverken ud eller ind, han maatte da gaae af.

Wh. Moltke oplyste, at Grunden, hvorfor C. Moltke ikke vilde, var den, at hvis der var Mistillid mod Regjeringen, kunde han ikke fjerne den i et Par Dage; om 35 han end *materielt* billigede, hvad der var skeet i Sles-

vig, kunde han dog ikke *i Formen* billige, at det var skeet uden kgl. Resolution; desuden vidste han, at Keiser Nicolaus ikke yndede slige Missioner, og der havde dog siden 1848 alt været 7 saadanne Sendelser fra det danske Hof.

W. Moltke tilføiede, at nu var dog Rsk. Decbr. 1810 fundet i Cabinetssecretariatets Protokoller; saa vilde Moltke maaske dog kunne bevæges til at gaae til Warschau. Man kom nu tilbage til Spørgsmaalet om Nødvendigheden af en Sendelse. Sponneck mente, det var unødvendigt; der var et forbigaaende Uveir; man maatte være *conservativ*, saa gik det over. Reedtz holdt paa Nødvendigheden af, at de skriftlige Oplysninger bleve kommenterede af en Anden end Ungern-Sternberg; det var »Systemet«, der maatte forandres. Sagen var, siger Hansen, at nogle Ministre vare mindre populære i Udlandet, andre aldeles upopulære i Rigsdagen, man maatte have et »homogent« Ministerium.

DEN 20. MAI. Moltkes endelige Nei.

Reedtz fremhævede, hvorledes Keiseren af Rusland i sit Brev til Kongen raadede til en Systemforandring, — Mistanken om at man vilde danisere og incorporere Slesvig maatte fjernes. Han kunde ikke længere være Udenrigsminister.

Sponneck, som fandt en Ministerforandring nu yderst betænkelig, udbryder da: Men vil da ikke Reedtz selv gaae til Warschau? Reedtz forlanger Votering. Alle udtale sig derfor. W. Moltke saa meget hellere som han fra først af selv havde udtænkt sig dette. Reedtz modtager da Sendelsen med den Erklæring, at hans Opgave mindre vilde være at retfærdiggjøre den hidtilværende Politik end at erfare, for hvilken Priis Ruslands Venskab kunde gjenvindes.

DEN 21. MAI. Under Kongens Præsidium beslattes Reedtz's Sendelse. Han skulde udtale, at der ikke vilde blive givet nye Love i Slesvig, og at Vanskelighederne nu hidrørte fra Tilstanden i Ho!steen.

Reedtz meddelte, at der fra Ruslands Side var Samstemning om Thronens Overgang til Prinds Christian og dennes Descendens.

Sponneck udtalte, at til Tilveiebringelse af en bedre Tilstand i Holsteen var det nødvendigt, at Criminil og 5 Thümen fjernedes.

Han meddelte, at Dampskibet Slesvig ei kunde gaae mere til Kiel, men midlertidig til Wismar.

DEN 23. MAI omtaltes Duplats Hilsbefaling.

Green fik Tilskud maanedlig 666¹/₃ Rdl., indtil Bladet 10 kunde faae Privilegium paa Meddelelse af Proclamata.

DEN 27. MAI. Madvig udtalte sig mod Bille Brahes Indledningsforedrag i Flensborg med Hensyn til Provindsialstænderinstitutionen.

DEN 30. MAI. Det kom frem i Anledning af den hod- 15 geske Mission, at Reedtz selv havde foranlediget den, idet han havde henstillet til Sir W. Wynn, om ikke en Englænder kunde undersøge Forholdene.

Atter Tillisch contra Hansen, (der alt 18¹/₂ 50 og 18¹/₃ 20 havde udtalt, at han vilde gaae). Udsat.

Herlufsholms Tvisten udsat, da Madvig ikke vilde gaae ind paa, at Kirke- og U. M. traadte i Rigsraadets Sted.

DEN 5. JUNI. Med Beleiringstilstandspatentet udstedtes Rsk. til Krigsministeren og den slesvigske Minister, at 25 Tvistigheder skulde forelægges Kongen.

DEN 17. JUNI. Herlufsholms Resolutionen vedtoges efter Madvigs subsidiære Stilling i hans Fraværelse (imod Sponneck, der holdt paa den tidligere Beslutning).

DEN 27. JUNI. Reedtz erklærede, at han vel vidste, at han ikke havde havt nogen Fuldmagt til at underskrive 30 Warschauerprotokollen, men han havde troet, at Sagen derved vilde fremmes. Han havde talt med Schwarzenberg om Arvespørgsmaalet; Fyrsten, der ei kjendte Pro-

tokollen, var utaalmodig; den Indvending mod Augustenborgsk Arveret, som hentedes fra Ikke-Jævnbyrdighed, kimsede han af, om Nødvendigheden og Forsømmelsen af Lehns-Muthung havde han aldrig hørt tale. Ogsaa
 5 med Kongen af Preussen, der kjendte den russiske Regerings Tanke men dog ikke Protokollens Underskrift havde han haft en lang Samtale; Kongen havde selv gjort de fra Ujævnbyrdighed og Felonie hentede Grunde gjældende mod Hertugen af Augustenborg; han havde
 10 sagt ham, at han maatte være coulant i Arvesagen; om »Muthung« vidste Kongen Intet. Men iøvrigt paastod Kongen, at man maatte have alle Agnaters Samtykke; ellers vilde Sagen dog komme for Forbundet og volde det største Bryderi.

15 Reedtz antydede paa given Anledning til Mannteuffel, at naar Hertugen af Augustenborg opførte sig tilbørlig, var Kongen vist ikke utilbøielig til at give en ikke ringe Erstatning for de augustenborgske Eiendomme*.

Reedtz havde foredraget Sagen mundtlig for Kongen
 20 og vilde nu have Statsraadets Samtykke til Ratificationen af Protokollen i Formen af et Brev fra Kongen til Keiseren.

Det besluttedes, at først maatte Protokollen prøves af Larsen og Wegener.

25 Hvad den almindelige politiske Stilling angik, da havde Fyrst Schw. udtalt sig med nogen Uvillie; han forlangte Garantier (∴ *personlige*) for, at Man ei vilde danisere Slesvig (om det end i Grunden ikke kom Tydskland ved); han forlangte, at Danmark skulde bringe Sagen i
 30 Orden. Iøvrigt blev han, da Plessen ligefrem udtalte, at den holstenske Stolthed maatte knækkes, en heel Deel aabnere i sin Udtalelse, han misbilligede Meget, hvad der skete i Holsteen, erkjendte at vi maatte være paa

* Ogsaa Lord Palmerston kom engang under Juli-ministeriet ind paa den Tanke, at man maatte give en Affindelsessum. C. Moltke afviste den.

vor Post ligeoverfor Preussen, som havde egennyttige Hensigter. Men han trak sig tilbage, da han havde hazarderet den Yttring, at Holsteen og Lauenborg kunde udtræde af Forbundet, og Reedtz vilde slaae dette fast. Ligesaa lidt vilde han svare paa det Spørgsmaal, om han 5 havde givet Vrintz Fuldmagt til den Yttring, som denne engang havde ladet falde om, at Rendsborg Fæstning vilde være at sløife. Han vilde ikke erkjende, at Østerrig havde billiget Notabelprogrammet. Derimod havde han ikke Noget mod en Udvisning, ei heller mod en Epuration 10 af Embedsstanden; end ikke imod at Østerrig og Preussen kom til at dele Ansvarret herfor.

Mannteuffel var meget reserveret. Til Budberg havde han udtalt, at efter hans Mening maatte Rendsborg sløifes; det kunde Tydskland ikke gjøre, men Kongen 15 af Danmark, naar han var blevet retableret i Besiddelsen af Holsteen. Mannteuffel trykkede sig meget med Hs. til Spørgsmaalet om Udvisning af Holsteen og Embedsstandens Udrensning (hvorvel Budberg her understøttede Reedtz bestemt med Henvisning til Preussens 20 Færd i Baden). Hvad Holsteens Rømning angik, da yttrede M., at vi jo kunde begribe, at det ikke kunde convenere Preussen, at der stod 20000 Mand Østerrigere i Holsteen. Fremfor Alt paaberaabte Mannteuffel sig Oberst Hodges's Beretning. Hodges misbilligede navnlig Sprog- 25 forholdsreglerne i Angel, som efter hans Sigende kun Tillisch og nogle Embedsmænd forsvarede, og mente, at Overjustitscommissionen ikke frembød tilstrækkelige Garantier for Retspleiens Haandhævelse.

Reedtz fremhævede, hvor kort Hodges havde opholdt 30 sig i Slesvig, og at han selv havde erklæret i Kbhvn., at Tillisch var den eneste, der kunde styre Slesvig.

Iøvrigt havde Lord Westmoreland været meget deprimeret over Hodges's Skildring af de slesvigske Tilstande; han kunde ikke længere gjendrive de Klager, der førtes 35 over den slesvigske Styrelse, og havde lagt Reedtz Nødvendigheden af en Systemforandring paa Sinde.

Meyendorf havde klaget over, at Armeeenheden ikke

var optaget i Notabelprogrammet; hvilket dog Rusland var enig i, at man maatte benytte som Grundlag.

Paa Tilbagereisen havde Reedtz talt med Blome og Criminil; begge undrede sig over, at man var enig i Eputation og Udvisning men resignerede sig.

Thümen var ei ubetinget tilfreds med sit Ophold i Warschau. Nesselrode havde tilskrevet Blome, at det ikke gik an, at Holstenerne bestandigt klagede; man maatte finde sig i Notabelprogrammet.

Iøvrigt vilde Reedtz paastaae, at det nyholstenske Parti, som ikke eengang vilde have Konge tilfælles med Holsteen, voxte i Holsteen.

Resultatet var, at Forsøget paa at gjenvinde Tilliden aldeles var mislykket, og han kunde saaledes ikke længere være Minister; Rusland billigede vel Notabelprogrammet, men under Forudsætning af Garantier med Hensyn til Slesvig, som savnedes. Paa Søndag vilde han give Kongen sin Dimission. Sponneck spørger, om da ikke hele Ministeriet bør gaae. Hansen meddeler, at han alt har indgivet sin Dimission idag.

En Conference fandt Sted extra protocollum.

DEN 28. JUNI. Dimission in pleno besluttedes, og blev $\frac{29}{6}$ overgivet. Moltke skulde danne det nye Ministerium.

DEN 13. JULI var Reedtz's, Hansens og Clausens Dimission modtaget. Kongen tilstede i et Statsraad paa Frederiksborg.

DEN 1. JULI. Novemberministeriets *største Feil* var maa-ske, at det tillod *Kongens Giftermaal*. Kongen havde umiddelbart ved Christian den Ottendes Død høitideligt lovet Stemann, »at Fruentimret aldrig skulde komme paa Slottet«. Bardenfleth havde i sin Tid holdt hende borte fra Odense Slot. I 1849 (Marts) vilde Kongen, inden han gik til Hæren, ægte hende. Man holdt sig til, at saalænge Arvespørgsmaalet ikke var afgjort, maatte Kongen kunne holde sig en stands-mæssig Forbindelse

aaben. I 1850 fik Grevinden Sagen i Gang ved Ministeriets Svaghed, navnlig ved den fuldkomne Mangel paa Ledelse: Madvig erfarede først Noget ved at gaae over Amalienborg Slotsplads, da Levezou bad ham komme ind og spurgte efter Mynster. Mynster var i Roeskilde; 5 da nu Madvig opfordredes til at bede ham komme, og gjorde den Bemærkning, at det vel kun gjaldt et Skriftemaal, kom det frem, at det var en Vielse, han skulde bruges til. Madvig erklærede da, at han strax vilde begjære et Statsraad, uden dog at nævne Levezou. Men 10 der var ingen alvorlig Modstand. Tillisch roste sig af, at havde han ikke været borte, skulde det ikke være skeet. Bluhme paastaar, at han ved Penge havde kunnet arrangere det, men ikke blev understøttet af Moltke og Sponneck. Kongen skal selv være blevet overrasket 15 over den ringe Modstand.

Det laveste Træk er *Selveiendomslovens Billigelse* til Vederlag for de 200,000 Rdl., som B. Christensen lovede Kongen i Tillæg til Civillisten (cfr. Viintolden — Tscherning), og Sponnecks Stemme for B. Christensen til Stats- 20 revisor.

Det svageste og uhyggeligste Moment i Krigsaarene var vistnok *Mai og Juni 1849*. Der var en Fornemmelse af, at Hansen holdt Overcommandoen i et utilbørligt Afhængighedsforhold. Hansen selv troede i Mai Maanedes 25 Begyndelse ikke paa, at man kunde holde Fredericia længere end en tre Uger. Hvorledes Stemningen mellem Ministrene indbyrdes var, fremgaar bedst deraf, at Sponneck, Madvig og Clausen i Forening skrev til General 30 Bülow, gjorde ham ansvarlig for Krigsbestyrelsen uden Hensyn til General Hansens Befalinger, og erklærede ham, at dersom han følte sig bunden ved Ordres eller generet ved sin Stabschef, skulde han forlange større Myndighed, eller en anden Stabschef end den tidligere 35 Directeur for det Personelle, og hans Fordringer skulde finde Understøttelse. Han svarede imidlertid, at han ei havde noget at klage over; men holdt dog tæt.

Det mærkeligste Beviis paa *Hansens Feldtherreevner*

var den Plan, han lagde i Forening med Fabvier om at overføre Hæren i tre Sæt — thi større Befordringsmidler havdes ikke — til Svansen.

Følgen var da blevet, at hele Artilleriet og Cavalleriet ⁵ var blevet tabt, og den største Deel af Infanteriet. Det er derfor intet Under, at Hansen efter Lundbyes Sigende har befriet Krigsministeriets Archiv for at gjemme adskillige Eckernførdeakter m. m. Hansens Plan tilintetgjordes af Krogh og Læssøe, men det glemtes ikke, ¹⁰ hvorledes Læssøe havde udtalt sig om den.

3. BOG
NOGLE FREM- OG TILBAGEBLIK
1849

TREDIE BOG

P^{AA} *Dagbogens første to hvide Sider staar Titelen: Nogle Frem- og Tilbageblik Januar 1849—Juni samme Aar.*

Dagbogen indeholder 420 Sider; enkelte Blade er ud-skaaret. Foruden de senere trykte Optegnelser indeholder Dagbogen en Mængde Meddelelser og Betragtninger om udenlandsk Litteratur og udenlandske politiske og økonomiske Forhold; det drejer sig for en stor Del om Spørgsmaal, der i Øjeblikket var fremme i dansk Politik, saaledes under Grundlovsforhandlingen, og der er optegnet Stof til Overvejelser, f. Eks. vedrørende de forskellige Former for politisk og kommunal Repræsentation, Beskatning, Retsplejens Ordning (Juryer etc.). Heraf er her kun medtaget, hvad der synes at have særlig Interesse, eller hvad der indeholder Betragtninger af Krieger selv.

Under 11. Februar 1849 har Krieger indført et Uddrag af det oprindelige — af D. G. Monrad forfattede — Ud-kast til en Grundlov for Kongeriget Danmark og Slesvig. Dette Uddrag er her gengivet i sin Helhed.

DEN 1. JANUAR. Omslaget i Frankrig er iøinefaldende. Ingen tror, at der er 5 Mill. ærlige Imperialister, og det er ikke let at opløse denne Stemmehæder i dens Elementer. Men de andre Elementer i Præsidentafstemningen ere utvetydige. Det gamle republikanske Parti de la 5
veille — som i sin Tid kjæmpede i Klosteret St. Merry, som levede i National og Reform, og som tilegnede sig Pøbelens Seir i Febr., udgjorde trods 9 Maaneders Magt og Cavaignacs Personlighed kun $\frac{1}{6}$ af Folket. Det nye republikanske Parti, som skilte sig fra dets gamle Ven- 10
ner, da Magtens Sødme og Forretningslivets Trang begyndte at mildne disses extravagante Theorier, udgjorde kun $\frac{1}{20}$, og de demokratisk-socialistiske Republikanere, som i Juni trodsede Regjeringen, udgjorde kun $\frac{1}{200}$.

Aaret har klaret for Europa Begrebet om Republik 15
og Monarchi; det synderlige Haab, at der under nogen Regjeringsform skulde kunne undværes nogen Regjering, laae paa Bunden af Manges Angreb paa det constitutionelle Monarki, og ikke mindre den Tro, at dette fortrinsviis nærrede Partistriden. Men Enhver maa dog nu 20
indse, at *Regjeringsmagten* endog er *flytteligere* i *Monarkiet end i Republikken*, saasandt denne ellers kjender en virkelig folkevalgt Præsident (jfr. Canadas responsible government), og at den ikke desto mindre er lige nødvendig, saalænge der skal bestaae et Samfund. Og frem- 25
deles hvo indseer ikke, at *den Strid*, som man vilde finde eiendommelig for det indskrænkede Monarki, nemlig *mellem Kronen og Kammeret og mellem Partierne indbyrdes*, — den er dybt begrundet i den menneskelige Natur, i Statens Natur. Eenheden er mulig, — det er den 30
kongelige Absolutisme — eller Conventets Despotisme —

der maa være *to Partier* i en *Stat*, eller *slet ingen*, eller *et Parti* og en *Guillotine*.

Klarere end nogensinde har det viist sig, at Revolutioner altid medføre en *økonomisk Forstyrrelse*, som nødvendig gaar ud over dem, der leve af deres Arbejdskraft. Capitalen skræmmes, og Arbejdsbestilleren kan altsaa ikke andet end formindske Brugen af Arbeidet.

Ikke mindre er det klart, at de *ensidige voldsomme* Bevægelser straffe sig, thi med uhyre Hurtighed hævnens 10 Ensidigheden, og ukjendte Kræfter søge at gjøre en modsat Ensidighed gjældende. Det er derfor af den største Vigtighed ved en Stats Forfatning at fastsætte Statsmagternes Dannelse saaledes, at *nogen Magt* forbliver hos dem, *der kunne antages at staae udenfor den* 15 *øieblikkelige Bevægelse*, hos saadanne, som hverken i Egenskab af *Ledere* eller *ledede* deltage i Bevægelsen.

Omvendt har dette Aar indskjærpet de Styrende, hvor nødvendigt det er, at Folkerepræsentationen ogsaa repræsenterer Folket. Alle kraftige Rørelser, der over- 20 hovedet kunne taale Dagens Lys, maae afspeile sig i Folkerepræsentationen. Der maa ikke udenfor Repræsentationen foregaae en underjordisk Bevægelse, hvis *Ledere* ikke paavirkes af parlamentariske Hensyn.

Disse store Erfaringer have overalt, hvor *parlamentariske* 25 *Situationer* vare mulige, brudt de *smaa Partidifferenter*. De gamle Partidannelser opløse sig, og Ministerierne stille færre Cabinetsspørgsmaal; Spørgsmaalene blive *enten* saa store, at der kun er Tale om at vælge mellem Enighed eller Revolution, eller saa smaa, at hver 30 *Minister* kan have sin Mening.

DEN 2. JANUAR. Mange have i det nye Aar seet alle de gamle Kræfters Opløsning og en ny Magts Frembrud. Mange have fundet, at det *socialle* Spørgsmaal afløste alle de gamle, og navnlig, at det *nationale* havde viist 35 sin Afmagt netop i det Aar, der skulde være dets Triumph-Aar. Men Aaret har netop viist, at de gamle

Magter vel skifte Form, men at de ikke miste deres Betydning. Aaret har viist f. Ex., at den nye Institution almindelig Stemmeret kun er en *Form*, hvorigjennem disse *gl. Kræfter* kunne vise sig til største Forundring for dem, der ventede, at den nye Form skulde frembringe et aldeles nyt Indhold. Det har navnlig viist sig, at *de historiske Minder* i et Folks Liv kunne udøve en aldeles afgjørende Indflydelse. Det har viist sig, at 5 *Mil-lioner* kunne samles om et Navn; det har viist sig, at Statsgrændser kunne ikke saa let rokkes, men at Nationaliteten dog her *kan* gjøre Udslaget, omend ikke strax ethvert *Nationalitetsskrig*.

Nationaliteten har en Udvikling som alt Levende. Hvor stærkt har ikke den franske Nationalitet viist sig iaar? Men hvor er en sand *levende* Nationalitet, hvor en *uddøende*, hvor en *begyndende*? Det er Spørgsmaal, som *kun* Nationaliteternes Liv og Død kunne besvare. Og hvor skulle Grændserne drages, naar disse ere vaklende, men Nationalitetsbrudstykkerne slutte sig sammen? Skal ikke stundom *Statsudviklingen* være stærkere end *Nationalitetstiltrækningen*? Hvo kan nægte, at England har gennem forskjellige Lag af Folkefærd dannet sit Folk? Hvo kan nægte, at den amerikanske Typus opløser de mange fremmede Elementer? Hvo tør afgjøre, om Østerrig kan politisk sammenholde de mange forskjellige gjærende nationale Elementer?

Aaret begynde med et Havblik: der var tilsyneladende almindelig Ro, men Stormen truede. Det *magyariske Aristokrati* forlangte en særskilt Forfatning og den ungar-ske Rigsdag var netop aabnet.

Kongen af *Preussen* havde sammenkaldt og atter hævet et Parlament, uden hans Popularitet eller Agtelse var voxet.

Paven havde aabnet Fængslerne, forsøgt gennemgribende administrative Reformer, forandret Regjeringens kirkelige Charakter og indrettet et Byraad i Hovedstaden og et almindeligt Senat.

Kongen af *Sardinien* havde indrettet Municipalraad, et Handelsforbund var begyndt at indledes, og Aaret aabnedes med en Forfatning,

Sicilien var i fuldt Oprør. Med *Januar* Maanedes Udløb
5 havde Neapel en Forfatning.

Kongen af Baiern undergik en alvorlig Tugtelse.

Blodet flød i Gaderne i *Mailand* 3. Januar.

Frankrig led under Finansnød og under moralske Tryk. Bressons Selvmord, Mortiers Afsind, Praslins Mord,
10 Testes Bestikkelse kastede en mørk Skygge over alle tænkende Mænds Sjæl. Abdel Kader var i Fængsel. Soult havde trukket sig tilbage; Adelaide var død. Valgbevægelsen blev tilbageviist, fordi Kongen frygtede den *legitimistiske* og den *republikanske* Deel af Befolkningen.
15 Jærnbanen og slet Høst havde fremkaldt Arbejdsløshed, da brød Revolutionen ud, som Thucydide siger i Anledning af Smaating, men ikke af ringe Aarsager.

Den fulgtes af Martsbevægelserne i Tydskland. Det lykkedes Kongen af Preussen at ydmyge baade Folket
20 og Kongen. Ogsaa Metternich var falden. Kongen af Baiern takkede af.

Revolutionen brød nu og ud i Rom. *Sicilien* benyttede sig af Leiligheden og brød de med Kongen af Neapel indgaaede Betingelser for aldeles at forvise Bourbonerne.
25 *Mailand* brød løs, og Carl Albert trængte ind, men Bladet har atter vendt sig.

En Princip-, National- og Erobringskrig brød ud i Slesvig.

England har kun haft smaa Krampetrækninger. Mærkeligt er maaskee den *celtiske* Udvandring til et Beløb af $\frac{1}{4}$ Million. Paa en Folkemængde af 8 Millioner er den aarlige Tilvæxt i Regelen kun 100,000 ($\frac{4}{5}$ pc.) altsaa affolkes Irland med 100,000 aarlig.

DEN 6. JANUAR. Fra alle Sider skildres Tydsklands
35 Udsigt til en Keiser som meget ringe. Østerrig, og med

Østerrig Baiern og Hannover, gjøre Indsigelse, hvad enten Baden eller Würtemberg maatte sige. Østerrig kan ikke lade sig dele, og dog vil det ikke overlade Tydskland til sig selv. Overalt spille Centralmagtens Gesandter en bedrøvelig Rolle, Ingen af dem har stor Uleilighed.

Og dog hvo ved? Tydskerne tørste efter Enhed, efter Magt.

DEN 7. JANUAR. Partiskrigenes vekslede Indhold afhænger ikke lidet af Partilederne, og dog viser det sig ofte, at Partiledernes Anskuelse seire, uden at de selv komme til Roret. Dette gjælder ikke blot, hvor Agitatorerne høre til en Klasse, der ligger udenfor den parlamentariske Virkekreds (f. Ex. Cobbet, Hunt, der i sin Tid udøvede en overordentlig Indflydelse,) men ogsaa, hvor de høre til den rige Handels- eller Fabrikantstand, naar deres Styrke ligger i deres Ensidighed. Statsmændene blive ofte da kun Forretningsmænd, der følge og saaledes til en vis Grad lede Strømmen. Men om de end give gode Løfter, før de have faaet Magten, saa maa man passe paa dem; ellers svigte de. Besparelse var i England Raabet før 1830, Civillisten og Pensionerne angrebes; saa maatte det Andet falde; til 1835 vedligeholdtes Besparelsetendentsen. Men her standser det. Altsaa i det ureformerede Parlament kunde Whiggerne i 1830 under Sir H. Parnell bringe Wellington og Peel i Minoriteten i et økonomisk Spørgsmaal; Reformen kom; Whiggerne vare ved Roret, men Besparelserne standsede.

DEN 11. JANUAR. I de nordlige Stater i Amerika har man løst det Spørgsmaal, hvorvidt enhver myndig uberygtet Mand kan faa Stemmeret uden Statens Rystelse eller Opløsning. Man har der gennemført Demokratiet, som hverken Aristoteles eller Rousseau kunde tænke sig uden Trælles Hjælp til de daglige Forretningers Udførelse i Huset og paa Marken. Det har været muligt, fordi Vesten altid stod aaben. Ikkun Syden lider af Sla-

veriets Forbandelse. Striden om Slaveriets Udstrækning ryster Amerika. Andragender fra Ny Mexico og Californien nære Nordens Haab. Den Comitee, som nedsattes i Anledning af Californiens Organisation, foreslaaer Slaveriets Udelukkelse. Repræsentanthuset udtaler sig med 107 mod 80 for det samme Resultat, og omend Senatet erklærede sig i modsat Retning, vilde dette blot medføre, at Sagen gik over til næste Congressmøde og den nye Præsident. Endnu en anden Beslutning af Repræsentanthuset antyder en lignende Stemning. Med 93 mod 87 vedtoges, at Comiteen ang. Districtet Columbia skal indbringe et Lovforslag, der forbyder Slavehandelen i Columbiadistrictet.

DEN 12. JANUAR. Medens ingen Stemmer ifjor reiste sig mod den udstrakte Valgret, sandsynligviis af Frygt for den almindelige Mening, synes de frygtsomme Conservative ligesaa vel som de forbittrede Aristokrater [Sætningens Slutning mangler.] I Spidsen gaar den filosofiske Doctrinær *Stilling*; ham følger *Haagen* og *Tutein*. I Grundlovscomiteen har man hele Januar igjennem fegtet frem og tilbage; Ussing holdt Discussionen bestandigt vedlige. David gaaer foran og bliver opgivet, naar han forvilder sig; C. Neergaard kjæmper med sig selv, om han trods sine Valgløfter tør erklære sig for en Census. Til almindelig Overraskelse erklærer Jespersen sig for en Census, først 10 Rbd.s Skat, siden efter nærmere Overveielse for 2 Sk. Hks. [Skæpper Hartkorns] Eiendom eller Brug og 5 Rbd.

DEN 14. JANUAR. Hvor meget de gamle Partier ere opløste, uden at nye danne sig, viser sig overalt. Odilon-Barrot og Falloux sidde ved Siden af hinanden i Bonapartes Raad, ligesom Dufaure og Cavaignac før. I England benytter Lord Russell Lord Aucklands Død til atter at tilbyde Sir James Graham en Plads. Hos os sidde Clausen, Bang, Bardenfleth og Moltke sammen. Ogsaa i de lovgivende Forsamlinger viser det sig, at de to yderlige Partier ere urokkelige, men den svævende

Midte paavirkes af Forhandlingerne. Denne Masse er størst i Paris; derfor kan f. Ex. Lamartine her øve saa stor Indflydelse. Ja det Samme gjælder ikke mindre i de europæiske Statsforhold. Ogsaa her ophøre de gamle Alliancer og nye kunne endnu ikke danne sig. 5

DEN 15. JANUAR. Hvorvidt er den almindelige Trang til en lille Census af nogen Betydning? Det er vist, at indtil for et Aar siden vilde 2 Skp. have vundet alle Demokraters Bifald. — Men nu! Det er de to Ministerier, man holder sig til. Menneskeret er Stemmeretten 10 naturligvis ikke; thi der er flere Mennesker end 25aarige Mænd. Spørgsmaalet er, hvem den tør betroes. Og fremdeles: frembyder 2 Skjæppers- og Femdalersmændene større Betyggelse end 30 Aarsalderen? Mange mene, at de dog have Noget. Hvorfor kunde man da ikke benytte 15 begge Hensyn? I lang, lang Tid vil der ingen Forskjel blive. Faren ved den ringe Census er næppe stor, thi de Ringere kunne ligesaa let opdrages, som de andre. I Frankrig stod man saa haardt mod den lavere Census af Frygt for Legitimisterne og Republikanerne. Udkastet 20 har aabenbart fastholdt den Tanke, at Vælgerne ikke burde være forskellige, og at Hovedsagen var, *hvem der valgtes*. Derfor indførte man *Stillingssystemet* og *Diætfriheden*. Hvad vil Virkningen af Udkastets Antagelse blive for Communalvalgretten? Hvad om man og der gjorde 25 *Valgfriheden* almindelig, men bandt *Valgbarheden*.

DEN 25. JANUAR. Den største Fare, der truer unge, uøvede Forsamlinger, er Overlistelse, ikke af nogen klog og listig Beregning, men af en uklar Friheds- og Tillidsfølelse. Man kjender ikke sin Svaghed, man kjender ikke 30 sin Styrke. Her gjælder det gamle Ord af Pascal, som Guizot nu atter bringer i Erindring: Si l'homme se vante, je l'abaisse; s'il s'abaisse, je le vante. Den Tro, der var saa frodig i 1789, den fattes nu, men hvo vilde søge den i en Tilbagevenden til Revolutionens Selvbe- 35 drag? Men uagtet denne altovervældende Tro ikke leder os paa Vildspor, saa er der dog en Fare ved vor poli-

tiske Ungdommelighed, — det er characteristisk for Mænd og for Folk, der ere politisk uskyldige, ikke at see Tingene, *som de ere*, men *som man ønsker at se dem*. Her er det Eiendommelige ved den politiske Aand.

5 Det er en dyb Sandhed, Guizot udtaler i følgende Ord:

Voir ce qu'on désire et non ce qui est, se faire complaisamment illusion à l'égard des faits, comme si les faits devaient avoir la même complaisance et se transformer au gré de notre désir, c'est la faiblesse radicale
10 des hommes et des peuples encore nouveaux dans la vie politique, et la source des plus funestes erreurs. Voir ce qui est, c'est le premier et excellent caractère de l'esprit politique. Il en résulte cet autre caractère, non moins
15 excellent qu'en apprenant à ne *voir* que ce qui est on apprend aussi à ne vouloir *que ce qui se peut*. — L'exacte appréciation des faits amène la mesure dans les intentions et les prétentions. Den politiske Aand føres saaledes i alt Fald af Klogskab til at agte *Retten*, Fasthedens
20 eneste Grundlag, til at agte *Loven*, Rettens vanlige Kilde, til at agte de Myndigheder, der bestemme eller anvende Loven.

DEN 26. JANUAR. Overalt skildrer man Begivenhederne i Marts f. A. som Hændelsens Værk. Det var Skuddet
25 udenfor Guizots Hotel i Paris; Skuddene i Berlin, eller en Misforstaaelse af Kongens Ordre. Er det sandt? Er det de Styrendes onde Samvittighed? Vist er det, at den menneskelige Frihed spiller en stor Rolle i de sociale Anliggender, og at det dog tilsidst er Mennesker, af hvem
30 Institutionernes Fremgang afhænger. Hvad Paris angaaer, er det vist, at det var Lagrange, der skjød paa Officieren udenfor Guizots Hotel, for at fremkalde et nyt Sammenstød. (Pictures from revolutionary Paris Novbr. 1848 by T. Palgrave Simpson M. A. Lond.)

35 DEN 28. JANUAR. Vi ere nu gamle nok til at have oplevet, at Mænd som Ministre udføre Forholdsregler, som de tidligere dadlede. Vi finde Modsigelser hos vore poli-

tiske Mænd. Intet Under. Thi kun den kan undgaae slige Forandringer, som staar saa yderligt, at Tiden aldrig kan naae ham, ei heller han Tiden. Jeg taler ikke om de tilsyneladende Modsigelser, som let forklares ved den almindelige Tanke, at man skal indtil en vis Grad gaae *imod Strømmen*. Nei virkelige haandgribelige Modsigelser falde i de fleste politiske Mænds Lod, og de kunne prises lykkelige, dersom de stedse gaae fremad, og ikke i Slangebugter; Stanley f. Ex. var saaledes af og til snart Whig, snart Peelit (foruden at han i 1832 var nær ved at blive Radical), indtil han omsider blev Protectionist. Han har taget de forskjelligste Sager op [fra] saa forskjellige Sider, at han kun har een Undskyldning for sin Lidenskab: Je change de l'objet, mais *la passion* reste.

Lord John Russell har havt det Uheld at skrive en *Essay on the English government and constitution*. Aanden er konservativ, Whigforfatteren har kun ringe Mening om den store Mængdes Dygtighed til at udøve politiske Rettigheder. Siden har han aldeles kastet det gamle Valgsystem overbord. Omvendt har han i sin Tid misbilliget indskrænkende Love (aliens-acts, arms-bills, security-bills) og i den nyere Tid netop givet slige Tvangslove. Var Budgettet af 1841 andet end et fortvivlet Forsøg af et fallit Firma? Var Novemberbrevet andet end et principstridigt Forsøg paa at anticipere Peels formodede Politik?

DEN 29. JANUAR. De Gamle beskyldte ofte de Unge for Ungdom. *Lord Chatham* svarede den ældre H. Walpole i samme Retning paa sin Beskyldning som Swift i de Ord: *Youth is the season of virtue, corruptions grow with years, and I believe, the oldest vague in England is the greatest.*

DEN 31. JANUAR. Eet Hovedspørgsmaal ved Valgretens Ordning er, om Betingelserne skulle være eensartede. I gamle Stater ere ofte forskjellige Regler, og ingen i den Grad som i England. Det kan fra mange

Sider forsvares som et Fortrin for det ældre engelske System, at det snart gjorde Valgretsbedingungen høje, snart meget lave.

- 5 DEN 2. FEBRUAR. (cfr. 12. Januar) Ligesom *Tutein* og *Haagen* have reist sig mod Udkastet til Grundloven, saaledes følger nu og Ørsted, hvis Indlæg i Sagen aabenbart er det betydeligste. Omsider følger og et enkelt Bidrag i demokratisk Retning saasom 1) *Tanker ved det*
 10 *Rigsforsamlingen forelagte Udkast. Om Almindelig Stemmeret* 1849. og 2) *Kritiske Bemærkninger ved Udkastet til Grundloven i Breve fra en demokratisk Royalist til en Rigsdagsmand.*

- DEN 3. FEBRUAR. En Landbocommissions Nedsættelse
 15 synes at være vedtaget. Paa den ene Side C. Neergaard, Dahl, Nyholm og Knuth, paa den anden Side Christensen, Gleerup, Hækkerup og O. Kirk, derhos som Præsident Unsgaard, hvis han ikke vil L. I. Holm, og som Tungen i Vægtskaalen M. P. Bruun. Ussing skummer
 20 af Forbittrelse. Scavenius vil ikke modtage en Plads i Commissionen; han haaner og afviser Bang. Tscherning holder sig luunt udenfor. Cederfeld skulde have været Medlem, men Godseierne protesterede. Det hele faldt ned fra Skyerne, da Dahl i nogen Tid havde paatænkt
 25 at fremkalde Landbolovenes Forelæggelse, og derom endog havde haft Forhandlinger med Bang og Ussing. Neergaard betragter hele Fæstegodset som opgivet, naar man gaar ind paa en saadan Sammensætning. Hans Meningsfæller ville efter hans egen Tro bande ham, naar
 30 han har endt Arbeidet i Comiteen. Han selv er forbittret over, at man ikke vil sætte en anden Mellemand end M. P. Bruun; han fordrede i det Mindste en eller anden Herredsfoged. Dahl, maaske og Knuth, havde ønsket at Hall skulde være Medlem; man havde og tænkt paa
 35 Petersen fra Hiørring. Til Præsident vilde Tscherning havt Monrad, men Godseierne modsatte sig i deres falske Opfattelse af Monrads Stilling.

Mig forekommer det, at Monrads, Tschernings og Scavenius's Fraværelse er meget betænkelig.

DEN 4. FEBRUAR. Igaar skal Regjeringen have udstedt en Skrivelse til Slesvigs tro Beboere, sine die & consule. Regjeringen opfordrer i Kongens Navn Slesvigs 5 troe Befolkning til i sin Modstand mod uretmæssige Fordringer ikke at møde Magt med Magt, idet den kan holde sig forvisset om, at Kongen ei ud over det *Tidsrum*, som *oprindeligt* er foreskrevet for *Vaabentilstandens Varighed*, vil indrømme en *Forlængelse af den utaalelige Tilstand*, som er en *Følge af hiin Overenskomsts mangelfulde Udførelse*.

Nu vil det vise sig, hvorledes Regjeringen vil løse dette Ord.

DEN 5. FEBRUAR. B. Christensen er af og til naiv. 15 Hans Uvillie mod Hall har aldeles lagt sig, og til Gjen-gjæld er han godmodig. Han tilstaaer, at han har megen Uvillie mod Monrad, fordi han efter hans Sigende ikke gaaer den lige Vei til Sagen. Han vilde være en stor Statsmand i Richelieus Tid. Han paastaar, at han i 20 14 Dage kunde knuse I. A. Hansen; deri synes at ligge, at han tænker sig Muligheden af en fjendtlig Optræden; han paastaar og, at Hansens eensidige Optræden alt har skadet ham en heel Deel.

DEN 6. FEBRUAR. Bang er yderst opbragt over Us- 25 sings Adfærd. Ussing undergraver, saavidt det staar til ham, Bang, der altid fylder den Plads, Ussing stræber efter. Derfor angriber »Flyveposten« af al Evne den til-sigtede Landbocommission; derfor udspreder Ussing den Mening, at det er Bangs Skyld, at Ministeriet har ved- 30 kjendt sig Grundlovsudkastet i dets Heelhed. Bang lader Berlingske Tidende oplyse, at han ikke vil lade Commissionen udarbeide Lovforslag, han vil selv hævde sit Initiativ; Commissionen skal derfor blot afgive Betænkning over hans Planer.

DEN 7. FEBRUAR. Knuth har idag for G. Aagaard, H. Hage og mig læst en lille Hjertesudgydelse i Anledning af det nuværende Ministeriums Politik. Han søgte at vise, at det eneste Rigtige var at give Underhandlingsinstruxen en saadan Vidde, at den hele Selvstændighedstanke blev ærligt gennemforhandlet og tilsidst viste sig som umulig, for da at opnaae en anstændig Deling Syd for Flensborg. Det fremhæves, at der aldeles ingen Udsigt var til at opnaae et selvstændigt Slesvig, hvilken Plan aldrig er kommet fra Tydskland, og at der derimod var og endnu er en Udsigt til en hæderlig Deling, saa at Vanskeligheden kun laae hos Kongen. Hvorledes vil det nu gaae? Krig maa føres, dersom Tydskland ikke opgiver Alt. Men Penge! Og hvad ville vi komme til, dersom Lykken ikke overvælder os næste Aar? Mon vi da ville faae det, vi nu kunne faae?

Bang fortalte mig idag, at Unsgaard har modtaget Præsidentpladsen. Spørgsmaalet om en Vicepræsident eller om endnu et juridiskt Medlem staaer endnu aabent. Han vil udarbejde Reformplanerne og derover forlange Betænkning. Saaledes vil da Agitationens svævende Stadium ophøre. Man vil kjende Ministerens Mening og begge Anskuelsers Repræsentanter maae udtale sig. Man vil da kunne tage sit Parti.

DEN 8. FEBRUAR. Nu er det udentvivi afgang, at Mourier indtræder i Landbocommissionen. Igaar havde Scavenius Middagsforhandling (David, Ussing, Bregendahl); der klages meget over Clubber af dem, der have Raad til at holde Middagsselskaber. Saaledes bliver Bangs Forsvar for Landbocommissionens Sammensætning, at begge Extremerne vare udelukkede, ikke aldeles urigtigt. Maaskee svarer Neergaard, Nyholm til Christensen, Gleerup, ligesom Scavenius til I. A. Hansen, Olesen.

Ligesom Forfatningsudvalgets Udskud igaar imod al Forventning blev enig om at anbefale Nævnings Ind-

førelse, saaledes gik Forslaget idag igjennem i Udvalget selv med Pauker og Trompeter. Maaske bidrager det til Sagens Seir, at Ussing vil modarbeide Bardenfleth; maa-
skee har Bardenfleth dog allerede opgivet sin Modstand.

DEN 9. FEBRUAR. Idag blev jeg da valgt til Ordfører ⁵
i Grundlovsagen, og vi naaede frem til det 3^{die} Afsnit.

Hvad man end monne mene om Blaunfeldt, ufortrø-
den er han. Idag har han udgivet sit tredie Skrift mod
Slesvigs Deling, samtidigt dog protesterende mod Unions-
forholdet. 10

DEN 10. FEBRUAR. Vi afsluttede idag 3^{die} Afsnit af
Grundloven. Man blev i Salen overrasket ved Bebudel-
sen af en Meddelelse fra Regjeringen med Hensyn til
Grundlovsudkastet. Den skal komme paa Mandag. Værne-
pligtsloven vedtoges. Regjeringens Anmeldelse vækker stor ¹⁵
Larm i Leiren. Ministrene syntes, de stode for godt,
siger Tschernings Organ Christensen. Regjeringens Er-
klæring skal gaae ud paa, at hvorvel Ministrene have
vedtaget Grundlovsudkastet og saaledes fraskrevet sig
Initiativet til Forandringer, have de dog villet udtrykke- ²⁰
ligt forbeholde sig Ret til at slutte sig til saadanne For-
andringsforslag, som i Rigsforsamlingen maatte frem-
komme. Da man næppe har tænkt paa at gjøre dem
denne Ret stridig, synes den hele opsigtvækkende Op-
træden noget eiendommelig. En saadan Erklæring kunde ²⁵
langt nemmere være bleven givet ved en passende Lei-
lighed under en Forhandling.

DEN 11. FEBRUAR. Jeg har idag læst det oprindelige
Udkast til en Grundlov for Kongeriget Danmark og
Slesvig. 30

I

1. a. Regjeringsformen i den danske Stat er arvelig og
indskrænket monarkisk.

1. *b.* Den lutherske Kirke er som den, hvortil den overviende Deel af Folket *bekjender sig* o. s. v. (§ 2).

2. Den i Kongeloven bestemte Arvefølge er fremdeles gjældende *med Hensyn til Fredrik den Tredies mandlige Afkom*, indtil anderledes maatte blive bestemt ved Lov, der vedtages paa samme Maade som en Forandring i Forfatningen.

3. Statsmagten er lovgivende, udøvende og dømmende.

10 4. Den *lovg.* Magt er hos Kongen og Kamrene i Forening.

5. Den *udøvende* Magt er hos Kongen gennem de ansvarlige Ministre.

6. Den *dømmende* er hos de anordnede Retter og Domstole. Den dømmende Magt er adskilt fra den udøvende, saaledes at de ei kunne være forenede hos de samme Personer.

II

7. *a.* Kongen skal bekjende sig til den ev. l. Troesbekjendelse.

20 7 *b.* = Udks. § 7.

8. K. kan ikke uden Kamrenes Samtykke være Hovedet for en anden Stat.

9. Kongen er uden Ansvar; hans Person er hellig og ukrænkelig.

25 10. Kongens Underskrift under Loven og de udøvende Beslutninger *har ingen Gyldighed*, medmindre den er ledsaget af en Ms. Underskrift. Den M., der har underskrevet, bærer Ansvaret.

11. Kongen udnævner og afskediger Ministrene.

30 12=§ 21. 1.) Passus 2.) Embedsmænd, der da have Ret til Vartpenge eller Pension under visse Betingelser og efter visse Regler, der ville blive bestemte ved Lov. K. kan forflytte Embedsmændene uden deres Begjæring, dog uden at de tabe i Indtægter.

35 13. Kongen har den øverste Befaling over Land- og Sømagten. Han kan erklære Krig og slutte Fred samt

indgaae og ophæve F. og H. T.; uden Kamrenes Samtykke kan han dog ikke derved paadrage St. osv. eller o. s. v. (§ 22)

14. Kongen befaler Lovens Bekjendtgjørelse og drager ved sine Ministre Omsorg for dens Fuldbyrkelse. 5

15 a. Kongen kan ikke give provisoriske Love. Loves autentiske Fortolkning skeer ved Lov.

15 b. Kongen kan ikke suspendere nogen Lov eller fritage Nogen fra Lovens Efterlevelse.

16. Kongen og ethvert af Kamrene ere ligeberettigede til at sætte et Lovforslag i Bevægelse og vedtage det for sit Vedkommende. 10

17. Kongen o. s. v. (29) kun benaaede fra de dem af Rigsretten idømte Straffe med Kamrenes Samtykke.

18 = 23 K. s. Kamrene . . . Aar og kunne da ikke uden Kongens Samtykke blive længere sammen end to Maaneder. 15

19. K. kan sammenkalde Kamrene til overord. S.

20. (26) K. kan opløse begge Kamrene eller eet af dem, men i saa Fald skulle de nye Valg foregaae saa betimeligt, at Kamrene atter kunne sammenkaldes inden to Maaneders Forløb. 20

21. Kongen kan, naar Kamrene ere samlede, hæve deres Sammenkomst og udsætte den, dog ikke længere end paa 2 Maaneder og ikke mere end een Gang i eet Aar uden Kamrenes Samtykke. 25

22. Intet Kammers Sammenkomst kan finde Sted uden det andets. Naar kun eet Kammer er opløst, skal det andets Skst. udsættes.

23. Loven bestemmer Civillisten for Kongens Regjerings- 30
ringstid. Apanagerne for de øvrige Medlemmer af det kongelige Huus ville ligeledes blive bestemte ved Lov. Apanagerne kunne uden Kamrenes Samtykke ikke nydes udenfor Landet.

24. Kongen aflægger Ed paa Forfatningen i Kamrenes 35
Midte, inden han tager Thronen i Besiddelse.

25. Saasnart Thf. er 15 Aar gl., aflægger han Ed paa

Forfatningen i Kamrenes Midte og bliver derved berettiget til at bestige Tronen, naar Kongen dør.

26. Er Trflg. ved Kongens Død umyndig, samles Kamrene forenede til een Forsamling og bestemme, hvem der skal være Regent, samt anordne Formynderskabet. Regenten kan ikke deltage i Fmd. Efter Omstændighederne kan Fmd. bestaae af Een eller Flere.

27. Er Kongen ude af Stand til at regjere (paa Grund af Sygdom eller Svaghed), sammenkalde Ministrene Kamrene og godtgjøre det for dem. Disse anordne, forenede til en Forsamling, ogsaa i dette Tilfælde saavel Formynderskabet som, hvem der skal være Regent.

28. Dersom Kongen dør uden at efterlade sig nogen Tronfølger, samles Kamrene 14 Dage derefter uden Sammenkaldelse og anordne et Regentskab, bestaaende i det Mindste af 3 Personer. Derpaa opløses Kamrene, og ny Valg finde Sted. De nye Kamre sammentræde uden at sammenkaldes Tomanedersdagen efter Kongens Død og vælge en Konge.

29. Der skal være 7 Ministerier: 1) for det Indre, 2) for de udenlandske Sager, 3) for Justitsvæsenet, 4) for Finansvæsenet, 5) for Landkrigsvæsenet, 6) for Søkrigsvæsenet, 7) for Kirke- og Undervisningsvæsenet.

Desforuden kan der være een eller flere Ministre, hvem der ikke er overdraget nogen bestemt Green af Administrationen.

30. Alle Ministrene udgjøre M.R. hvori Formandskabet føres af den, som af Kongen er udnævnt til Premierminister, og i hans Forfald af en Minister, som vælges dertil af Ministerraadet. Alle Lovforslag, Beskikkelser af de høiere Embedsmænd, samt alle vigtigere Regjeringsforanstaltninger forelægges Ministerraadet. De nærmere Bestemmelser om Ministeriernes Ordning og Ministerraadets Indretning skeer ved Lov, der forelægges den første ordentlige Rigsdag.

31. Ministrene have i Embedsmedfør Adgang til Kamrene og kunne forlange Ordet, naar de ønske det. Stemmeret kunne de kun udøve, forsaavidt de ere Medlemmer.

III

32. Der skal være to Kamre, der begge fremgaae ved umiddelbart Valg af Folket.

33. Om Valgret og Valgbarhed, der ere eens for begge Kamre, gjælde de samme Betingelser, som ere vedtagne for Forfatningsforsamlingen. For at være valgbar til første Kammer udfordres 40 Aars Alder, samt fast Bopæl i det Amt, hvorfor man vælges.

34. Medlemmerne af det andet Kammer vælges paa 4 Aar, af det første paa 8 Aar, Halvdelen af første Kammer afgaaer hvert 4de Aar. Hvilke Amters Repræsentanter der skulle afgaae bestemmes ved Lodtrækning.

35 a. Medlemmerne af det andet Kammer skulle have 3 Rdl i Diæter om Dagen, samt Godtgjørelse for Reiseomkostninger.

35 b. Medlemmerne af det andet Kammer ere i lige saa stort Antal som i Forfatningsforsamlingen, med Fradrag af de kongevalgte og med Tillæg af Medlemmerne for Island og Færøerne.

Antallet af Medlemmerne af det første Kammer er $\frac{1}{3}$ af Medlemmerne i det andet. Forandringer i 2^{det} Kammer efter Folkemængden skeer hvert tolvte Aar ved Lov.

36. Valgene til det andet Kammer foregaae paa samme Maade som til Forfatningsforsamlingen. Til det 1ste Kammer foregaae de derimod amtsviis; Kjøbenhavn er i denne Henseende eet Valgdistrict. I Forhold til Folkemængden faaer altsaa ethvert Amt at vælge et vist Antal Deputerede. Afstemningen skeer sogneforstanderskabsviis til Valgprotokollerne, der opgjøres offentlig af Amsraadet. (Kjøbenhavn.) For at være gyldigt valgt udfordres absolut Majoritet af de mødende Vælgere. Omvalg finder Sted for dem, der ikke have faaet absolut Majoritet, mellem det dobbelte Antal af dem, der have faaet de fleste Stemmer. Skal et Amt vælge 3, og kun 1 har faaet absolut Majoritet, saa skeer Omvalget mellem de 4, der efter ham have faaet de fleste Stemmer. De,

der ved Omvalget faae de fleste Stemmer, ere gyldigt valgte, selv om de ikke have absolut Majoritet af de mødende Vælgere.

37. Ethvert Kammer undersøger selv sine Medlemmers
5 Fuldmagt og deres Valgs Gyldighed.

38. Naar et Medlem befordres til et kongeligt Embede, mister han sit Sæde i Kamret og kan kun ved Gjenvalg indtræde paany.

39. Over Statens Indtægter og Udgifter vedtages aar-
10 ligt ved Lov et Budget for det kommende Aar; det fore-
lægges først det andet Kammer; det første Kammer kan
kun antage eller forkaste det. Enhver Skattelov har saa-
ledes kun Gyldighed for eet Aar, medmindre andet ud-
trykkelig bestemmes. Budgettets Udgiftsbestemmelser ere
15 bindende for Regjeringen og kunne ikke overskrides
uden Ansvar. Intet Staten bindende Laan kan gøres
uden ved Lov.

Statens Aktiver kunne ikke bebyrdes eller afhændes
uden ved Lov. Gager, Pensioner og Vartpenge blive at
20 bestemme ved en Lov, der forelægges den første Rigs-
dag. Hvorledes der skal forholdes med de communale
Afgifter, der dog aldrig kunne paalægges ene af Regje-
ringen, vil blive bestemt ved Communalloven.

40. Første Kammer udnævner 1 og andet Kammer 3
25 lønnede Revisorer, der gennemgaae Statsregnskaberne,
som inden første Juli skulle være indleverede til dem.
Efterat Regnskaberne ere reviderede, forelægges de en
af begge Kamrene udvalgt Commission til Revision og
Quittance. Forsaavidt Cmsn. finder, at der er Ansvar for
30 Nogen af Ministrene, bringes Sagen for det andet Kam-
mer, der afgjør den, dersom det ikke findes, at der er
Anledning til at anklage Vedkommende for Rigsretten.

41. Det andet Kammer kan sætte Ministrene under
Tiltale for Embedsforbrydelser og Handlinger, der aaben-
35 bart ere skadelige for Staten.

42. Ethvert Kammer for sig er berettiget til at ind-
give Adresser til Kongen og deri udtale sig saavel over

Regjeringens Bestyrelse i det Hele som over dens enkelte Handlinger.

43. Ethvert Kammer har Ret til at nedsætte Commissioner, der undersøge Gjenstande af almeen Interesse, og som kunne afkræve saavel de offentlige Autoriteter ⁵ som de Private de fornødne Oplysninger.

44. Ethvert Kammers Medlemmer kunne under dets Sammenkomst saavel som 14 Dage før og efter ei belægges med personlig Arrest, medmindre de gribes paa fersk Gjerning i en offentlig Forbrydelse, eller Kammeret dertil giver sit Samtykke. Ligesaa lidt kunne de i samme Tidsrum sættes under Tiltale, uden at Kammeret dertil har givet sit Minde. For deres Yttringer i Kammeret kunne Medlemmerne kun drages til Ansvar der.

45. Til et Kammers Fuldtallighed udfordres, at mere ¹⁵ end Halvdelen af Medlemmerne ere tilstede. Det kan ikke tage nogen Beslutning, medmindre det er fuldtaligt. Dog kunne de Medlemmer, der ere tilstede, udsætte Kammerets Møder til den følgende Dag.

46. Enhver Beslutning tages med absolut Pluralitet af ²⁰ de tilstedeværende Medlemmer. Hvorvidt denne skal fordres ved Valget af Comiteer og Commissioner o. s. v, bestemmes ved hvert Kammers Regulativ.

47. Ethvert Kammer vælger selv sin Formand og Viceformand med absolut Pluralitet. ²⁵

48. Ved Afstemningen over en Lov afstemmes der først over hver enkelt Artikel og dernæst over hele Loven.

49. Ethvert Lovforslag skal foretages 3 Gange paa tre forskellige Dage, inden at Kammeret derom kan tage ³⁰ nogen endelig Beslutning.

50. Ingen Petition til et af Kamrene maa overgives til det uden gennem et af dets Medlemmer.

51. Dersom et Kammer ikke finder sig foranlediget til at tage nogen Beslutning om en Petition, kan det ³⁵ oversende den til Ministeren og forlange Oplysning om, hvad dermed foretages.

51 b. Kamrenes Møder ere offentlige. Dog kan For-

manden eller 5 Medlemmer af Kammeret forlange, at Forsamlingen afholdes inden lukte Døre. Derpaa afgjør Kamret med absolut Pluralitet i det hemmelige Møde, om der om den samme Gjenstand skal holdes et offentligt Møde.

52. Ved sit Regulativ bestemmer ethvert Kammer Forretningsgangen og træffer de til Ordens og Roligheds Opretholdelse i dets egen Midte fornødne Bestemmelser.

IV

53. Den dømmende Myndighed skal være afsondret fra den udøvende efter Lovgivningens nærmere Bestemmelse.

54. En Dommer kan ikke afsættes, uden ved Dom. Han kan ikke forflyttes mod sit eget Ønske. Ingen, der har fyldt sit 65de Aar, kan vedblive at være Dommer.

55. Edsvorneretter ere at indføre i alle politiske Sager, alle Pressesager, samt de kriminelle Sager, hvori kan idømmes offentligt Arbejde, Æres- eller Livsstraf.

56. Naar en Rigsret skal sammentræde, skal den dannes med 8 Medlemmer, der udvælges af første Kammer udaf dets egen Midte, og 8 Medlemmer, der vælges af Høiesteret af dennes Midte. Rigsretten vælger selv sin Formand. I Tilfælde af Stemmelighed bliver den mildere Mening Rettens Dom. Med Hensyn til andre Spørgsmaal gjør Formandens Stemme Udslaget.

57. Rigsretten sammenkaldes, naar Nogen anklages for den.

58. For Rigsretten anklages Ministrene. Naar det 2^{det} Kammer finder, at en Forbrydelse er af særdeles Fare for Staten, kan det efter Forslag fra Regjeringen lade den formentlig Skyldige tiltale ved Rigsretten.

59. Ingen kan mod sin Villie drages fra sit alm. Værnething. En Lov om Edsvorneretternes og Domstolenes Indretning vil blive forelagt den første Rigsforsamling.

60. Ingen kan dømmes uden efter Lov eller straffes uden efter Dom. Enhver, der troer sig forurettet ved

en Embedshandling i sine borgerlige Rettigheder, kan uden foregaaende Tilladelse sagsøge en offentlig Embedsmand. Dog iagttages de særegne Bestemmelser om Ministrene.

61. Ingen kan fængsles uden efter en Dommers Kjen-⁵delse. Dersom han gribes paa fersk Gjerning, kan han strax anholdes, og har Dommeren inden 24 Timer at paakjende, om han skal fængsles eller frigives. Den Fængslede gjøres bekjendt med Fængselskjendelsen senest 24 Timer efter hans Fængsling. ¹⁰

62. Ingen kan fængsles for en Forseelse, der kun kan medføre Straf af Pengebøde eller simpelt Fængsel. Caution kan træde i Stedet for Varetægtsfængsel.

63. Det er overladt Dommeren ved Kjendelse at afgjøre, om Caution kan modtages uden Fare for den offentlige Sikkerhed, samt at bestemme Cautionens Størrelse og Beskaffenhed. ¹⁵

V

64. Ingen Lov kan gives tilbagevirkende Kraft eller fortolkes authentiskt.

65. Huusundersøgelse kan kun finde Sted i de af Lo-²⁰ven bestemte Tilfælde og paa den Maade, Loven fastsætter.

66. Ingen kan berøves sin Eiendom, uden at Almeenvellet kræver det og mod fuld Erstatning.

66 b. Enhver i Loven begrundet Indskrænkning i Ret-²⁵ten til ved Arbeide at skaffe sig og Sine Underhold skal fjernes i Henhold til denne Grundsætning. En Næringslovgivning skal bestemme den Maade, hvorpaa, og den Frist, inden hvilken denne Grundsætning skal gjen-³⁰nemføres.

67. Enhver paa Jord hvilende Privatafgift samt al Tiende kan fordres afløst af den bebyrdede Eier mod fuld Erstatning. En Lov herom skal forelægges den første Rigsforsamling. ³⁵

68. Hoveri eller Pligtarbeide kan ei betinges for Over-³⁵ladelse af Jord eller Huus til Brug eller Eie. Det nu

bestaaende Hoveri eller Pligtarbeide kan saavel af den *Berettigede* som af den Forpligtede fordres forandret til en Penge eller Kornafgift efter en Lov, der vil blive forelagt den første Rigsforsamling.

- 5 69. Al fæstepligtig Jord skal herefter kun kunne overdrages til fuld Selveiendom. Bliver fæstepligtig Jord fæsteledig, skal den overdrages til Selveiendom senest 2 Aar, efterat den er bleven fæsteledig. Brugerne af fæstepligtig Jord kunne fordre den overdragen til fuld
10 Selveiendom mod fuld Erstatning, der fastsættes ved uvillige Mænd. En Lov herom skal forelægges den første Rigsforsamling.

70. Intet Lehn, Stamhuus eller Fideicommissgods kan oprettes for Fremtiden.

- 15 Ethvert Lehn, Stamhuus eller Fideic.-gods kan med alle berettigedes Samtykke overgaae til fri Eiendom. Ingen, der ei nu er født, kan have Arveret til noget Lehn, Stamhuus eller Fideicommissgods uden efter Landets almindelige Arvelov.

- 20 71. Pressefrihed finder Sted; Ingen kan forhindres fra at offentliggjøre sine Tanker ved Pressen; dog under Ansvar efter Loven. Censur kan ikke indføres.

72. Borgerne have Ret til at samle sig ubevæbnede, dog ere Forsamlinger under aaben Himmel underkastede
25 de locale Autoriteters Bestemmelser.

73. Borgerne have Ret til at indgaae Foreninger i ethvert lovligt Øiemed. Ingen Forening kan ophæves uden ved Dom. Regjeringen har Ret til at suspendere en Forening, men skal da strax anlægge Sag.

- 30 74. Religionsfrihed finder Sted. Ingen kan paa Grund af sin religiøse Overbevisning berøves den fulde Adgang til borgerlige og politiske Rettigheder.

75. Ingen er forpligtet til at yde personlige Bidrag til en anden Gudsdyrkelse end hans egen. Dersom han ikke
35 vil yde det ham efter Loven til den lutherske Kirke hidtil paahvilende Bidrag til Vedligeholdelse af nogen Gudsdyrkelse i Landet, anvendes det til den Communes Skolevæsen, hvor han opholder sig.

76. Borgerne have Ret til at forene sig i Samfund for at dyrke Gud paa den Maade, dem bedst tykkes, dog at Intet foretages, der strider mod den offentlige Orden eller Sædeligheden. Et religiøst Samfund kan kun ophæves ved Dom; Regjeringen er berettiget til at su-⁵spendere et saadant, men er da forpligtet til strax at anlægge Sag.

76. b) Borgerne skulle have Selvbestyrelsen af reent communale Anliggender, dog under Statens Tilsyn. En ny Communallov vil blive forelagt den første Rigsfor-¹⁰samling.

77. Enhver vaabenfør Mand er forpligtet til med sin Person at bidrage til Fædrelandets Forsvar.

78. Adel, Rang og civile Ordener ere afskaffede og kunne ei indføres. De, der nu ere benaadede med Rang og Ordener, ere berettigede til at beholde dem. De nu¹⁵ fødte af Adelen vedblive at ansees for adelige og føre den Titel, der tilkommer dem. Enhver til Adel og Rang i Lovgivningen knyttet Forret af hvilkensomhelst Art er afskaffet. Titler og dermed forbunden Rang kan i Frem-²⁰tiden ei gives.

79. Et Forslag til Forandring i Forfatningen skal vedtages af begge Kamrene i to paa hinanden følgende ordentlige Sammenkomster i uforandret Skikkelse. Det indbringes derpaa til Kongen, selv om det er udgaaet²⁵ fra ham. Dersom han dertil giver sit Samtykke, sammenkaldes Kamrene, der derom tage Beslutning og til den Ende foregaae nye Valg. Ds. [dersom] og de nye Kamre og Kongen bifalder Forslaget, er det Lov.

Anm. Det maa udentvivel ansees meget beklageligt at³⁰ Landboparagrapherne ei ere komne ind i Udkastet. Knuth paastaer, at det var Stamhuusspørgsmaalet, der knækkede det Hele.

DEN 12. FEBRUAR. Vi skulde idag have foretaget anden Læsning af Repræsentationsafsnittet. Men høire Side³⁵ havde ikke sine Forslag til de to Kamre ganske færdige,

og Neergaard havde pludselig faaet i Sinde at foreslaae et Eetkammersystem. Allerede dette var tilstrækkeligt til at begrunde en Udsættelse, men den blev aldeles nødvendig, da Christensen pludselig paa sit Partis Vegne
 5 erklærede, at han vel fremdeles først og fremmest stod paa, at Rigsdagen kun skulde bestaae af Folkethinget, men dernæst uden Videre vilde holde sig til Udkastets Bestemmelser, altsaa ogsaa votere for Diætløsheden. *Kan han sætte dette igennem hos sine Venner? Vil han*
 10 *det? Maa vi Andre ikke i ethvert Tilfælde have vore subsidiære Indstillinger paa rede Haand?*

Den hele Bevægelse er saa meget interessantere, som høire Side netop havde gjort en betydelig Bevægelse tilhøire; maaskee for at faae Noget, forlange de Meget.
 15 Medens man nemlig ved den foreløbige Forhandling vilde have 20 Rbd. Census, foreslaaer man nu 40 Rbd. til Landstinget; medens man ved Folkethinget vilde have holdt sig til Udkastet, foreslaaer man nu 2 Skjæpper.

DEN 13. FEBRUAR. I disse Dage have atter voldsomme
 20 Forhandlinger været førte i Grundlovscomiteen for at klare *Repræsentationsspørgsmaalet*. Man har forudseet de store Vanskeligheder med Hensyn til Afstemningen, og dog frygter man for en *Votering over Principerne*, forud for en (dobbelt) *Votering over Enkelthederne*, og man
 25 frygter for en *Prioritetsvotering*. De samme Vanskeligheder, der vise sig i Comiteen ville naturligt og vise sig i Salen. Men jeg har ikke før saa klart seet det kloge i den engelske Form, som først kjender Committeeformen, Select-comitees, ved almindelige Lovgivningssager, naar
 30 Grundsætningen er voteret; at Comiteer kunne sættes paa et tidligere, reent forberedende Stadium er naturligviis noget ganske Andet. At man bør tilstede en dobbelt *Votering over Enkelthederne* kan næppe heller miskjendes. Det har aldrig Nogen i England betvivlet. For
 35 Fremtiden fordres og tre Læsninger hos os som i Frankrig. Meningen er naturligviis først at hjemle en

Discussion over Principerne, saa over Enkelthederne, og dernæst en mulig Rettelse.

DEN 14. FEBRUAR (16. FEBRUAR). Den iforgaars udkomne Værnepligtslov synes betydeligt at tæmme dem, der ville indføre franske Nationalgarder i Stedet for de fredelige danske Borgervæbninger. 5

DEN 15. FEBRUAR. Det er besynderligt at see høire Sides Fremskridt; den manœvrerer unegteligt meget godt. Ussing bragte Afdelingsindretningen frem for at vinde Tid. Det lykkedes over al Forventning. Den skulde tillige tjene til at lette nogle Capaciteter af høire Side Adgang til Forsamlingens Comiteer. Det skete. Imod al Forventning slap flere af venstre Sides værste Modstandere ind, tildels ved forunderlige Omstændigheders Hjælp. Ploug stemte hellere paa Algr. Ussing, end Schack. Dahl spildte sin Stemme og skaffede saaledes David ind i Comiteen, da Winther ikke vilde stemme paa Dahl. I Comiteens Centrum er Jespersen reent faldet i Hænderne paa høire Side. Saaledes møde Ussing, David, Hansen, Neergaard, Larsen og Jespersen med et Minoritetsforslag, Bruun og Hage med et andet. Til den anden Side staar Christensen, Gleerup og Jacobsen. Saaledes staar Hall, Bierring, Dahl, Pjeturson, Schurman og Krieger tilbage, altsaa 6—6—2—3. Hvo ventede en saadan Seir. Første Gang stemte næsten alle mod Census ved Folkethinget, og man stillede i det høieste 20 Rbd. op til Landstthinget. Nu gjorde Regjeringen en Bevægelse; den fulgte venstre Sides Bevægelse til Grundlovsudkastet; flux var høire Side gaaet til 2 Sk. og 5 Rbd. (Fth.) og 40 (Lth.) med Kongevalg og Korporationsvalg; imidlertid fulgte Dahl efter til 20 Rbd. Hall lader sit subsidære Forslag om 5 Rbd. (2) Census (skyldsat Jord, Kbstdborgerskab) stikke frem i Baggrunden, som Grundlaget for en Overenskomst med høire Side. Denne vil ikke bide paa. 35

Det viste sig nu, hvor klogt beregnet det var af høire Side, at de modsatte sig Monrads og Lehmanns Indtræ-

den, det viste sig tillige, hvor uklogt venstre Side handlede.

DEN 17. FEBRUAR. Comiteers Udnævnelse.

Det er bekjendt, at Parlamentet afgjør paa Forslag ethvert enkelt Medlems Optagelse i Comiteen. Man har intet imod et stort Antal Medlemmer, f. Ex. Bankcomiteen (1848) 26 Medlemmer. I den irske Fattiglovscomite foresloges først i 1849 (8.Fbr.) 21 Medlemmer, men man syntes, det var for lidt. Man kan, naar Forslag stilles, stemme imod, men man kan og anmelde, at man vil foreslaae andre Medlemmer.

DEN 19. FEBRUAR. Det er ikke saa underligt, at man kan være uenig om, hvo der er Skyld i Krigen mellem Danmark og Hertugdømmerne, siden man i England ikke kan blive enig om, hvad der hændtes i 1835.

DEN 21. FEBRUAR. Den hele Strid om Een- og Tokammersystem bliver let en Ordstrid, i det Mindste naar man ret iagttager de kjæmpende Parter. Naar man endelig undtager *England*, der har et virkeligt Tokammersystem, fordi man der endnu har et *priviligeret, arveligt* Huus, saa ere *to eller flere Kamre* overalt kun en Arbejdsorden, der kan sammenlignes med Udvalgenes Virksomhed i et enkelt Kammer (jfr. Geier 3. Bd. S. 39—40). I *Sverrig* findes 4 Kamre, men *ved Udskudsdannelsen* 1809 blev de 4 Kamre til eet fiirdelt Kammer (3 før. S. 125 ff), og denne Tendens viser sig end tydeligere i *det nye sidste franske Udkast*. Ved Siden deraf taler man om det norske som et *Eenkammersystem*, men man vil finde *en meget væsentlig Deling* af Forretningerne ved Adskillelsen af Storthinget i Lag- og Odelstinget. Selv vort Udkast kjender en forenet Rigsdag; Udvalget foreslaaer denne Behandlingsforms Benyttelse i *Budgetsager* og *Statsregnskabsager*. Hvor let kunde den ikke benyttes i Lovgivningssager, naar man ansaae dette for hensigtsmæssigt. Ligesaa lidt er der Grund til at forivre sig for Valgretten. Vi have ikke erkjendt nogen naturlig Valgret for hver fuldmyndig uberygtet Mand. Altsaa maa der

spørger om Grændser. Man udelukker dem, der ikke ere *tredivaarige*, dem der staae i *Tyendeforhold*, og dem, der staae under *Fattigforsørgelse*. Hvad om man nu tog 1) alle der eie *skyldsat Jord*, 2) alle *Kbstborgere* og 3) *Alle, der svare en vis Skat*? Gaaer man derimod meget 5 høit (efter nuværende Begreber), da vil man jo rigtignok aldeles stride mod den hele Udvikling. Man tage den *norske Forfatning*, man tage det *richert-anckarsvårdske Forslag*, man tage de *geierske Forslag*.

DEN 22. FEBRUAR. *Det Skræmmebillede*, der mest be- 10 nyttes imod *Udkastets Valgretssystem*, er Udsigten til *Indsiddernes, de Formueløses Herredømme i Communen*. Man vil her dels tale om en Census, uagtet Forfatningen ingen kjender, man vil fremdeles tænke paa dobbelte Valg, dels til det almindelige Byraad (*common council*) 15 dels til *Oldermanskabet* (*court of aldermen*); man vil uden Tvivl fremdeles tænke paa at benytte *almindelige Sammenkomster*, Sognestævner, men man vil savne dets svenske ypperlige Modvægt i Stemmeberegningen. Man jævnføre *Fdg. 29. August 1843*. Naar alle skulle være 20 ulige, bliver altid Nogen forurettet. (Jfr. *Statstidende 22. Marts 1839, Forsells antekningar och Statistiska Upplýsningar. 1839 S. 49 ff.*) Sogneraadet har nu tildels afløst Kirkeraadet, det har ikke lovbestemt Myndighed, men kun den, Forsamlingen selv el. Menigheden har givet 25 dem.

Allevegne udelukker man de aldeles *Uselvstændige*, undtagen hvor det er for sildigt, nemlig i Frankrig. Med Hensyn til vore Forhold kunne vi om *Løsdrivere* og forsvarsløse Personer jævnføre *Bergfalk: Om forsvars- 30 lösa personers behandling og Livijn: Om forsvarslöshet*.

DEN 23. FEBRUAR. Igaar blev Udvalgets Betænkning om Grundlovsagens I—VI og VIII afgivet.

DEN 24. FEBRUAR. Vaabenstilstandsspørgsmaalet er idag blevet offentligt afgjort. Den er nu opsagt. Og sam- 35

tidigt dermed lyder Efterretningen om Admiral Dahlerups Indtrædelse i østerrigsk Tjeneste. Det kalder man en Insult mod Frankfurt, der søger sin Lige. Hvad vil man da sige, naar det rygtes, at Østerrig ønsker at købe nogle Linieskibe.

DEN 26. FEBRUAR. I Fredags var jeg samlet med Læssø. Det var interessant at høre den Bestemthed, hvormed han, da han blev trængt, udtalte sig mod Tschernings Styrelse, og altsaa og mod den Skildring, der blev givet i »Fædrelandet«. Han paastaar, at Forfatteren af denne Skizze for at kalke Tscherning hvid har gjort sig skyldig i vitterlige Urigtigheder. Som saadanne betegner han den Paastand, at *Slaget ved Slesvig var en Overraskelse*. Tscherning maatte vide, at det kun var Wrangel, der for at dække sin Feil har bragt denne Fabel i Omløb. Sagen var, at det var umuligt at holde en Linie paa 10000 Alen med 9000 Mand. Det var fremdeles aldeles ikke nødvendigt at give Jylland blot. Wrangel behøvede ikke at have staaet som Herre over hele Jylland.

Hele Armeen var ikke saa svækket, at Tiden mellem 23. April og 28. Mai havde behøvet at opgives. Hæren kunde have blevet paa Als, og den kunde have faldt over Wrangel, da han var ubesindig nok til at gaa op i Jylland. Men det var Haabløsheden, der indsneg sig, da den første Preusser satte sin Fod paa slesvigsk Grund. Det var Toppunktet af den Politik ikke at irritere Fjenden!

Saa fulgte den diplomatiske Tvang, umiddelbart efter 28. Mai og 5. Juni. Man forbød den mindre Hær ethvert Skin af Angreb. Saaledes maatte den trække sig tilbage. Den kunde ikke føre nogen Kamp i Nordslesvig, end-sige noget Slag paa Liv og Død ved Flensborg.

Idag begyndte Grundlovsforhandlingerne. Ussing benyttede en uforsigtig Yttring af Tscherning til at angribe ham til Vidnesbyrd om, at Vaabenstilstanden var opsagt ogsaa i Forsamlingen.

DEN 27. FEBRUAR. Med Hensyn til Ordningen af et *Statsraad* er Viviers Beretning i 1848 af den største Betydning. (Revue de deux Mondes 1849. Januar.)

DEN 1. MARTS. Spørgsmaalet om *Indkomstskatten* reises nu fra forskjellige Sider hos os. Men som alle ubekjendte Størrelser vækker den ugrundet Haab og Frygt. SPONNECK antyder den, ØRSTED bestrider den (2^{det} Hefte af Bemærkninger til Grundlovsudkastet). Man kan jævnføre det preussiske Lovudkast af 1847 (jfr. *Allg. preussische Zeitung* 14. Juni Nr. 163); her sattes en Forskjel mellem dem, der havde 400 Rth.s Indtægt, og dem, der havde ringere Kaar. For de Sidste indførtes en Klassekat, der er forskjellig for to Hovedafdelinger. Til den første hører *den ringere Borger- og Bondestand*, til den anden Tyende, Daglønnerne og i Alm. de, der arbeide for Løn.

DEN 7. MARTS. Ved Landbospørgsmaalenes Løsning vil Meget afhænge af Conjuncturerne og af en billig Imødekommen. Hvor meget man end overdriver Sagen fra begge Sider, saa staar det dog fast — *deels* at Indfæstningen kunde forhøies eller nedsættes alt efter Omstændigheder og Forhold, *deels* at Fæstjordens Eier ikke kan bruge Jorden, som han vil. Altsaa maa man lade Eieren give noget, dersom han vil ud af Forholdet. Dette Noget skulde imidlertid ikke gives Fæsteren, den øieblikkelige Fæster; det skulde tilkomme Staten, Kommunen; hvor meget dette skulde være, det afhænger af Forholdets Ordning. Vil man paa den ene Side skaffe Godseieren en disponibel Capital og paa den anden Side forebygge de nuværende Fæsteres Udkastelse, saa maa man lade Staten træde hjælpende imellem; man kan ikke fremtvinge en øieblikkelig Udløsning, uden at Pengemanglen ødelægger Brugeren. Dersom man paa den anden Side gjør Alting frivilligt, da maa det hele falde sammen.

Altsaa man

1) forbyde nye Fæstebrevs Udstedelse.

2) Man give den Fæster, *der udløser*, en Præmie, f. Ex. $\frac{1}{6}$, medens $\frac{1}{6}$ tilfalder det Offentlige.

3) Man lade Fæstestedet blive solgt til Eiendom, naar ingen Udløsning finder Sted i Fæsterens levende Live.

5 4) Man lade en offentlig Kasse hjælpe ved Forrentningen, Amortisationen og Disconteringen.

Jfr. Spmet. om »Livsfæste« og dets Overgang til Selveiendom 1849.

DEN 20. MARTS. Lord Palmerstons Tilladelse til Vaabens Udlevering til Sicilianerne og hans Nægtelse at vise os den Tjeneste vise bedst hans Forhold til os ifjor.* Den hele europæiske Stilling førte dengang til en Opfattelse af Forholdene, der var gunstig for Rebellerne. I Sicilien gik man videre og videre; i Østerrig ligeledes; 15 hvorfor skulde man i Danmark være heldigere. Overalt den legitime Magts Eftergivenhed, overalt Deling efter Nationalitet. Saaledes var det intet Under, at vort eget Ministerium veg tilbage, og det saa meget mere, som Udenrigsministeren var uden fast Charakter og Krigsministeren var en Pessimist; til dem slog sig da Marine- 20 ministeren. Saaledes var det da ikke forunderligt, at Ministeriets Holdning blev falsk. Knuth fordærvede alt ved sin Halvhed baade med Kongen og Diplomaterne; man kunde aldrig troe ham; han havde daarlige Hjæl- 25 pere; Traktaten i Malmø var uforsvarligt slet affattet, og selv her var det kun Kongen, der satte de 7 *Maaneder* igiennem, ellers havde man taget mod 3 *Maaneder*.

Nu ere vi bestemtere, lader det til. Den samme Vaklen synes f. Ex. Østerrig at have vist. I det mindste er 30 dette det Indtryk, der fremgaar af Forhandlingen i Overhuset mellem Aberdeen og Landsdowne den [22.] Marts.

* Det er det samme Spil, der drives med Skibes Udrustning f. Ex. til Siciliens Hjælp eller til Slesvigholsternerne. Hertugen af Wellington vidste bedre for en Snes Aar siden at standse den portugisiske Expedition i Terceira.

DEN 21. MARTS. Idag Onsdag Middag afgik en Coureer til London med Svar paa det sidste Forslag fra London. Det var herom, at Meddelelse skete i Rigsforsamlingen 24. Marts. Man havde ved de senest gjorte Forslag til en foreløbig Fredstilstand fundet sig opfordret til at indrømme en Udsættelse af Fjendtlighederne indtil den 3. April med det udtrykkelige Forbehold, at der saavel fra Berlin som fra Frankfurt vilde blive givet Ordre til at standse Trossebevægelser af fjendtlig Character. Coureeren, der gik om Onsdagen, medbragte den fornødne Meddelelse til Berlin og Frankfurt.

NB. Den 28de Marts reiste General Hansen til Als med Fuldmagt til at handle paa eget Ansvar.

DEN 27. MARTS. Om Betydningen af den Beslutning, hvorved man udsatte Virkningen af Vaabenstilstandens Opsigelse, giver Fabviers Brev i Journal des débats af 19de April noget Begreb. (Fædrelandet 25. April.)

Hvorledes Underhandlingernes Stilling dengang var, det er ikke let at bedømme. Bidrag ere givne af »Times«* og »Morning Cronicle«. ** Noget vides men ikke hele Sandheden. *Har Palmerston været ligegyldig?* (Jfr. Berlingske T. for Løverdag den 28de April 1849. Fædr. 24. April s. A.)

Har Tydskland eller Preussen villet underhandle?

DEN 5. APRIL (Skjærtorsdag). Andræ indrømmede idag, at den almindelige Tro paa Overraskelse ved Slesvig var en Fabel.

Derimod var Eckernførde-Ulykken idag kun altfor sand. Den 5. April 1628 gik Christian 4de ind og ødelagde Eckernførde. Paludan var ei saa heldig. Det var næppe Østenvind dengang.

* *Fædrelandet* 16de April.

** »*Fædrelandet*« 23. April.

DEN 7. APRIL. I Martsdagene 1848 besøgte jeg engang C. Moltke en Morgenstund paa Hjørnet af St. Anna Torv og Amaliegade og havde det snurrige Indfald at spørge ham, hvad han vilde gjøre, naar den provisoriske Regjerings Fordringer kom frem. Naturligviis sige Nei, var Svaret. Men ikke videre! Samme Aften da Casinoresolutionerne vedtoges, vare Bang, Ørsted og Moltke samlede for at skrive paa den nye Valglov for Monarkiet. Da bragte Salicath Efterretningen.

10 (Meddelelse af Andræ 1855.)

DEN 8. APRIL. General, Krigsminister Hansens Armeebefaling.

18. Nov. 1855.

Paa Als sad i 1848 det gamle Raad, Moltke, Hansen, Reedtz og Tillisch. Af disse holdt tilsidst kun Moltke—

15 Hansen sammen, som det bedst viste sig i 1853—1854, da Moltkes Overmagt bar Hansen igjennem. Thi gik Hansen, gik og Moltke, og med ham Criminil, som i den Grad bøiede sig for Moltke, at han opgav sin Seir, naar han havde faaet en kgl. Res. mod Moltkes Villie,

20 og denne da erklærede, at saa gik han.

(Bangs Medd. i 1855.)

DEN 9. APRIL. Efter Kong Christian VIII's Død forhandlede i Januardagene Forfatningsplanen. Stemmann modsatte sig 21.—23. Jan. al Forfatning, men blev syg og fik Podagra; 24.—26. vedtoges Alt; Bardenfleth og Bang*

25 modsatte sig ved Expeditionens Vedtagelse det Tillæg, C. Moltke (som i Forening med Ørsted havde Redactionen af Beslutningerne) havde bragt ind *om den nuværende Forbindelse mellem Slesvig og Holsteen*. Bang blev opmærksom derpaa; Moltke betragtede det først som en

30 ligegyldig Ting, der fulgte af sig selv, og som gjerne kunde gaae ud. Men Ørsted beviste, at Saadant skulde

* Tidligere havde de bestridt Ridderskabet (?)

det være, og da Bang gjorde den almindelige danske Mening gjældende derimod, blev Moltke ilter og holdt paa, at nu skulde Tillæget netop staae der. Ikkun A. W. M[oltke] holdt sig til Bang og Bardenfleth, men O. Moltke gik med Carl Moltke, ligeledes Resten. 5

DEN 10. APRIL. I Januar dagene 1848 har Prinds Ferdinand erklæret sig enig i Forfatningens Omdannelse.

(Meddelelse af Bang engang i Marts 1855 hos Knuth.)

DEN 11. APRIL. Jeg mindes levende (1855) den Iver, hvormed Kong Oscar i 1848 lagde mig paa Sinde, at Intelligensen og förmogenheten ikke maatte gjøres afmægtige ved den nye Forfatning. Senere skal Lagerheim have yttret, at den danske Forfatning var et haardt Slag for Sverrig; man sagde Intet, men følte det dybt. (Monrad.) 10 15

DEN 12. APRIL. Den svenske Politik i 1848 er gaadefuld. Længe efter i 1856 bliver man skandinavisk; om man vilde være det i 1848 og ikke kunde det, eller om man kunde det, men ikke vovede det, derom kan man tvistes. Monrad har altid paastaet, at man ikke kunde det i 1848; men dersom Krigen i 1856 ei var standset, vilde Tiden være kommet. Munch-Ræder vilde vide, at man i Skaane en Gang i 1848 havde Proclamationerne om Indrykningen i Jylland trykte. 20

DEN 21. APRIL. Idag modtog jeg Læssøes Skildring af Generalcommandoens Forhold til Eckernfördebegivenheden. 25

Jfr. Fædrelandet den 27. April.

DEN 27. APRIL. Ministeriet gjorde Enkammerforslagene til et Cabinetsspørgsmaal. 30

DEN 28. APRIL. Munch-Ræder udtaler sig i et Brev, hvorved han sender mig Aubert's Beretning om Juryvæsnet, 1ste Hefte, for en skandinavisk Union, naar først Danmark har løsrevet sig fra tyske og halvtyske Provindser. 35

Afstemningen over Enkammerssystemet gik for sig. Under Indflydelse af Ministeriets Erklæring begravedes Forslaget med stor Lethed. (112—28).

Bang meddelte mig i Eftermiddag, at Ministeriet udtaler sig for middelbare Valg og Valgbarhedscensus. Jeg bebreidede ham, at Ministeriet ikke i Tide havde udtalt sig til mig og Ligesindede. Og jeg forlangte, at *enten* maatte Sagen træde frem som et Cabinetsspørgsmaal, *eller* En maatte lade Diætløsheden forkaste. Thi kun paa een af disse Maader kunde den gamle h. Minoritet blive fri igjen.

Samtidigt hermed foregaaer under Knuths og P. Pedersen's Ledning en Samling af høire Side og høire Centrum. Et stort Antal Medlemmer bearbejdes for Bruuns og Jespersens subsidiære Forslag. Det er Jyderne, der modsætte sig Diætløsheden, det er alle venstre Sides Modstandere, der ikke ønske det Exempel statueret, at en Majoritet dannes mod dem. Det er alle de Billige, der ikke ville, at saa Mange af høire Side udstødes i det yderste Mørke.

DEN 29. APRIL. *Zeuthen* (Scavenius) er endnu uvis, om han kan stemme for Udkastet, naar det ei bestemmes, at Landstingsvalgene skal gaae over til Communerne.

DEN 1. MAI. Idag antoges med 68 Stemmer mod 66 Bruuns og Jespersens Forslag om middelbare Valg og Valgbarhedscensus til Landstinget.

DEN 15. MAI. De nye §er om Domstolene gik igjennem til Ørsteds store Ærgrelse.

Ligl. §en om Indfødsretten og Kirken.

DEN 16. MAI. Jeg talte idag med Madvig. Han bekræftede.

DEN 24. MAI. Det afgjordes, hvilke Grundlovsændringer der skulde behandles som Redactionsforslag. Man forkastede Angrebet paa Embedsmands §en, paa den bar-

fodske Trykkefriheds§, paa den dahl-jespersenske Undersøgelses §. Nu staae altsaa Solpletterne, den *ørstedske* Bevillings §, den *grundtvigske* Offentligheds- og Mundtligheds §, den *jydske* Fuldstændigheds §.

DEN 25. MAI. Idag vedtoges adskillige Grundlovs-Stil- 5
rettelser, hvorpaa Grundloven læstes tredie Gang.

Gives der Hemmeligheder?

Det synes næsten nei.

- 1) Reedtz's Sendelse til Berlin.
- 2) Antagelsen af Palmerstons Delingstilbud. 10
Times 18. Mai; jfr. Fædrelandet 23. Mai (24).
- 3) *Det sidste palmerstonske Fredstilbud.*
 - a) Globe meddelte den danske Begjæring; jfr. Berlingske og Fædrelandet 18. Mai.
 - b) Morning Cronicle. 15
- 4) Palmerstons Protokol 13. Marts.
- 5) Morning Cronicle. Fredsbasis.
Jfr. Gagerns Note.

Seer man nærmere til, møder der Vanskeligheder.

- 1) Er Reedtz's Sendelse frivillig? Er han ikke forlangt? 20
Mindes man hans tidligere Bøielighed? Er Bunsen for stiv?
- 2) Vides det, at Treschow har antaget den paa Approbation? (Jfr. Brev fra London af 13. Mai i Fædr. 21. Mai.)
- 3) Var det hele Alvor? 25
- 4)
- 5) Hvorvidt har Frankfurt været ærlig?

DEN 26. MAI. Schacks lille Bog om Delingen kom idag ud.

DEN 27. MAI—28. MAI. Paa mit Besøg i Lund med 30
Worsaae havde jeg Lejlighed til at kjende en Deel af Universitetets bedste Kræfter. Thomander saae jeg i hans hjemlige Glands, ligeledes Nilsson, den gamle Naturforsker og Oldgransker og den originale Græker og Antiquar Brunius. Af de yngre baade Ek med sine mange 35

Historier, hans Magnificents Hagberg, Chemikeren Berlin, af de endnu yngre Rietz, Naumann og Lindfors.

Thomander vilde godtgjøre, at Kong Oscar virkelig alvorlig vilde hævde Sverrigs Interesse imod Danmark.
 5 Han paaberaabte sig som Vidnesbyrd om Regjeringens Stemning Forhandlingerne i det hemmelige Udskuddet, hvor han netop ved sine Spørgsmaal og Indvendinger vilde klare Hensigten, for at det skulde vise sig, at der ikke blot var Tale om en Lystleir i Skaane. Som Vid-
 10 nesbyrd om Kongens personlige Mening paaberaabte han sig en Samtale med Kongen, hvori denne udviklede Sverrigs Interesse i at forhindre Tydskslands Søplaner. Han syntes at stole meget paa Søangreb; mindre dristede han sig til at bruge Hæren.

15 DEN 29. MAI. Jeg søgte ved Samtaler at bringe ud af Tscherning og Knuth, hvad de mente om Oscars Planer ifjor. Tscherning antog, at Oscar havde bedømt Vanskelighederne urigtigt i Begyndelsen. Han havde stolet for meget paa Vikingeforetagender, og han havde ikke tyde-
 20 ligt nok seet Ruslands Frygt for en altfor stor Tilnærmelse. Man stødte Rusland tilbage i Sverrig ved ikke at ville benytte den russiske Flaade til Hærens Overflytning til Fyen.

DEN 31. MAI. Georg Adlersparres Søn har udgivet den
 25 første Del af »1809 Aars Revolution og dens Mænd.« Den synes imidlertid svag; betydeligere Bidrag indeholdes udentvivl i de forskellige biographiske Artikler i Lexikonnet om den Tids Mænd.

DEN 1. JUNI. Den jyske Krig ligner ei engang den
 30 finske Krig i kjække Episoder. Hvorfor vil Hansen Intet?

DEN 2. JUNI.

Af de mange Spørgsmaal, der møde ved Juryens Or-

ganisation, ere nogle tilstrækkeligt belyste ved Erfaringens Vidnesbyrd:

- 1) *En vis Control maa indrømmes Domstolene* (den præsiderende Dommer), skjøndt vistnok *ikke en Indblanding* i selve Stemmegivningen; derimod en Ret til ⁵ at standse Fuldbyrdelsen.
 - 2) *Skarp Begrænsning af Udskydelsesretten.*
 - 3) *Paalidelig Ordning af Listerne.*
-

4. BOG
JULI- OG OKTOBERMINISTERIET
13. JULI 1851-28. JANUAR 1852

FJERDE BOG

DAGBOGENS *Titel findes paa første Blad. Dagbogen indeholder 281 Sider, hvoraf omtrent en Trediedel er beskrevet, væsentlig med Uddrag af Statsraadsprotokollerne for Tiden 13. Juli 1851—28. Januar 1852. Det meste af Indholdet er her gengivet.*

DEN 13. JULI. Novemberm. omdannes, idet Tillisch bliver Indenrigsm., Bardenfleth slesvigsk Mster., Scheel Justitsm., Fibiger Krigsm. (Rosenørn og Hansen udtræde.)

DEN 14. JULI. Kongen præsiderer det nye Ministerium. Consejlspræsidenten: 1) Ingen Ændring maa skee i Kongerigets Grundlov uden ad forfatningsmæssig Vei; 2) ikke at forlade det ved Notabelprogrammet givne Udgangspunkt og Grundlag.

Notabelprogrammet skal gennemføres, *Kongen vil*, at det nye Ministerium skal gaae ad samme Vei som det opløste og navnlig holde sig de af CPR. nys fremhævede Hovedpunkter efterretteligt.

DEN 15. JULI. *Successionssagens* Gang oplystes, siden den kgl. Regjering for 2 Aar siden henvendte sig til Rusland.

Wegener og Larsen havde paapeget det Mislige ved den i Warsch. Prot.s 2^{den} Artikel indeholdte Passus om de Adkomster, Prinds Christians Nedstammen fra Christian I medfører; dette kunde formentlig rettes ved et Brev fra Kongen til Keiseren (udkastet af W. og L.).

Der udfordredes 1) Approbation paa Protokollen og Udstedelsen af Renunciationerne.

2) Udtalelse af Londonerconferentsen af det danske Monarkies Udelelighed.

3) en Huuslov, som bliver at forelægge Rigsdagen og det lovlige Organ for Holsteen, hvorved Arvefølgen bestemmes i den mandlige Linie og Prinds Christians, Prindsesse Louises og deres Søns Stilling bestemmes.

Udkastene til de Renunciationer, der skulde udstedes til Fordel for Prindsesse Louise og til Prinds Christians Erkjendelsesact forelagdes.

Finansministeren maatte foreløbig, hvad angik Spm. om Nødvendigheden af en Forelæggelse for Rigsdagen, bemærke, at da Keiseren af Ruslands Renunciation kun gjælder, saalænge der er Agnater af det nuværende Keiserhuus, og tillige Agnater af Prinds Christians Linie, saa vilde, naar sidstnævnte Linies Agnater uddøde, og Kongelovens Arvefølge vedblev at være den gjældende, lignende Vanskeligheder som de, man nu søger at fjerne ved de hske. [holstenske] Renunciationer, opstaae. Det maatte derfor vistnok ansees for langt heldigere, at Danmarks Throne til den Tid var helt ledig, hvorved man havde frie Hænder; og det vil kunne naaes derved, at Arvefølgen bliver forandret fra agnatisk-cognatisk til agnatisk, men da dette kun kan skee ved, at et Lovforslag derom forelægges Rigsdagen, saa var han enig i Nødvendigheden af Rigsdagens Mellekomst.

Flere af Statsraadets Medlemmer udtalte sig i samme Retning som Finansministeren.

Scheel fremhævede Misligheden af en Dobbeltstyrelse gennem Renunciationer for Louise \curvearrowright Christian og pegede paa Sønnen.

Reedtz yttrede, at Keiseren bestemt havde udtalt sig mod et Barns Succession og for den Combination, der stillede Prinds Christian mest en évidence.

Criminil (enig med Scheel) antydede, at Landgrevinden kunde renoncere til Fordel for Prindsesse Louise under den Forudsætning, at hun strax med Rigsdagens Samtykke overdrager sin Ret til Prinds Christian.

Madvig sluttede sig til Criminil, da han nu maatte antage, at det var umuligt at samle Rettighederne paa Sønnens Hoved (hvilket han tidligere havde troet var gjørligt).

Det overdroges Wegener og Larsen efter Conferents med Scheel at gjøre Udkast til en Erklæring, hvorved Prindsesse Louise forpligtede sig til, naar hun i Kraft af de til Fordel for hende udfærdigede Renunciationer kaldes til Dmks. Throne, at overdrage til sin Gemal Prinds Christian og hans og hendes fælles mandlige Descendents

Udøvelsen af den Regjeringsmagt, hun arver efter lex regia, paa den Maade, som for denne Udøvelse ved Lov maatte blive bestemt.

- 1) Landgrevindens Erklæring vedtoges.
- 2) Landgrevens Samtykke. 5
- 3) Frederik af Hessen.
- 4) Marie af Dessau.
- 5) Hertugen af Dessaus Samtykke.

Det vedtoges og at erhverve lignende Dokumenter for Hertuginde af Nassau's Vedkommende og Prindsesse 10
Maries umyndige Børn.

6) Istfr. Udkastet til en Erklæring af Prinds Christian, at han vedkjender sig den danske Theori om fælles Arvefølge efter lex regia for D.-Slesvig, vedtoges, at Scheel skulde affatte en kortere i Henhold til den Accessions- 15
erklæring, Prindsen havde udstedt til det aabne Brev af 1846.

En særlig Meddelelse til Nesselrode vedtoges efter Sponnecks og Moltkes Ønske m. Hs. til den uheldige Pas-
sus i Warschau Prot. om Nedstammelsen fra Kong 20
Christian I.

DEN 21. JULI. Kongen havde bifaldt alle Renuncia-
tionsakterne og Brevet til Keiseren. Ved samme Leilig-
hed havde Kongen ment, at der burde gjøres Noget for
at sikre Grevinde Danners Fremtid. Ogsaa til Prinds 25
Christian havde Kongen udtalt sig herom; Prindsen havde
svaret, at det aldrig vilde kunne falde ham ind at for-
trædige Grevinden, og at han personlig skulde gjøre Alt
for at lette hendes Stilling, men at han ikke troede i
Øjeblikket at kunne paatage sig bestemte Engagements 30
i saa Henseende.

Prinds Christian havde iøvrigt ved Aktens Underskrift
yttret sig tvivlende, om ikke Arveprindsessens og Prind-
sesse Vilhelmines Ret traadtes for nær, hvis Landgrev-
inden døde, før han kaldtes til Thronen. 35

Landgrevinden havde talt om et Pengevederlag til Prind-
sesse Marie.

DEN 25. JULI. S. R. M. [Statsraadsmøde].

Den confidentielle Depeche om Udeladelse af den Pas-
sus i Warschau Protokollen, hvori der lagdes Vægt
paa Prinds Christians Nedstammen fra Christian I. Ligl.
15 et Brev til Landgrevinden, hvori udtaltes Regjeringens
Beredvillighed til at imødekomme hendes Ønske m. Hs.
til Prindsesse Marie.

Efter Indenrigsministerens Forslag besluttedes en Til-
rettevisning til Lehmann.

10 DEN 25. JULI. Kgl. Res. om Herlufsholm. Det foresloges,
at Knuth vilde være en passende Forstander.

DEN 30. JULI. Knuths Forstanderskab fandt Bifald, saa-
ledes at Spørgsmaalet om Arveadels Nødvendighed hold-
tes aabent.

15 DEN 8. AUGUST. Forhandling i Anledning af Schwarzenberg-Vrintz (30. Juli), Manteuffel 4. Aug.: Hvorledes
vil Kongens Regjering behandle det holstenske Spørgs-
maal?

Moltke fandt det klart, at der ikke kunde udtales noget
20 om det politiske Spm., da Notabelspm. nu først skulde
drøftes, men m. Hs. til Bestyrelsen kunde det siges, at
naar Kongens Autoritet blev gjenoprettet, vilde Landet
blive regjeret efter de retlig bestaaende Love. (Dog vilde
han for at forebygge al Misforstaaelse have tilføiet, at
25 under de bestaaende Love indbefattes P. St. An. [Pro-
vinsialstænderanordningen], og at Kongens Myndighed til
at udstede provisoriske Forordninger maa være forbe-
holdt.) Da Bardenfleth frygtede for, at man deri vilde lægge
et Bestyrelsesfællesskab med Slesvig, svarede Moltke, at
30 da dette Fællesskab af den legitime Autoritet var hævet
ved særegne Love, der for Tiden aldeles afsluttede Sles-
vigs Tilstand, kunde en slig Paastand ei gjælde.

Moltkes Anskuelse vedtoges, men de overflødige Tillæg
bortfaldt.

35 DEN 9. AUGUST. Notabelprojectets Drøftning.

Art. 1. Moltke insisterede paa, at det i London maatte

blive udtalt som de europæiske Magters Villie, at det nuværende Complex af det danske Monarkie skal sikkres, som et samlet Hele.

Statsraadets øvrige Medlemmer kunde ikke ret naae udover Prinds Christians mandlige Linie; derefter var Thronen ledig, og Rigsdagen maatte træde sammen med den holstenske Landdag til Valg. Rusland havde forbeholdt sig at tages paa Raad med, hvis det Tilfælde indtraadte.

Moltke fastholdt fælles Indfødsret. 10

DEN 11. AUGUST. Notabeldrøftning. Efter Scheels Udtalelse yttrede Krigsministeren, Udenrigsministeren og *C. Moltke* sig for Hærenhed. (M: Alt hvad der hidtil har været fælles, maa vedblive at være det. Vanskelighederne kunde dog i Principet ikke være større ved Hæren, end m. Hs. til Flaaden). Ligl. Criminil. 15

Derimod Madvig, Sponneck (en virkelig Armeeenhed er utænkelig med to forskellige lovgivende Magter; anderledes, naar der kunde være Tale om at danne en Helstat med en fælles constitutionel Spidse). 20

Præsidenten opfordrede Krigsministeren til efter Conference med Scheel og *Moltke* at udarbejde Grundtræk til Armeefællesskabet.

DEN 12. AUGUST. Notabelforslaget.

Handels-Skibsfarts-Toldsystem. *Moltke* vilde, at det skulde være bragt istand, forinden Planen traadte i Kraft. *Moltke* meente, at Eidergrændsen maatte kunne hæves uden Rigsdagens Minde; Madvig og Sponneck udtalte sig herimod.

Art 2. *Moltke* paapeger, at Holsteen ikke er en Deel af det tyske Forbund. 30

DEN 13. AUGUST. Notabelforslaget.

Art. 3. *Moltke* udtalte sig for Nødvendigheden af et Statsraad, hvori de Ministre, hvem de fælles Anliggender vare underlagte, havde Sæde. Da Scheel udtalte sig herimod, idet Ministrene ikke kunde være ansvarlige baade for Rigsdagen og den holstenske Landdag, hvilket Sponneck tiltraadte 35

(undtagen fsv. Udenrigsministeren beholdt Sagerne om Holsteens særlige Forhold til Forbundet), yttrede Moltke, at de fælles Ministre hverken skulde være ansvarlige for Holsteens Landdag eller for Kongerigets Rigsdag.

- 5 Madvig og V. Moltke udtalte sig herimod som stridende mod Grundloven og Notabelplanen. Saa vilde Spidsen blive absolut (Statsministre), Delene constitutionelle (Fagministre). Slige Forandringer i Grundloven kunde ikke sættes igjennem. C. Moltke yttrede, at det var jo
- 10 in confesso, at der maatte skee Forandringer i Grundloven, naturligviis ad forfatningsmæssig Vei. Man maatte altsaa foreslaae de Forandringer, der vilde være til Fædrelandets Gavn, uden Hensyn til Rigsdagens eventuelle Mening. Vilde man holde paa Grundloven ufor-
- 15 andret, saa var der jo den Vei at gaae med Hensyn til Monarkiets Ordning: at stille Danmark og Slesvig paa den ene Side, og H.-Lbg. paa den anden Side i reent personligt Unionsfh.; han personlig vilde ikke have det Mindste herimod; men noget Andet var, om det ligeoverfor
- 20 Udlandet kunde lade sig gjøre. Da Sponneck og Reedtz udtalte sig om den Middelvei, der laae til Grund for Notabelplanen, gjentog Moltke-Nütschau: Der kan være forskellige Meninger om, hvorvidt det i Monarkiets Interesse er nødvendigt at have mange eller faa Fælles-
- 25 anliggender, men de Anliggender, der skulle være fælles, maae nødvendigt undrages Rigsdagen og Landdagen, idet det var aldeles umuligt, at disse to lovgivende Forsamlinger kunde have besluttende Myndighed i de herhenhørende Sager. Det kom derfor an paa, om man for
- 30 alle fælles Anliggenders Vedkommende vilde give Slip paa en Deel af det constitutionelle Princip, og i den Retning modificere Grundloven; vilde man ikke det, og kunde man paa den anden Side heller ikke underlægge disse Anliggender en fælles Repræsentation for hele Mo-
- 35 narkiet, maatte man opgive Monarkiets Styrke og opstille en ren Personalunion mellem Holsteen og Lbg.; og han begreb ogsaa meget godt den Mening, at Dmk., som Forholdene ere, ikke kan have noget Videre med Holsteen at bestille, end hvad et reent ps. unionelt Fh. medfører.

Notabelprojectets Ordning kunde han ikke bekvemme sig til, da det førte til en Underordning af Holsteen.

Ogsaa Criminil udtalte sig mod Planen, der var en Incorporation af Slesvig og betragtede Holsteen-Lauenborg som en Bisag. 5

DEN 15. AUGUST. Notabelforslaget.

Art. 4. Moltke insisterede paa, at det udtrykkelig maatte udtales, at der skulde være en særlig slesvigsk Minister. Han udtalte Nødvendigheden af, at Landdagen havde sit Sæde i Slesvig. 10

Moltke frygtede, at der aldrig vilde blive Fred og Ro, naar Bestyrelsen af Kirke- og U. V. skal være fælles for hele Slesvig under een og samme Minister. Helst maatte man udvide det hidtil for Als, Ærø og Tørninglehn bestaaende Fh. til hele den dansktalende Deel af Slesvig* og lægge K. og U. V. i det øvrige Slesvig under en Styrelse for sig. 15

Art. 5.

C. Moltke og Criminil ville begge, at hvad der bliver fælles for Danmark-Slesvig, ogsaa skal være det for Holsteen; men medens Moltke vil adskille Slesvig og Holsteen, kan Criminil ikke finde sig i Ophævelsen af Fællesskabet, i ethvert Tilfælde maatte Slesvigs lovlige Organ, Stænderne, samtykke i Forening af slesvigsk Stænder og Rigsdag. 25

Sponneck modsiger Yttringen om Stænderne.

DEN 16. AUGUST. Om den holsteenske Civilbestyrelses Vedbliven.

C. Moltke tiltraadte Notabelbetænkningens Art. 7.

DEN 18. AUGUST. Gjennemførelsesmaaden. 30

V. Moltke vil skyde Spørgsmaalet ud. Sponneck vil først have de store Magters Billigelse, inden man skrider til Gjennemførelsen.

* Kongerigets Kirke- og Undervisnings Minister skulde dog være ansvarlig for den slesvigske Landdag, der og maatte have Andel i Lovgivningsmagten.

Reedtz erkjendte, at det var nødvendigt, naar man vil gaae Octroieringsveien; anderledes, naar man gik den forfatningsmæssige Vei. Han ansaae det for meget betænkeligt at voldgive Sagen til de store Magter; Nesselrode og
 5 Meyendorf havde i Warschau udtalt, at man fra russisk Side aldrig vilde gaae ind paa, at Udlandet kom til paa en Maade at dictere en Afgjørelse. C. Moltke kunde ikke indsee, hvorledes man kunde forbigaae Provindsiel Stænderne i Slesvig, naar man benyttede de holstenske og
 10 lbg. Ridder- og Landskab.

DEN 19. AUGUST. Spørgsmaalet om Gjennemførelsen udsættes.

DEN 22. AUGUST. Udkast til en Memoire af Wegener om det russiske Huses Rettigheder med Hensyn til Holsten.

15 DEN 23. AUGUST. Londonerprotokollens østerrigske Underskrift.

DEN 2. SEPTEMBER. Meddelelse om det til de lbske. Notabler udfærdigede Indkaldelsesreskript.

DEN 9. SEPTEMBER. Nesselrode Dep. $\frac{1}{9}$ om Warschau-
 20 Protokollen.

Forhandling om, hvorvidt Noget skulde foretages imod Scheel i Anledning af den af ham paatænkte Udgivelse af en politisk Brochure.

Sponeck's Forslag om en kgl. Res., der forbyder Udg., bi-
 25 faldtes af S., Tillisch, Fibiger, Reedtz og Moltke N[ütschau].

DEN 12. SEPTEMBER. Scheels Brochurer.

Beslutningen forandredes til en Advarsel — gennem C. Moltke.

DEN 16. SEPTEMBER. Lønningslov.

30 Scheel havde erklæret ikke at kunne indlade sig paa den givne Advarsel.

DEN 20. SEPTEMBER. Reedtz meddelte tre Depecher fra

Manteuffel til Werther, tre fra *Schwarzenberg* om Successionssagen og Fremgangsmaaden i Holsteen; desuden nogle Depecher fra Schw. til Vrinz 1) om Toldgrændsen, 2) at Schw. ingensinde har betragtet sig som bundet ved det Sponneckske Projects materielle Indhold, 3) en aldeles ⁵ confidential Advarsel mod Preussen.

Mod den ene, som Schw. vilde have bragt til Kongens Kundskab, havde Reedtz strax protesteret; den var ikke i en saadan Form, at den kunde forelægges Kongen. Heri var Statsraadet enigt. 10

DEN 23. SEPTEMBER. Ridderskabets Adresse af ²⁰/₈ lades ubesvaret (imod Sponeck og Tillisch).

DEN 25. SEPTEMBER. Det besluttedes ikke at andrage paa Ministergagens Forhøielse til 6000 (imod Bardenfleth, Sponeck, Madvig og Tillisch). 15

DEN 27. SEPTEMBER. 2^{den} Behandling af Notabelsagen begyndt. Criminil havde ansøgt om Entledigelse som Organ for Holsteen, men Kongen havde ønsket, at han skulde vedblive.

Art. 1 med Undtagelse af Hærvæsnet. 20

DEN 29. SEPTEMBER. Fortsættelse.

Reedtz meddelte, at han vilde benytte Grev C. Moltkes Exposé til Svar, men han kunde ikke lede den udenrigske Politik, medmindre man var enig med Moltke deri, at Planen til Slesvigs fremtidige Forfatning skal ²⁵ forelægges de slesvigske Provindsialstænder.

Art. 2.

Art. 3.

DEN 30. SEPTEMBER. Fortsættelse.

Art. 4 og 5. 30

DEN 1. OKTOBER. Fortsættelse.

Art. 6 (Pl[anen] jfr. 7 Bet[ænkningen]) vil efter C. M. medføre enten et illusorisk Fællesskab eller et politisk Fællesskab, medens Tendentsen dog kun er Fællesskab i Hs. til Benyttelsen. 35

Criminil vilde have Ridderskabet og Eiderkanalen ud, men Overappellationsretten ind.

For Notabelforslaget stemte Scheel, Tillisch, Madvig, Dockum og Moltke N., men da Consejlpræsidenten med 4 andre stemte derimod, faldt det.

Art. VIII.

5 Art. IX.

Landkrigsvæsen.

Moltkes Forslag »Krigsmagt« i Art. [VIII] istf. »Flaade« (= Criminil).

10 Scheel: de holstenske og lauenborgske Troppers Forhold til Monarkiets øvrige Armee forbeholdes nærmere Bestemmelse.

Foruden Moltke stemte Criminil, Bardenfleth, Tillisch, Reedtz og Fibiger for Hærenhed; Scheel, Sponneck, Madvig, v. Dockum og V. Moltke imod. Nu først udfinder 15 Sponneck, at der maa stemmes 1) Holsteen 2) Slesvig 3) Kongeriget, hvorved C. Moltke kommer i Minoritet.

Som Følge heraf vil C. M. indgive sin Dimission, og ønskede ikke at deeltage i Forhandlingen. Han tilføiede, at ingen af de fremmede Magter vilde bryde sig om, at 20 han gik af, fordi Armeeenheden forkastedes; det vilde derfor være bedre, at han gik herpaa, da han dog forudsaae, at han vilde komme i Minoritet med Hensyn til Gjennemførelsesmaaden.

DEN 2. OCTOBER. Consejlpræsidenten vilde udskyde 25 Spm. om Gjennemførelsesmaaden med hele Forfatnings-sagen for at undgaae en Crisis, indtil Successionssagen var i Orden.

Reedtz ansaae denne Udsættelse for umulig. Da derhos C. Moltke endelig erklærede at ville udtræde, sluttede 30 Reedtz sig hertil.

Ligesom Moltke antydede, at den vilkaarlige Omstemning havde medført, at han ikke vilde indtræde igjen i dette Ministerium, saaledes fremkom en Billet fra Fibiger saalydende:

35 »Mod den i Statsraadsmødet af Gaars Datum foretagne Afstemning ang. Armeeenheden seer jeg mig nødsaget til at protestere, begrundet paa, at H. Exc. Grev R. Cr.

uden nogen Indsigelse har deeltaget i Afstemningen af Projectets enkelte ſer; som Følge heraf maa der formentlig enten foretages en heel ny Afstemning over Projectets enkelte ſer, eller Hr. Grevens Stemme erklæres for fuldgyldig i Armeeenhedsspmet. — I ethvert Tilfælde 5 maa jeg tillade mig at forlange en ny Afstemning over dette Spm., da Hr. Finansministerens Indsigelse imod Hs. Exc. Grev Reventlov's Stemmeberettigelse først er fremført efter Stemmeafgivningen, og maae der som Følge heraf overensstemmende med al parlamentarisk 10 Orden finde en ny Afstemning Sted.◀

1) *Bardenfleths* Forslag at udsætte den hele Notabelsags Fremme. — B. og V. Moltke.

2) *Sponneck*: Henviſning til Conferentsen i London. — Sp.

3) *C. Moltke*: at Slesvigs Forfatning forelægges i Pro- 15 vindsialstænderne. — C. M., Reedtz og Fibiger.

4) *Madvig*: at de slesvigske Provindsialstænder skulle høres om den specielle slesvigske Landdag. — Madvig. v. Dockum.

5) *Tillisch og Scheel*: at de slesvigske P. St. høres om 20 en Valglov til Dannelsen af en Forsamling, hvilken Ud- kast til en slesvigske Forfatning forelægges. — T. Sch. Madvig. V. Moltke.

Tillisch overtog i Frederiksborg at sætte Kongen i Kundskab om, hvorledes det for Øieblikket stiller sig i 25 Ministeriet.

DEN 3. OCTOBER. Kongen præsiderer.

C. Moltke Reedtz og Fibiger udtale sig.

1) Hærenheden (C. M. og F.).

2) Slesvigske Provindsialstænder (R). 30

V. Moltke søger forgjæves at mægle og udskyde.

De forskjellige Medlemmer udtale sig. Kongen forman- 35 ner forgjæves til Enighed. Moltkes Demissionsbegjæring modtages. Madvig antyder sin Tilbøielighed til at ud- træde.

Reedtz erklærede, at hans Stilling var uholdbar. Han havde hele Tiden været i Tvivl, om slesvigske Depute-

redes Tilstedeværelse paa den danske Rigsdag vilde kunne tilveiebringes, uden at Slesvigerne selv udtalte sig derfor.

DEN 8. OCTOBER. Reedtz segner. Han havde aldrig
5 havt Anelse om, at Spørgsmaalet om Slesvigs constitutionelle Forbindelse med Danmark skulde betragtes som hævet over Discussion; han var gennemtrængt af Overbevisningen om, at Demokratiets Seir ligeoverfor det Conservative beskjæftiger med Hensyn til Danmarks Sag
10 Rusland, Østerrig og Preussen langt mere end Spørgsmaalet om Slesvigholsteinismen.

DEN 9. OCTOBER. V. Moltke opstillede et Program (i det Væsentlige = 23. Octbr).

C. Moltke, Reedtz og Fibiger afviste Programmet.

15 DEN 14. OCTOBER—18. OCTOBER. Sponneck og Tillisch søge at faae Andræ til Krigsminister.

DEN 18. OCTOBER. Nyt Ministerium.

Bluhme (Reedtz)

Flensburg (Fibiger)

20 (C. Moltke)

DEN 18. OCTOBER. [Statsraadsmøde.] Uden Kongens Nærværelse. Udsættelse af Sagen om Bestallingsgebyr.

DEN 20. OCTOBER. Retsvidenskabelig Examen for Slesvig. Tillisch holdt paa begge Sprogs Benyttelse.

25 DEN 23. OCTOBER. Ministeriets Program vedtoges i endelig Affattelse.

§ 1.

H. M. Kongen tilraades nedenstaaende Plan til det danske Monarkis Ordning.

30 Art. 1.

Det danske Monarki vedbliver at udgjøre et samlet Heele under en fælles Fyrste, med samme Arvefølge,

med fælles diplomatisk og consular Repræsentation, Flaade og Flag, samt et saadant Fællesskab mellem de holstenske og lauenborgske Tropper og den øvrige Deel af Monarkiets Armee, som nærmere vil være at fastsætte.

Overeensstemmende Handels- og Skibsfartssystem, Myntfod, Post- og Toldvæsen skal med det fornødne Forbehold for Hertugd. Lbgs. Vkd. (VIII) omfatte hele Monarkiet. En Opgjørelse af den fælles Statsgjæld og de fælles Statsaktiver skal finde Sted og den paa Holsteen faldende Byrde fastsættes efter en paa Folkemængden grundet Fordeling. ¹⁰

Art. 2.

For Hertugdømmet Holsteens Vkke. vedbliver Kongen at være Medlem af det tyske Forbund.

Htgds. særlige Stilling sikkes ved egen Forvaltning og Landdag, der i Forbindelse med Kongen har besluttende Myndighed. ¹⁵

Af Udgifterne til de i Art. I nævnte Fællesanliggender udreder Htgdt. et vist aarligt Beløb, der engang for alle fastsættes efter et almindeligt Overslag og en paa Folkemængden bygget Fordeling. Yderligere Tilskud kan kun med Kongens og Landdagens Samtykke paalægges Hertugdømmet. ²⁰

Art. III.

Naar Statsraadet forhandler Sager, som angaae Monarkiet i dets Heelhed, har Holsteens hos Kongen tilstedeværende Minister (Ministre) Sæde og Stemme i Statsraadet i fuldkommen Lighed med Monarkiets øvrige Ministre. ²⁵

Lovgivningssager, vkde. de i Art. I nævnte Anliggender, med fornødent Forbehold for Lbgs. Vkke. (Art. VIII) behandles foreløbigt med Udvalg af Medlemmer i lige Tal af den danske Rigsdag og Holsteens Landdag, hvilke dernæst hver især forelægges Resultatet til Beslutning paa forfatningsmæssig Maade. Er om noget enkelt Punct, m. Hs til hvilket Overensstemmelse er nødvendig, en saadan ikke at tilveiebringe, forbliver det forsaavidt ved det Bestaaende. ³⁰ ³⁵

Art. 4 (den gamle)

Htgdet. Slesvig har sin særlige besluttende Landdag og sin egen ministerielle Bestyrelse for efternævnte Anliggender

5

Art. V.

For alle i Art. I nævnte Anliggender har Kongeriget Danmark og Hertugdømmet Slesvig Administration og Lovgivningsmagt tilfælles, og i saa Henseende træder den slesvigske Landdag sammen med Kongerigets Rigsdag.

10

Art. 6.

Med Htgdt. Holsteen har Htgdt. Slesvig følgende Institutioner fælles.

1. Eiderkanalen. 2. Bfksk. 3. Daareanst. i Staden Sl. 4. Straffeanstalten i Glückstadt.

15

Holsteens og Slesvigs indbyrdes Deeltagelse i de med disse Institutioner forbundne Indtægter og Udgifter saavel som Ordningen af sammes Bestyrelse forbeholdes btr. Hertugdømmers resp. Regjeringer og Lovgivningsmagter, naar deres Forfatninger ere endelig fastsatte. Er

20

Overenskomst i Hs. til nogen Institution ikke at tilveibringe, kan Fællesskabet forsaavidt ophøre.

Til Universitetet i Kiel bidrager Hertugdømmet Slesvig, som Vederlag for sammes Benyttelse deraf, aarlig en Trediedeel af hvad Monarkiets fælles Statsfinantser dertil

25

En ikke politisk nexus socialis mellem det holstenske og slesvigske Ridderskab kan vedblive, navnlig hvad Fællesskabet i Hs. til de i begge Htgdr. beliggende Klostre angaaer.

30

Art. 7.

Forandringer i de i de foregaaende Artikler givne Bestemmelser, fsv. de angaae Forholdet mellem Monarkiets forskellige Dele, kunne ikkun foregaae med fælles Samtykke af Lovgivningsmagten i de Dele, som Bestemmelserne vedkommer.

35

Art. 8.

For Htgdt. Lbgs. Vkke. vedbliver Kongen at være Medlem af det tyske Forbund.

Hvad der indeholdes i det første Stykke af Art. I gjælder ogsaa for dette Hertugdømme, hvis øvrige Forhold til det danske Monarkies andre Dele nærmere vil være at fastsætte.

§ 2.

5

Slesvigs Provindsialstænder sammenkaldes snarest muligt efter udskrevne nye Valg for at afgive Betænkning ang. Sammenkaldelsen af en Landdag og over Udkast til en Valglov for denne Landdags Dannelse, hvilken Kongen vil forelægge, om de i alt Fald med enkelte Ændringer i Hs. til det mindre Væsentlige vil antage et i Overensstemmelse med den af Kongen endelig fastsatte Organisationsplan for hele Monarkiet (§ 1) udarbejdet Forfatningsudkast for Slesvig, eller om den vil sammentræde med den foreenede danske Rigsdag for med denne at tage under Overveielse, hvad der maatte være nødvendigt for at fyldestgøre det ved Grundlovens Udgivelse m. H. til Slesvig tagne Forbehold.

§ 3.

Patentet ang. Valg til de slesvigske P. St. i Overensstemmelse med § 2 udgaaer strax.

§ 4.

I dette Patent bestemmer H. M. K., at hvo der i Overensstemmelse med Pat. 10. Mai 1851 er forment Ophold i Ht. Slesvig, skal være udelukket fra at kunne vælges til Std., og at Virilstemmen for de hrt. augustenborgske Fideicommissgodser i Henhold til Fdg. ^{15/5} 1834 ikke vil kunne benyttes ved den forestaaende P. St. Fors.

§ 5.

Valglovsudkastet, som skal forelægges de slesv. P. Std. udarbejdes uopholdeligt paa Basis af en moderat Valgretscensus uden Forskjel mellem Stænder eller mellem Kjøbstæder og Land.

§ 6.

Rigsdagen meddeles Foranstaende, som Ministeriets

Program i Forbindelse med den sædvanlige i Mn. [Ministeriet] udarbejdede Udsigt over den politiske Stilling.

DEN 23. OCTOBER. Bluhme havde idag confereret med den engelske, russiske, pr. og øst. Gesandt, hvem han
5 confidentielt (men ogsaa *kun* confidentielt!) havde meddelt Programmet. Alle billigede Stændernes Indkaldelse men beklagede Begrænsningen; de, navnlig Ungern, udtalte sig imod Hæradskillelsen; de udtalte sig for en parallel Fremgang i Holsteen og Slesvig.

10 Programmet meddeltes confidentielt den kgl. Gesandt i Wien og Berlin.

Intet til Hinder for Contingentets Formation.

DEN 25. OCTOBER. Vrintz erklærer, at saasnart Kongen forelægger Noget om en Sammentræden af den Danske
15 Rigsdag med slesvigske Deputerede, ville de to tyske Stormagter nedlægge deres Mandat; Østerrig-Preussen, Rusland og England vare aldeles enige i ikke at tilstede de slesvigske Deputeredes Sammentræden med Rigsdagen; den slesvigske Landdags Forening med Rigsdagen
20 vilde være en Incorporation; en anden Sag var det, naar man vilde ændre Art. 5 og lade det for Slesvig forblive ved Udvalg, ligesom efter Art. 5 m. Hs. til Holsteen; saa skulde Østerrig gaae med den danske Regjering gennem Alt.

25 Sponneck er yderst forbavset over, at man nu ignorerer Alt, hvad der passerede under Meyendorfs Auspicier ved hans Mission i Wien og Berlin. Han kunde ikke opgive den constitutionelle Forbindelse mellem Danmark og Slesvig, saalænge der ikke var en modstaaende europæisk
30 Afgjørelse; Programmet maatte meddeles Rigsdagen med Tilføielse, at skulde dets Gjennemførelse medføre Fare, standser Kongen; Kongen anseer den constitutionelle Forbindelse for saa vigtig, at han ikke viger for en enkelt Magt.

Bluhme urgerer Nødvendigheden af en hurtig Afgjørelse, inden Sagen kommer til Forbundet; man maatte vide, om Sagen kunde blive behandlet paa Londonerconferentsen; Keiseren af Rusland vilde næppe samtykke i Englands og Frankrigs Tilkaldelse. 5

Madvig fremhæver de store Betæneligheder ved Uvidelsen af Art. 3 til Slesvig, hvilke Vanskeligheder Bluhme og erkjender.

Tillisch vil ikke give sig Stormagterne i Vold.

Bluhme bemærkede, at igaar var Programmet og sendt 10 til Petersb. Gesandt.

Moltke vil nu afvente Svarene, hvilket man almindeligt tiltraadte.

DEN 27. OCTOBER. Werther havde (^{26/10}) forelæst en Depeche, hvoraf det fremgik, at Preussen end ikke vilde 15 være tilfreds med den af Vrintz antydede Ændring, da man vilde beholde Provindsialstænderne. U. Sternberg havde oplyst af et Brev fra Nesselrode (2. Octbr. gl. St), at Rusland var imod Sagens Henvi-
sning til London (da man ikke vilde have Mere end høist nødvendigt med 20 Frankrig at gjøre). Da Bluhme havde erklæret de fremmede Diplomater, at intet Ministerium under Frederik VII vilde kuldkaste Grundloven, havde Ungern sagt, at Keiseren af Rusland nu engang havde vænnet sig til at betragte Grundloven som eksisterende, men hvad Keise- 25
ren ikke vænner sig til er, at den indføres i Hertugdømmerne. Da spurgte Bluhme, om Keiseren vilde ansee det muligt, at Kongen regjerer som constitutionel Konge i Danmark og som suveræn Konge med Provindsialstænder i Hertugdømmerne. Ungern svarede Ja. Bluh- 30
mes Spørgsmaal, om en Declaration, at Kongen vilde gaae frem saaledes i nogen Tid, indtil Alt er calmeret, at begge Hertugdømmers Domstole og Administration skulle være adskilte, og at Kongen benytter sin Magt til trods Stændernes Raad at gennemføre de nødvendige 35 Forandringer, vil blive agreeret, blev grebet af Ungern med Empressement. Bluhme gjentager, at hvis Program-

met meddeles, ville Tropperne i Holsteen staae mod Kongen. Følgerne kunne blive de alvorligste.

Madvig og Tillisch finde Interregnet høist betænkeligt.

Sponneck finder denne Bluhmes Idee mindre betænkelig end Antydningen forrige Gang.

Ligl. Scheel.

Bluhme maatte bestemt modsætte sig Programmets Meddelelse til Rigsdagen, men troede, at det var paa Tide at tage Initiativet, da Magterne gjerne ønskede at faa den danske Sag endt.

DEN 31. OCTOBER. Absolutismen som Gjennemgangstilstand foresloges nu af Bluhme i Henhold til Forhandlingerne med de 5 store Magters Repræsentanter.

Sponneck antydede Forslag til Ændringer i Grundloven (Valgloven), saa at Udlandets Uvillie imod den constitutionelle Forbindelse mellem Danmark og Slesvig kunde overvindes. Bluhme kunde ikke gaae ind herpaa; thi man kunde ikke sætte Distriktsinddeling med Classevalg igjennem, hvilket bestemt fordredes for Slesvig.

Bardenfleth og Madvig udtale deres Betæneligheder, den Første vilde have Rigsdagen til at opgive sin Magt (paa grundlovsmæssig Maade) i Fællesanliggenderne. Ligl. v. Dockum. Sponneck og Moltke udtalte sig mere i Bluhmes Retning.

DEN 1. NOVEMBER. Bluhme anbefalede igjen sit Forslag men kunde, hvis Statsraadet eenstemmigt tiltraadte Bardenfleths Forslag, slutte sig dertil, skjøndt det var farligt.

Paa adskillige Bebreidelser om den Adgang, der var givet de Fremmede til at hindre Programmets Gjennemførelse, svarede Bluhme, at han strax havde forbeholdt sig at undersøge, om den var mulig; han havde da snart seet, at de Fremmede havde ment noget Andet, end vore Diplomater havde forstaaet. (D.-S.s constitutionelle Forening — Danisering, Incorporation.)

Scheel havde efter Forhandlingerne i Berlin havt Tvivl om Muligheden af at opnaae en constitutionel Forening

mellem Sl. og D., men Reedtz's Udtalelser havde styrket hans Haab. Nu maatte han jo igen frygte; men han vilde da hellere en constitutionel Forening af alle Monarkiets Dele for saaledes at redde Forbindelsen mellem Slesvig og Danmark. Bluhme troede ikke, at der vilde være Noget til Hinder for en Heelstatsforfatnings Tilveiebringelse, men Betingelsen fra Udlandets Side var, at det skete ad forfatningsmæssig Vei.

Det vedtoges nu, inden man tog videre Beslutning, at forlange Ruslands Understøttelse af Programmet. 10

DEN 2. NOVEMBER. Kongens Forsæde.

Ministeriets Standsning meddeles Kongen, hvis Navn ei skulde nævnes ved Meddelelsen til Rigsdagen.

Bluhme vilde *strax* i Rigsdagen udtale sig for et Provisorium. Madvig standsede dette. 15

DEN 6. NOVEMBER 1851 meddeler Manteuffel Werther, »dass die Anstände, welche der Regulierung der holsteinischen Contingentsangelegenheit sich entgegenstellten, als gehoben zu betrachten sind, und dass den beiden Bundescommissaire[n] demgemäsz angewiesen worden, mit der Uebergabe des Contingents an den G. L. v. Bardenfleth vorzugehen.« 20

DEN 11. NOVEMBER. Bluhme = Ungern i alt Væsentligt lig den senere Exposé (Samtale 10. Novbr).

Nesselrode til Ungern 6. November. Brev fra den øst. Ges. i Berlin til Vrintz, at Contingentet i Holsteen nu kan formeres. 25

Bluhme vilde udarbeide en Plan; *Man* var ikke bunden, men *han* var det.

DEN 14. NOVEMBER. Bluhme meddelte sin Exposé. Bardenfleth, som *strax* følte (men ogsaa først nu), at hans Time var slaaet, udtalte sig bestemt imod den slesvigsk-holstenske Absolutisme ~ den kongerigske Grundlovs Opretholdelse, ligl. Madvig og v. Dockum, ligl. Flensborg, som kun vil, at man skal octroiere Slesvig en provinssiell Landdag. 30 35

Scheel betonedede Adskillelsen mellem Slesvig og Holsteen.

Sponneck bragte i Forslag, at Fragmentforfatteren [Scheele] sattes paa Pension i Stedet for paa Vartpenge; ikkun Bardenfleth sluttede sig til ham; V. Moltke, Reedtz og Scheel vilde Intet, Tillisch afholdt sig fra at stemme; de Andre stemte for Udsættelse.

DEN 18. NOVEMBER. Man discuterede Bluhme's Exposé og en Contraexposé af Bardenfleth, der gik ud paa, at Rigsdagen skulde opgive sin Myndighed i Fællessager. Herimod udtalte Scheel, Sponneck og Madvig sig.

Fleertallet holdt for, at Bluhmes Plan skulde meddeles Rigsdagen, inden den gik til Udlandet. Dog toges ingen formelig Beslutning.

DEN 19. NOVEMBER. Bluhmes omredigerede Program forelagdes. V. Moltke maatte tilraade Kongen at følge det.

Bardenfleth maa fratræde, Scheel kan slutte sig til Programmet. Ligl. Sponneck, ogsaa Tillisch (forudsat at Udlandet ikke senere paa nogen Maade faaer Ret til at blande sig i vore Forhold).

Madvig vil fratræde, ligl. v. Dockum.

Flensborg noget ubestemt.

DEN 21. NOVEMBER. *Kongen præsiderer*. Udenrigsministeren meddelte et Exposé af sin Politik = Bilag 2 til 6. Decbr. 1851.

1). 2). 3).

4) . . . Ordlydende. Dersom altsaa hiin Forbundslovgivning nogensinde skulde gives Modificationer, der maatte begrænde H. Ms. Souverainitet i Hans Forbundslande, og saaledes indirecte yttre Indflydelse paa hans i Forhold til andre Stater uafhængige Styrelse af sit Monarki som et souverænt Hele, vil det maaske blive nødvendigt, og i saa Fald være H. M. utilregneligt, at disse tyske Forbundslandes Forhold til Monarkiets Fællesforfatning

bliver noget forskjelligt fra de øvrige Landsdeles, og at H. M.s med Stormagternes Ønske og Raad overensstemmende Intention muligviis forsaa vidt maa savne den af H. M. attraaede fuldstændige Opnaaelse.

6) Yttringerne om den slesvigske Stænderinstitution, ⁵ som findes i Depechen 6. Decbr.

7) Patent for Slesvig og Holsteen; i hiint udtales det Fornødne m. Hs. til de i de sidste Aar af Kongen eller H. M.s Regjeringscommissær truffne Foranstaltninger.

8) Statsraadets Tilkjendegivelse i Rigsdagen at ville til- ¹⁰ raade H. M. disse Beslutninger vilde være Programmet, men forinden maatte Statsraadet forvise sig om, at disse Beslutninger vilde fra Udlandets Side medføre Frihed til sammes Udførelse og strax lede til Forbundstrop- ¹⁵ pernes Bortgang fra Holsteen og Tilbagegivelsen af H. M.s souveræne Myndighed, samt til Fuldendelsen af Londonerprotokollens Garanti. Herom maatte Vished søges ad diplomatisk Vei.

Kongen ønskede en Afskrift af de forelæste Aktstykker. Imidlertid maatte han alt nu fremhæve Ønskeligheden ²⁰ af en Provindsiallanddag efter en anden Valglov istf. Provindsialstænderne.

Bluhme paaviste Nødvendigheden af P. Stjerne. Hver Minister for sig udtalte sig for Kongen, som han alt forud havde gjort det. Bardenfleth og v. Dockum kunde kun ²⁵ blive, til Programmet var vedtaget af Kongen og Ministeriet.

DEN 23. NOVEMBER. Kongen var enig men fandt, at hans Navn hverken for Udlandet eller for Rigsdagen burde nævnes ved Meddelelsen af disse Aktstykkers Ind- ³⁰ hold. Naar Programmet skulde træde i Kraft, vilde Kongen have de Medlemmer i Erindring, der ønskede at aftræde; hvis Nogen ønskede at fratræde tidligere, ventede H. M. et allerunderdanigst Andragende derom.

Det besluttedes ikke at meddele Rigsdagen de tagne ³⁵ Beslutninger.

Madvig erklærede, at han imorgen vilde bede om sin Afsked.

Justitsministeren henlede Opmærksomheden paa Nødvendigheden af, at man itide sikrede sig Moltke til holstensk Minister og en Mand til slesvigsk Minister. Bluhme tier. Consejlræsidenten skal bede Kongen gjøre Skridt med Hensyn til Moltkes Overtagelse af det holstenske Ministerium.

DEN 25. NOVEMBER. Andræ havde antydet Ønskeligheden af en Ajournering af Rigsdagen (i den Tanke, at Regjeringen da vilde blive nødt til at fremkomme med sin Plan, naar Rigsdagen igjen kom sammen). (Bluhme). Denne Tanke overveiedes, men fandt intet Bifald, idet man antog, at det vilde blive betragtet lig en Opløsning, og saaledes virke yderst urovækkende i Landet.

Kampmanns Forespørgsel besvares undvigende.

DEN 28. NOVEMBER. Man billiger Bardenfleth's Paa-stand, at der ved Eidercanaltolden skal gaaes tilbage til den lovlige Tarif af 1842.

DEN 2. DECEMBER. Udkast til Note til Ø. og Pr. bifaldtes.

M. Hs. til Rendsborg mente Bluhme, at man *maatte begynde* med, at det holst. Contingent besatte den, uden at H. M. binder sig; men *ønskeligt* var det, om man kunde begynde med en blandet Besætning (confidentielt til Gesandterne).

Bluhme ønskede Slutningen i Nr. 4 ud af Planen og ind i den confidentielle Meddelelse til Gesandterne. Denne Reservation af et constitutionelt Slesvig-Danmark fastholdtes dog i *Mødet*.

Billes extraordinære Mission til Berlin.

DEN 12. DECEMBER. Til Bille, at Regjeringens Program er et Ultimatum.

DEN 6. JANUAR. Bluhme kunde ikke gjøre Forslag m. Hs. til de øst. og pr. Svar, inden han havde faaet Statsraadets Samtykke til at conferere med Criminil og Moltke som holstensk og slesvigsk Minister i det Fælles-

ministerium, hvis Dannelse nu blev nødvendigt til Programmets Gjennemførelse.

Tillisch gjør gjældende, at det aldrig har været forlangt, at en *tydsk* Mand skal være Minister i Slesvig; han ansaae det for umuligt, da det var det Samme som ⁵ at opofre Slesvig; han var aldrig gaaet ind i Statsraadet uden under den Betingelse, at C. Moltke blev holstensk Minister.

Bluhme fandt, at dette var en nødvendig Betingelse for Programmets Gjennemførelse. Regjeringen skal i ¹⁰ Gjerningen vise, at det er dens Hensigt at udføre Programmet; at bringe Udlandet til at troe dette, naar en dansk Mand vedbliver at staae i Spidsen for Slesvig, ansaae han for umuligt.

Uden at tage Criminil som holstensk Minister — som et ¹⁵ Overgangspunkt — fik man ikke Forbundstropperne ud af Hertugdømmet.

Bang var enig med Bluhme i Nødvendigheden af C. M. som slesvigsk Minister.

DEN 9. JANUAR. Dissents mellem Preussen og Østerrig ²⁰ om Nødvendigheden af en Henvendelse til Forbunds-dagen inden Holsteens Rømning. Schwarzenberg har i en confidentiel Note til Vrintz udtalt sig imod saadant, Preussen for, men den preussiske Gesandt har alt skrevet til Berlin imod denne Fordring. ²⁵

Criminil og Moltke vare enige i, at det østerrigske Svar var tilfredsstillende, men at det preussiske tildels maatte tilbagevises; den første maatte nu besvares ved Dannelsen af et Geheime-Statsraad; den anden maatte først senere besvares. Det vilde lette, naar Enhver erklærede ³⁰ sig beredvillig til at indtræde; enhver Dag var kostbar — Præsidentens Optræden i Frankrig, Palmerstons Udtredning, den tiltagende Uenighed mellem Østerrig og Preussen. V. Moltke fandt den antydede Form betænkelig; Flere, som vilde blive, naar der blot var Spørgs- ³⁵ maal om Supplering, vilde næppe gaae over i et nyt.

Bang sekunderer Bluhme. Scheel dog kun *formelt*, fsv.

nogle af de nuværende danske Ministre skulle udnævnes til Fællesministre.

Bardenfleth: Nu var Tiden kommen, da han nødvendigt maatte give sin Demission. Ligl. v. Dockum.

5 Tillisch kan ikke blive, naar en Tydsker bliver slesvigsk Minister.

Flensborg ei heller, da man var bleven enig om, at Programmet var den yderste Concession.

10 C. Moltke frembød ingen Garanti for Slesvig og vilde savnes i Holsteen.

Scheel fandt, at der var en stor Vanskelighed ved C. Moltke som slesvigsk Minister, blandt Andet og fordi han troede, at den Arbeiden hen paa en fælles constitutionel Forbindelse mellem Slesvig-Dmk., som Pro-
15 grammet gaaer ud paa for det Tilfælde, at ikke en constitutionel Forbindelse mellem alle Landets Dele kan opnaaes, vil møde meget store Vanskeligheder, naar Grev M. bliver sl. Minister.

20 Bluhme gjentog sine tidligere Erklæringer tilføiende, at Moltke ikke vil gaae til Holsteen, og at han selv maa udtræde, dersom Bardenfleth vedbliver at være slesvigsk Minister.

DEN 28. JANUAR. Kongen meddelte V. M., T., B., F. og v. D. deres Demission. Det var ham en kjær Pligt at udtale
25 for samtlige udtrædende Ministre, alle lige som hver enkelt især, sin hjerteligste Tak for den Tid, de havde virket i Forening med ham til at styre Landet.

5. BOG
JANUARMINISTERIET
28. JANUAR 1852-DECEBR. 1854

FEMTE BOG

DAGBOGENS Titel er angivet paa første Side. Af Dagbogens 278 delvis beskrevne Sider indeholder kun Side 257—77 Optegnelser, der her er medtaget. Det foregaaende er for største Delen almindelig politisk Dagsnyt. Under 1. December 1854 findes en Anmærkning nedskrevet i August 1864 vedrørende Januarministeriet, og af de følgende Optegnelser vedrørende det samme Ministerium er en Del, som det fremgaar af Indholdet, bygget paa senere Meddelelser.

DEN 1. DECEMBER.

Anm. 1864 August.

Nu da Bluhme efter omtrent 10 Aars Hvile er kommen ind igjen, føler han en vis Tilfredsstillelse ved at dvæle ved gamle Erindringer.

Det er af Flere, saasom *Sponneck* (Brochuren) og *Tillisch* (Valgtalen) paastaet, at Januarministeriet faldt ved fri Villie, og ikke i og for sig ifølge Rigsdagens Indflydelse.

Dette er væsentligt og sandt. Den tredie December var en Omdannelse af Rigsraadet forberedt, i Løbet af 8 Dage kunde det forelægges Kongen. Da nu Statsraad skulde holdes, kaldte Kongen Bluhme til sig og sagde ham, at han i Statsraadet vilde læse Noget op. Det var nogle Fordringer, som Kongen vilde gjøre for at tilveiebringe Overensstemmelse med Rigsdagen.

Bluhme sagde: »Det har D. M. ikke skrevet, det har Scheele givet Dem. De har gjort Feil i Afskriften; hvorfor vil D. M. nu gjøre det; vi kunne jo meget snart forelægge i Statsraadet Forslag, som gaae i denne Retning.« Kongen svarede, at Criminil var jo en gammel Kjærling, Moltke en Blodhund, og Hansen var jo gal; det kunde man da ikke fortænke Kongen i, at han vilde af med dem. Bluhme sagde, at han havde ogsaa meent, at nogle saadanne Ændringer vare nødvendige, men der maatte lidt Tid til. Da Kongen yttrede, at han vilde beholde Bluhme, sagde denne, at hvis Kongen foranledigede Ministeriets Opløsning og overdrog ham at danne et nyt Ministerium, saa maatte han dog begynde med at forlange det hele Ministerium gjenindsat, og derhos maatte Scheele arreste-

res.* Bluhme saae imidlertid, at Kongen var bunden, og beredte sig paa, hvad der skulde komme. Efter Sædvane tog Bluhme først Ordet, naar Kongen yttrede Noget, der i Statsraadet strax krævede Besvarelse. Da nu Kongen 5 havde læst sit Papiir op og vilde gaae, standsede Bluhme ham for at discutere Sagen. Dette vilde være skeet ganske jævnt, og Alting vilde sandsynligviis have ordnet sig ganske roligt, som ofte ellers — paa Grund af Bluhmes store Magt over Kongen — hvis ikke Ørsted, 10 strax efter at Bluhme havde sat sig ned, var faret op som et vildt Menneske og kastet Papiirerne paa Bordet med den Erklæring, at efter en saadan Behandling vilde han ikke tjene Kongen længere. Hertil sluttede Andre sig, og saaledes gik da det Hele imod Bluhmes Ønske 15 overbord. Jeg har endnu ikke kunnet erfare, hvorpaa Bluhmes paatænkte Forfatningsforslag gik ud.

3. DECEMBER-12. DECEMBER.

Søndag den 3. Dcbr. indgav samtlige Ministre paa Frederiksborg deres Afskedsansøgning, som blev modtaget. 20 Scheele var derude; han havde i Sommerens Løb seet Andræ og Hall paa Banegaarden i Pinneberg, da de reiste udenlands. Da Ministeriet faldt, henvendte han sig ikke til dem men brugte de første Dage** til forskjellige Forsøg hos det gamle Ministeriums Medlemmer (Sponneck, 25 Tillisch o. s. v.); først Onsdag d. 6. Dcbr. kom han ud til Hall paa Bakkehuset, og begge fulgtes da til Andræ, som forlangte lidt Betænkning. Den næste Dag d. 7de besøgte begge ham i Phoenix. Han gik strax saavidt, at

* Dette skulde vel støttes paa hans Forbindelse med Mannteuffel. Bluhmekunde ikke forstaae dennes Optræden, medmindre det skulde være Straf, fordi Bluhme tilbageviste Preussens senere Ønske om at tiltræde den nordiske Neutralitet, efterat Preussen *oprindeligt* havde tilbagevist Bluhmes Forslag om en samlet nordisk-tydsk Neutralitetserklæring.

** Han kom til Kbhvn. d. 4. Dcbr.

han tilbød en af dem Premierstillingen; selv vilde han jo før jo heller tilbage til sit kjære Pinneberg; han kunde foreslaae en Krigsminister, General Krogh, vel ikke noget stort Hoved, men et godt Navn, og Wulf-Plessen til Udenrigsminister. Det viste sig imidlertid strax, at Krogh ⁵ gik lige over i Fjendens Leir. I dette Møde faldt det Program, han havde faaet fra Tscherning, i Vandet.*

Det gik nu noget istaa, indtil *Treschow* (Fru Buchanans Begravelsesdag) *Løverdag d. 9.* samlede Scheel, Hall og Andræ hos sig; han spurgte, hvilke Vanskeligheder der ¹⁰ frembød sig, udtalte, at der jo kun var de tre og stillede Bang til Disposition, ligesom han og lovede i Dagens Løb at levere Lüttichau til Krigsminister. Saaledes manglede kun en slesvigsk Minister (foreløbigt Bang) og en Marineminister; Justitsministeriet stod hen til Scheels ¹⁵ nærmere Erklæring. Endnu et Aftenmøde om Mandagen hos *Treschow*. Den 12te fandt Udnævnelsen Sted (Tirsdag). *Bang* blev Premierminister, efterat Hall havde gjort et frugtesløst Forsøg paa at vinde gamle Vilhelm Moltke, et Forsøg, hvis Mislykken** oprindeligt gik Andræ nær, ²⁰ men som han siden var ret vel tilfreds med. Bang opgav sit Domænedirectorat. *Raasløff* udnævntes d. 13de, efterat *Stockfleth* havde afslaaet Tilbudet. *Tillisch* veg for *Liebenberg*.

DEN 19. DECEMBER meddeltes Ministeriets Program. ²⁵

Under Ministeriets Dannelse havde *Treschow* været den synlige Hjælper, medens *Tscherning* havde holdt sig ganske tilbage. Men ved det første Taffel var baade *Tscherning* og *Treschow* tilsagt.

* Tokammersystem.

** Efter P. D. Bruuns Beretning havde Kongen, da Mistillidsadressen overbragtes, i Smug lovet, at han vilde først see med *Bluhme* at eenes om Noget til Forening med Rigsdagen, men hvis det mislykkedes, derefter tye til V. Moltke. Da Bruun fortalte denne dette, syntes han ikke uvillig.

Saaledes vare da to af de tre Mænd, der afskedigedes i April (Andræ og Hall d. 15., Monrad d. 26. April) indtraadte i Ministeriet.

Hverken Andræ eller Scheele vilde have Monrad med.
 5 Forsaavidt var Situationen piquant, som Monrad efter Afskedigelsen havde henvendt sig til Hall og opfordret ham til at tænke paa Fremtiden og forberede Dannelsen af et nyt Ministerium i Forening. Hall svarede, at han havde jo to Gange afslaaet at indtræde i Ministeriet og
 10 jo i det Hele ikke havde stor Lyst. Men skulde det skee — og nu efter Afskedigelsen var jo Forholdet lidt forandret — maatte det være gennem en Modification af det bestaaende Ministerium. Monrad mente Nei, og
 15 et nyt Ministerium. Hertil erklærede Hall sig aldeles uvillig, og saaledes ophørte enhver Aftale.* Monrad henvendte sig senere — efter Scheeles Sigende — skriftlig til Sch., men forgjæves. Monrad maatte have Taalmodighed i 5 Aar.

20 *Sponnecks* finansielle Adskillelse imellem det *Fælles* og det *Særlige*, som oprindeligt skete ved et Pennestrøg, er siden ved flere Love opretholdt og gennemført, tildels udviklet (Andræ's Kassebeholdningslov), tildels rettet (omend med mange Usikkerheds Detailler), ikke uden
 25 stor Tvist, om enhver saadan Rettelse skal medføre Refusion.

Hvad der ikke har kunnet rettes, det er den uheldige Stilling, hvori Monarkiet staaer, som det, der altid fordrer Tilskud. Utaaleligt vilde Forholdet endog have viist sig,
 30 hvis man altid (som i Begyndelsen) havde fordret Ligning.

Videre gaende Planer med Hensyn til Toldgebetets Udvidelse (Lauenburg, Lybek) strandede paa retlige og factiske Hindringer, der viste sig uovervindelige.

* Jeg skal lade være usagt, om Hall vidste, at Bluhme efter at være bleven Herre over Situationen havde havt isinde at tilbyde ham en Plads i det omdannede Ministerium.

Sponnecks Feil ere velbekjendte. Beklageligst og fordærligst er 1) den Appel til Udlandets Beskyttelse for Fællesforfatningsfdg., som findes i Motiveringen af Fdg. 26. Juli 1854; 2) den Ordning af de finantsielle Forhold, hvorved Fællesmonarkiet nødsages til at kræve Bidrag⁵ til sine Udgifters Dækning fra Landsdelene, selv om ingen Ligning er nødvendig.

Ligeoverfor Kongen var Januarministeriet i høi Grad tvingende;

1) f. Ex. ved Embedsbesættelser. 10

Plessen til Overpræsident i Altona.

(Kongen besvimeede ved Sagens Foretagelse i det GSTR. [Geheimstatsraad] 7. Jan. 1853.)

Martensen's Udnævnelse til Sjællands Biskop. (Kongen erklærede, at han vilde abdicere) d. 15. April 1854. 15

2) *Personlige Baand.*

a) Det forbødes Scheele og Bardenfleth at komme til Kongen.

b) Uvillien da Tillisch var blevet sendt til Prinds Christian (for at erhverve hans Taksigelse, for at affordre ham²⁰ Forpligtelse om at holde Landets Love,* inden Arvelovens Udfærdigelse efter dens Vedtagelse. Moltke erklærede sig som »afsat.«

3) *Tilbagevisning.*

F. Ex. da Kongen vilde, at der skulde gives Larsen²⁵ og Wegener Leilighed til at yttre sig om Formen for det kgl. Budskab om Arvefølgens Ordning.

4) En Selvfølge er, at Ministeriet fastholdt de Forslag i betydningsfulde Sager, der bleve gjorte f. Ex. gennem Rigsdagsopløsninger o. s. v. (Toldsagen, Arvesagen. —) 30

Til de eiendommelige Figurer i Januarministeriet hørte General Hansen; der var ikke Mange, der i den Grad brugte eller misbrugte Pressen (Kbhvn. Altona). Til de regelmæssige Redskaber hørte Schönberg, der rigtignok

* Vel væsentligt for at vinde et Tilsagn om Grevindens Beskyttelse.

til samme Tid skrev imod Ministeriet, Stiernholm og navnlig Rømer. Siden den Tid, da jeg havde min Nød med at manuducere ham, har han udviklet en Deel praktisk Snuhed. Engang Hansen lod ham skrive
5 mod Criminil, rettede Hansen egenhændig i Conceptet; Rømer beholdt dette dyrebare Forsvarsmiddel.

6. BOG

DET SCHEELSKE MINISTERIUM

12. DECBR. 1854-18. NOVBR. 1856

SJETTE BOG

PAA Dagbogens første Side staar: *Det scheelske Ministerium med Bang som Conseilpræsident og Andræ — Hall, med nogle Reflexioner fra og om den Tid. 12. December 1854 til 18. November 1856.*

De nævnte Reflexioner findes Side 1—39, hvorefter Resten af Dagbogen til Side 261 indeholder spredte Optegnelser fra 1855—56. Enkelte Blade er udskaaet.

Blandt det her udeladte er en Del Uddrag af den udenrigspolitiske Korrespondance særlig om »diplomatiske Intriger mellem Frankrig og Preussen vedrørende Danmark« November 1854—Februar 1855, bl. a. Depecher fra Paris, Berlin, Frankfurt a. M. m. fl. Steder fra Udenrigsministeriets Arkiv (nu i R. A.).

Betragtninger over det scheelske Ministerium fra 1856.

DET SCHEELSKE MINISTERIUM.

Det scheelske Ministerium dannedes d. 12. Decbr. 1854.

Scheel viste strax sin Charakter ved at lade som om, han ikke attraaede Udenrigsministeriet, og som om Wulf-⁵ Plessen vilde tage det og Krogh Krigsministeriet.

DEN 12. DECEMBER. Liebenberg Cabinetssecretær efter Tillisch.

Grundfeilen, der dengang blev begaaet, var, at Andræ og Hall ei optraadte som værende med ved Ministeriets¹⁰ Dannelse, og at Ingen af dem tog imod Scheels Tilbud om Premierministerstillingen. Klipperne — *Scheels Upaalidelighed* — *Forbindelsen med Grevinden* — kunde kun derved være undgaaede (?) eller dog være bleven formindskede.¹⁵

Undskyldningen er, at isaafald Bang, maaskee Lüttichau ikke vilde have modtaget noget Ministerium. Dertil kommer, at Andræ og Hall i Begyndelsen virkelig ikke havde Øie for Scheels Falskhed, om hans Løfældighed end ikke kunde undgaae deres Opmærksomhed, da han²⁰ strax frafaldt de Grundsætninger, han havde faaet nedskrevet af Tscherning med Hensyn til Fællesforfatningen.

Det scheelske Ministerium holdt sammen, *indtil Fællesforfatningsloven var sat igjennem*. Saalænge havde Scheel sluttet sig til Andræ-Hall, med Tilsidesættelse af Bang,²⁵ med Haan mod Raasløff.

Dengang skulde en *ny Conseilpræsident* være udnævnt,* der kunde holde Scheel Stangen hos Kongen, saasom

* Senere Anm. Og en ny Conseilspræsidenten nærtstaaende Udenrigsminister, der ei ved Overleilser compromitterede.

(da Tillisch ved at indtræde i det forrige Ministerium havde gjort sig umulig) Bardenfleth. *Indtil* det Tidspunkt indtraadte, skulde der ei heller være Tale om nogen Forandring i Grevindens Stilling.

- 5 1) *Det personlige Forhold til Kongen*, som Scheel exploiterer, viser sig alt ved Elephantordenen, som han faaer den 19. Dcbr. 1854, medens de andre Ministres Decoration kom meget sildigt og trevent (12. Octbr. 55). * Men Prætensionen paa at være reel Conseilpræsident
10 kommer først frem i 1856 f. Ex. i Forhold til Halls Udnævnelse til Herlufsholm, som han trods Ministeriets Indstilling faaer Kongen til at tilbagevise, i Henseende til Wolthagens Indstilling om David's Afskedigelse, i Henseende til Andræ's Indstilling med Forbigaaelse af Ste-
15 mann med Hensyn til Holtenau.

- 2) *Det personlige Forhold til Grevinden* viste sig i de enorme Fremskridt, hun har gjort fra den Tid, da Heiden bragte Meddelelsen om Keiser Nicolaus's Død, og det blev forbudt hende at vise sig, da Kongen her traadte
20 frem som Konge, til Prinds Carls Besøg i Kbhvn. (Sptbr. 1856), da hun fik Lov til at sidde ved Bordet i Ridder-
salen. Den almindelige Mening, der seer the shadow of the coming events, vil vide, at der nu skulde fordres Apanage for hende. Snurrigt nok fortæller Sagnet, at
25 Andræ den første Gang, det kom frem, skulde have dræbt Planen ved at spørge, om Kongen vidste, at Grevinden alt havde lagt 4 Millioner op.

- Jfr. Rsk. 1/1 1856. Ubegribeligt nok lader Prinds Carl sig bruge til at tilfredsstille Grevinden ved Drillerier mod
30 Prinds Ferdinand og Prindsen til Danmark.

Prinds Christian til Petersborg Foraaret 1855 ved Nicolaus's Død.

- Juli 1855 reiste Berling til Paris for at overbringe Keiseren et af Young udført Malerie (Kjøbenhavns Posten
35 1855, 14. Juli).

Keiserens Ønske at see Prindsen af Danmark mishagede.

* Bang og Treschow 19. Dcbr 1854 G. C. R.

3) I Forholdet til *den holstenske Bestyrelse* følte Scheel meget tidligt, at man Intet kunde udrette, *medmindre »die Majorität des höchsten Gerichts« var, som han udtrykte sig, »correct«*. Om det bidrog hertil, at Brinkmann var ham ubehagelig, vides ikke sikkert. 28. April 55 afgik 5 Præsidenten Schmidt, Brinkmann og Preusser; S. D. udnævntes *Dumreicher* til Præsident, senere *Schreiter* 12 Octbr. 6. Raad og Schmid 24. N. 55. 7. Raad.

Trods det enorme Avancement* i Ministeriet er Scheel dog aldeles upopulær for de Fleste. 10

Ei heller har han i Embedsklassen vundet andet end Frygt, uagtet han har sat sig ud over al Fortid (Bargum, Springer.)

4) Medens han imidlertid er ret godt betjent i de holstenske Anliggender og dog selv kjender disse fra tidligere 15 Tider, er han i *Udenrigsministeriet* smaat betjent og behandler Sagerne med kjendelig Ligegyldighed og Letfærdighed.

a) Den *preussiske Note* ¹/₆ (der først overleveredes efter 3 Ugers Forløb) og den *østerrigske Note* ²³/₆ 1856 henlaae 20 saaledes indtil henimod Septbr., da B. v. Bülow conciperede et Svar, der vidnede baade om Unøiagtighed og om Forsagthed.

b) I *Sundtoldsagen* har han regelmæssig været den Forsagte, villet tilraade yderligere Nedsættelse af de for- 25 langte 35 Millioner, villet lade amerikanske Skibe gaae gjennem Øresund uden at foretage det Mindste, naar de ikke godvilligt betalede.

c) I *Transittoldsagen* har Scheel meget tidlig ligeover-

* 3 Departmentschefer, Ministerialsecretær (Rosen), Contoirchefer.

for Buchanan (teste Sponneck) vist sig villig til at gaa ind paa tractatmæssige Baand, uagtet Cabinetkets øvrige Medlemmer vare derimod. Allerivrigst drev han tilsidst derpaa i Conferentsen d. ¹⁶/₉ 56, da han vilde have øieblikkelig Stadfæstelse paa et Tilbud fra engelsk Side, som ved Siden af et taaleligt Vederlag fordrede tractatmæssig Forpligtelse

1) til fremdeles at holde Fyr o. s. v.,

2) til ikke at tage mere end 1 $\frac{1}{2}$ holst. Courant af 10 transiterende Vare paa nogen Vei imellem Nord- og Østersøen,

3) til at bibeholde de nuværende Undtagelser fra Transittolden.

d) Ikkun *Neutralitetsspmet.* synes han i Begyndelsen, da 15 Forholdet til Manteuffel ikke var saa slet, at have behandlet med nogen Omhu, jfr. den første Erklæring i Dcbr. 1854, og det Forsøg, der fra fransk Side gjordes paa at indbilde os, at Preussen havde villet slutte sig til Vestmagterne imod at faae fri Raadighed imod os.*

20 5) Ligeoverfor *Finansministeren* har han som *holstensk Minister* maattet gjøre store Indrømmelser.

a) Udskrivningen til *Fællesdeficitets Dækning.*

b) Udskrivningen til *Kassebevisernes Indfrielse.*

c) *Universitetsbygningernes Standsning.* Derimod har 25 han faaet et ufortjent stort Bidrag til *Møllervangsafløsningen.*

6) I almindelige politiske Spørgsmaal har han maattet concedere

a) ei blot *Fællesforfatningen*, men

30 b) *Nødvendigheden af Ed for militære Embedsmænd* paa *Forfatningen.*

* I Virkeligheden blev det Preussen, der tilbageviste Frankrigs Tilbud jfr. 30. Marts 1856.

Diplomatisk Posters Besættelse, som Forhandlingsgstd. i Ministerconferents.

Meddelelser til Finansministeren i Tilfælde af Embedsmænds Pensionering.

(Derimod var han og Andræ vistnok enige om at opretholde Fdg. 26. Juli 1854.

Nu efter 6 Aars Forløb kan det vistnok blive *tvivlsomt* — men ogsaa kun *tvivlsomt*, — om man ikke var kommet nok saa langt ved at have behandlet den som ugyldig i det Mindste forsaavidt, at man ligefuldt havde forhandlet (uden ganske at forbigaae Rigsraadet) med den slesvigske Stænderforsamling og med de holstenske Stænder, saavel som med de lauenborgske Ridder-og Landskab.

Juni 1860)

7) Ubegribeligt er det, at hans Upaalidelighed saa sildigt bliver indlysende,

Til Unsgaard erklærede han, at om Fæstesagen blev man let enig, og nu truer han (Sptbr. 1856) med Udlandet, ligesom med Hensyn til Halls Dobbeltstilling. Først nu gaaer et Lys op for Bang, da det er for sildigt. Om Bang siger han, da hiin snakker svært i Byen i Anledning af Noter: »Den Karl skulde have en Kugle for Panden«, og dog lystre Bang ham blindt, fra det Øieblik af, at Andræ ikke længere kunde bequemme sig til at lede ham ved Halls Hjælp.

8) Med Alt, hvad der skeer i det slesvigske Ministerium, holder han Udkig.

Mest plager Embedsbesættelserne ham i Sydslesvig.

a) Derfor turde Raasløff ikke indstille Hauschultz;

b) derfor skeer der Intet ved Daareanstalten;

c) derfor forhindrer han David's Afgang;

d) derfor taler han om, at man i den senere Tid ikke ansætter Andet end danske »Militære« (Lieutenant: Hall, Hammerich, Neckelmann, Tvede, Wolfh., jf. Knudsen, Boesen.)

9) Ikkun eet Sted er han utrættelig, ved Hoffet. I Kongens Gunst staar han fastere end nogensinde. Der har

han hele Sommeren arbeidet paa at faae Andræ og Hall eller i alt Fald Andræ bort.

Som Middel til at faae dem adskilte er navnlig den herlufholmske Sag benyttet, idet Hall heri ikke kunde
5 tage Deel.

Hvorledes i Virkeligheden nu end Forholdet er mellem ham og Kongen, saa er Forholdet mellem ham og Grevinden det fortroligste.

Naturligviis spiller Egoismen Hovedrollen, men man
10 søger i det Mindste at indbilde sig selv og Andre, at andre Motiver ere de ledende. Grevinden synes at troe paa hans Dygtighed; han holder hende au fait med Alt.

Hoffet paastaaer, at det er den reene Kjærlighed, der forbinder dem.

15 Derhos er han taalmodig; hvor det er nødvendigt for at naae Maalet, finder han sig i den ene Ydmygelse efter den anden. Men det gjemmes.

Bang's Simpelhed viser sig i mangfoldige Smaatræk.

1) Bryghuusportefeullen beholdt han ved Siden af de
20 andre Portefeuller.

2) 400 Rdl. til sin sindssyge Søn modtager han fremdeles af Suhr.

3) Frit Sukker lader han sig give af Vedels Svigermoder, fordi Sukkerhuusactierne give godt Udbytte, og Lavvær-
25 gen ogsaa skal leve. Onde Tunger paastaae, at derfor bruges Sukker til Alting i Huset.

4) En Dag møder han for Hall i Rigsdagen og pludselig faaer han, der ellers aldrig gaaer i Theatret, Lyst
30 til at komme der — gratis; thi sender han Bud og lader spørge, om han ikke kan gaae i Halls Plads.

5) Som kgl. Commissær havde han i sin Tid fri Plads i Jernbanen til Roskilde. Den Billet beholdt han, uagtet han gik af. Da Forlængelsen kom, *tiltryglede* han sig en ny Fribillet til Korsør.

35 Lüttichau bragte Orden i Regnskabsvæsnet. — Hans berømteste Daad var Prins Ferdinands Entledigelse (4. Octbr. 1855),

hans bedste Erklæring den, at han ikke vilde taale Scheel som Conseilpræsident.

I Raasløffs Administration ere de faa mere fremtrædende Træk:

- 1) M. Hs. til *Embedsbesættelser*: 5
Povelsen ^{12/1} 55,
min Udnævnelse ^{24/1} 55,
Knudsen Appellationsretten.
Advokater Giessing, Leth, } Haase,
 Pingel, Muus, } Stamp, 10
 } Beccau.
- 2) Ophævelse af nogle Bladforbud. 10
 Kg. ^{18. 21. 23}/₁₂ 1854, ^{7/6} 55 (Hbg. Corr.) ^{20/8} 55 Hb. N. Forb.,
 Illustr. Zeitg. 22 Dcbr. 1855, Morgenb. f. g. L. ^{22/12} 55.
- 3) Bkg. om Reisetilladelser. ^{14/2} 1854. 15
- 4) Husum. Petersen—*Jebens*.
 Frederiksstad—*Bade*
 Koch—*Y. Nielsen*.
- 5) Courantskillemyntens Uddrivelse Bkg. 8. Aug. 1855 20
 (S. 663)
- 6) Ved Siden heraf Tracasserierne mod
 - a) *den københavnske Presse* (Circulæret ^{31/7} jf. ^{21/8} 55),
 - b) *Dannevirke* (Actionen),
 - c) *Torm* (Action).

Og stadig Strid med Andræ, som repræsenterende Til- 25
 synet med *Budgettets Fastsættelse* og *Overholdelse*,
 saasom m. Hs. til Blauenfeldt's Tillæg,
 Schmidt v. Leda's Tillæg,
 Hammerich for Plessen.

7) *Ubekjendt* for Verden var den af Scheel inspirerede 30
 Plan at reducere

a) Appellationsretsraadernes Antal til at sættes i Klasse
 med den glückstadtiske Overret,

b) og at fjerne Regenburg og mig (ved Oprettelsen af
 en Overprocureurplads). 35

c) Hans Expedition til Dotezac for at udtale, at Dmk.
 burde slutte sig til Vestmagterne.

8) *Halvtilsløret* var hans Tilbøielighed til at vinde Popularitet eller anden Støtte; da han ikke kunde blive valgt til Rigsraad, vilde han vinde Støtte ved at gaae ind paa Forandringer i Sprogbestemmelserne.

5 DECEMBER 1854.

Senere Antegnelse (fra et Selskab hos Knuth Nov. 1855).

Bang skildrede mig meget levende, hvorledes det saae ud i det gamle Ministerium. Moltke var den Afgjørende, thi naar han gik, gik Criminil, og det endog i Sager, 10 hvor Criminil foreløbigt havde sat en Mening igjennem imod Moltke, og med Criminil opløstes hele Ministeriet. Paa den Maade kunde Hansen og blive eneraadig, thi hvad han bestemt vilde, deri føiede Moltke ham og stod da Last og Brast med ham.

15 FEBRUAR 1855.

Geffroy begynder ¹⁵/₂ i *Revue des deux mondes* en Artikel om Sverrigs Forhold til Rusland (1721—1809). Tyder det paa, at Vestmagterne ville have Sverrig med?

DEN. 5. JUNI 1855.

20 Schinkels Minnan, 6te Bind, sætter Gemytterne i stærk Bevægelse i Sverrig.

DEN 1. JULI 1855.

Berlings Reise til Paris med Young's Maleri af Kongen.

DEN 30. OKTOBER. Statsraad om svensk-norsk Traktat 25 med Vestmagterne, hvor Udenrigsm., Justitsm. og den norske Statsminister vare tilstede. Den i Juli 1855 fra svensk Side som Vilkaar for at følge et Alliancetilbud opstillede Fordring paa Garanti mod Rusland var nu indrømmet. Det er sikkert, at hvis Krigen havde varet til 1857, skulde 30 Sverige-Norge have deltaget; men det kom næppe til hemmelige Artiklers Afslutning; dog var Tallet af de Tropper, der skulde sendes fra begge Sider, vedtaget. Adelsvård, der ei var indviet, narrede det ud af den franske Minister.

DEN 7. NOVEMBER. Raasløff er vunden af Scheel. Ved Revisionen af Forfatningen, hvorom en Udtalelse skulde finde Sted samtidigt med de særskilte Anliggenders Fast-sættelse, skulde da og Sprogfh. ændres. Jeg forestillede Raasløff, at ligesom jeg i sin Tid havde betragtet Appel-⁵ lationsrettens Lemlæstelse som en Forholdsregel, jeg ikke kunde tie til, saaledes vilde jeg ei heller blive under en Minister, der kastede Sprogordningen overende. »Det gik dog ikke an«, mente han, »at alle Ministre skulde falde paa det Spml., saa kunde jo Ingen være Minister, der ikke fulgte Regenburg's System.«

DEN 10. NOVEMBER. Den attraaede (udentvivi Madvig i Fædr.) Kundg. om de særlige Anliggender i Slesvig indeholder Domæneanliggenders Henlæggelse under Fællesindenrigsm; næppe forenelig med Forfatningsfd. 15.¹⁵ Fbr. 1854, jfr. Kg. ^{28/1} 1852, men ei i Strid med Forh. ^{51/52}, da Art. II No. 5 kun taler om nogle af Rentekammersagerne, ligesom det og (jfr. Apostillen til Br. ^{29/1} 52) antydes, at nogle af de Sager, der foreløbigt henvistes til Provindsmin. snarere vilde komme ind under Fælles-²⁰ ministerierne.

DEN 15. NOVEMBER. Iblandt de Sager, der egne sig til legislativ Behlg. i Slesvig, træder *Landcommunalfdg.* frem, omend med store Vanskeligheder paa Grund af de mange historiske Eiendommeligheder. Hidtil er Alt ²⁵ væsentlig localt.

a) Gamle Landcommuner. b) Haderslev Amt.

c) De ridderskabelige Distrikter o.s.v.

b) Ikke stort mindre brogede ere *Kjøbstadforholdene*,³⁰ hvor der dog er repræsentative Elementer.

c) Lettere er det maaskee at tage fat paa andre Grene af Lovgivningen, saasom Næringslovgivningen, eller, hvis ogsaa den sætter for meget ondt Blod,

Arveloven, Fallitlov, Pantevæsnets, Sporteltaxt.

DEN 21. NOVEMBER. 1855) Tractat mellem Sverrig-Norge og* Vestmagterne.

Den svensk-franske Tractat var overraskende efter de Forsikringer om uforandret Neutralitetspolitik, som hørtes fra Stockholm.

DEN 23. NOVEMBER (Fredag). Middagsselskab hos Raasløff. Andræ opfordrede mig til at tale med Bang om Sprogsagen.

Fra Sverrigs Side sagdes os blot, at Stemningen i Landet havde gjort det nødvendigt at slutte en Tractat med Vestmagterne.

DEN 24. NOVEMBER. Med Hensyn til Sprogforholdene i Flensborg kan det nu næppe miskjendes, at Byen i Reglen fremstiller sig i den samme Skikkelse, hvori man selv viser sig, Dansk for den Danske og Tydsk for den Tydske. Saaledes vidner Panum, der i sin Tid var Primaner (i Huset hos Aschenfeldt, der vandt sin Hustru, den Hex, fra den 6te Kjæreste ved Klingen og var saa dansk, at han havde dannet en Klub,) at han dengang fandt Alting dansk. Først siden udfandt han, at de Prygl, han fik af Skipperdrengene, gjaldt hans formodede Tydskhed.

DEN 26. NOVEMBER. Samtale med Bang om Sprogsagen. Han var aldeles betaget af de scheelske Grundsetninger og Talemaader, omtrent som R. i Berlingske Dcbr.

(Siden fortrød han meget at have talt med mig.)

DEN 27. NOVEMBER afgik Ministerens Ordre til Kranold i Overeensstemmelse med den i Ministerconferentsen tagne Beslutning dog med Tillæg, at det kun var til personlig Efterretning, at Sagen der var forhandlet, samt at han skulde forholde sig muligst passiv.

(Det Sidste skulde aabenbart forbinde denne Meddelelse

* jfr. 4. Jan. 1856.

med den Privatskrivelse, som med Hensyn til den indledede Behandling havde paalagt Kranold at forholde sig taus, og hvis han blev opfordret til at tale, indskrænke sig til at erklære, at han ingen Instrux havde.)

DEN 28. NOVEMBER. En halv Time efter Midnat afvistes Formalitetsindsigelsen af Rigsretten. 5

DEN 29. NOVEMBER. Kongen udtalte i Statsraadet den Forventning, at Stænderne vare bleven ordentlig tilbageviste i Sprogsagen.

DEN 30. NOVEMBER. Sprogsagen forhandlede i Flensborg. Umiskjendeligt havde Werner o. Fl. forud modtaget Meddelelse om Regjeringens Svar, ledsaget af en for dem gunstig Fortolkning. Ellers havde de ikke, efter Kranolds Tillæg, taget Andragendet tilbage. Men de hørte ikke, hvad Kranold erklærede, og bleve næste Dag meget 15
overraskede.

En Telegraphdepeche af 30. (s D.) havde imidlertid rettet den i 27/11 givne Instrux derhen, at der til Erklæringen skulde føies, »at denne Erklæring er at ansee som afgiven paa det samlede Ministeriums Vegne, og at Ministeriet i det Hele ikke vil kunne indlade sig paa Andragender vedrørende Forfatningen fra nærværende Stænderforsamling, der er sammenkaldt i specielle Øiemed til et overordentligt Møde.« 20

Andræ fortalte mig hans Forhandling med Arveprindsen. 25

DEN 1. DECEMBER kom Kranold's Telegraphdepeche, at han havde meddelt Regjeringens Beslutning, og tilføiet den bekjendte Erklæring, hvorefter Andragendet var taget tilbage.

Stor Revolution. Ministerconferentse samme Formiddag. Bauditz—Benzon havde bildt mig ind, at Kranold havde overskredet sin Competents i modsat Retning. Af den Grund vilde jeg ikke om Aftenen tale med Hall i Athenæum, da han var ganske taus. Med Møie bragte Scheel Raasløff til Rolighed. Han vilde have Møde 35
den følgende Søndag, men det udsattes til Mandag.

DEN 3. DECEMBER. Bang og Scheel have uidentvivi stukket Hovederne sammen om Sprogsagen. Scheel begynder at udbrede den Historie, at der er en Intrigue imod ham: Regenburg, Ussing, David og en af Ministrene. Denne faaer han Kongen og maaskee Bang til at troe.

Mandagsconferents. Tychobrahesdag.

Lehmann's Plan at faae Larsen i Lowzows Sted bragtes frem af Simony. Bang brød ud, at det var altsaa det, 10 Lehmann, der havde søgt ham, havde villet. Det blev nu besluttet, at Kranold skulde erklære, at han var foranlediget til at gjentage, at den af ham i Mødet d. 30. f. M. efter Oplæsningen af Comiteebetænkningen i Sprogsagen afgivne Erklæring, nemlig at der saa meget mindre 15 som Regjeringen maatte finde hensigtsmæssige — indeholdt, hvad der [var] ham paalagt paa Regjeringens Vegne at udtale i denne Sag, og derhos udtrykkeligt at tilføie, at hvad han forøvrigt udtalte, blot var at betragte som hans egen personlige Anskuelse.

20 Hertil fœiede Raasløff en Affordring af en ansvarlig Erklæring, hvorledes han havde kunnet finde sig beføiet til i en Sag af denne Beskaffenhed, og uagtet Hs. Excellences gjentagne bestemte Anvisning, i samme at gaae udenfor den ham givne Instruxion.

25 Skrivelsen (der reenskreves af Fischer og senere blev bekjendt i Flensborg imellem Tydskerne, før de Danske erfarede Noget) afgik dog ikke den Dag. Det hed sig, man vilde afvente en skriftlig Indberetning pr. Post.

DEN 4. DECEMBER afgik Brevet. I Virkeligheden hidrørte vel Udsættelsen derfra, at Raasløff nu havde 30 Haab om, at Forsamlingen vilde adskilles uden Forlængelse; isaafald kunde Ordren komme for sent, og Forskjellen mellem Skrivelsen ^{30/11} og Telegraph af ^{27/11} blive skjult.

35 DEN 5. DECEMBER sluttedes Stænderne.

Senere Anm.

Denne hele Stænderforhandling, som lagde Grunden

til den slesvigske Sprogbevægelses Fornyelse tidligere, end det ellers vilde være skeet, kunde være undgaaet, hvis Andræ havde fulgt en anden Finanspolitik, der bedre vilde have stemmet med den virkelige oprindelige Mening af den slesvigske Provindsforfatnings finansielle Bestem-⁵ melser.

DEN 6. DECEMBER. Kranolds Optræden i Stænderne har i det Hele aabenbart været mere fyldestgørende, end man vel kunde vente.

DEN 8. DECEMBER kom i Berlingske det Træk, der¹⁰ skulde modvirke Kranolds Erklæring, den berygtede R-Artikel om de 5 smaa Sager.

DEN 9. DECEMBER havde jeg en lang Conferents med Hall, — som gjentog paa den ene Side sin *Forsikkring*, at han gik ud, før han tillod en Forandring, paa den¹⁵ anden Side den *Paastand*, at der for Øieblikket Intet var at gjøre, saa at Man maatte vente og taale, at den Dis-sents, der var i Ministeriet, blev bekjendt i Slesvig. Naturligvis var hans Hovedopgave at faae en Indenrigsminister, som Man kunde være tjent med; han arbejder paa²⁰ Monrad, som Bang for Øieblikket synes om, derfor vil han ikke, at M. netop nu maa tale til Scheel om Sprog-sagen.

DEN 10. DECEMBER. Kranold kom idag til Ministeren og blev meget ilde modtaget. Raasløff vilde afholde²⁵ ham fra at tage til Kongen, men det mislykkedes.

DEN 11. DECEMBER. Idag var Kranold hos Kongen, som aabenbart var forud instrueret. Kranold blev derfor ikke indbudet til Taffels, men Kongen var meget venlig³⁰ imod ham, var underrettet om Forskjellen mellem Brevet og Telegraphdepechen 30. N[ovember], spurgte, om hvad Ministeren havde sagt og loe, saa han var nær ved at revne af Kranolds Beretning. Grevinden, der var vred paa Kranolds Svigermoder, spurgte, hvor han boede og fik til Svar: Tæt udenfor Byen!³⁵

DEN 27. DECEMBER gjentog Raasløff sin Irettesættelse til Kranold, skjøndt i meget mildere Form. Han skyndte sig aabenbart dermed, da der om Løverdag (d. ^{29/12}) igjen var Ministerconferents; under 22. Decbr. havde
5 Kranold givet sin ansvarlige Erklæring.

DEN 1. JANUAR 1856. Det morganatiske Ægteskab for »Nutid og Fremtid« forkyndes ifølge Rsk. $\frac{1}{1}$ 1856 contrasigneret af v. Scheele, der saaledes anerkjendes som Minister for det kgl. Huus. (ifølge det tyske Forbillede
10 som Udenrigsminister).

Man havde prøvet, hvorvidt det Exempel kunde følges, som var givet ved Meddelelsen af Ægteskabet med Fyrstinde Liegnitz i Preussen. Det viste sig ugjærligt, da der henvistes til Kongens Børn og hans Slægtninges Ønske.
15 Iøvrigt fulgte hermed ingen Ophøielse. Men sandsynligvis har Scheele villet vente hermed, til han vilde opnaae Noget ved Indrømmelse. Thi Ministeriet havde i hans Fraværelse besluttet at taale Alt undtagen hendes Ophøielse til Dronning; at Andræ fik Bang sendt ud til
20 Scheel, at nu havde Ministeriet taget sin Bestemmelse (uden at sige hvilken), har næppe narret Scheel.

DEN 2. JANUAR. Den fameuse R. Artikel er ikke af Raasløff, den er sandsynligviis skrevet af Rosen og colporteret af Bang til Nathanson. Bang gererede sig som
25 uskyldig og var meget forbitret over »Fædrelandets« Artikel. Skulde Scheel ikke have Lov til at forsvare sig?

DEN 3. JANUAR. *Lüttichau's* Særhed er stor. Han har indhentet Erklæring fra Generalauditeuren, om Westergaard kunde tiltales. Han afslog i sin Tid Regensburg, at
30 Officererne maatte opfordres til at yttre sig, under Paaberaabelse af »at det ikke stred mod hans Ønske«; Andræ og Hall kom ikke videre. Nu bliver han officielt anmodet af det slesvigske Ministerium om at meddele dette de Oplysninger, der kunne erholdes.

35 DEN 4. JANUAR. Grimur Thomsen fortalte mig føl-

gende Træk til Ex. paa Hagemanns Skarpsindighed i Stockholm.

Da Canrobert var i Stockholm, kom H. til Stierneld og spurgte, om han havde nogen politisk Mission. Nei! Kunde han skrive det? Ja! Nogle Dage efter Afreisen ⁵ afsluttede — Lobstein Tractaten.

Det bliver rigtignok gjort gjældende, at den norsk-svenske Tractat ikke er betinget af Krigs- eller Fredsspørgsmaalet; den er vedvarende,* men hvad betyder det?

Idag gav jeg Raasløff mit Forslag til en Revision af ¹⁰ den slesvigske Forfatning.

DEN 5. JANUAR. Idag erklærede *Monrad*, at nu var Tiden der, da man, hvis Krigen udbrød, kunde og burde sætte det skandinaviske Rige igjennem. I 1848 var det en Umulighed, da alle vare derimod eller ligegyldige der- ¹⁵ ved. Nu vilde Vestmagterne gribe det, dersom de ikke ansaae Østerrigs Kulde og Preussens Fjendtlighed for afgjørende Hindringer. »Vel var Arvefølgen ordnet ved en Protokol, men hvad der kunde ordnes ved en Protokol, kunde omordnes ved en anden.**« ²⁰

DEN 23. JANUAR. Idag svarede Bang Fæsteudvalget, at den midlertidige Indenrigsminister ikke kunde indlade sig paa Forhandlinger om en Fæstelov, der dog ikke i denne Samling kunde gennemføres.***

DEN 16. FEBRUAR. *Løverdag* Aften meddelte Hall og ²⁵ Simony mig, at Raasløff havde indgivet sin Demission, og at den var modtaget.

* Senere Anm. I Virkeligheden er Hagemann nok undskyldt, thi Kongen afsluttede Tractaten uden Stiernelds Vidende, ganske paa egen Haand, paastaaes det.

** 1876. *Aschehoug* siger tværtimod, at Kong Oscar ved sin anti-russiske Politik dræbte Skandinavismen i Novbr. 1855.

*** Var dette en Afvisning eller ikke? Folkethinget ⁵ 5. Novbr. 1868.

Saaledes gav Rlf. nu den saa længe attraaede Leilighed ved at træde op imod Scheel, saa denne ei længere kunde holde paa ham. Tidligere havde der været adskillige Leiligheder til at blive af med ham, som vare forsømte.

5 Iblandt hans besynderlige Bevægelser er og den, at han har i sin Tid indgivet et formeligt Forslag om, at Danmark skulde slutte sig til Vestmagterne, og at — han gik op til Dotezac og fortalte ham det, hvilket naturligviis fremkaldte Forestillinger fra de Allierede.

10 DEN 17. FEBRUAR. Søndag søgte Rlf. forgjæves Kongen, der var taget til Skodsborg.

DEN 18. FEBRUAR. Idag vedtog Folkethinget Monrads Dagsorden i Fæstesagen beregnet paa Forlig mellem I. A. Hansen og Tutein, uagtet Tutein trak sig tilbage.*

15 Nei stemte Bregendahl, L. C. Larsen, Lindberg, Rosenørn og Tutein.

DEN 19. FEBRUAR. Rlf. meddelte mig, hvorlunde han ikke vilde staae Last og Brast med Scheel, hvorlunde han i Sprogsagen kunde forholde sig roligt, naar der ei
20 blev rørt ved Forfatningen, men ellers ikke. Syd for Flensborg var det Danske ikke respectabelt.

Raasløffs Optræden imod Scheel har meget Eiendommeligt, da han i Virkeligheden har Andel i de Foranstaltninger, der paaankes meest, saasom Kaufmanns Ud-
25 nævnelse og Courantforbudet. Derimod har han i sin Tid erklæret ikke at ville have Noget med Afsættelsen af Overappellationsretsdommerne at gjøre, og denne er derfor foregaaet blot efter Forhandling med Andræ.

DEN 28. FEBRUAR. Nat Kl. 12¹/₄ Rigsrettsdom.

30 Altsaa Frifindelse netop før Rigsraadets Sammenkomst.

DEN 29. FEBRUAR. Her er Tidspunktet, hvor fremfor Alt Vendepunktet ligger. Hvorledes ville Holstenerne stille sig?

* Jfr. 23. Jan. 1856 (Bangs Erklæring).

Andræ har villet, at Ministeriet skulde træde tilbage efter at have fuldbragt denne sin Opgave. Han vilde, at Bluhme nu skulde træde til, og med ham Criminil, der jo ikke var saa langt fra at ville have modtaget Valget fra Lauenborg. (Skrivelse til Bang, at han væsentlig kun ⁵ havde Erindringer m. Hs. til Domæneforholdene.)

Naturligviis kunde Ingen af *Andræ's* Colleger forstaae denne Resignation, og navnlig hverken Scheel eller Hall.

Monrad, der blev saa stærkt skuffet ved Dannelsen af Decemberministeriet, seer naturligviis meget klart Momentets Betydning, og kaster sin Tanke paa Revisionen, i Forening med Plessen. Men det synes, som denne ligesaalidt vilde have med ham at gjøre som Scheel.

DEN 9. SEPTEMBER. I forrige Maaned udgav L. Hjerta en Brochure for at prøve, hvorvidt 1812 års politik var ¹⁵ en nödvändighet? væsentlig støttende sig til Karl Johans egne Samlinger, saaledes som disse vare benyttede af Bergmann, og til Bignons Fremstilling af de diplomatiske Forhold mellem Bernadotte og Napoleon.

Som et Svar er udkommen (under Kongens Auspicier) ²⁰ »Det nya tåget öfver Bält«, der indeholder mærkelige Vidnesbyrd om Stemningen hos den svenske Konge, i antirussisk Retning.

JULI 1862. Ifjor fortalte E. Regnault mig i Paris, at Spørgsmaalet om Polens Gjenopretning var bragt frem ²⁵ af Østerrig. Det vilde tilbagegive sit Rov imod at faae Moldau og Vallachiet (hvilket Tyrkiet paastodes at ville finde sig i),

dersom England og Frankrig vilde beslutte Polens Gjenfødelse, og til den Ende stille Hjælpetropper ved ³⁰ Siden af den østerrigske Hær.

Frankrig var villig, England vilde ikke.

Jeg betvivlede dette ifjor, uagtet Lallerstedt paastod, at Kong Oscar (hvem Dudley Stuart søgte paa Polakernes Vegne) ogsaa havde forespurgt, hvad man vilde ³⁵ gjøre for Polen, og holdt sig tilbage, da Svaret viste, at Intet skulde skee. Jeg er nu mere tilbøielig til at troe

det, *da* der alt i 1856 blev skrevet i lignende Retning af Regjeringspr., hvilket jeg ei erindrede ifjor, og da jeg siden har læst, at Keiser Franz og Metternich vilde have taget sig af den polske Revolution i 1831, dersom Polakkerne havde begjæret Keiserens anden Søn til Konge (efter Vidnesbyrd af Forf. af Protarkiet).

DEN 8. APRIL. Examenssagen blev foredraget i Statsraadet à l'ingenu! Allersidst. Alt slumrede. Pludselig vaagner Scheel. Raseri! Sligt var yderst fordæveligt, passede ikke for en Minister ad interim! A! Ha! det staaer i Gudernes Haand, hvis Interim der varer længst. Bang ryster. Andræ kommer til Undsætning. Bang giver sig, naar det indskrænkes til Cand. laudab., og vil at det skal indrømmes Kielerne uden Reciprocitet fra deres Side. Det *Sidste* afvises; det *Første* indrømmes først af Andræ, saa af Hall. Kongen overhugger den gordiske Knude og slutter sig til Hall; kun skal denne Forhindring, der tilsidst faldt Scheel ind, nemlig Stænderne, paany i Ministeriet overveies. Saaledes vindes Tid til den ^{27/4}—^{27/5}.

DEN 11. APRIL. *Fredag*. Idag navnlig Bargum. En Tyrepande.

Han bedaarede Bang i den Grad, at han vilde have ham til holstensk Minister samtidigt med Scheel som Udenrigsminister.

DEN 12. APRIL. Idag endte efter 4 Dages Forhlg. første Behlg. af de 11's Andragende. Med Grund kunde Ministeriet, hvis to dygtigste Mler. afskedigedes for to Aar siden (Andræ 15. April 1854) glæde sig ved Resultatet. Mourier og David, Bargum og Renck, Tillisch og Bluhme, Alle erkjendte og forsvarede Fællesforfatningens retlige Tilblivelse og Ministeriets Politik.

Idag Hall—Monrad—Bluhme.

DEN 1. MAJ. Idag for to Aar siden gjorde Tillisch sig skyldig i den Ubesindighed at træde ind i Ministeriet.

DEN 9. MAJ. Sundtoldprotokol, undertegnet af Danmark, Rusland og Sverrig-Norge.

DEN 25. MAJ. Lüttichau . . . Lundby.

Lüttichau var en brav, noget begrændset Mand. »Jeg skulde dog ikke troe, at den Scheele sælger os til Tydskerne.«

DEN 1. JUNI. Ministerconferents hos Bang Kl. 10—1. Før Begyndelsen seer Hall, at Bang har en Seddel liggende for sig, hvorpaa: *Unsgaard* indstilles til Indenrigsminister, Bardenfleth til slesvigsk, og det uden en foregaaende Samtale med Hall. Herudover stor Uro. Hall vred. Andræ med Hall, Simony imod Bardenfleth, Scheel sluttede sig til Bang med Forsikringer om den diplomatiske Nødvendighed af en ny slesvigsk Minister.

I det Hele taget stor Recognoscering.

DEN 2. JUNI. *Bitter Conference*.

Hall udtalte den Tvivl, om den holstenske Minister fyldestgjorde.

Andræ mindede om, at der siden 1776 kun gaves Danske, Norske og Holstenere. Men i første Række traadte Sundtoldspørgsmaalet, da Scheel vilde have en Instrux, at der under ingen Omstændigheder maatte gjøres noget ved en Amerikaner, der vilde vægre Betaling.

Om Aftenen hos Andræ blev det mig først klart, i hvilken Grad Hadet mellem Scheel (der har faaet Bang i sine Kløer) og Andræ-Hall er blevet glødende.

DEN 3. JUNI. Atter Conference.

1) Bluhme gav Møde med Hensyn til Behandlingen af Øresundstoldsagen i Forhold til Nordamerikanerne fra 14. Juni. Det bifaldtes, at de skulde behandles *som privilegerede*, men at den Passus skulde udgaae, hvorefter Alt skulde gjøres for at undgaae en Conflict.

2) Fæstesagen blev et aabent Spørgsmaal.

3) Det blev indrømmet, som en Concession til Scheel, at man vilde admittere Wolfhagen.

4) Herlufsholm—Arveadelsspmet. aabent Spørgsmaal.

5) *Scheel* maatte concedere Edsspørgsmaalet. (?)

Wolfhagen sagde Nei til Bang, fik Anstand til om Aftenen, sagde atter Nei, men fortrød det næsten.

5 DEN 4. JUNI. Statsraad.

Scheel maa gaae fra Referatet, da han ikke kan sine Sager.

Wolfh. presses, er meget uvillig, bliver inviteret til Taffels; vil reise d. 6te til Flensborg og derfra sige Svar.

10 Anden Gang holdes de andre Ministre borte fra Taf-felet. *Scheele* vil ikke lade Kongen komme til at tale med Hall og Andræ.

15 *Unsgaard* udnævnes til Indenrigsminister, tilsyneladende ikke ad interim. *Monrad* paastaaer,* at han i Fyen har overvundet *Unsgaards* Betænkeligheder, idet han for 1856/1857 har lovet ham gode Dage, naar han indbringer Fæsteloven i Overensstemmelse med Rigsdagsresolutionen.**

DEN 5. JUNI. Hall havde efter Bangs Ønske en lang
20 Samtale med ham. Det viste sig, at *Scheel* planmæssigt havde tudet Bang Ørene fulde om den forskrækkelige slesvigske Administration ligefra *Hauschultz* til Exlehn-
foged Petersen, ikke at tale om *Examenssagen*, om hvilken *Scheel* havde bildt Bang ind, at den voldte ham
25 Ubehageligheder fra Diplomaternes Side. Bang indrømmede iøvrigt nu, ligesom tidligere ganske nylig, at han var omvendt i Sprogsagen.

* Decbr. 1859.

** *Monrads* Paastand er kun Indbildning. *Unsgaard* fortalte mig, da jeg tog Afsked med ham, at han virkelig var blevet overtalt af Kongen, der havde forsikret ham, at han maatte takke af, dersom han ikke vilde tage imod Ministeriet. Da samtykkede *Unsgaard*. Kongen faldt ham om Halsen og kyskede ham. — Nu — sagde *Unsgaard* — *veed jeg, hvad det betyder.*

DEN 6. JUNI. Wolfhagen reiste idag med Garlieb.

Scheel begynder at troe, at Wolfhagen vil sige Nei. Han og Bang anstrænge sig paa det Utroligste for at finde en pliabel Dansk. Det gaar ned til Emil Vedel, Peter Vedel, — Carl Liebe. 5

DEN 7. JUNI. Wolfhagen modtager Tilbudet fra Flensborg.

Brockdorf indberetter til Scheel, at der i det preussiske Udenrigsministerium arbeides paa en Note, der skal gjøre Forestillinger om den Maade, hvorpaa Holsteen behandles. 10

DEN 18. JUNI. Wolfh. tiltræder Ministeriet.

Upsalatoget i Juni 1856 (11.—17. Juni).

Efter norsk »Illustreret Nyhedstidende« gjorde Ploug ikke Lykke d. 15de Juni. Den Paastand, at Danske og Norske samstemmede mere end D. og Svenske eller N. 15 og S. modtoges — hedder det — med »Taushedens fulde Mishag«; den er udeladt af det senere Referat ligesom den Sætning: »Det havde i 1848 kun kostet Kong Oscar et Ord, og Danmarks Krone havde siddet paa hans Hoved«. (1856 No. 26 ²⁸/₆)

7. BOG

C. C. G. ANDRÆS MINISTERIUM

18. OKTOBER 1856-13. MAJ 1857

SYVENDE BOG

PAA Dagbogens første hvide Blad staar: *Det andræske Ministerium, med Scheel som Udenrigsminister og holstensk Minister. 18. Oktober 1856 til 13. Maj 1857.*

Dagbogen indeholder 278 omtrent halvt beskrevne Sider, med Optegnelser om den angivne Periode samt en Del, her udeladte, Uddrag af diplomatiske Skrivelser.

DEN 25. SEPTEMBER. Idag foregik det store Brud, omend maaske ikke ulægeligt.

Alt i Fredags ^{19/9} meddelte Andræ mig, at nu var hans Taalmodighed endt. Om Tirsdagen havde Transittoldens Opgivelse af Scheel m. v. forbittret ham; Bang havde faaet en Slags Tilladelse af 6 Medlemmer til subsidiært at gjenkalde Ministeriets fornyede Indstilling om Halls Udnævnelse til Forstander for Herlufsholm, saa at Kongen efter hans eget Brev kunde resolvere, at han fastholdt den Anskuelse, at en Minister ikke samtidigt kunde være Forstander, at han vel var sindet at udnævne Hall, men midlertidig maatte En constitueres, hvortil Hall derfor havde at bringe En i Forslag, Alt uden at Andræ eller Wolfhagen vidste Noget om det hele subsidiære Maskepie; Grevinden havde mødt i Riddersalen ved Festen for Prinds Carl, endnu havde Scheel ikke bragt de nye Gesandters Udnævnelse under Forhandling i Ministerconferentsen, uagtet Forandringen skulde foregaae den 1. Octbr.; endnu var Fæstesagen ikke kommet frem i nogen Conferents. Men fremfor Alt Bang var blevet ham utaalelig; derfor var Bang faldet i Scheels Kløer, og Roret var tabt.

Imidlertid ønskede Andræ om muligt at tale med Kongen, inden Scheel havde forestillet Motiverne paa sin Viis. Naturligviis gjorde jeg Modforestillinger; det nuværende Tidspunkt, da Stænder forestod, var det ulykkeligste, der kunde vælges. Han vilde ikke modsige Faren, men ansaae det for nødvendigt, at det ikke opsattes længere.

Snarere maatte det bebreides ham, at han ikke havde gjort det forlængst. Her var det hans Forsvar, at han

troede at faae de Andre med sig, men Hall havde bestandigt skubbet det ud, og udjævnet de Spidser, som vare fremkaldte, ligefra den første Gang, da den herlufholmske Indstilling blev tilbagevist (Juli 1856).

- 5 Hall, med hvem jeg i Søndags var hos Andræ, beklagede Andræ's Bestemmelse, vilde ikke erkjende, at han havde holdt mere igjen end nødvendigt, men indrømmede, at hvis Andræ ikke kunde styre sin sociale Uvillie mod Bang, saa maatte det briste. Han var tilbøielig til
10 at antage, at Andræ dog helst maatte give sin Demission strax uden at forsøge paa først at faae Leilighed til at indvie Kongen i Hemmeligheden.

- Under de fortsatte Fester, (om Mandagen fulgte Kongen Prinds Carl til Helsingør, og alt om Tirsdagen kom Prinds
15 Napoleon), blev der ei Leilighed til nogen Audients. Andræ gav da Bang sin Dimissionsbegjæring Tirsdag d. 23/s. Bang tog ud med den til Kongen og refererede den i Grevindens Nærværelse. Mødet mellem de andre Ministre, som var berammet forud til Onsdag (i Stedet for Man-
20 dag, da Fæstesagen, som var udsat om Løverdagen paa Grund af Andræ-Scheels Fraværelse, skulde være foretaget, men paany maatte udsættes, idet Scheel havde forlangt 3 Dages Tid og en Gjenpart af Unsgaards Forslag) blev paa Grund af Taffel for Napoleon atter udsat
25 til Torsdag. Nu kom da Fæstesagen for. Unsgaard gjorde sit Forslag til Cabinetsspørgsmaal.

Efter det 1) skulde al Fæstetvang fjernes.

- 2) Derhos skulde en mild Tvang anvendes til frivillige Overenskomstets Tilveiebringelse, omend Bortfæstning
30 til en Livsarving (Barn, Stedbarn, Svigerbarn) ikke forhødes.

3) Blev nemlig ingen Enighed opnaaet, skulde ved Fæsteledighed tvungen Salg finde Sted og en Fjerdedel skjænkes Staten.

- 35 4) Paa en forunderlig Maade skulde imidlertid af det saaledes for Staten vundne Beløb en Commission, sammensat af en kongevalgt, en af Folkethinget udvalgt og en af Landsth. udvalgt, atter kunne bortskjænke den højst-

hydende Bonde, som var Livsarving, eller Livsarvingerne, hvad Commissionen fandt passende.

Bang vilde i Stedet herfor lade $\frac{1}{3}$ af Kjøbesummen tilflyde Vdkde. som Laan i 15 Aar rentefrit, derpaa 5 Aar mod 1 pc., fremdeles i 5 Aar 2 pc., og saa 3 pc. i 5 Aar (i Virkelighed altsaa omtrent $\frac{1}{3}$ = 60 pc. af $\frac{1}{3}$).

Scheel satte sig nu bestemt mod dette Forslag. Unsgaard holdt paa det. Det tiltalte kun lidet de Andre.

Dermed vilde Scheel glide hen over den ledige Finansministerplads. Men Hall begyndte Forhandlingen med at vise Andræs Betydning — Betydningen af hans Bortgang — Ministeriets Brøst — Scheels særegne Stilling — Scheel opfattede det som Hentydning til Forholdet til Hoffet. Hall vendte om og pegede paa de to Ministerier, som kun vare taalte med Hensyn til hans Stilling som Anklaget. Scheel vilde benegte Sligt, men selv Bang maatte bevidne, at det var gaaet til, som Hall havde sagt, da Bang i Mødet hos ham selv *uden al Anledning* havde taget det slesvigske Ministerium fra Hall. Da nu Bang kom med Doctorattester, tabte Scheel Ligevægten og blev aldeles brutal, da Unsgaard præsenterede sin Afskedsansøgning. Dermed erklærede da og Simony, Lundby og Michelsen, at Ministeriet var opløst.

Hall betragter det dog ikke som absolut urimeligt, at man kan gaa sammen endnu, men mener, at det kan tænkes, dersom Scheel vil finde sig i en Begrænsning, praktisk udtrykt i en selvstændigere Conseilpræsident (Bardenfleth eller Hall). Wolfhagen betvivler det.

DEN 26. SEPTEMBER. Bülow har havt en Samtale med Kongen af Preussen, der elskede Kongen af Danmark, men fandt, at der i Ministeriet vel var nogle agtbare Mænd, men de Fleste »liebäugelten mit der Revolution«. Mannteuffel beklagede, at Kongen havde talt saa meget.

Scheel har nu bequemet sig til at forelægge sine Gesandtskabsforslag, efter at have meddelt Finansministeriet de Grunde, hvorpaa Afskedigelsen af Moltke og Oldingen dal Borgo støttede sig. Han anbefalede nu

Dirckinck til Paris, L. Moltke til Madrid, og foreslog, at Dirck.'s Plads skulde tilbydes Johan Bülau. Til samme Tid nævntes Kardorf som Eftermand ved Pechlins Afgang i Lauenborg.

- 5 Ved denne Leilighed benytter Scheel det sidste Øieblik til at faae sin Søn udnævnt til Legationssecretær i Paris, uagtet Ingenieur Raasløff paastodes at have attraat Stillingen.* Det hedder, at han selv ikke vidste, hvem Pladsen skulde gives til, men Kongen havde strax fundet, hvem Manden skulde være. Delong maatte blive i
10 sin Stilling i Paris.**

- DEN 27. SEPTEMBER. Scheel har saa godt som Nogen leget Skandinav ved Prinds Carls Nærværelse, for at drille Prindsen af Danmark. En lille Kurre kom paa
15 Traaden, da Prindsen ikke vilde udbringe Grevindens Skaal, og strax efter stak Hovedet sammen med Prindsen af Danmark, medens Kongen og Grevinden talte meget ivrigt sammen, ja Kongen erklærede endog Bøcher, at han ikke vilde gaa til Kronborg, men det gik over.
20 Iøvrigt havde Prinds Carl Overcommandoen over Avantgarden, var familiær med Soldaterne.*** Kongen udbragte Skaalen for sin Ven, og General Vicekongen for sin Fjende Prindsen af Danmark.

- DEN 28. SEPTEMBER. Ubegribeligt nok er endnu Intet
25 skeet i Anledning af Krisen, i det Mindste ikke osten-

* Anm. $\frac{1}{6}$ 1857. Raasløff benegter dog at have været begjærlig efter Legationssecretærstillingen, naar han ikke samtidigt kunde faae Generalconsulsforretningerne.

** Grunden til at Moltke faldt, var vistnok nærmest den, at han ikke kunde sætte Grevindens Modtagelse i Paris igjennem, medens man der gjerne vilde see Prinds Christian.

*** Platen paastod siden i 1857 (paa Gjennemreisen til London ^{20/11}), at Prindsen ei havde været anderledes, end han pleiede van hjemme (hvad enten nu det var rigtigt eller ikke).

sibelt. Bang har omsider været hos Andræ og forsikkert, at Kongen gjerne havde underskrevet Indstillingen om Halls Udnævnelse for Herlufsholm. Selv da Bang havde sagt, at han saa gjerne kunde lade indflyde et Ord om, at han ikke havde ventet, at Ministeriet var kommet 5 tilbage til den Sag, havde Kongen havt den bon sens at sige, at det vilde han ikke, naar han dog gik ind paa det. Hall var iøvrigt den Dag aabenbart forknytt, da jeg traf ham hos Andræ.

DEN 29. SEPTEMBER. Scheel var to Timer hos Andræ 10 idag, glat som en Aal, lokkede og truede, talte om Kongens Abdication. Andræ, som har ondt ved at modstaa en Mand, der slaar sig for Brystet og roser sig af sin Ærlighed, synes at vakle noget, men det gaaer da nok over. 15

DEN 30. SEPTEMBER. Scheel har og været hos Hall.

Andræ synes at ville fordre 1) en Conseilpræsident, der kan gjøre Fyldest, 2) en Udenrigsminister, 3) en Indenrigsminister, for ikke at tale om Cabinettet [og] Prinds Christians Indtræden i Statsraadet. Men Personerne fattes, 20 og naar Andræ nævner Nogle, veed han end ikke, om de ville modtage et Tilbud, f. Ex. Tillisch, Bardenfleth. Hall og Andræ ere ei enige.

Idag bestemtes et Statsraads Afholdelse ³/_{Oct.}

DEN 1. OCTOBER. Ministrene tog alle ud til Frederiks- 25 borg. Andræ havde Audients og udviklede udførligt sin Opfattelse af Stillingen. Kongen, der hørte med stor Langmodighed, lod til at være underrettet om Alting. Kun een Gang blev han heftig og erklærede, at Andræ's Paastand om, at Gesandtskabspladsers Bortgivelse skulde 30 discutes med Ministrene, var et Indgreb i hans Prærogativ, men fandt dog en Udvikling af de modstaaende Grunde hentede fra en constitutionel Konges Stilling meget rimelig.

Han bad Andræ gjentagne Gange tage det stygge Stykke 35 Papiir tilbage, og erklærede iøvrigt, at han ikke vilde give Fæsteloven. Imidlertid tillod han dog, at Andræ

blev borte fra den følgende Dags Statsraad og bad ham blot vente nogle Dage for at see, hvad Udfaldet af Samtalen med Tillisch vilde blive.

Unsgaard derimod maatte ikke slippe saa let, han⁵ skulde prorogere Rigsdagen; han skulde blive, thi der- som det strandede med Tillisch, »saa kunde der jo komme Nogen af dine Folk.«!

DEN 2. OCTOBER. I Statsraadet vedtoges et af Bluhme affattet *Udkast til en Tractat med England, hvorved*¹⁰ *Transittolden og nedsættes**) (imod Bluhmes eget tidligere Raad).

Kongen holdt en Formaningstale til Ministrene om deres Stilling som constitutionelle Ministre, som de ikke kunde forlade uden hans Befaling; han fortrød, at Andræ¹⁵ havde faaet Lov at gaae.

DEN 7. OCTOBER. Tillisch har nægtet at ville overtage Conseilpræsidi- et; om det er ham tilbudt at danne et Ministerium uden alle Hensyn til det nuværende, kan ikke med Sikkerhed siges, da Scheel, efter at Kongen²⁰ havde talt med ham, maatte søge ham igjen for at for- visse sig derom. Saaledes berettes Sagen.

Tillisch**) synes at ville en fuldstændig Sprængning af Alt. Han vil ligesaa lidt indtræde med Scheel, som med Andræ-Hall, for hvis Passivitet ved Rigsretssagen²⁵ han er forbittret.

*) Vi ville all. have vort U. M. bemyndiget til at med- dele Vedkommende, at vor Regjering er villig til at gaae ind paa det af den engelske Regjering fremsatte Forslag til Afløsning af Sundtolden for Storbritanniens Vkke., alene med Forbehold af, at Rigsraadet giver Samtykke til den afsluttede Tractat, og at de Tydeliggjørelser af det forelagte Udkasts rette Mening foretages, som begge Regjeringers Befuldmægtigede finde hensigtsmæssige.

**) Efter Ytringer af Prinds Ferdinand til Andræ (Fbr. 1858) vilde Tillisch og Bluhme nok indtræde; men Bluhme vilde ikke uden Sponneck, og denne vilde ikke »lade sig narre mere end een Gang.«

DEN 9. OCTOBER. I Raadet vedtoges, at der skulde tilbydes Bardenfleth *carte blanche*. Først naar han nægtede Saadant, vilde man blive under Andræ som Conseilpræsident (naar Liebenberg fjernedes, Prinds Christian indtoges i Statsraadet). 5

DEN 10. OCTOBER. Idag var Bardenfleth hos Kongen. Efter ham kaldtes Hall. Det sagdes ham, at Bardenfleth hverken vilde indtræde med Scheel alene eller de Andre alene eller heele Selskabet, eller danne et heelt nyt Cabinet. Nu skulde da Hall indtræde som Conseilpræsident, 10 for at man kunde slippe for Andræ. Men underligt nok havde Bardenfleth, hvem Hall tilfældigt traf hos Andræ, »ikke forstaaet Kongen.« Han havde tværtimod antydet, at der var een Mand i Ministeriet, med hvem han ikke kunde gaae, uden at det var betydet ham, at han alligevel kunde gaae frem. Han havde forstaaet, at Scheel 15 og Kongen vare uadskillelige. Ei desmindre kom Hall til mig og tilbød mig Indenrigsministeriet, men Andræ gjorde strax gjældende, at Forudsætningen for hans Optræden ei var given, da Tillisch og Bardenfleth ei 20 havde tilbagevist et frit Tilbud.

DEN 11. OCTOBER. Lørdag. Hall var igjen hos Kongen med Scheel. Kongen bandede Bardenfleth. I den lange *Ministerconferentse* var Wolfhagen den Eneste, der stemte for Opløsning (imod Muligheden af Reconstruction under 25 et af Medlemmerne). Man stemte for Andræ, subsidiært for Hall til Conseilpræsident. Scheel havde holdt et rørende Foredrag om, at Alt skulde være glemt, saa skrigende, at de udenfor troede, at han fik Prygl. Da han gik, havde han ikke desto mindre spurgt Wolfhagen, om 30 han saae, hvorledes Andræ hele Tiden havde behandlet dem. Een Ting var blevet ham klar, nemlig Kongens skarpe Blik, at Andræ og Bardenfleth i Forening pønsede paa at sprænge Ministeriet; skulde han falde, skulde det være med Pauker og Trompeter, uagtet han nu var 35 blevet et *bête noire* fra Skagen til det adriatiske Hav.

DEN 12. OCTOBER. Søndag. Imorges traf jeg Hall, uden-

for Kancellibygningen, som han kom ind for at tage op til Kongen. Han kom nu for at sige, at Kongen kun havde Valget imellem at henvende sig til Andræ og at betragte Ministeriet som opløst. Jeg gik til Regen-
 5 burg og spurgte ham, om han vilde *tilraade* eller *fra-
 raade* mig Indenrigsportefeullen, naar den bødes mig. Han tilraadede det. Da jeg kom hjem, kom Andræ fra Prinds Ferdinand, der havde ladet ham kalde for at høre Nyt. Andræ syntes forundret over Halls Tilside-
 10 sættelse af det Bardenflethske Intermezzo. Jeg fulgte hjem med, og imidlertid havde Hall forgjæves søgt ham for at tilsige ham fra Kongen. Nu gik Hall igjen til Kongen for at sige ham, at Andræ ei var hjemme. En Times Tid efter kom han tilbage med Tilsigelse
 15 omtrent Kl. 3. Kongen havde ømmet sig, talt om Andræ's barske Ansigt, frygtet for hans Betingelser, bedet Hall stemme ham venligt, dog undskyldt Andræ med hans daarlige Mave.

Andræ fortalte mig, at han havde erklæret Barden-
 20 fleth, at han vilde gaee sammen med Scheel, dersom Bardenfleth ligesaa lidet som Tillisch vilde danne et Cabinet. Det lod til, at Bardenfleth nok vilde forsøge Dannelsen af et Cabinet, dersom det lagdes i hans Haand, hvilket han rigtignok betvivlede.

25 Et nyt Bidrag til Scheel er, at han fordriver Prinds Bentheim fra de Par Værelser, han hidtil har havt. For at forebygge den Skandale, at Bentheim skulde boe tilleie i Phønix (efter Bangs snilde Plan), giver Arveprindsen ham et Par Værelser, hvorfor Kongen ret hjertelig takker
 30 ham!

Om Aftenen var jeg igjen hos Andræ for at erfare Udfaldet af Audientsen. Alt mislykket, da Andræ insisterede paa, at Bardenfleth først skulde erklære sig renonce.

DEN 15. OCTOBER. Efter Opfordring af Hall bad An-
 35 dræ mig komme om Aftenen. Hall lagde Andræ indstændigt paa Sinde, at han skulde paatage sig Conseil-

præsidiets. Hall havde nu confereret *med* Treschow, som klagede baade over Scheele og Andræ, *med* Scheele, som havde forsøgt sin Lykke hos David, men blev bange, da denne vilde have Ussing med og denne atter fordrede en Presselov (NB. provisorisk) og endelig *med* 5 Bardenfleth, som bekendte, at, dersom han kaldtes til at danne et Ministerium, vilde han ei blot optage Tillisch og Bluhme men og Sponneck; naar han ved Siden deraf talte om, at han vilde optage Hall og Andræ som constitutionelle Garantier, var dette næppe Mening; i alt 10 Fald var det en Umulighed.

Andræ var synlig uvillig men lovede dog at tale med Bardenfleth (om der virkelig var Grund til at vente, at det var Alvor med Kongens Abdicationstrudsel), med 15 Scheele, med Collegerne og med mig.

Bardenfleth har — om han end ellers var mere villig, end han i Virkeligheden var — en særegen Vanskelighed, idet Grevinden fra ældre Dage af er i høi Grad ildesindet imod ham.

DEN 16. OCTOBER. Andræ hos Bardenfleth og Scheele 20 hos Andræ.

DEN 18. OCTOBER. Bang afgik, Andræ blev Conseilspræsident, Unsgaard Fællesindenrigsminister, jeg Indenrigsminister.

Betingelserne (der stiltiende stilledes for Ministeriets 25 Reconstruction) vare:

1) Prinds Christians Optagelse i Statsraadet. Rsl. 23. Octbr. 1856;

2) Prinds Ferdinands Gjenindsættelse i Generalcommandoen (6. Novbr.); 30

3) Grevindens Retirade (??);

4) Logesagens Ordning (snaest);

5) Liebenberg-Trap (19. Octbr. d. A.);

6) Davids's Afgang.

De ere alle senere opfyldte. (Holsteins Udnævnelse d. 35 23. Octbr. s. A.)

Hertil kunde muligt føies Halls Udnævnelse til Forstander for Herlufholms Skole og Gods (4. Decbr. 1856).

DEN 23. OCTOBER. Statsraad.

Toldsagerne m. V. gaae over til Fællesindenrigsministeriet.

DEN 18. NOVEMBER. Lüttichau's Udnævnelse til Overpræsident indleder Reorganisationen af Kbhvns. Communalbestyrelse.

BEGYNDELSEN AF DECEMBER 1856. Et mærkeligt Exempel paa Scheels Naivitet og Lidenskab er hans hollandske Udflugt, paa den ene Side den pinnebergske Tale i Uniform, med Kaarde, paa den anden hans hemmelige, ved en Henvendelse til Manteuffel foranledigede Sammenkomst med v. Kamptz i Hamborg. Til denne fremkom han med sine Trudsler om at prostituere M. ved i et europæisk Manifest at kundgjøre hans Udtalelser om Kongen af Preussen. Naturligvis virkede dette Skridt kun til at forbittre Manteuffel.

DEN 8. DECEMBER. (Senere Meddelelse) Ploug afsender til Kong Oskar en Memoire om et Forsvarsforbund mellem Danmark og Sverige-Norge.

DEN 9. DECEMBER. Linnemann ⁵constitueredes som tredie Borgemester. Holm, som først blev ægget til at begjære sin Afsked, tog den paa mine Modforestillinger tilbage.

DEN 18. DECEMBER. Omsider udnævntes Cederfeld ²⁵trods de schulinske Bestræbelser til Amtmand over Svendborg Amt.

DEN 29. DECEMBER. Levetzow udnævnt til Amtmand for Steinburg Amt (næppe uden Tanker fra Scheels Side om derved at faae en Svigersøn, hvilke Tanker imidlertid ikke ere meget sindrige).

DEN 21. JANUAR. Statsraad.

Reskript til *Lauenborg*, fremkaldt ved Kielmannsegges Samtale med Andræ under Scheels Fraværelse.

DEN 20. FEBRUAR. Den antiskandinaviske Note, som ³⁵Ingen af os kjendte noget til før dens Udstedelse, besva-

ret af Kong Oscar selv (4. April). Jfr. 1. Marts, 4. Marts, ²⁷/₃ og ³¹/₃, ²/₄, ¹⁷/₄, ¹⁹/₄, ²²/₄ 1857. Ligl. 29. April 1858.

(Det er ikke usandsynligt, at Scheele har kjendt Noget til Ploug's skandinaviske Bestræbelser. I 1863 fortalte Birch [Reichenwald] mig, at Ploug havde sagt ham, at han noget efter Besøget i Upsala — da Kong Oscar saa stærkt havde understøttet Studenterbevægelsen — efter Opfordring gennem en Anden havde meddelt et Memorandum, der endte med at tilraade et Allianceforbund. jfr. 27. Juli 1862.)

DEN 20. FEBRUAR besluttede det lbgiske Ridder- og Landskab med 9 Stemmer mod 7 at indgive Klage til Forbundsdagen.

Bh. Bülau henvendte sig ¹/₃ til Kielmansegge for at standse Udførelsen.

Samtidigt skrev K. til Kbhvn. for at bidrage sit til samme Formaal. Han henvendte sig til Kongen, da han paa egen Haand havde standset Beslutningens Udførelse, for at muliggøre nye Forhandlinger med Kardorf. Dette skeer; Ridder- og Landskabet har valgt Kielmannsegge, Berckemeyer og Richter.

DEN 24. FEBRUAR. *Note. Dirck. Holmfeld* anmelder, at Keiser Napoleon pønser paa en Deling af Danmark mellem Sverrig og den yngre Augustenborger!

DEN 25. FEBRUAR. Kong Oskar foreslaaer i Brev til Frederik VII, at Kongerne skulle enes om et Venskabs- og Forsvarsforbunds*) Behlg. ad diplomatisk Vei**).

DEN 1. MARTS. Jfr. 22. April 1857 og 29. April 1858.

1. Marts 1857 skal Kong Oscars første Brev til Kong Frederik om Alliancen med Holsteens Udelukkelse have været dateret; jfr. ²⁷/₃. (Ude og hjemme Febr. 1861).

*) Kong Oskar fremhævede baade den *moralske* og den *materielle* Understøttelse, som Rigerne efter Forbundet skulde tilsige hinanden.

***) Jf. Kong Frederiks Svar ¹¹/₃.

(Til Berling skal Oscar have udtalt sig meget bestemt i eiderdansk Retning. Sig Kongen, at han er en ulykkelig Mand, dersom han ikke holder sig til de Nationale!)

Efter Gjødvad*) var der alt før Udstedelsen af Circ.
 5 20. Fbr. private Forhandlinger mellem Oscar og Frederik. Men ogsaa efter hans Vidnesbyrd var Oscars første udførlige Brev af 1. Marts, jf. ^{4/3}, ^{27/3}, ^{31/3}, ^{2/4}, ^{17/4}, ^{19/4}, ^{22/4} 1857. 29. April 1858.

DEN 4. MARTS. Statsraad, hvor forskellige Love stad-
 10 fæstedes, deriblandt *Kbhvns. Communallov*. Da Scheele havde glemt Forhandlingerne om det madvigske Tillæg, hvorefter de af Kongen stadfæstede Borgemestre kunne afskediges af Borgerrepræsentantskabet, og gjorde Indsigelse derimod, opstod en liden Scene, da Sagen syntes
 15 at gjøre Indtryk paa Kongen. Jeg maatte afvise Scheels for sildige Tvivl og Sigtelse for Demokratie, efter Nogles Me-
 20 ning temmelig affærdigende, efter Prinds Christians Mening meget mildt.

2) Kassebeholdningsloven.

20 3) Jernbaneloven.

4. Marts. Senere Anm.

Idag overleveredes efter Gjødvad Oscars Brev til Kongen. Nogle Dage efter skal Kongen have svaret, »at han var meget glad over Tilbudet«, ønskede blot nærmere
 25 Besked om »hvorledes«. Forøvrigt »gaar han ind paa alt«.

DEN 11. MARTS. Kong Frederiks Svar til Kong Oskar, der er conciperet af Kongen selv, og derpaa rettet af Scheele, er velvilligt og opfordrer Kong Oskar til nær-
 30 mere at udtale sig om, hvorledes denne vanskelige Sag tænkes ordnet.***) Der stilles en heel Deel Spm., f. Ex. om den Hærstyrke, der skulde stilles, skal staae i ligeligt Forhold til hvert Riges Befolkning o. s. v.

*) Meddelelsen til mig er først gjort mange Aar efter, jeg troer 1862, ^{30/7} 1862.

**) 27. Marts.

Et andet Brev af ¹⁸/₃ viser, at Bülau havde faaet fra Scheele Oscars Brev til Kongen og K. Berlings Rapport om Samtalen med Kongen.

Manteuffel fandt de skandinaviske Drømmerier ubegribelige; »das Ende vom Liede würde sein, dass Preussen eine englische oder russische Flotte im grossen Belte stationiert zu sehen das Vergnügen hätte«; (Bismarck: »ein österreichisches Grossherzogthum an der Elbe«).

DEN 27. MARTS. Kong Oscars Skrivelse til Kong Frederik om Alliancens »Hvorledes«; ank. og afl. 31. Marts. 10 (Hjemme og Ude Fbr. 1861.)

Sen. Anm.

Kong Oskar fremsender her et fuldt redigeret Udkast til Forbundet.

Art. 1. Fællespolitik. 15

Art. 2. Kontingentet 16000 Mand Infanterie, 1600 Mand Cavallerie, 2 × 16 Kanoner — eller ubestemt efter nærmere Aftale i mødende Tilfælde.

M. Hs. til Holsteen-Lauenborg moralsk Indflydelse.

Dansk Kontingent 12,000 Mand. 20

Art. 3.

Contingentet stilles 4 Uger efter at Betingelserne ere tilstede, Omkostningerne bæres fra Troppernes Debarcation af det Land, som Hjælpen ydes.

Art. 4. Om Overbefalingen. 25

Art. 5. Naar begge Stater trues, bortfalder den indbyrdes Forpligtelse.

Art. 6. Overenskomsten skal vare 15 Aar.*)

DEN 28. MARTS. I *Statsraadet* ratificeredes Sundtoldtractaten med Frankrig og Hannover efter adskillige 30 Discussioner om, hvorvidt dette var nødvendigt, eller om det kunde skee i Cabinettet. Al Tvivl maatte bortfalde, naar man ikke sammenblandede Underskriften og *Beslutningen* om Ratificationen. Det vedtoges, at andre Ratificationer af Generaltractaten for Bequemmeligheds 35

*) Jfr. Svaret 19. April.

Skyld kunde expederes gennem Cabinetet, men at Specialtractaternes Ratification maatte besluttes i Statsraadet.

DEN 31. MARTS. Idag kom Oscars Svar til Kbhvn.
 5 Det afsendtes strax til Frederiksborg. Tel. Dep. derfra meddelte øieblikkelig »Brevet modtaget. Alt fortræffeligt«. Dette Brev indeholdt efter Gjødvad Allianceforslaget i dets særskilte §er »Materiel og effectiv Bistand for Dmk.—Slesvig, bona officia (men ei heller mere) for Holsteen,
 10 om saa maatte behøves, »strax 16,000 Mand« svenske Tropper ved Eideren.

DEN 2. APRIL. Kongen lader ved B[erling] V[irgin] forstaae, at han er særdeles tilfreds med O.'s Tilbud, *men*
 15 yderligere med Oscar (G[jødvad]).

DEN 3. APRIL. *Møde hos Scheel* med Hensyn til Fortolkningen af Sundtoldprotokollen.

Bluhme havde hos Scheel forlangt Bemyndigelse til at ophæve Cautionsreverssystemet for de Nationers Vedkom-
 20 mende, hvis Regjeringer havde faaet Generaltractatens Ratificationer udvexlede, og som havde iagttaget de constitutionelle Forsamlings Ret. Scheele afviste dette meget bestemt, saalænge ikke Rigsraadet havde givet sit Samtykke her, og fordrede derhos, at Specialtractaterne
 25 skulde være afsluttede og ratificerede.

Bluhme tog imod denne Fortolkning, uagtet den kunde gives af Unsgaard, dog gjorde han Indberetning om den Ordre, Scheele »som Regjeringens Organ« havde givet, gennem Sponneck til Unsgaard.

30 Nu opstod imidlertid stor Larm mellem Diplomaterne. De klagede for Bluhme, som trak paa Skuldrene og talte om Scheel's »ésprit préoccupé«; de gik til Scheel, og forestillede ham, at det var dem ligegyldigt, om han om 8 Dage ophørte at være Minister, fordi han brød
 35 Forfatningen, som han paastod vilde skee ved at følge

den fordrede Fortolkning. Det var noget, han skulde have tænkt paa itide (Dotézac).

Bluhme klagede for mig over, at Scheele havde været aldeles »inabordabel«, at han havde forladt ham med den Fornemmelse, at det vilde blive en »blame,« men ⁵ der var Intet at gjøre.

Nu blev han nødt til at opgive Fortolkningen, hvilket kom saa meget ubeleiligere, som Oriolla skriftlig havde henvendt sig til ham.

Imidlertid blev Bluhmes Erklæring lagt til Grund for ¹⁰ det Svar, Unsgaard skulde meddele gennem Sponneck, og som afgik d. 4de April.

DEN 4. APRIL. *Udbrudet.*

Da jeg af Bluhme havde fornummet, at han vilde have skriftlige Bilag frem til Sundtoldsagen, gjorde jeg ¹⁵ Andræ opmærksom herpaa. Han spurgte da Scheele, om der var andre Bilag end de trykte. Han benægtede det. Atter idag spurgte A. ham derom; han benægtede det igjen. Derpaa forelagde han Sagen og henviste til skriftlige Bilag. ²⁰

En Samtale var aftalt efter Rigsraadmødet, fordi Scheel havde fundet sig tilskyndet til at sætte et Brev op til Oriolla i Strid med Gaarsbeslutningen. Da han dog havde en Mistanke om Striden, vilde han før Mødet have Andræ's Sanction men blev henvist til en senere ²⁵ almindelig Samtale.

Dette Møde blev da holdt i Aftrædelsesværelset (Hall og Simony vare fraværende), og Andræ begyndte med at beklage sig over, at der dog var skriftlige Bilag. Nu brød Scheele løs. Altfør længe havde han taalt Andræ's ³⁰ Opførsel; men det gik for vidt; han kunde ikke underkaste sig Andræ med Hensyn til hvilke Aktstykker han vilde forelægge. Da Andræ mindede ham om hans Benægtelse, benægtede han Andræ's Erklæring. Jeg gjorde ham opmærksom paa, at Andræ var interesseret i Sagen ³⁵ i Forhold til Bluhme, men at Hovedsagen var, at han ikke indskrænkede sig til at sige, at Andræ havde mis-

meget.« Af Simony forlangte han, at Andræ skulde sættes under Tiltale som Landsforræder, da han bragte Landet i en farlig Stilling, Lundby forsikkrede han, at Andræ havde opført sig som en Tølper imod ham; en
 5 saadan Mand kunde han jo ikke have til Minister. Til Unsgaard klagede han over Halls Dagbladsartikler.

Ikkedestomindre har der i Ministeriet aldrig været saadanne Scener, som under det gamle. En af de bedste fremkaldtes ved Martensens Indstilling til Bispeembedet.
 10 Da Kongen havde sat sig i Hovedet, at Martensen havde skrevet »Prikkeltornene«, ansaae han sig personligt fornærmet, og spurgte i Statsraadet, om Man vilde, at han skulde gjøre en saadan Mand til Biskop. Alle mente dog, at det gik nok an. I Fortvivlelse lagde han Ansigtet
 15 i Hænderne, blev ildrød og gik ud af Stuen. Kort efter kom han igjen, rev et Stykke Papir af, skrev noget derpaa og rakte det til Bluhme. Denne blev forfærdet og gav det til Prinds Ferdinand. Det var en Abdicationsbeslutning. Pause. Igjen skrev Kongen Noget. Bluhme
 20 fik det, rakte det til Prindsen. Det var en Proclamation, at da man vilde gjøre ham til et Nul, og han ikke vilde være det, nedlagde han Kronen. Mødet hævedes, Ørsted udbad sig Kongens Befaling om, naar Statsraadet turde fortsættes. Henvend Dem til den rette Vedkommende. —
 25 Man gik til Bords. Mørk Stemning. Da fik Prindsen det lykkelige Indfald at sige, at der pleiede at være noget Øl til Østers. »Vil du have Øl? — bring noget Ale. Maaskee (til Ministrene) De og vil Ale. Bring Ale. Det er ikke værd (til Prindsen) at tænke mere paa det, jeg sidst
 30 sagde«.

Scheel blev af Kongen opfordret til at samle et nyt Ministerium. Hans Plan var at vinde de Gamle undtagen Andræ og mig; til Nød vilde han vel endog forsone sig med »Lurendreieren« Hall. Til den Ende maatte
 35 Kongen paavirke de Forskjellige efter Evne. De to militære Ministre og Simony kunde jo efter Kongens Mening »beordres« til at blive; fra tidligere Tid af havde

Scheel tænkt paa Liebe, Adv[okat]*), og Schiern, Bogholder.

DEN 11. APRIL. Løvedag. Statsraad til nogle Specialtractaters Ratification. Iøvrigt forhandlede Intet. Arveprindsen gik uroligt omkring og tvang Scheele til at blive, medens han talte saa med den Ene, saa med den Anden.

Prinds Christians Stemning traadte frem, da jeg, der søgte Durchl., ved Tjenerens Feiltagelse blev ført ind til ham. Prindsen holdt afgjort med os, imod Scheel; ¹⁰ mærkeligt nok havde han endog opfattet Scheels Opførsel d. 4. Marts 57 aldeles rigtigt.

Wolfhagen sagde Scheel Nei.

DEN 12. APRIL. Søndag. *Simony* sagde Scheel Nei**) og meddelte mig det for at være sikker paa sig selv. ¹⁵

Unsgaard sagde Kongen, at han ikke vilde blive, naar Hall og Andræ gik. ***)

Schiern var hos Kongen. Uagtet han svarede Kongen, at han ikke havde politisk Dygtighed til at være Finansminister, mente Kongen dog, at hans Bogholderdygtighed ²⁰ var tilstrækkelig og viste ham til *Unsgaard*. Istedetfor strax at svare Nei, gik han ind paa denne Henviisning og kaldte *Unsgaard* ud fra Middagsbordet, medens vi spiste hos *Dahl-Moesgaard*.

*) Liebe sagde øieblikkeligt nei, da Kongen benyttede Leiligheden, idet Liebe i Anledning af et Dokuments Udfærdigelse var hos ham — og tilbød ham Indenrigsministeriet.

**) Som han skrev til Wolfhagen, havde han skrevet til Scheel, at det ikke havde stadfæstet sig, at Majoriteten vilde gaae med Scheele, og derfor kunde han ikke vedblive.

***) *Unsgaard* havde i sin Tid, da jeg traadte ind under A[ndræ]s Præsidium, udtalt sig meget aabent om Scheel; havde jeg været yngre, havde jeg slaaet ham lige i Synet.

DEN 13. APRIL. Mandag. Schiern. Nei.

Scheel hos Kongen Kl. 9 - 11. 1ste Akt. Han erklærede sig ude af Stand til at danne et Ministerium og bad derfor Kongen om sin Afsked. Kun udbad han sig, at
 5 den maatte blive kontrasigneret af Michelsen, hvis en Contrasignatur var nødvendig. Michelsen fandt Contrasignaturen nødvendig, men fordrede en Omskrivning af Expeditionen, saa at deri tilføiedes: »dog har Du indtil Videre at besørge de løbende Forretninger ved de
 10 nævnte Ministerier.« Kl. 4 fandt Underskriften Sted. Kongen græd, som et Barn.

Scheel har ærlig fortjent sin Afsked, hvad enten den nu bliver sand og endelig, eller ikke.

Hans utilgivelige *Realitetssynd* er hans *slesvigske*
 15 *Standpunkt*, som han i Tide og Utide forkynder for Uvedkommende (Danske i Selskaber, som han kun lidet kjender til, f. Ex. P. D. Bruun og Monrad hos Puggaards) og for Diplomater, ikke at tale om Pressen.

Hertil kommer at *han ikke længere synes at kunne*
 20 *føre en alvorlig Forhandling*. Han synes ikke at kunne følge eller fastholde en klar og skarp Tankegang. Derfor bliver han let enig i et Møde, men han fastholder ikke Tanken, naar han skal handle alene.

Hertil kommer endelig hans *lidenskabelige Opfarenhed*, der har sin Rod i Forfængelighed, og hans til Løgnagtighed grændsende Glemsomhed. Af hans Overmod, saavel som af hans Letfærdighed udspringer endelig hans
 25 Overgreb og Overilelser, saasom Udstedelsen af den *antiskandinaviske Note*, hans *Instrux til B. Bülow* om
 30 den holstenske Ministers Bestyrelse af Domænerne, under Ansvar for Rigsraadet, uden nogen Bemyndigelse og med en absurd Motivering (Afværgelse af Frygten for Holstenernes Tilsidesættelte i Embedsveien.) Hans Udtalelser ligeoverfor Bluhme i Henseende til *Fortolkningen*
 35 *af Provisoriet*.

Hans Bagtalelser af Colleger (f. Ex. til Beaulieu, at jeg skulde være l'intriguant du ministère).

Under 13. April reskriberer Kongen Unsgaard, at Scheel

skal have Rang med fungerende Geheime-Statsministre (I. 4.); Reskriptet sendes dog først d. 23de April, men Berling havde alt antydet noget Sligt for Simony d. 18de om Morgen.

DEN 14. APRIL. Tirsdag. Blixen besøgte mig i Henhold ⁵ til sin Anmeldelse Mandag Aften hos Arveprindsen. Han var kommen til den Erkjendelse, at vi vare de eneste, der kunde gjøre Concessioner, at Andre ikke kunde tage imod Regjeringen uden at komme i Conflict med den offentlige Mening, hvis Consequentser ¹⁰ man under den nuværende Konge efter det engang givne Exempel veg tilbage for. Han vilde derfor ønske en Tilnærmelse mellem os og Holstenerne, navnlig Ples- sen, hvis lidenskabelige Holdning i sidste Møde han for en stor Deel tilskrev personlige Grunde. ¹⁵

Bluhme erklærede Kongen, at han ikke kunde paa- tage sig Dannelsen af et Ministerium, da han ikke var i Besiddelse af den Tillid, som dertil udfordredes, hos det danske Folk.

Englands Udtalelse om den skandinaviske Note til ²⁰ Orme var en Erklæring om, at Spørgsmaalet ikke var modent, saalænge Kongen levede; det røbede en vis Opmærksomhed for Gavnligheden af et stærkt skandi- navisk Land, men der knyttede sig hertil en Tanke om Forstaaelse med Tydskland. Det officielle Svar gennem ²⁵ Orme til Scheele var, at den engelske Regjering Intet havde at erklære i Anledning af Noten.

DEN 15. APRIL. Onsdag. Tillisch har en Samtale med Kongen. Tillisch opgiver Forsøget.

(Madvig, Kirstein sl[esvigske] M[inisterium], Quaade.) ³⁰ Han havde lovet Madvig at henvende sig til Andræ (ikke Hall) men gjorde det ikke. Han synes atter her ikke at ville Noget rigtigt.*)

*) Efter senere Vidnesbyrd forsikkres det (Worsaae), ³⁵ at Kongen udtrykkeligt havde paalagt Tillisch, at Andræ, Hall og jeg ikke maatte være Medlemmer af det nye

I Samtalen med Kongen hævdede Tillisch, at der behøvedes Garantier for, at Kongen *vilde* støtte et nyt Mstm. »Var Kongens Æresord ikke nok? Krævedes der en Haandfæstning?« Tillisch erklærede, at *saalænge*
 5 *Scheele var i Kbhvn.*, nød Ministeriet ei Tillid.

Tillisch havde fri Haand, undtagen forsaavidt han ikke maatte optage *Carl Plessen*, eller Hall, Andræ eller mig.

Hertugen af Glücksborg og Andræ.

Efter Rigsraadet bortførte Hertugen Andræ. Hertugen
 10 var velsindet og raadede til Forsoning med Plessen; han forsikkrede, at ei blot Bluhme, men og Tillisch vare færdige; de kunde Intet.

DEN 16. APRIL. Torsdag. Trap—Simony.

Trap meddelte Simony, at Bluhme havde erklæret,
 15 at han paa Grund af sit Helbred ikke vilde paatage sig Dannelsen af et Ministerium, at Tillisch ligeledes havde erklæret sig ude af Stand hertil, at hverken V. Moltke eller P. G. Bang havde modtaget et saadant Hverv, at Kongen imidlertid var overordentlig irriteret mod Andræ,
 20 Hall og mig, meest dog imod Andræ, og mere mod mig end mod Hall; derfor faldt det saa vanskeligt at faae Kongen til at sende Bud til nogen af det opløste Ministeriums Majoritet.

Iøvrigt havde Tillisch forlangt Garantier i ubestemte
 25 Udtryk. Grevinden havde da med Kongens Tilladelse sendt Trap til Tillisch for at erfare, hvorvidt han vilde forlange Grevindens Fjernelse. Efter Traps Forklaring benegtedes dette af Tillisch.

I Tillisch's skriftlige Svar af D. D. (16. April) yttres,
 30 at det ikke var en uovervindelig Hindring, at Kongen havde udelukket Plessen og Hall, Andræ og mig; men da Bluhme havde erklæret ikke at ville være Conseil-præsident, kunde Tillisch ei paatage sig det ham overdragne Hverv.

35 Da jeg for at forelægge Kongen i Cabinet Sagen om Forbud mod Hornquæg m. V. maatte have Arveprind-

Cabinet. Det skal Tillisch, da man affordrede ham en skriftlig Erklæring udtrykkeligt have optaget i Intimationen.

sens og Prinds Christians Tilladelse, maatte jeg søge begge idag. Arveprindsen klagede over, at Scheele havde beholdt de løbende Forretninger imod alle constitutionelle Regler: det burde En have paaanket i Rigsraadet; han vilde have Brockdorf eller Skrike til at tage de løbende Forretninger i Udenrigsministeriet.

Prinds Christian havde tilraadet Kongen at beholde de 3 frondeurs med — Plessen. Jeg benegtede Plessens Loyalitet og søgte at forklare Prindsen, at hvis vi tre nød nogen Tillid, var det, fordi man vidste, at vi kunde sige Nej. Iøvrigt røbede han sin Forbittrelse over Studentertoget og sin Frygt for Tydskland; selv et Observationscorps forekom ham meget truende, ogsaa han troede, at Preussen vilde skaffe sig Betaling af Sundtoldpengene.

15

DEN 17. APRIL. Fredag. Idag Middag modtog Conseilpræsidenten et Reskript, hvorefter Scheel havde bedet om Fritagelse for at besøge de løbende Forretninger, til hvilken Ende Kongen paalagde Michelsen paa nogle Dage at varetage disse ved Udenrigsministeriet og Lundby ved det holstenske Ministerium. Reskriptet blev ex post facto contrasigneret af Andræ, der meddelte Michelsen og Lundby det Fornødne, hvorimod en formelig Decharge skjønnedes fornøden til Scheele.

Efter Gjødvad er det nu vist, at Kongen imod Oscars Ønske har vist dennes Brev til Scheele; jfr. 19. April.

Til Wolfhagen vilde Tillisch fremstille sin Samtale med Trap, som om han hverken havde sagt Ja eller Nei til det Spørgsmaal, hvorvidt han forlangte Grevindens Fjernelse. Han forlangte Garantier — Men hvilke? Iøvrigt havde Tillisch virkelig vistnok banket paa hos Madvig, der imidlertid Intet fik at vide, fordi han strax viste sin Uvillie til at modtage Tilbudet, og hos Quaade (efter Gr.[imur] Th.[omsen]).

Idag (Aften) modtog Andræ et allh. Reskript, at Kongen ikke modtog de 8 Dimissioner, men befalede samtlige Ministre at vedblive, og paalagde Andræ at gjøre

14*

Forslag til Ministeriets Reconstruction. Denne correcte Form blev altsaa valgt fremfor Kaldelsen af Hall (Trap-Simony) eller Unsgaard (Lundby-B. Bülau).

5 Arnliot Gellinas Skrift er efter Blixens Forsikkring skrevet under Kong Oscars Auspicier, efter hans Paa-stand af Nordstrøm. Adskilligt synes imidlertid at tyde paa en mere liberal Forfatter.

DEN 18. APRIL. Løverdags. Umiddelbart før Rigsraadet meddelte Andræ os det kgl. Reskript af Gaars-Dato, men 10 tilføiede, at han (som han alt i Mødet d. 8. havde erklæret) ikke vilde beholde Conseilpræsidiets. Han gik til Kongen, som nu var mat, og henviste til Hall. Kort efter kaldte en Garder Hall til Kongen. Kongen hørte med Rolighed paa det Meget, der maatte siges om den 15 ringe Tillid, der nu kunde have, spurgte om Mulighederne til det ledige U.Ministerium (Quaade-B. Bülau, Moltke (Paris)) og holst. Min.. (Plessen vilde være ham meget ubehagelig, men han vilde dog tage imod ham, dersom Hall foreslog ham). Der maatte imidlertid gaae 20 nogen Tid; B. Bülau maatte raadspørges. Imidlertid trøstede Kongen, der var fortvivlet, sig med Udsigten til Quækeren og Danserinden. *(Efterfølgende af B. Bülau)*

David fortalte mig idag, hvorlunde han tidligere havde været indgaaet med Scheel, men hvad der havde skilt 25 dem var (som det alt viste sig, da David besøgte Scheel i Pinneberg) »Grevinden«, som Scheel alt dengang vilde have baaret frem, (idet han blev den Politik tro, som han havde fulgt mod Bluhme og A. W. Moltke ved Ægteskabets Befordring). Dertil kom, at Scheel (formodentlig i Decbr. 1854) udfandt, at »David ikke havde Mod.« 30

Andræ var meget alvorlig og forstemt ved det Resultat, der fremkom; det syntes ham uventet, at Tillisch eller Bluhme ei dannede et Ministerium, og i Øieblikket i det Mindste var det ham ubehageligt, at han ikke blev fri.

35 DEN 19. APRIL. Søndag. Idag vedtoges det at hidtelegraphere Bh. Bülau.

Afvisningsbrevet til Kong Oscar skal være afgaaet d.

19de April (Hjemme og Ude 1861 Fbr.*). (Stemmer med Gjødvads Opgivelse. Kongen afslog Tilbudet, fordi han ikke kunde andet end »fordre en Garantie for alle sine Landsdele, Holsteen inclusive«.)

Har Andræ ikke billiget dette, er Scheeles Adfærd, da ⁵ hans Afgang jo nu var sikker, uforsvarlig. Har han billiget den — hans Kolleger vidste Intet derom — er hans Adfærd ikke mindre uforsvarlig.

Prinds Ferdinand udtalte for Simony Ønsket om, at Andræ vedblev at være Conseilpræsident, og at jeg ikke ¹⁰ blev slesvigsk Minister.

Afskedsfest for Scheel hos Kongen. Stor Rørelse og mange Taarers Udgydelse — det var Udnævnelsen til Vicecantsler, der havde fældet ham; (— blot Misundelse fra Andræ's Side; han tænkte jo ikke paa Andet end ¹⁵ Ordener o. s. v.)

DEN 21. APRIL. For at undgaae Vrøvl Grevindens Fødselsdag flygtede man til Frederiksborg. ^{21/4} 1855 var der Taffel derude og »Cour Kl. 12«, men Alle (÷ Sch[eele]) sendte enslydende Afslag til Couren. Ingen gratulerede ²⁰ uden Raasløff, der havde foreslaaet den trufne Aftale ikke at gratulere; ^{21/4} 56 Taffel derude; kort før Middagen gratulerede Ministrene enkeltviis.

Forsoningsselskab hos Blixen. Da Plessen havde ønsket Nogen med sig (Reincke og Baudissin) blev jeg i ²⁵ Formiddags indbudt paa den hallske Side. Da Carlsen blev syg, vilde Blixen ikke spille Couverten og indbød Gr. Thomsen, hvilket forhindrede enhver politisk Samtale ved Bordet. Sproget var i Almindelighed dansk og Tonen høflig-venlig. Efter Bordet tog Hall Plessen i en ³⁰ Krog og jeg Reincke. Vort fælles Indtryk var, at Stemningen var meget formildet, om der end var mange An-

*) Datoen er rigtig, som det fremgaaer af de i Berlings Papirer fundne Aktstykker betræffende Correspondancen, hvilke nu ere lykkeligt havnede i Geheimearkivet (1884/1885). ³⁵

stødsstene, hvoriblandt Slesvig trykkede mest, om den end ikke blev stillet i Forgrunden. Reincke indrømmede ligefrem, at Domænesagen egnede sig til Forlig; han indrømmede fremdeles, at Scheels pludselige Udhøflighed⁵ imod Blome havde fremavlet en lidenskabelig Forbitrelse imellem disse Mænd, som ikke havde været uden Indflydelse paa de offentlige Forhold. Han erklærede, at naar man blot fik en Minister, der havde et Hjerte for Holsteen, vilde Oppositionen blive langt mildere;¹⁰ hvor meget ondt havde Reventlow-Criminil ikke tilføjet dem, og dog vilde Oppositionen mod ham aldrig have antaget en saadan Charakter.

I den almindelige Samtale traadte Foragten for Scheel levende frem; ligeledes Frygten for, at ingen almindelig¹⁵ Indskrivning til Valgene i Holsteen havde fundet Sted, (nu da Scheels Udtræden havde fremkaldt Nødvendigheden af et Valg.) Baudissin klagede over, at man i den holstenske Stænderforsamling var blevet narret, idet⁵ Ditmarskere imod Aftale satte Paulli (Bogbinder, par²⁰ courtoisie Boghandler) først paa Listen, hvilket imidlertid i Grunden godtgjorde Valglovens Fortrinlighed.

DEN 22. APRIL. (Jfr. 29. April 1858, 29. Juli 1862.)

Virgins Samtale med Hall. Virgin fremstillede Ønskeligheden af en Alliance mellem Sverig-Danmark.*²⁵ Nu var det nærmest Danmark, som fik godt af det; men

*) Efter senere Meddelelse af Hall til Andræ og mig (d. 29. April 1858) og til Monrad og mig (20. Juni 1859) havde Virgin henvist til det tidligere Tilbud. Herom havde Hall, til hvem Andræ efter sit Løfte til Scheel³⁰ aldeles Intet havde sagt, Sandheden tro svaret, at der ikke fra den svenske Regjering var gjort den danske Regjering noget Forslag. Ja, men imellem Kung og Kung, indvendte Virgin. Heelt muligt, men hvad der ikke fremkom fra Regjering til Regjering, havde ikke den rette³⁵ Betydning. Gjødvad sætter denne Samtale imellem Hall og Virgin til 23. April. Efter Gjødvad udtalte Hall sig for Eiderpolitiken, man kunde *ikke strax* bruge den

om en 10, 20 Aar, saa vilde det jo maaskee være Sverrig. Da Hall erklærede, at han i saa mange Retning[er] hyldede en skandinavisk Udvikling, at han og kunde ønske under visse Forudsætninger en politisk Skandinavisme, men ei en Underkastelse, ikkun en jævnbyrdig 5 Forbindelse, — udbrød han ja-ja — men holdt ikke meget af Tillæget. — Derfor kunde der ikke være Spørgsmaal om Sligt, før Danmark fuldstændigt havde klaret de nuværende Vanskeligheder. Med megen Iver fralagde han sig enhver Tanke om nogen Lyst til at rane Øerne. 10

DEN 23. APRIL. Torsdag. Conference med Bülow (Bh.) Bülow har efter sin Natur altid været en bøielig Optimist. Bl. paastaaer, at Sagen ikke har saa betænkeligt et Omfang, som Mange ville mene andetsteds og her. Oprindelig var den fremkaldt ved en Misstemning over 15 den Maade, hvorpaa man vilde gjøre de holstenske Stænder mundtodt. Den første Henvendelse fra Wien indeholdt ligefrem en Anerkjendelse af Fællesforfatningen, men den blev strøget i Berlin. Man vidste i Grunden ikke, hvorledes man skulde gribe Sagen an; man kjendte 20 meget lidet til Sagen. Da blev den grebet af den tyske Presse og af de forskjellige Partier i Preussen, fremfor Alt af Gothaerne med Prindsen af Preussen i Spidsen. Den begyndte at voxe op. Nu har igjen navnlig Baron Bourquency i Wien søgt at reducere den til et reent 25 holsteensk Spørgsmaal, og altsaa til et saadant, hvor Forbundets Competence kunde anerkjendes. Det kunde ikke nægtes, at de holstenske Stænder kunde have en vis Klageret; den kunde begrændses, men den kunde ikke ganske afvises. Hvis man nu afviste enhver formel 30 eller tilsyneladende Indrømmelse (Stændernes Indkaldelse), saa vilde Sagen utvivlsomt gaae til Frankfort; da ethvert fast Tilknytningspunkt fattedes, vilde Sagen ganske i Almindelighed blive forelagt, og man vilde da

svenske Alliance; hæn ønskede dog at kunne med Haab 35 henvende sig til Sverrig, naar det faldt ham beleiligt.

blive sat i Bevægelse af de mellemtyske Magter, Baiern i Spidsen. Gik Sagen derimod til Itzehoe, vilde i værste Fald Striden indskrænke sig til nogle bestemte Punkter, som ikke kunde blive saa farlige. Sildigere end August maatte Indkaldelsen vel ikke skee.

Efter Mødet, da Hall vilde aftale et Stævne til næste Dag, viste det sig, at Kongen havde tilsagt Bl. til Frederiksborg. (Scheele er endnu ikke reist, og idag kom Meddelelsen til Unsgaard om I, 4 med Traps ængstelige Brev.) Under disse Omstændigheder ansaaes det tilraadeligt strax inden B.s Reise til Frederiksborg at tilbyde ham Udenrigsministeriet med A. Moltke som holstensk Minister, Noget, der under alle Omstændigheder vilde være lidt drøit.

Bh. Bülow havde inden Conferentsen været hos Scheele og afslaaet Udenrigsministeriet. Bargum tilraadde Adolph Moltke, mente, at Forbundet nok betænkte sig, naar man var fast, og klagede over det holstenske Ministeriums Holdning i Rigsmyntsagen. Sagen kunde gennemføres, naar man vilde. —

Fra de forskjelligste Sider anbefales Adolph Moltke som den bedste Administrator (Bargum-Levetzau-Wolfhagen).

DEN 24. APRIL. Fredag. Hall-Bh. Bülow's Samtale Kl. 9^{1/2} om Stillingen og Tilbudet om Udenrigsministeriet.

Hall udviklede Situationen i alle Retninger.

Bh. gik cordialt ind paa Sagen, var erkjendtlig for Tilbudet, havde ingen Indvending at gjøre med Hensyn til vor Politik eller Personlighederne, men undskyldte sig med sin Comfort (Frankfurter-Selskabet, Udsigt til italiensk Reise til Vinter) og med sit Forhold i 1848, der vilde stille ham i et falskt Lys, hvorimod Andræ som dansk Mand burde være Udenrigsminister. Han havde netop modtaget ny Ansættelse for at udslette Indtrykket af Forholdet i 1848 og kunde vanskelig tænke sig ind i en Tilbagevenden til Kbhvn. Han billigede ganske Henvendelsen til Adolph Moltke og vilde sig endelig Besked imorgen Kl. 3 efter at have været ude i Frederiksborg.

Prinds Ferdinand ønskede Bh. B.s Udnævnelse, anbefalede Criminil til Frankfort, naar han blot vilde tjene under denne Konge, (hvad Andræ, der sluttede fra sig selv, godt kunde forstaae, at han ikke vilde, naar han først var sluppet løs), fortalte Andræ, at han aldeles ⁵ havde indtaget Vilhelmine, men var endnu noget bange for Scheele. Scheele havde i sidste Crisis talt om, at det ikke kunde gaae med disse Demokrater og Skandinaver i Cabinettet; denne Gang havde han sagt, at man ikke kunde beskyldte hans Colleger for noget Sligt; hans ¹⁰ Tid var nu omme; Skade, at han skulde forlade saa vakkre Colleger; »med Bülau vilde han slet ikke tale.«

Med Sandhed kunde Prinds Ferdinand sige, at Scheele havde villet »sylte ham ind i Løgne.« I Middags telegrapherede Lundby efter Ad. Moltke, som svarede, at ¹⁵ han var syg, men skulde reise snarest muligt, og haabede at kunne komme som paa Mandag.

Bh. Bülau reiste til Frederiksborg for af Kongen at fristes til at gaae ind med Scheele og i alt Fald til ikke at gaae ind med os. Kongens »Recriminationer« mod ²⁰ os havde i høi Grad virket afskrækkende paa ham. Forsaavidt blev altsaa Scheele ved at contramachinere paa bedste Maade.

Idag valgtes af Ridder- og Landskabet i Lbg. Vice-landmarskalk Grev. v. Kielmannsegge, Landraad Berckemeyer og Stadsecretær Richter til at conferere med Kardorff. ²⁵

DEN 25. APRIL. Løverdags. Hall-Plessens Samtale førte til den Tro, at Plessen ønskede at hjælpe sig og os igjennem mod Scheele. Han erkjendte, at det var for tidligt til, at Nogen af de 11 kunde indtræde, men der ³⁰ var dog Ingen af dem, der havde nægtet Fællesforfatningens Existens; han selv kunde navnlig som Præsident snarest jævne Forholdet, naar man forelagde et Udkast, hvorigjennem Grænsebestemmelserne forhandles, og naar man ikke altfor nøje passede paa enhver ³⁵ liden Overskridelse. Vi maatte ikke troe, at der var nogen Lyst til at støtte Tillisch eller Bluhme, disse caduque

Mennesker; man vilde tværtimod hellere slutte sig til os; man erkjendte vor Loyalitet, om man end af og til kunde troe, at man led nogen Uret; desuden var vor moderate Reformtendents altid Noget, der vandt Manges Sympathie. Paa den anden Side dulgte han ikke, at de følte sig stærkt trykte af Majoriteten i Rigsraadet, og Noget lignende; hvad der indrømmedes Holsteen, maatte da og indrømmes Slesvig o. s. v. (Rumohr). Hall fremhævede naturligviis Nødvendigheden af at drage en skarp Grændse imellem Holsteen og Slesvig. Mange pønsede paa en Conflict med Forbundet, vor Styrke laae i en Forening for at undgaae den, men vi vilde gaae tilgrunde det Øieblik, vi lod Striden bevæge sig ind paa slesvigsk Grund. Desuden skete Tilnærmelsen til den holstenske Forsamling under Forudsætning af Gjensidighed og i Troen paa Muligheden af en Beregning. Sligt var umuligt med en Forsamling som den slesvigske.

Han og Baudissin vilde blive.

Hall-Bh. Bülau. (Kl. 3) 4 $\frac{1}{2}$.

Bh. var, da han forlod Frederiksborg, aldeles bestemt paa at afslaae Tilbudet. Hall bragte ham til at vakle ved at forestille ham, der vilde forlade sin diplomatiske Stilling for at følge sin personlige Tilbøielighed til et gemytligt, sorgløst Liv, at han her havde en Mission at fuldføre, som laae temmelig aaben og let for ham, ved at henvise til den almindelige Stemning, ved at antyde, at man ellers kun kunde tænke paa Brockdorf, Grev Moltke, Quaade (som alle havde store Mangler) og — Johan Bülau. Det sidste Navn havde ingen anden Virkning end en Contrabevægelse; han gjennemgik de enkelte Candidater og concluderede med Grev Moltke.

Rigsraadet sluttet.

Monrad fulgte mig hjem, for at føle sig for. Han var malcontent, vilde forsvare Scheel og saae det Meste i et scheelsk Lys; han kom atter tilbage til Overenskomstforslag i Rigsraadet og vilde indrømme et første Kammer med Paritet.

Andræ troer stadigt, at Tscherning har været Bud-

bærer mellem ham og Scheel, og at Scheel vil træde frem tilsidst med Monrad, naar alle andre Combinationer ere udtømte.

DEN 26. APRIL. Søndag. Hall-Berling.

Efter at have ladet Berling vrøvle ud, overraskede 5 Hall Berling med uden at paalægge ham nogen Taushedspligt at paavise ham, hvorlidet man kunde finde den os viste Adfærd kongelig. Berling forsikkrede, at naar blot nogle Dage vare gaaede, vilde Kongen glemme Scheel o. s. v. 10

Khr. Fr. Blüchers (v. d. Maases) Haab om Kongens Abdication var stedse voxende. 2

Kl. 12 omtrent sendte Bh. Bl. sit Nei. Afseet fra sin personlige Velvære undskyldte han sig med sit ved en tiaarig Fraværelse fremkaldte Ubekjendtskab med For- 15 hold, der maatte gjøre ham det betænkeligt at overtage det Ansvar, der var forbundet med Ledelsen af de udenrigske Anliggender, hvorimod han troede at kunne gavne mere i sin hidtilværende underordnede Stilling.

Sandsynligviis ligger her til Grund Frygt for, at hans 20 Stilling ikke skal blive selvstændig nok, at han skal blive Ministeriets »Contoirchef« (som Scheel ventelig har sagt ham, at vi vilde forlange).

DEN 27. APRIL. Mandag. Moltkes Ankomst.

Hall-Moltke. 25

Iblandt de Mange, der efterhaanden dukke op som Candidater til det holstenske Ministerium, viser det sig mere og mere, hvorlidet de Dygtige ville underordne sig det nuværende System, saafremt de ikke ellers allerede af anden Grund ere umulige. 30

Kardorf antages ikke at ville forlade Lauenborg, sygelig o. s. v.

Prehn, Kiel, kan ikke antages at ville;*)

Malmros kan ikke Dansk; *Prehn*, Landcommissær, der vanskeligt kan fatte en skarp Tankegang, flygtede 35 strax ved Tanken om et Tilbud af et Ministerium;

*) Betegnes som Nyholstener.

Preusser, ingen Administrator, vil ikke;

Heinzelmann har for godt Embede;

Levetzau ikke anset i Kbhvn. (Plessen);

Heintze, »sehr eitel«, intriguant, vilde maaske slutte sig til Grevinden; Svoger til Reventlou Farve;

Springer — hellere en Dansk, end en Renegat (Plessen). Han meldte sig i 1849 gennem Bagger i Flensborg til Bestyrelsescommissionen; da han blev afvist, gik han strax til Kiel, og hans sædelige Følelse kunde da ikke finde Tilfredsstillelse, før Kongen nedlagde Kronen.

Bargum. Hu!

Plessen selv har aabenbar Lyst til det holstenske Ministerium, men føler dog, at det er for tidligt, idet han maa stille Fordringer, der ikke kunne fyldestgjøres, eller opgive det Standpunkt, som han har vundet. Personligt vilde han og Blome maaskee snarest kunne tvinge sig. Han har liden eller ingen Nationalfølelse. Hans Standpunkt i 1849 i Flensborg var det, at begge Parter havde Uret, Holstenerne lidt mere end de Danske; derfor kunde de fortjene Fredericia, men det var og tilpas. Helst maatte nu Keiseren af Rusland besætte hele Landet og befale, hvorledes det skulde gaae. Saaledes udtalte han sig til Glasenap (Rbg. [Regenburg].)

DEN 28. APRIL. Tirsdag. I Formiddags talt med Bülau, hvem Baudissin netop forlod. Bülau vilde undskylde sit Afslag.

Hall Kl. 2 Samling med Moltke. Moltkes Grund er dels hans Helbredstilstand, han spytter Blod, dersom han bliver agiteret, dels hans Mangel paa Tro paa Heelstaten (foroven Rigsraad, Stænderforsamling forneden, Rigsmynt o. s. v.); han kan loyalt tjene den nugældende Forfatningstilstand, men han har ikke Tillid til den, saa han kunde indtage en politisk ledende Stilling.

Hall attraaer ivrigt at give Heelstatsskibet en ny Reising, idet han ellers ikke troer, at det vil kunne gaae. Men hvorledes?

Da Hall kom i Theatret, faldt han ned ved Siden af Plessen og foran Bh. Bülau.

DEN 29. APRIL. Onsdag. Hall Conference med Plessen — efter A. Moltkes Afslag.

Det bekræftede sig, at Bülau ikke behagede Holstenerne særdeles; Forbitrelsen mod Scheel gik saa vidt, at Alle, der havde tjent under ham, vare uglesete; desuden havde han talt ilde om sine Landsmænd. Imidlertid Hall forestillede Plessen, hvorledes de havde sagt hinanden Behageligheder for et Aar siden, hvorledes der var andre Holstenerne i Diplomatiens, der ventelig heller ikke havde talt vel om de 11; kort han gled.

Vanskeligheden var at finde en holstensk Minister, da Moltke ikke vilde eller turde. Alle forkastedes, Heintze havde man ikke ret Tillid til, skjøndt Plessen ganske godt kunde lide ham, Heinzelmann var blødsøden, Thaden en Bonde, Prehn noget landlig o. s. v. Plessen aventurerede sig frem med Malmros; endelig kom Hall med Preusser, — ja, hvis han vilde. Plessen kom hverken med Criminil eller rigtigt med sig selv.

Det lod ei heller, som han delte Farves Anskuelse, at dette Forsoningsforsøg maatte betragtes som strandet, fordi de Danske ikke vilde ud med Sproget, men forlangte, at Holstenerne skulde byde (R. Farve til Carlsen pr. E. Fenger).

Imidlertid skulde Hall samles igjen med Plessen, Moltke og Preusser Kl. 2. (Baudissin, R. Farve og Lüders have ligeledes holdt ud endnu.)

Her bringer Baudissin Plessen frem og det til begge Ministerier. Rev. (Farve) eet var nok.

Ministersamling Kl. 7.

Det viste sig, at hverken Andræ eller Unsgaard vilde finde sig i Plessens Optagelse. Hall var ikke vel tilmode derved men saae Situationen, saa han holdt sit Ønske derom tilbage. Preusser vilde naturligviis ikke.

Efter Yttringer fra Holstenerne vare de tilbøielige til at vente, at Hall var blevet enig med Plessen om dennes

Optagelse, omend En og Anden af den Grund var gaaet ud af Ministeriet. Plessen littede imidlertid Hall Retraitten fra en maaskee noget avanceret Stilling ved at have stillet Fordringer med Hensyn til Slesvig (Wolfhagen 5 o. s. v.), som han maaskee dog ikke havde fastholdt.

DEN 30. APRIL. Hall hos Kongen.

Det var nu Kongens bestemte Ønske, at det skulde gaae for Hall; det maatte være en Misforstaaelse, at Bü-
 10 lau skulde være blevet mindre velstemt efter hans første Audients hos Kongen; han vilde gjøre Alt for at hæve denne Misforstaaelse og skrev gjærne et Brev til ham for at opfordre ham til at indtræde, aldeles efter Halls Ønske. Grevinden saae fæl ud.

DEN 1. MAI. Kongens Brev til Bülau afgives Kl. 10.
 15 Lang Conferents (Kl. 2—6^{1/2}) mellem Plessen osfr. og Hall, under hvilken Plessen pludselig foreslaaer Farve til holstensk Minister. Denne bliver imod Forventning begjærlig. Gnisten tænder i hans poetiske Sjøel.

Kl. 7^{1/2} Samling med Hall, der seer Alt fra den lyse
 20 Side. Han gik derpaa til Bülau, men traf ham ikke; kom op til mig forstemt, og sendte et Brev til Kongen om Bülau. Farve.

DEN 2. MAI. Løverdags. Bülau hos Kongen. Han sagde nu endelig Nei, hvilket Kongen meddelte Hall i et Brev,
 25 der traf ham i Theatret.

Hall, der forudsaae det, har forgjæves søgt at faae
 Andræ til at overtage Udenrigsministeriet, og pønser nu paa at lade Michelsen blive midlertidig Udenrigsmini-
 30 overtage det holstenske Ministerium.

DEN 3. MAI. Søndag. Idag endte Halls Underhandlinger med den holstenske Leir.

R. Farve meddelte igaar Aftes Hall de Vilkaar, paa
 35 1. Der maatte samtidigt med Overtagelsen af det

holstlske. Ministerium udfærdiges en kgl. Kg., at det var paalagt ham at forberede et Udkast til en ny holstensk Provindsforf., som vilde være at forelægge en Pr. Stdfors., der snarest muligt vilde blive sammenkaldt til Beslutning, og som der og vilde blive givet en 5 genügende Geleghenheit til at yttre sig om Holsteens Fh. til Fællesforfatningen og navnlig og om Valgloven (*Gutachten*).

2. Dette maatte meddeles Udlandet, med Tilføiende, at der vilde blive taget muligt Hensyn til Stændernes 10 Yttringer, og navnlig at der vilde blive arbeidet hen paa,

a. at Lovgivning og Forvaltning med Hensyn til Domæner maatte blive provindsiel,

b. at Indtægterne af Domænerne vilde blive provindsielle, 15

c. at Fællesbidragene maatte beregnes i Henhold til Folketallet hvert 5. Aar (med Fradrag af de oldbske. Fideicommissgodser, hvoraf ikke svares Grundskat);

d. et paa Landsdelenes Selvstændighed og Ligeberet- 20 tiggelse bygget Repræsentationsforhold i Rigsraadet.

3. a. Der maatte gives en af Statsraadet contrasigneret kgl. Tilsikkring, at Øresundstractatpengene vilde blive haandhævede som fælles Midler, der navnlig skulde anvendes til Statsgjældens Dækning;

b. til den Ende maatte det af Rigsraadet vedtagne 25 Forslag ikke stadfæstes.

4. Med Hensyn til den holstenske Bestyrelse fri Haand; og navnlig:

a. Scheel og Kaufmann fjernes;

b. de af Scheel trufne Foranstaltninger enten tages 30 tilbage, eller forsaavidt de provisorisk kunne opretholdes, forelægges Stænderne;

c. Rigsmynt vel alene modtages i de kgl. Kasser, men ikke udelukkende imellem Mand og Mand;

d. Amortisation af Kasseanvisningerne suspenderes. 35

5. Amnestien almindeliggjøres.

Det fremhævedes, at man havde holdt sig Halls to Erklæringer efterrettelige, saa haardt det end holdt:

- 1) at Slesvig ikke kom dem ved,
- 2) at Fællesforfatningens retlige Existens ikke maatte drages i Tvivl.

Man syntes iøvrigt tilbøielig til at lade N° 3 falde, og 5 vilde ikke have Noget imod, at den augustenburgske Familie var udelukket fra Amnestien.

Da Hall iøvrigt fremhævede, at der var flere Ting, der vare umulige, og andre, som umuligt kunde forud opstilles i et Program, om man end kunde arbeide hen 10 dertil, erkjendtes dette fra vort Standpunkt, medens det dog fra deres Side bemærkedes, at Ingen af de 11 kunde gaae ind uden bestemte Tilsagn og Cauteler. Altsaa maatte det foretrækkes at finde en mere neutral Minister, i det Mindste ad interim. Som en saadan vidste 15 Plessen i Grunden kun at nævne Heinzelmann og Levetzau. Han gjøs ved Tanken om Muligheden af Scheele, Bargum (o. s. v.), — heller en Dansk end en Renegat.

Grev Farve forsikkrede, at en saadan Meddelelse som den, vi fik, vilde man ikke have givet Bluhme, Tillisch, 20 Sponneck, thi om de end havde lovet dem Noget, saa holdt de det ikke, eller kunde i alt Fald ikke sætte det igjennem, hvad de havde lovet; vi vilde gjøre det, dersom vi lovede det.

Hall meddelte skriftligt Svar, hvorefter denne Under- 25 handling endte.

Wolfhagen gik ud til Lundby for at faae denne til at befale Heinzelmann snarest muligt indfinde sig her.

R. Farve sendte Hall et Farvel, der antydede, at Plessen endnu blev to Dage paa Lindholm.

30 DEN 4. MAI. Mandag. *Hall* meddelte Udfaldet af Forhandlingerne. Almindelig Forundring over, at man havde strammet Buen saa meget.

Bh. Bülau, som alt havde villet reise om Søndagen, opsatte det, fordi han ikke vilde reise med Holstenerne, 35 og reiste først idag. Det viser sig, at han ingenlunde finder sig vel med Holstenerne, hvem han foreholder, at de fordre for Meget, og som foreholde ham eller stiltiende bebreide ham, at han har tjent Scheel.

DEN 5. MAI. Tirsdag. Moltkes Ankomst. Heinzelmann føler sig ensom, og savner de Bortreiste.

DEN 6. MAI. *Statsraad*. Øresundsfonden dannes. Heinzelmann hos Kongen.

Frøken Dreier hvisker til Andræ, at Alt endnu er sat 5 paa Scheeles Tilbagevenden. — Sauvez nous.

DEN 7. MAI. Torsdag. Heinzelmann vil reise over og raadspørge. Han vilde til den Ende gjerne have noget Skriftligt. Hall vilde give ham det, Andræ fraraader det og vilde, at Hall skulde sige — tag Ministeriet eller reis. 10

Trap har tilbudt sig til en Reise til Levetzau, som netop er blevet gift med Carl Moltkes Broderdatter.

DEN 8. MAI. Fredag. Hall har ladet Heinzelmann reise, men uden noget Skriftligt. Hall begynder at sværme for Unsgaard som holstensk Minister med Springer som Directeur. Andræ vil anbefale Springer til holstensk Minister.

Alt idag bringer Kr. Ztg. R. Farves Program under følgende Rubra (med Udeladelse af Afsættelseslysterne):

1) Holsteens og Lbg. Stdrne. skulle have »Leilighed« 20 til at yttre sig om Fællesff., fsv. den vedkommer Htgde.

2) Domænerne udelukkes fra de fælles Anl. (L[ovgivning], F[orvaltning] og Indt[ægter].)

3) Fællesreprs. bygges paa Landsdelenes Ligeberettigelse. 25

4) Sundtoldsafløsningssummen fælles.

5) Nyt Forfatningsudkast for Holsteen forelægges, hvorved der gives Ministeren aldeles fri Haand.

6) De forfatningsstridigt udstedte Fdg. forelægges St[æ]ndne. 30

7) Rigsmynt kun nødvendig i de kgl. Kasser.

8) Amortisation af Kassebeviser sisters. 22 23 25

9) Amnestien udvides til Alle hidtil Udelukkede.

10) Alle disse Betingelser kundgjøres, som kgl. Tilsagn.

DEN 9. MAI. Lørdag. Hall meddeler Heinzelmanns 35

Forsøgsreise og sin Utilbøielighed til at gaae paa flere Eventyr, navnlig efter en Udenrigsminister.

Andræ afviste Udenrigsministeriet og fremstiller sig som den Syge, der gjorde et stort Offer ved et halvt
 5 Aars Tid at være Conseilpræsident, og ved nu fremdeles at ville vedblive Finansminister i 3 Maaneder, lurende paa en Leilighed til snarest muligt at slippe bort.

Springers Candidatur falder aldeles i Vandet, da Lundby erklærer ham, ligesom Hall, for upræsentedel. Lundby
 10 forlanger en holstensk Minister, og anseer det for umuligt, at en Dansk kan være det.

Michelsen erklærer det for grande misère ouverte, om han skulde vedblive. Det maa erkjendes, at han under-
 vurderes baade i Dameverdenen og i den diplomatiske
 15 Verden. Ingen Straamand, siger Dotézac!

Wolfhagen foreslaaer Bagger for det Tilfælde, at Hall ikke fanger Heinzelmann eller Levetzau.

DEN 10. MAI. Trap har skrevet til den gamle Levetzau om den hele Situation, med indirecte Opfordring til
 20 Sønnen. Han insinuerer gamle Levetzau til Udenrigsminister. Trap er aabenbart i en mislig Stilling, da han er brouilleret med Scheel.

DEN 11. MAI. Mandag. Det antages ikke, at Heinzelmann vil tage imod Ministeriet. Han er lidet tilbøielig
 25 til Sligt, og har nu opnaaet et godt Embede (12000 Rdl.), hvor han kan tilfredsstille sine smaa Passioner f. Ex. Indkjøb af Kobberstik o. s. v.

DEN 12. MAI. Tirsdag. *Formiddagsmøde* (da Heinzelmans Nei endnu ikke var blevet officielt).

30 Michelsen meddelte en Chiffertelegraphdepeche fra Bülau, at Rechberg og Bismarck havde faaet Ordre til paa Torsdag at forelægge den holstlbgiske Sag for Forbundet. Han haabede imidlertid at kunne standse dette Skridt, dersom han senest Onsdag modtog Underretning
 35 om det til Preussen og Østerrig paatænkte Svar.

Det besluttedes da at telegraphere til ham, at *Basis*

for Reconstructionen var Sammenkaldelsen af en extraordinær Stænderfors. til Behandling af et Udkast til en holstensk Provindsforfatning, hvor der vilde blive optaget Bestemmelser om det provindsielle Omraade til fri Forhandling, medens de tilsvarende Bestemmelser i det 5 sidste Udkast kun meddeltes til Underretning.

Han vilde have tilføiet, at Reconstructionen kunde ventes om nogle Dage, men blev skræmmet, da jeg fordrede, at Hall skulde tage Udenrigsministeriet, hvis ikke Andræ vilde. 10

For første Gang nævntes til det holstenske Ministerium Wolfh., der da midlertidigt maatte afgive det slesvigske — eller Unsgaard. Unsgaard gjorde — mærkeligt nok — ingen Indsigelse.

Heinzelmann kom til Hall Kl. 3³/₄ og sagde Nei, 15 hvilket han havde isinde at tage ud til Frederiksborg imorgen og meddele Kongen. Han havde confereret med Preusser og Prehn i Kiel og med Reincke og Plessen i Altona; dersom de havde stærkt tilskyndet ham, kunde han maaskee have overvundet sin Ulyst, men da det 20 ikke skete, maatte han sige Nei.

Andet Møde.

Nu besluttedes Reconstructionen paa det givne Grundlag, Michelsen ad interim UM., Unsgaard ad interim holst. Minister, Hall Conseilpræsident. Andræs Tanke, 25 at man samtidigt skulde have Springer til holstensk Directeur faldt igjennem, da det vilde vanskeliggjøre en ny holstensk Ministers Stilling.

Svaret til Berlin og Wien vedtoges, og det besluttedes at lade det afgaae endnu imorgen (uden Statsraads Afholdelse), dersom Prinds Ferdinand og Prinds Christian 30 vare enige deri, og Kongen dernæst strax bifaldt den hele Reconstructionsplan.

DEN 13. MAI. Onsdag. Hall forelagde idag Kongen For- 35 slaget til Ministeriets midlertidige Reconstruction. Det bifaldtes. Kongen havde ventet Andræ som Udenrigs-

minister; han loe ad Unsgaard som holstensk Minister. Det Hele afgjordes mellem Kl. 3 og 4.

Først efterat Hall var gaaet, kom Heinzelmann ind.

Der telegrapheredes nu til Michelsen, at Brevene
5 kunde afgaae.

Bülau standsede Sagens Forelæggelse alt ved Medde-
lelsen af Grundlaget for Reconstructionen. Imidlertid
ikke uden stor Tvivl hos Rechberg og Bismark. Bh. Bl.
havde umiddelbart efter sin Hjemkomst fra Kbhvn.
10 meddelt Sagens Stilling. R. og B. som havde mod-
taget Ordre om at gjøre en Anmeldelse til Forbunds-
dagen, havde i den Anledning telegraphisk forespurgt,
om dette ikke under de i Kbhvn. indtraadte Omstæn-
digheder kunde opsættes, men Buol havde overladt Af-
15 gjørelsen heraf til Manteuffel, og Manteuffel havde
befalet Sagens Fremme. Under disse Omstændigheder
vovede R. og B. først ikke at standse Sagen, der skulde
frem om Torsdagen d. 14., men besluttede dog at ind-
skrænke Forelæggelsen til en simpel Anmeldelse af Sa-
20 gens Stilling. Efter nogle Timers Betænkning besluttede
de dog at vente et Par Dage; R. opsatte Torsdagsmødet,
fordi ingen vigtige Sager forelae til Forhandling; men
det var hans Agt at tilsige et overordentligt Møde i Be-
gyndelsen af næste Uge, dersom Intet hændtes, som
25 gjorde det overflødig.

Herom havde Michelsen telegraphisk Efterretning
alt Torsdag Morgen, medens Mant. først sildigere erfa-
rede det. Brockd., som havde faaet telegraphisk Med-
delelse om Ministeriets Reconstruction mv. og derfor om
30 Torsdagen anmodede om Sagens Standsning i Frankfurt,
fik det Svar, at det var for sildigt. Men om Fredagen
d. 16. havde M. faaet Sagens Stilling at vide, modtog
Efterretningen herom med Tilfredshed og Regjeringens
Svar med Anerkjendelse. Han tilføiede dog nogle ominøse
35 Ord om, at netop det nuværende Ministerium bedre
end et »anders organiseretes«, kunde fyldestgjøre de tyske
Hertugdømmers Krav.

8. BOG
DET HALLSKE MINISTERIUM
13. MAJ 1857-FEBRUAR 1858

OTTENDE BOG

DAGBOGEN rummer 180 for Halvdelens Vedkommende til Dels beskrevne Sider med Dagsbogsoptegnelser fra 13. Maj 1857 til Februar 1858. En Del Uddrag af diplomatiske Indberetninger, særlig fra Bernhard Bülow i Frankfurt a. M., er indføjet. Af Dagsbogsoptegnelserne er en væsentlig Del trykt her, af Depecherne er det aller-meste udeladt.

Paa Titelbladet staar: *Det Hallske Ministerium 13. Mai 1856 [o: 1857] til det tyske Forbunds Beslutning 11. Fbr. 1858 meddeles den danske Regering (15/1) og der i Anledning af samme toges den Beslutning at indhente Bh. Bl.s Erklæring over den paatænkte Fremgangsmaade.*

DEN 24. SEPTEMBER. Bh. Bülau: ^{24/9}. Hr. v. Bismarck traf am Sonntag hjer ein begab sich sofort an das russische Hoflager in Darmstadt und wird sich nur einige Tage hier aufhalten. - - - Wie ich höre spricht derselbe sich sehr zufrieden über *die Eindrücke aus, die ihm die 5 Unterredungen in Kopenhagen hinterliessen.* *Q. 18/11.*

DEN 6. OCTOBER. Hall paa Glücksborg udbringer Kongens Skaal efter Scheel ›ohne Herz und Gefühl«, efter Andres Mening fortræffelig, dog saa at det krøb i Rosen og lignende Embedsmænds inderste Hjerte; fordi Sles- 10 vig nævntes som en ældgammel Deel af det gamle danske Rige.

DEN 16. OCTOBER. Fru Heibergs Afskedsansøgning. Saavidt har altsaa ›Omstændighederne« bragt Hall.

DEN 24. OCTOBER. Løverdag. Sprogdeputationens Au- 15 dients og det endelige Svar (Berl. 29 Octbr).

Nogle bad om Udvidelse af de nye Bestemmelser til Slien, Andre om Gjenindførelse af det tyske Sprogs udelukkende Brug. Kongen svarede, at han kunde gjen- tage, hvad han alt tidligere havde svaret lignende Depu-

tationer, at det var hans Villie, at den forfatningsmæssige Ordning af Sprogforholdene skulde opretholdes, og at der saaledes ikke kunde ventes nogen Forandring i saa Hsde., hvorfør/ det behagede H. M. at tilføie de beroligende Ord, at de Vanskeligheder, en Overgangstid i visse Hsder. kunde medføre, vilde formindskes, efterat man nu af Kongens egen Mund havde hørt, hvad der var hans Villie.

DEN 20. NOVEMBER. Fredag. Platen med Frue var hos Prinds Christians paa Bernstorff. (Tornérhjelm, Admiralinde Zahrtmann, Grevinde Holstein, Blixen og Prindsessen, Baronesse Freitag. - - -) Siden traf jeg hos A. Hage Platen, en ærlig, forstandig Charakter. Han udtalte sig med megen Aabenhed, han havde fundet Prindsregenten mindre ivrig for en umiddelbar Afslutning af en skandinavisk Alliance, end han selv havde troet. Vi skulde ikke gaae for vidt i Fastholdelsen af Fællesforfatningen for Holsteen, men gik det tyske Forbund videre, kunde vi stole paa Sverrig. Jeg undlod ikke at foreholde ham Nødvendigheden af svensk Uegennyttighed, da den dynastiske Ordning i Danmark stod fast. Han ønskede Udtalelse fra dansk Retning om Udsondring af Holsteen; jeg foreholdt ham, at det aldrig kunde være Noget, vi ønskede.

DEN 4. DECEMBER. Fredag. G[rosserer] S[ocietetets] U[dvalg] bad om en Commissions Nedsættelse; den udnævntes strax, fra Finantserne Schiern (!), fra Banken først Haagen, siden David.

DEN 6. DECEMBER. Søndag Aften henimod Kl. 12 overfalder Hall mig, forfærdet over en Tilsigelse til Statsraad paa Frederiksborg næste Dag. Da jeg fik Budskabet frem, var det da paa Christiansborg; saa Skrækken over Andræs forudsete Udeblivelse satte sig.

DEN 7. DECEMBER. Mandag. Det af Kongen i Anledning af den pontoppidanske Krise sammenkaldte Statsraad. Andræ udtalte sig meget bestemt imod en Under-

støttelse fra Monarkiets Side; Hall talte Kjøbmændenes Sag; Simony var saa fornuftig at henvise til Banken; jeg intervererede, antydede Muligheden af Kongerigets velvillige Bistand.

Idag fremkom det skriftlige Andragende til F[inans] m[inisteriet].⁵

DEN 9. DECEMBER. De pontoppidanske Forhandlinger. Audients hos Kongen om Aftenen.

Adler, Broberg og Hall hos mig; jeg antydede $\frac{1}{3}$ Banken, $\frac{1}{4}$ Kbm., og saa $\frac{1}{4}$ fra Kongerigets Finantser. Broberg gik med den Tro, at jeg havde samtykket i, at Kongeriget umiddelbart tog $\frac{2}{3}$ (ei $\frac{1}{2}$) imod Kbm.s Indestaaen for Halvdelen af Finantsernes. Paa dette Grundlag fik han Bankens Samtykke; nær var da det hele bristet, da Vildfarelsen klarede hos Hall ved Brobergs Udtalelse. Imidlertid blev man da enig om Udvidelsen.¹⁵

DEN 10. DECEMBER. Torsdag. Hall i Bankbestyrelsen. Hvis Hall ikke havde rørt sig, var der ei blevet sendt Penge til Pontoppidan, uagtet Alt den foregaaende Dag var bragt i Orden imellem Banken og mig.²⁰

DEN 11. DECEMBER. Fredag. Besøg hos David om Haagen.

Grosserersocietetscomiteens Deputation's Audients hos Kongen i Anledning af Andragendet om en 4 Millioners Discontokasse.²⁵

DEN 12. DECEMBER. Statsraad begjært til Mandag i Anledning af det kgl. Rsk., der fremkaldtes ved Bankens Fordringer.

DEN 14. DECEMBER. Mandag. Statsraad.³⁰

Banken har faaet 1,950,000 Rdlr.

Lovforslaget om de 200,000 Lst. udvidedes til 300,000 Lst. med Andræs Samtykke, efter Hall's Tilskyndelse.

DEN 18. DECEMBER. 2. og 3. Behlg.

S. D. Stadfæstelse af Loven om Bemyndigelse til at laane indtil 300000 Lst.³⁵

Commissionens Betænkning. (*David, Dahl, Monrad, Broberg, Bruun, Holmblad, Blichfeldt.*)

Møde med David, der aldeles glemte sig i sin Forbittrelse over Laanekassens Sammensætning.

- 5 DEN 27. DECEMBER. For Næringsfrihedsdeputationens Audients hos Kongen. (P. Frederiksen, Feddersen, Marstrand, Nyrup, Nørholm.)

»De veed m. H., hvor lykkelig jeg altid har følt mig ved at fremme mit Folks Vel; det vil De have seet i

- 10 Alt, hvad jeg, som Konge, har foretaget, det skal derfor glæde mig meget, om mine Undersaatter ville blive tilfredse, naar Loven kommer ud.«

DEN 28. DECEMBER. Cabinetsreferat.

Kongen bad mig om at indstille Rottwitt til D. M.;

- 15 jeg lovede det uden at vide, hvad der kort efter paa Billardet fortaltes, at nemlig Galschiøtt havde bedet for »Kongen og Gemalinde« i Slotskirken, i Henhold til en kongelig Ordre, meddelt gennem Rottwitt. Til samme Tid spøgede Scheels Mission til Paris i Alles Hoved; de
20 30,000 frcs., hun skulde have givet ham, ikke mindre; og i Kongens Throngemak hang det Portrait af Scheele, som Gertner har malet.

Paa Wolfhagens Opfordring bifaldt Kongen et Afslag til Baron Hobe: denne havde misforstaaet en Yttring af
25 Kongen, som et Tilsagn; et Andragende var indkommet og sendt uden Videre til det slesvigske Ministerium; en udtrykkelig kongelig Tilkjendegivelse kunde bedst fjerne enhver Misforstaaelse.

DEN 29. DECEMBER. Tirsdag. Statsraad.

- 30 Stadfæstelse af Næringsloven. Kongen skyndte sig at underskrive, inden Prinds Ferdinand kom til Orde. Prinds Christian strøede Sand paa.

Efter Taffelet gik Hall til Kongen og spurgte ham, om det ikke var bedst, at vi skiltes ad fra Nytaarsdag.

- 35 Stor Forbauselse. Ja, vi havde ikkun ugjærne overtaget Ministeriet; vi gjorde det kun, støttede af Hans Majestæts

fulde Tillid; uden det vare Vanskelighederne uovervindelige. Men har jeg ikke gjort Alt, hvad Ministeriet indstiller; har jeg ikke underskrevet den Næringslov, uagtet lige saa Mange Tusinde ere imod den, som der er Hundreder for den? Og hvem skulde jeg holde mig til? Ja ⁵ f. Ex. til den Mand, som hænger der. — Nei han er en Umulighed. Han er min Ven; han kan blive min Overhofmarechal, men ikke min Minister. (Hall: Overh., D. M., meget muligt, men ikke saalænge D. M. har de nuværende Ministre - - - -) Og hvor kan Kongen forbyde ¹⁰ ham at reise til Frankrig. Desuden De taler om Kongens Forhold til Ministeriet. Men Ministrene da! Hvem siger mig Noget — Finansministeren, Indenrigs — Justitsministeren, Michelsen, han skulde feie de fremmede ¹⁵ Ministre ganske anderledes: tel est le plaisir de mon roi - - - Hall omtalte ikke Kirkebønshistorien. Den Gang tog Kongen ham udentvivel i det Hele; i det Mindste roser Kongen sig af at have lyst ham hjem med Christiansborg og Amalienborg Gas.

DEN 31. DECEMBER. Naar man nu seer tilbage paa ²⁰ Krisens Historie, er der en mærkelig Forandring synlig til det Bedre. Til en Tid saae det ud, som Ingen kunde staae uden Finantsernes Hjælp. Gamle Treschow kom til Andræ og vilde have Udsigt til Hjælp til Sønnen »den Tosse deroppe«, Fru Zahrtmann sendte Tschering ²⁵ til Andræ; Donner havde tidligere sendt en Mand herover o. s. v. Nu da Pontoppidan blev hjulpen, da Bankerne opretholdtes, da D. B. Adler støttedes, syntes Meget at gaae i Orden, om det end endnu ikke kan vides, hvorledes Folk ville kunne klare for sig. Da Smith ³⁰ & le Maire ere blevne soulagerede af Finansministeren, er det i Grunden af *betydeligere, respectable* Firmer kun Halkiær's og Ekmanns, som ere gaaede.

DEN 1. JANUAR. Treschow vilde bede for Davids Benaadning, men trak sig tilbage, da jeg fortalte ham Da- ³⁵ vids Irritation over, at han ei blev bebyrdet med Laane-

kassens Styrelse; siden har han vel talt David tilrette; thi et Par Dage efter tilskrev han mig, at David ikke vilde mistyde en Indstilling fra min Side. Hvorfor skulde man afvise den Gamles Ønske?

- 5 Virgin slog ved Taffelet paa et Brev, som Kongen havde medgivet Scheele til Keiseren. Det var et Spørgsmaal (efter hans Yttring til Hall), hvad Keiseren vilde sige til en Alliance mellem Sverrig og Danmark.*) Virgin fandt jo Sendebudet fatalt og mente, at hvad saa
10 Svaret blev, kom det ikke rigtigt frem.

- DEN 3. JANUAR. Søndag. Blixen Finecke har tilbudt Hall at søge Bismarck i Frankfurt og gjøre ham Sagens Stilling begribelig. Bismarck erkjender Bülaus Talent, men tillægger ham ikke stor Indflydelse paa Grund af
15 hans »Gesinnungslosigkeit.« Bismarck er extravagant — derfor kommer Blixen maaskee godt ud af det med ham — har megen Indflydelse paa den preussiske Politik, hvor han i Reglen i Frankfurt angiver Tonen uden Instrux, har meget videre og høiere Blik end de fleste andre
20 Tydskere (en Forbindelse mellem Tydskl. og det protestantiske Norden). Hvad Blixen nu muligt kunde forestille Bismarck det er, hvorledes Regjeringen umuligt kan opgive det constitutionelle System, eller Forholdsmæssigheden af Repræsentationen, uden at undergrave
25 hele Kongens Tilværelse. — Velan — vil maaske Bismarck sige — men er det den Indvielse, en Ven af Prinds Christian vil give det nye Dynastie. Vil ikke en saadan Inauguration mere end Alt andet give den skandinaviske Bevægelse Næring? Overhovedet er det ikke netop Tydskland,
30 Frankfurt, som maa holdes tilbage, dersom ikke Skandinavismen skal vinde i Styrke!

- DEN 5. JANUAR. Tirsdag. Trap har da søgt Hall med Meddelelse fra Kongen, at disse Historier om kgl. Rsk. til Rottwitt-Galschiøtt vare løgnagtige. Kongen misbilligede
35 Præstens Bøn; han skulde entholde sig derfra og vilde

* Oriolla troer fuldt og fast paa, at Alliancen er sluttet.

faae en Irettesættelse. Derved kunde det vel blive, da Kongen nødig vilde have rodet op i Sagen. — Hall svarede, at Martensen alt mundtlig havde faaet Ordre at røre sig, saa Trap maatte henvende sig til ham ogsaa, at Hall nødvendigt maatte have en skriftlig Tilkjendegivelse om, at Galschiøtt fortjente Tilrettevisning (lige- 5 gyldigt om han fik den),

og at han i ethvert Tilfælde selv personligt vilde irettesætte Galschiøtt.

Det fortælles almindeligt, at Rottwitt skulde have sendt 10 Præsten en Gjenpart af det kgl. Reskript.

Efter Kongens Meddelelse er dette et Opspind.

G. Nielsen vilde forsikkre idag, at A. Hage (Westenholtz) m. Fl. virkelig for Alvor vilde mene, at den ustadige, om end redelige Projectmager Levy skulde være 15 Kongerigets Finantsminister. Snurrt nok havde Nielsen aabent Øie for »Dagbladet«s Coterievæsen og dets Feighed i Bedømmelsen af Andræ, som efter hans Paa-stand var populær i Slesvig, baade paa Grund af Til- liden til ham i den nationale Sag, og for hans Opræ- 20 den imod Kjøbmændene.

Den nye Militærorganisationsplan foretoges idag i Ministersamlingen.

DEN 6. JANUAR. Onsdag. Jeg meddelte Michelsen og Hall mit Udkast til Besvarelsen af den russiske Note. 25 Jeg priste dets Blidhed, Michelsen syntes ikke ganske at føle den. Og dog kunde der ikke siges Mindre, naar Noget skulde siges. Hos Hall traf jeg siden v. Dockum, som fik sin Afskedsformaning:

- ei Opgivelse af den constitutionelle Fællesffg, 30
- ei Tilsidesættelse af det sande Ligelighedsfh.;
- § 23 som Udgangspunkt for Forhandlingen af holstenske Punkter.

Til Brunnow— de blixen-bismarckske Betragtninger.

Van Dockum fortalte en Anekdote om Storfyrst Con- 35 stantin. Han var her tvende Gange i Christian den Ot-

tendes Tid. Kongen spurgte ham sidste Gang, hvad Grad han havde i Marinen. Lieutenant. — Hvad sidste Gang? Ogsaa Lieutenant. Hvad ikke avanceret i to Aar! Sire, je manque de protection.

- 5 Kongen havde Møde i Frimurerlogen. P. Hjort forebragte siden Hall de »betænkelige« (?) skandinaviske Tendentser, som Kongen der i Virgins Nærværelse havde hengivet sig til. »Jeg gaar et haardt Aar imøde, men jeg stoler paa min Ven, Kong Oscar.« »Ingen Skandinavisme
10 her,« lød en stille Mumlen.

DEN 8. JANUAR. Lehmann indstillet til Commandør, David og Blechingberg til Conferentsraad.

- Idag meddelte Walewski D. Holmf. officielt, at Frankrig og Rusland vare enige. Til samme Tid tilføiede
15 han officieust, at Danmark kun havde Valget imellem en Opgivelse af Fællesforfatningen (en Forandring kunde ikke føre til Noget; Danmark kunde umuligt opgive Repræsentationsforholdet saaledes, at de forskellige Landsdele fik lige Styrke; et Par Repræsentanter mere
20 eller mindre var betydningsløst) og en Udordning af Holsteen. Rusland vilde det Første; England var en Ven af det constitutionelt-repræsentative System: »elle sait en faire son profit«. Fra Frankrig var den Mode kommet; den var »passeret« i Frankrig, og vilde vel og
25 »passere« i de Lande, hvor den nu grasserede; udenfor England holdt den sig nu kun i Sardinien og Belgien, hvo veed, hvor længe. Hvis disse Meddelelser skulde have nogen Betydning ved Siden af Begyndelsen, maatte det vel betyde, at Frankrig ikke var utilbøielig til at
30 gaae over fra Ruslands til Englands Betragtning.

DEN 10. JANUAR. Michelsen forelagde den franske Text til Svaret til Rusland. Det fandtes, at Texten var cassabel, og jeg maatte love at skaffe en bedre Text.

En Masse Rigsraadslovsforslag.

- 35 DEN 11. JANUAR. Mandag meddelte Trap mig, at det nu var udfundet, at Lehmann ei var Danebrogsmænd,

og derfor ei kunde blive Commandør. Jeg svarede, at jeg maatte opfatte det som en Befaling om at indgive min Afskedsansøgning.

Jeg forelagde Michelsen min gamle franske Autoritets Text. Han blev noget ulykkelig over Omarbeidelsens 5 Fuldstændighed.

Hall og Andræ hos Buchanan til Middag. Buchanan har nu igjen (til van Dockum) omtalt en Correspondence med Clarendon, hvorefter denne skulde billige B.s Anskuelse, at det var meget beklageligt, at den danske 10 Udenrigsminister ikke var mere villig til at tage Initiativet i det holstenske Spørgsmaal; thi ellers vilde dog man komme til eet af to, enten en Deling, hvor Holsteen med en Deel af Slesvig gik sydpaa, eller en fuld- 15 stændig Omdannelse af Fællesffgen.

DEN 12. JANUAR. Hall kaldtes ind til Kongen før Statsraadet for at høre Klage over min Urimelighed. Han vilde vistnok ikke selv tage et saadant Spørgsmaal paa min Maade men bekræftede dog, at jeg virkelig maatte 20 gaae af. Tilfældigviis fortalte jeg ham i Søndags, at Lehmann havde opsagt mig Huldskab og Troskab, dersom jeg havde indstillet de tre Amtmænd til Danebrogsmand og ikke ham, og at jeg strax havde givet ham den Beroligelse, at han var indstillet til Commandørkorset.

DEN 13. JANUAR. Blixen telegraferer til Hall (fra Gaars 25 Aften Frankfort), at han har talt med Bismarck, Recheberg, og Schrenk. »Velvillig Modtagelse. Aaben Forhandling.« Man miskjender ikke Regjeringens vanskelige Stilling. Efter Blixens Opfattelse var en Udsoning paa den eneste mulige Basis (§ 23) ikke »umulig«. Men 30 han er en »Sangviniker«, om ikke en »Phantast«.

Hall fortalte mig, at Heiberg og Kone forleden Fredag spiste alene hos ham; en personlig begyndende Forsoning, men intet Videre. Den begyndte *personlige* Forsoning bringer Halifax snart (?) videre, men Mere kommer der ikke ud af det. 35

Blixen reiser tilbage. Bülau ytrer sig foreløbigt over

Schrencks Betænking, at den loyalt gjengiver de juridiske Momenter, men ikke de politiske i Regjeringens tidligere Udviklinger.

5 — Etwas musste man haben, bei Gefahr einer Revolution
einig, als die verschiedenen Fractionen in Holstein; »dass
man dort doch nie zufrieden seyn wird, wissen wir und
können das auch nicht verlangen, sagte mir der Graf
Rechberg gestern — aber wir brauchen Veränderungen
10 im Sinne einer grösseren provinziellen Unabhängigkeit,
eine Vertretung der deutschen Herzogthümer, als solche,
wenn doch einmal eine Gesamtrepräsentation Statt
finden sollte — wenn die nicht da wäre, so wäre der
Friede freilich mit einem Male gemacht. Aber da das
15 unmöglich seyn wird, bleiben Ihnen doch Neubildungen
oder weitere Garantien offen. Sie müssen doch wissen,
dass die fremden Mächte darin einig sind, dass mehr
geschehen müsse, als Oesterreich vor einem Jahre ver-
langte. Jetzt können wir nicht mehr zurück. Auf meine
20 nachdrückliche Bemerkung, dass dieser Weg sehr leicht
zur Absonderung der beiden Herzogthümer aus dem
Bande der Gesamtmonarchie führen könne, da man dem
König und der Nation nicht zumuthen werde, beständig
unter dem Drucke der holsteinischen Agitation und der
25 Bundesintervention zu bleiben, erwiderte Graf Rech-
berg ungewöhnlich gewitzt, dass man in Copenhagen
wohl schwerlich die Tractate von 1852 je aufkündigen
werde; wenn das ja geschehe, trete der Bund Macht
gegen Macht auf, und ihm scheinne Schweden nicht in
30 der Lage zu sein, viel für Durchführung der Eidergränze
einzusetzen. Die Gefahr eines solchen Systems sei aber
so gross, dass sie auch den Bund zur grössten Mässigung
verpflichte — der Vortrag sei ja im Grunde ganz zahm —
wir behielten ja Freiheit der Action und wie jetzt noch
35 die Dinge ständen, würden unsre Anerbieten ja noch
ganz zur rechten Zeit kommen.

DEN 14. JANUAR. Rigsraadets Aabning. Torsdag.

Kongen syg, men staaer dog op og aabner Rigsraadet

siddende, indtil han kom til Velsignelsen. Efter Mødet fik Michelsen talt med ham, saa Svaret paa den russiske Note omsider kunde afgaae. Forinden havde Hall foreslaaet Kongen det Førlig, at Lehmann strax skulde blive Danebrogsmænd og efter Rigsraadet Commandør. 5 Jeg faaer formedelst Kongens Sygdom ikke Leilighed til at tale med ham. Saaledes holder Hall Sagen hen og seer naturligviis godt, at det næste Skridt er, at det staaer heelt aabent efter Rigsraadet. Men han gjør mig det umuligt at trænge paa, saa meget mere, som Andræ i 10 Grunden ikke kan lide, at Lehmann bliver Commandør.

DEN 15. JANUAR. Fredag. Forbundscommissionens Betænkning udkommer.

Blixens Beretning gaaer ud paa, at Man i det Hele er rimelig, især har Schrenk gjort et godt Indtryk paa ham. Schrenk (som uden tvivl er paavirket gennem Frankrig) er nu i det Hele sindig; han har nøie studeret Akterne, vil ligesaavel som vi holde Slesvig aldeles ude fra Betragtningen*), blev derfor ubehageligt afficeret af Hannover (Zimmermanns) Optræden**); han erkjendte, at Slesvig næsten ganske var skilt fra Holsteen, og at den slesvigske Bestyrelse ikke kom Forbundet eller Tydskland ved, men man vidste i Grunden ikke i Tydskland, hvad man havde gjort; saa han indstændigt raadede til 25 at forebygge en Oproppen deri. Den sangvinske Opfattelse af Indsigelserne mod Maaden, hvorpaa Ligeberetigelsen er gennemført, indskrænker disse til det danske Sprogs Eneberettigelse ved de officielle Udfærdigelser fra Rigsraadet. Blixen paastod, at Schrenk havde megen 30 Agtelse for de fra det danske Cabinet udgaaede Akter.

Rechberg talte noget om et Senat; yttrede at hvis man

*) Han bliver som en Top (som vi), naar han kommer til at tale om de exilerede Præster.

**) Hannover vilde have nogle Yttringer ind i Betænkningen, men de gik tilsidst ud, da *Rechberg* pr. Telegraph skaffede Samtykke dertil.

kunde vende tilbage til Kongemagten, dann wäre freilich der Friede mit einem Schlage da, naar iøvrigt Blixen troede, at han vilde kunne gaae ind paa en særegen Stilling for Holsteen, stemmer det ikke med hans Ilter-
 5 hed ligeoverfor Bülau, hvormed han spurgte, om Danmark vilde fravige Overeenskomsterne fra 18^{51/52}.

DEN 16. JANUAR. Løverdag.

Hvad er Følgen af Forbundsbeslutningen? Hall synes at antage, at man nu uden Videre kunde sætte Fdg. ^{28/5}
 10 1831 jfr. ^{15/5} 34 i Kraft for Holsteens Vedkommende, og tillige lade Fællesforfatningen træde ud af Virksomhed for Holsteen-Lbgs. Vedkommende, og det uden at spørge Rigsraadet om Noget.

Blixen mente, at man vel kunde faae en Forbunds-
 15 commissær hertil, men det blev ikke Bismarck; han vilde i ethvert Tilfælde faae en vanskelig Stilling. Bismarck lod til at ønske baade at Sagen — i det Mindste foreløbigt — fik en Ende og at den Ende ei blev til stor Opbyggelse. Preussen vilde ikke indrømme Forbundet
 20 stor Bevægelse. (Men hvis Blixen fortalte det til Nogen, saa vilde han sige, at han aldrig havde sagt Sligt og slaaes med ham til Beviis paa at det var Løgn). Bagved laae maaskee Ønsket om en almindelig Rystelse, da Preussen kunde fiske bedre. Da Blixen mente, at det
 25 dog vel ikke var umuligt at gjøre Noget til Tydsklands Tilfredsstillelse, udbrød Bismarck: For Guds Skyld sig ikke det til de Andre; sonst schwillt ihnen gleich der Kamm.

DEN 17. JANUAR. Søndag.

Hvad er Følgen af Forbundsbeslutningen?

30 Andræ syntes idag at ville slaae paa de stormægtige Streng.

Han vilde vel erkjende, at Forbundsforsamlingen kunde kuldkaaste den særlige holstenske Forfatning, men ikke, at den kunde udøve nogen Indflydelse paa den fælles
 35 Forfatning. Hvorledes kunde Regjeringen gribe den første, den bedste Leilighed til at kaste Holsteen overbord, uden at udsætte sig for det Angreb, at nu var den demaskeret.

Hvorledes kunde Kongen, som havde fastholdt Fællesforfatningens Gyldighed ligeoverfor Holsteen, nu opgive den uden at tilsidesætte sin Værdighed?

De fælles Anliggender have dog aldrig vedkommet Provindstænderne; det maae i alt Fald fastholdes, at naar Stænderne have faaet Leilighed til at yttre sig f. Ex. om Toldsagen, saa har det ikke været nogen retlig Nødvendighed.

For mit eget Vedkommende

1) kan jeg ikke Andet end betragte den sidste scheelske Paastand som en Sophisme. Der er altsaa utvivlsomt en Deel af Fællesforfatningens Omraade, som er flyttet fra Provindstænderne i Holsteen til Rigsraadet.

2) Forbundet kan altsaa vistnok annullere hele Fdg. 11. Juni 1854 (§§ 1-6, og Slutnings§en fremfor Alt). Naar man vilde sige, at Kongen ikke forstaaer Forbundsloven paa den Maade, og at han derfor ikke anerkjender en Fortolkning af Forbundslovgivningen, som gjør Indgreb i hans Souverainitet, da vilde Ingen længere kunne forstaae det Standpunkt i denne Retning, hvorimod det vel bør kunne fordres forstaaet med Hensyn til Fortolkningen af Akterne ^{1851/52}.

3) Men til samme Tid bør vistnok den legale Tradition, der gjennem saa mange Kampe er bevaret siden 1849, søges opretholdt, saa at man ikke gaaer frem uden udtrykkelig Sanction af Rigsraadet.

4) Det tvivlsomme Spørgsmaal er vistnok, om man kan komme nogen Vei uden at sætte *hele* Forordningen af 11. Juni 1854 ud af Kraft.

DEN 18. JANUAR. Hall-Buchanan. Atter foreviste B. en Udvikling, han havde sendt Clarendon, og som denne havde billiget. Her var B. mærkeligt nok kommet ind paa Spørgsmaalet om Forbundsbeslutningen vilde medføre en fuldstændig Ophævelse af Stænderne efter Fdg. 1854, saa at de gamle Stænder med raadgivende Myndighed kom tilbage, eller om Ophævelsen kun gjaldt

den Deel af de gamle Fdger., hvorom Stænderne i 1854 ikke kom til at yttre sig.

Samme Dag var Van Dockum første Gang hos Lord Clarendon. Van D. udviklede Nødvendigheden af at fast-
 5 holde det constitutionelle System og Umuligheden af at indrømme Ændringer i Repræsentationsforholdet. Clarendon slog paa Ligheden mellem de dansk-slesvigsk-holstenske Forhold og de tidligere engelsk-skotsk-irske Forhold, især dersom Nordamerika havde ligget Island
 10 nærmere. Iøvrigt spurgte han, om ikke Holsteen kunde udsondres. V. D. erkjendte, at dette havde noget mindre Overraskende, men fremhævede de store Vanskeligheder; da Clarendon spurgte om ikke det sydlige Slesvig kunde udsondres med, viste v. D. det saa bestemt
 15 tilbage, at Clarendon fandt sig opfordret til at bemærke, at det ingenlunde var et Forslag fra den engelske Regering.

DEN 25. JANUAR. Mandag.

Det besluttedes, at Prinds Christian burde foreslaaes
 20 til en Sendelse til Napoleon. (Han havde selv talt til Hall derom.) Michelsen udvirkede mundtlig Kongens Tilladelse dertil, Kongen foreslog selv General Schlegel*) som Medreisende. (Prinds Christian havde tænkt paa General Oxholm, men dog følt, at det vilde mishage
 25 Kongen.)

Oriolla havde til Buchanan udtalt sin Alteration over at man vilde begynde forfra i Holsteen. (Ventelig Ples-senske Inspirationer.) Buchanan derimod havde, som han sagde Hall ved det høitidelige Bal om Aftenen,
 30 fundet det ganske i sin Orden. Krüger tilstod mig, at Hamborgs Forhold til Holsteen aldrig havde været saa spændt som i Selvstændighedsperioden. Han sympathiserede lidet med Holstenerne, og mindst med Ridder-

*) som for Øieblikket af Lundby er indstillet til Stor-
 35 kors.

skabet; deres Tydskhed var en partikularistisk afsluttet Kjærlighed til og Interesserethed for »das engere Vaterland« — saaledes taler han til mig.

DEN 26. JANUAR. Tirsdag. Monrad synes at tage den hele Situation med megen Ro. Mærkeligt nok erklærede ⁵ han idag, at han var villig til at stemme for Rigsraadets Tilbageførelse til en raadgivende Stilling, som efter Fdg. 26. Juli 1854, naar vi vilde foreslaae den. Tokammer-systemet med særligt Hensyn til Landsdelsforholdene i det ene Kammer, som han altid har billiget, erkjendte han ¹⁰ det nu at være for seent at komme med (eller, tilføier jeg, maaskee for tidligt.)

Springer slog sig idag løs ogsaa i Myntsagen. Han er consequent i sin Veirhanepolitik.

DEN 27. JANUAR. Onsdag. David mente idag, at Rigs- ¹⁵ raadet vel kunde ville gennemføre Toldsagen.

Hall-Ungern (Michelsen).

Ungern havde hos Levetzow antydet, at han gjerne vilde vise Hall Gortzakoffs Depeche, men ikke selv var saa rask, at han gjorde Visiter. Hall gik da til dem og ²⁰ læste den. Det viste sig, at man i Petersborg vilde formilde Indtrykket; det hed, at man jo ikke paastod, at Danmark havde Uret, men man havde jo ikke Magt til at afgjøre det, iøvrigt kunde Ministeriet jo saa meget lettere rette Manglen, som Formfeilen ikke var begaaet af ²⁵ det. Men man kunde være forvisset om Ruslands vedvarende Interesse, saasnart Nogen vilde angribe Integriteten. Iøvrigt havde Ungern gjerne villet tale med Hall, da Michelsen var saa leidenschaftlich. Ja i Begyndelsen havde Hall og havt Wallungen. ³⁰

Hall: Kongen om Prinds Christians Sendelse.

Kongen havde mange Indvendinger, men syntes dog at give efter; blandt Andet sagde han, at han vidste godt, hvad Keiseren vilde, og det kunde gjerne være, at det maatte blive Enden, at han tog Absolutismen igjen ³⁵ i det Hele. Han kunde gjøre det i Kbhvn., men paa Landet havde det maaskee sine Vanskeligheder; men allige-

vel, hvo veed? Det *vilde* d. M. aldrig. (Hall) Ja! Ja! (Kongen). Desuden man skulde jo holde sine Løfter. Han og Carl havde lovet, at hvad den Ene gjorde, skulde den Anden og gjøre. — Ja saa lad ham følge Exemplet. —
 5 Kongen telegrapherede ham strax, at han sendte Prinds Christian til Paris, »for at Du kan gjøre ligesaa.« Hvilken Telegraphmeddelelse straks afsendtes i Halls Nær-
 værelse.

At Prinds Christian havde Lyst til at komme til Paris, 10 det var da ingen Grund til at sende ham; »Kongen« kunde selv have Lyst dertil.

DEN 28. JANUAR. Torsdag. Jeg enedes med Hall om Maaden, hvorpaa Vedel skulde behandle Bh. Bülau ved Henreisen til Paris over Frankfort.

15 1) Hvad angik den sildige Erklæring i den lbgiske. Sag, var Grunden den, at man havde afventet hans Yttring.

2) Nu maatte han da foranledige en tilbørlig Prøvelse af Erklæringen, altsaa en Anstand.

3) Overhovedet maatte dog billigviis han ved sin store 20 Indflydelse kunne udvirke, at man fik Leilighed til at yttre sig over Udvalgets Indstilling, uden det kom til en formelig Afstemning, og til Antagelse af saa eidertydske Forslag.

4) Regjeringen fastholdt med Bestemthed Maalet, Mo- 25 narkiets forfatningsmæssige Organisation. Midlerne og Veiene kunde vexe. Til at overvinde den holstenske Opposition mod enhver forstandig og rimelig Ordning, gaves der maaskee nu intet andet Middel end at lade dem staae udenfor Dørren i nogen Tid i det forfatnings-
 30 løse Mørke; saa vilde de vel igjen banke paa for at indlades i Fællesstatens alene saliggjørende Kirke.

DEN 29. JANUAR. Fredag. Hall-Kongen om Prinds Christians Sendelse og ny Forhandling i Ministerconferent-
 sen.

35 Kongen forlangte, at hans Indvendinger mod den tagne Beslutning skulde forelægges os; det var dog det Mindste, han kunde forlange; ingen Magt af anden Rang vilde

sende nogen Prinds; vi vilde gjøre os latterlige; og Sendelsen vilde skade baade ham selv og Ministeriet; han vidste nok, hvad Keiseren vilde; det var, at Absolutismen skulde komme tilbage o. s. v.

Hall var taus og ilde tilmode, og syntes at Schlegels Medtagelse var for meget. Michelsen begyndte at vige; Wolfh. vilde opgive Schlegel; saa vilde Unsgaard opgive Prindsen. Saa rykkede Andræ og jeg i Ilden og den tagne Beslutning fastholdtes! Linstow forklarede mig idag de lauenborgske arcana. Efter hans Overbevisning er det den uskrevne Ret, at ingen Domæne sælges uden Landskabets Samtykke (et saadant er endog taget m. Hs. til en Overgivelse af en Domæneeiendom til livsvarigt Livgeding); de ældre Tilfælde ere blot økonomiske Omlægninger; Agerjords Forvandling til Skov o. s. v. Det eneste, der kan nævnes (Kl.drüsen) er iværksat uden Landskabets Vidende, og dets Gjennemførelse blev af Rentekammeret, da de andre lauenborgske Embedsmænd værgede sig, udenfor Reglen overdraget hans føielige Fader. Det var aabenbart hans Mening, at Scheel i Overilelse, maaskee for at revse de ratzeburgske Embedsmænds Ligegyldighed, havde sat Afhændelsen til Selveiendom (en der uhørt Ting) i Gang. Man fristes til med Ungern at udbryde: »Was der Mensch verdorben hat.«

Vedel reiste idag.

25

DEN 30. JANUAR. Løverdags. Hall-Kongen Kl. 11 om Prinds Christians Sendelse.

Statsraad om Toldsagen.

Kongen var yderst opbragt i Begyndelsen. Det var en stor Feil; Alt samledes nu i Paris; Landgrevinden, Prindsen af Hessen o. s. v. Det vilde skade baade ham og Ministeriet. Og nu det kgl. Prærogativ; han var nu afsat; det var ikke ham, men Ministeriet, der sendte Prindsen, og dog skulde han jo bringe Kongens Hilsen; og alle Aftaler gik jo i Lyset.

35

Hall maatte først beundre det Talent, hvormed Kongen forsvarede sin Anskuelse; men

1) hvis Keiseren havde onde Planer, vilde Prindsens Nærværelse snarere fjerne dem.

2) Det kgl. Prærogativ var at lade Ministrene reise. (Det veed De jo godt, at jeg ikke kan.)

3) Naar Aftalen var, at Sverrig gjør det Samme, som vi, saa er det jo Prinds Regenten, der bryder Aftalen ved ikkun at sende Sprengporten. Alt endtes i Venskab og Spøg.

Vær nu oprigtig Hall! Vilde De ikke helst være af med mig og have Christian til Konge.

Det lbske. Svar blev vedtaget. Ostwaldske Brudstykker samledes med nogle Betragtninger om Foreneligheden af den lauenborgske Forfatning og Fællesforfatningen.

Under Statsraadet skrev Kongen paa en lille Lap til Hall: Ja, Ja, det er det Samme, saa skal jeg dog holde Talen til Christian. (Hall havde bedet ham derom, men han havde reent afslaaet det). Efter Slutningen henvendte Kongen da nogle Ord til Prindsen, lagde ham paa Sinde at tale som Dansk Mand og betydede ham, at General Schlegel skulde følge ham. — Forunderligt nok talte Prindsen om en anden General, han gjerne vilde have med (Oxholm), men Kongen afviste denne Bemærkning.

Denne Kongens Beslutning er den bittreste Drik, der er iskjænket Grevinden, efterat hun er afvist fra Paris trods Delongs og Scheels Anstrængelser.

DEN 1. FEBRUAR. Mandag. Kongen sendte Bud efter Hall. Han sagde, Prinds Ferdinand havde fortalt ham, at Ministeriet uden at forelægge Sagen havde expederet den lauenborgske Sag. (Altsaa Skrikes Rapport). Hall beroligede Kongen med den sandfærdige Forklaring, at det Svar, der blev givet, var saa langt og kjedeligt, at kun Tydskerne kunde holde det ud; i det Mindste var der Flere af Ministrene, der helst havde været fri for at høre paa det; derimod vilde der i det almindelige hol-

stenske Anliggende blive foredraget Kongen et Svarfor-
slag. Ja, Ja, sagde Kongen, men jeg skulde dog vide
det; det er saa flaut ingen Ting at vide. Naturligviis
burde Michelsen igaar have sagt Kongen det.

Buchanan fortalte idag Hall, at han havde skrevet ⁵
til Lord Bloomfield og spurgt, hvad Preussen meente
om Virkningen af den forventede Beslutning i Frank-
furt. Bloomfield havde talt med Manteuffel, der syntes
at forlige sig med Tanken om et Intermezzo i Holsteen
af en tildels noget forfatningsløs Natur. ¹⁰

Til samme Tid vilde Carlsen vide, at Manteuffel og
Kreuzzeitungsmændene vare paa mere end sædvanligt
spændt Fod for Øieblikket.

Prins Christian var hos Kongen og fik Tilladelse til
at tage Kiær med. ¹⁵

DEN 2. FEBRUAR. Tirsdag. Hall og jeg søgte idag at
enes med Andræ om Instruxen til Bülow i den hlbgske.
Sag, tilsyneladende forgjæves. Den strenge, skarpt-juri-
diske Opfattelse er den: Om det end maatte indrømmes,
at Stænderforsamlingen tidligere havde Ret til at yttre ²⁰
sig om Told-Post-Mynt-sager, er det dog aldeles vist, at
der er ikke faa af de under Rigsraadet hørende Sager.
hvorom Stænderne aldrig havde Ret til at udtale sig,
saasom de almindelige Indtægts- og Udgiftsbevillinger,
Armeeorganisationssager o. s. v. Altsaa bliver der utvivl- ²⁵
somt et Omraade tilbage, for hvilket Art. 56 ikke kan
komme til at virke, og for de andre Gjenstaende medfø-
rer Fællesforfatningslovens § 23, at de uden videre blive
særlige. Gjøres der Indsigelse mod Myntsagerens Behand-
ling i Rigsraadet, vel saa afleveres de til den holstenske ³⁰
Provinsialstænderforsamling o. s. v.

Udentvivel en meget sindrig Opfattelse, men Ingen for-
staaer den eller vil forstaae den udenfor vor lille Kreds.

DEN 3. FEBRUAR. Onsdag. Kongen og Grevinden havde
et stort Stridsmaal(!), maaskee fordi Grevinden ikke vilde ³⁵

modtage Prinds Christian, da denne hilste paa hende før Afreisen, saa han efter at have ventet 10 Minutter, gik sin Vei. Hun vilde ikke spise ved Taflet om Mandagen, han hævnede sig ved at drikke mere, end Lund
 5 fandt tilraadeligt* trods dennes Modforestillinger ved Taflet, ligesom han og paa Trods gik paa Comedie. Følgen blev en Bronchitis Mandag Aften.

Idag forkastedes endelig Holstenernes Andragende. Scheele viste, hvorvidt han er inde i Forbundslovgivnin-
 10 gen.

DEN 4. FEBRUAR. Torsdag. Jeg fuldendte Udkastet til den holstenske Instrux og blev virkeligt enig med Andræ derom; men Følgen af vore forskellige Samtaler blev naturligviis, at Instruxen mere blev en Reservation
 15 end en Forklaring.

Idag meddeltes den lbske. Forklaring i Frankfurt og sendtes Udvalget til Betænkning. Hannover foreslog (*dringlich*), at Forbundsforamlingen skulde erklære de i Rigsraadet fra nu af besluttede Love og Udgifter ugyldige i Holsteen, alt under Inspiration af Zimmermanns
 20 enragerede Absolutisme. (Zimmermanns lauenborgske Memoire er udkommet paa Fransk.)

DEN 5. FEBRUAR. Fredag. Bülau meddeler, at Sir Alexander Malet** nylig havde talt med Keiser Napoleon i
 25 Paris om vore Sager. Han havde faaet det Indtryk, at Keiseren gjorde Regning paa, at vi ikke [vilde] lade det komme til det Yderste. Han vilde Danmark vel, men vi maatte nu af Throntalen see, at han ikke kunde understøtte os udover en vis Grændse.

Iøvrigt antog Bülau, at der var Enighed imellem Eng-
 30 land og Frankrig om vor Sag; mindre derimod mellem

* Det var ved Trudselen om at ville drikke, at han i 1850 aflokkede Moltke og Reedtz Samtykket til Ægte- skabet med Grevinden.

35 ** Malet skal have afvist Blixen, da denne var i Frank- furt.

Vestmagterne og Rusland; hvad de to vestlige Magter fandt tilfredstillende vilde Frankfurt og finde sig i.

DEN 6. FEBRUAR. Løverdag. Treschou fortalte mig idag, at da Kongen i sin Tid vilde ægte Grevinden, var det første Skridt et Reskript til Cabinetssekretæren 5 Bluhme, at han skulde ordne Alt. Han gjorde Indsigelser og bragte det saavidt, at han fik Lov til i Kongens Navn at tale med hende for at faae hende fra det. Hun erklærede naturligviis, at det var for Kongens Skyld, hun ønskede Forbindelsen; ellers drak han sig ihjel 10 o. s. v. Omsider samtykkede hun i en Fjernelse imod en betydelig Sum Penge. Hermed kom Bluhme til Moltke og Reedtz; men disse vilde ikke gaae ind paa Nogen-ting — de vare dengang meget forknytte over Danmarks Stilling, frygtede, at han skulde gaae bort ifølge Drik; 15 saaledes tilveiebragtes Samtykket. Scheel blev ikke spurgt. Mynster, som havde nægtet en tidligere Vielse paa Grund af Skilsmisse havde her ingen Indvending at gjøre.

DEN 12. FEBRUAR. *Pressens* Holdning er som sædvanligt forvirrende. 20

- 1) Den *franske* Presse ligner Udenrigsministeren.
- 2) Den *engelske* har længe været taus; omsider bryder den eidertydske Retning igjennem.
- 3) Den *tydske* bølger frem og tilbage; snart gothaisk lidenskabelig, snart kreuzzeitungsridderskabelig-perfid, 25 snart dæmpende-diplomatisk.

DEN 14. FEBRUAR. Hall viste mig et Brev fra Scheele, hvori denne kommer tilbage til Notabelprojecter, 6 Holstenere og 6 Kongerigske Medlemmer; om Slesvig taler han ikke, om han end ligeoverfor Carlsen forsikkrer, at 30 han ikke kunde holde det ud i Ministeriet paa Grund af den Maade, hvorpaa Slesvig behandledes. Iøvrigt er Scheele tilsyneladende ultraministeriel. Han hilser paa Hall og giver denne Beretning om sit Pariserophold.

Han erkjender, at D. Holmfeldt gaaer saa akavet om og siger ligefrem, at saalænge han, Bille Brahe og Brockdorf ikke forbedres, kommer der ikke Noget ud af det. I Paris paastaaer han, at Fould, Persigny og Macquart er Keiserens indflydelsesrigeste Raadgivere.

DEN 15. FEBRUAR. *Bülaus* Holdning er udentvivel aldeles loyal. Vedels Opfattelse gaaer ganske i denne Retning. Bülau er constitutionel Heelstatsmand og Ministeriet, navnlig Hall hengiven; altsaa navnlig og correct i Repræsentationsspørgs[maal]. Naturligviis mangler han Sagkundskab i en vis Retning, Kjendskab til de hjemlige Forhold, men han har mange Kundskaber og personlige Forbindelser i andre Retninger; stor Gesinnungstreue har han jo ikke.

15 Anderledes *D. Holmfeldt*. Han har ikke tilbudt den provisoriske Regjering sin Tjeneste, men han har liden Ro eller Holdning; han er en uklar, forfængelig Tydsker, som kun har liden Tillid til Ministeriet. Schack bedaarede han, men ikke Vedel.

20 Idag kom Forbundsbeslutningen. Andræ udviklede atter, hvorledes Forbundets Beslutning aldeles ikke kunde afficere Fællesforfatningen, medens han indrømmede Beslutningens Betydning med Hensyn til den holstenske Provindsforfatning.

25 DEN 16. FEBRUAR. Vedel skriver til Schack (under frankfurtsk Indskydelse), at Forbundet strax vil exequere dersom vi ikke følge Forbundsbeslutningen. (Hannover vilde gjerne være Executionsmagt). En Lov maa da forelægges for Rigsraadet om Bemyndigelse til at suspendere Fællesffs. Anvendelse for Holsteen, saalænge Regjeringen finder det hensigtsmæssigt ved Underhandlinger at vinde Forbundets Anerkjendelse. Dette maatte da meddeles Forbundet og billiges. En saadan Lov og ikke Forbundsbeslutningen offentliggjøres i Holsteen.

35 Rigsraadet vedbliver da for det øvrige Monarkie, men de store Udgiftslove skræmme - - -

De holstenske Provindsialstænder maatte da udtale sig om, hvad der skal være fælles og hvorledes Fællesrepræsentationen skal blive ordnet.

Blixens Reise opfattes som et Tilbud om Holsteens Udsondring og en Antydning af, at man ikke vil gjøre ⁵ Mere. Det vilde være casus belli; vi have 1851 lovet en Fællesforfatning, og endnu ikke bevist, at en Fællesforfatning er umulig; endmindre vil man samtidig løse de Baand, der knytte Slesvig og Holsteen.

Altsaa Meddelelse til Forbundet, at man vil søge at ¹⁰ fjerne de Hindringer, der forebygge Fællesffs. Anerkjendelse, ved Indrømmelser, saavidt disse ere mulige. *Umulig* er Absolutismen med raadgivende Rigsraad og den saakaldte Ligelighed. *Mulige* ere Concessioner m. Hs. til Competence (positiv Opregning af Fællessager, Domæner, Myntsager o. s. v.) maaskee flere umiddelbare Valg, ¹⁵ maaskee qualificeret Stemmefleerhed. Altsaa maaskee Bifald til et Udkast i London, Paris (Petersborg?) Stænderbetænkning, saa Forslag til og Forhandling med Forbundet. 20

DEN 17. FEBRUAR. *De andre Diplomaters Holdning.*

Ungern har i den senere Tid været meget høflig mod Hall; gjort ham Visit efter Halls Samtale med ham og indbudt ham (d. 14. Fbr.) med Landgrevinden o. s. v., uden de fremmede Diplomater. Ungern paastod, at de ²⁵ slesvigholstenske Artikler ikke fandtes i Gazette de Pétersbourg, den eneste Avis, der havde Noget at betyde.

Desværre er Ungern næppe istand til at forstaae vort Spørgsmaals Vanskeligheder; desmere agtværdig bliver den Dygtighed, hvormed Bluhme i *Decbr. 1851—Januar* ³⁰ 1852 brugte ham til at sætte sine Anskuelser igjennem.

Dotézac er altid yderst venskabelig; han har været ude af sig selv af Glæde over Prinds Christians Sendelse (un véritable coup de maître — men hvormange forlanger han af os? Det Samme erklærede han om d. 13de ³⁵ Maj).

Buchanan trænger bestandigt paa Hall, at han skal

gjøre Noget, for at England og Frankrig kunne faae Leilighed til at røre sig. Hall, som tidligere var tilbøielig til at stille Holsteens Udsondring i Forgrunden, vil nu mere stille det i Baggrunden, som det Uundgaaelige, dersom Tydskland ikke er rimelig. Til B. har han længe svaret, at Tiden ikke var kommen til at gjøre positive Forslag; nu maa den dog være kommen, siger Buchanan.

DEN 20. FEBRUAR. Løvedag. Monrad, Fenger og Tscherning aftalte et Møde med Tillisch, David og Bluhme for at overveie Situationen. Saa da de samledes havde Bluhme & Co. forstærket sig med Ussing, Mourier og Sehested-Juel. Ved Sammenkomsten begyndte Bluhme med en fornem Mine at spørge, om det ikke var i dette Værelse, at han havde været i Forhør. Monrad svarede: Nei ved Siden at, men forstod, hvorledes Situationen var forandret. Naturligviis kom der Intet ud af det. Regjeringen maatte tale (Ussing).

Ministerconferentsen viste, at Andræ forsaavidt nu havde lempet sig, at han erkjendte, at Fællesforfatningens Virksomhed maatte søges lovlig standset med Hensyn til saadanne Love, der tidligere ikke kunde udgives uden efter foregaaende Forhandling med Stænderne. Men han vilde ikke erkjende, at dette kunde skee uden med forfatningsmæssig Stemme fleerhed, og han vilde derhos fastholde Fællesforfatningens fulde Gyldighed med Hensyn til saadanne Love, der gaves om Gjenstande, som ikke tidligere vedkom Stænderne. Man kunde altsaa vel enes om et Forslag til Rigsraadet saalydende: »Med Hensyn til de Hindringer, der stille sig i Veien for Fællesffs. uanfægtede Virksomhed i Htg. Holsteen og Htgdet. Lbg. bemyndiges Regjeringen til for H. H. og H. Lbgs. Vkke. med Hensyn til de i [de af] Rigsraadet siden d. 25. Fbr. vedtagne Beslutninger indeholdte Lovbestemmers Virksomhed at træffe saadanne midlertidige Forholdsregler, som maatte findes hensigtsmæssige, indtil det lykkes at fjerne de nævnte Hindringer.«

Men man kunde ikke enes om Motiveringens, og den deri liggende Begrændsning eller Udvidelse af det Omfang, hvori Bemyndigelsen skulde benyttes.

DEN 22. FEBRUAR. Mandag. Hall var hos Arveprindsen og Prinds Christian for at indbyde til den høitidelige Ministerconferentse d. 24. Fbr. Arveprindsen forsikrede, at de Gamle fra 53—54 ikke vilde overtage Styrelsen. Prinds Christian havde jo været fortryllet i Paris: Han havde engang nærmet sig Keiseren med de Ord: Sire nos affaires commencent à se troubler sérieusement 10 — Keiseren gav ham et Tegn, tog ham ind med sig i et Værelse ved Siden af, rettede sig, strøg Moustachen og spurgte: quelle est votre opinion? Ganske saaledes fremstillede jo ikke Prinds Christian Sagen. De havde jo været enige om, at det Hele var noget uforstaaeligt; 15 imidlertid mente Keiseren, at nogen Uret var der vel paa begge Sider; men Keiseren vilde bestemt holde paa Monarkiets Integritet. Prindsen behagede iøvrigt at mene, at vi vare bedst skikkede til at være Ministre; vi som havde saa megen Styrke, kunde jo forvandle alle Forsamlinger til raadgivende blot for at faae en Orden i det Hele. 20

Hall mente dog, at paa den Maade vilde vor Styrke nok snart faae en Ende. Saa det var nok bedst, at det Stykke Arbejde blev udført af Andre, hvis ellers Nogen 25 vilde gjøre det.

Om Aftenen Bal hos Virgin. Hall havde en lang Samtale med Buchanan, som dog nok ikke saa ganske forstod ham, Ungern og Dotézac. Næsten ligesaa ivrig var Sponneck i sine diplomatiske Samtaler. 30

DEN 23. FEBRUAR. Tirsdag. Det vedtoges at indhente Bh. Bülaus Erklæring om det kunde føres igjennem at forstaae Inhibitoriet i Andræs Aand, for derefter at tage endelig Beslutning. Man var enig om, at den Form, hvorunder Stænderne skulde have Leilighed til at yttre 35

sig, nemlig en Tillægs§ til Udkastet, at *iøvrigt* ordner Kongen Holsteens Stilling i *Fællesforfatningen*.

DEN 25. FEBRUAR. *Torsdag d. 25. s. D.*, som det *formildede hannoverske Andragende antoges i Frankfurt*,
5 blev Andræ og jeg enig om Exposéen, der skulde sendes Bh. Bülau til Erklæring. Den tilstilledes Michelsen Fredag og Falbe reiste med den om Løverdags. Den ene Dags Forhaling medførte, at Falbe blev liggende 4 Dage paa Sprogø, saa han ikke kom til Frankfurt før Løver-
10 dag d. 6. Marts.

9. BOG
DET HALLSKE MINISTERIUM
MARTS 1858-JULI 1858

NIENDE BOG

P^{AA} Dagbogens første Side staar: *Det Hallske Ministerium efter den første Beslutning i Anledning af Frankfurterudtalelserne 11. og 25. Febr. 1858 til Beslutningen i Anledning af Forbundsbeslutningen af 20. Mai, meddelt Bh. Bülow 3. Juni (kgl. Res. 7. Juli 1858), fremkom i Forbundsdagen 15. Juli 1858.*

Dagbogen rummer ca. 180 for største Delen beskrevne Sider, hvoraf det allermeste Indhold er gengivet. Da Indholdet for en stor Del er udførlige Betragtninger over den udenrigspolitiske Stilling og deri er indflettet Referater eller Uddrag af Depecher, der viser, hvad Krieger i dette Øjeblik lagde særlig Vægt paa, er meget af dette Stof trykt, selv om det allermeste findes imellem de udenrigsministerielle Akter i R. A.

DEN 12. MARTS. Idag meddeler P. Bülau meget for-
tvivlet, at han er færdig. Hegermann-Lindencrone skal
være Generaladjutant. Efter B.s Fremstilling var det en
sort Ubillighed, da han lider betydeligt økonomisk Tab.
I Virkeligheden var hans Afgang jo nødvendig, og i det 5
Mindste i Formen er han behandlet meget smukt, idet
Kongen har tilbudt ham den Plads, han selv i 7 Aar
havde, nemlig Commandantstillingen i Fredericia. (B.
klager over, at han kunde have faaet den Brigade, som
Møller fik, for to Aar siden.) Det mærkelige er Heger- 10
mann-Lindencrones Indtræden, som har været længe
forberedet. I eet Aars Tid har Grevinden ønsket det, —
han er smuk og forfængelig, vil være Minister, men op-
ofrer ved denne Stillings Overtagelse sin høie Stjerne
hos Prinds Christian. 15

Fensmark, som alt havde indgivet sin Ansøgning om
Entledigelse, bliver. Han var ifærd med at gaae fallit;
hans Creditor er Kongen; Berling faaer alle hans Ind-
tægter. Ingen kunde formaae Berling til Eftergivenhed,
indtil Lundby bequemede sig til at intercedere for 20
ham. Kongen selv vilde gjerne beholde Fensmark, da
han har en Fornemmelse af, at det er et Menneske
(som tidligere Schøller), hos hvem han i en snæver
Vending virkelig kan faae et Raad. Men skjøndt baade
han og Grevinden ønskede, at der skulde vises Fens- 25
mark Mildhed, saa kunde dog Ingen af dem bøie den
retfærdige og strenge Berling.

Scheel, som Bülau vilde tillægge stor Andeel i H. L.s
Udnævnelse, er efter Fensmarks Paastand færdig. Naar
Rigsraadet er omme, og en Uges Tid er gaaet, vandrer 30
han til Pinneberg for aldrig mere at komme tilbage.

Man er kjed af hans Paahæng, Grevinden af hans Pengekrav, Kongen har ei længere Tillid til ham. Han seer, at man ei kan bruge ham til Noget.

Hvis denne Opfattelse er rigtig, saa er det nu lykkedes os at gjøre det Sæt fremad, han fik med Hall og Andræ i 1854, til Intet. Han hænger endnu paa som en Burre, men føles som saadan.

Der er dog een Lighed mellem H. L. og Fensmark-Moltke; ogsaa han er (trods sit Fideicommis, hvorpaa han alt har faaet Laan) i nogen Pengeforlegenhed.

Iforgaars (Onsdags) modtog Kongen Sprengtporten (født 1794, en Søn af Ambassadøren, der blev begravet her 1795 med fyrstelig Pragt, saa Bræstrup mindes det fra sit 5te Aar.)

Igaar spiste han hos Kongen, der udbragte en Skaal for »Kong Oscar og hans Repræsentant, Kronprinds-Regenten«. Iøvrigt kun Madvig, Hall, Michelsen og Lundby, samt Generaler foruden Arveprindsen, Prinds Christian og Landgreven.

20 DEN 13. MARTS. Idag kom Falbe tilbage fra Bh. Bl. Det synes, at man foreløbigt vil finde sig i den Vei, vi vil gaae.

Fortolkningen af Forbundsbeslutningen 25. Fbr. glider efter Andræ's Ønske.

DEN 14. MARTS. Et mærkeligt Exempel paa den europæiske Presses Upaalidelighed er Ind. belge's Meddelelser om vore formentlige Hensigter, * Meddelelser, der have skuffet ikke blot mange tyske Blade, men og vore gode flensborgske Venner (Ussing og Meyer).

DEN 15. MARTS. Mandag. Hall hos Kongen for at tale om Fredags-Statsraad i den holsteen-lauenborgske Sag. Han antydede for Kongen den Vei, vi vilde gaae. Kongen frygtede, det var en altfor stor Eftergivenhed. Han

* 1. Holsteen-Lbgs. Udsondring.

2. Slesvigs fuldstændige Adskillelse og Realunion med
35 Kongeriget.

udtalte sig om Formen for Forhandlingen ved Gesandter. — Det maatte paa ingen Maade være i Kbhvn. — Han mente, at det vel ikke kunde blive Bh. Bülau, da det var Hertugen af Holsteens Repræsentant; men nu maatte Kongen af Danmark vælge f. Ex., v. Dockum ⁵ — Kauffmann — Treschow. Scheel, der altid har været skinsyg paa Bh. Bl.*, blev dog ikke foreslaaet.

Hall har faaet en Ordre fra Kongen om at give ham Ministeriets Betænkning over et Andragende fra Prinds Ferdinand om forhøiet Appanage eller Tilladelse til et nyt Laan. Andragendet var fremkommet, da gjentagne Forsøg paa umiddelbar Understøttelse fra Finansministeriets Side vare mislykkede. Det var ved disse Forhandlinger kommet frem, at Prinds Ferdinand havde glemt, at der var givet ham en allh. Ordre, der forbød alt videre Laan. Selve Arrangementscommissionen (Bluhme, Liebe og A. W. Scheel) havde fraraadet det nye Laan. ¹⁵

Det besluttedes, at Frankf. Statsraad skulde holdes paa Fredag, og at det kunde telegrapheres Bh. Bl., at man haabede, hvis Naturforholdene ei hindrede det, at kunne sende Meddelelse til Torsdag d. 25. (paa hvilken ellers ikke holdes Møde.) Før vil altsaa heller ikke Rigsraadet kunne faae dette Aktstykke i officiel Gjenpart, om end en mundtlig Meddelelse forinden vil kunne skee.

Det blev besluttet at fraraade Appanageforhøielse, der ikke vilde blive eensidig; Laantilladelsen vedkom Finansministeren. ²⁵

DEN 16. MARTS. Tirsdag. Det bekræfter sig, at Blixen virkelig har skrevet til Kongen for at lykønske ham til Helbredelsen; onde Tunger ville sige for at bede om ³⁰

* Saaledes fortalte Wegener. Saaledes navnlig den Gang, da Bülau affattede den siden og af Larsen reviderede Memoire om Successionsforholdene. Scheel vilde paa-staae, at man og havde henvendt sig til ham for at faae et saadant Denkschrift.

Udenrigsministeriet. Derimod er det vel helt uvist om det er sandt, at Grevinden har maattet gjøre Prinds Chr. skriftlig Afbigt, fordi hun lod ham vente.

DEN 17. MARTS. Onsdag. Jeg enedes igaar Aftes og idag Formiddag med Andræ om Meddelelsen til Frankfurt.

DEN 18. MARTS. *Torsdag*. Idag havde jeg en lang Samtale med Kongen. Han fandt det ubegribeligt, hvad Prinds Ferdinands Penge brugtes til. Han frygtede for, at vi vare noget for eftergivende.

Iøvrigt forklarede han mig sin Sundhedstilstand. Han har aabenbart været stærkt angrebet. Derimod paastaaer Dr. Schytz, at Arveprindsessen ikke lider og ikke befinder sig ilde.

DEN 19. MARTS. Statsraad, hvor Meddelelsen til Frankfurt vedtages.

Prinds Christian mente, at ved lignende Leiligheder maatte Prindserne lidt tidligere kjende Forslagene; idag kunde det jo være mindre vigtigt, da det var Concessioner, der ikke vare Concessioner (sic!) Prinds Ferdinand havde og troet paa Udsondringsforslag, og havde skrevet til General Møller, at hvis Saadant kom frem, vilde han og Prinds Christian protestere og trække sig tilbage, forbeholdende sig siden at kaste det Hele. Han havde alt ligeoverfor Andræ udtalt nogen Frygt, men maatte tilstaae i Mødet idag, at der Intet var at frygte.

Monrad, hvem jeg havde vist Aktstykkerne, er pludselig blevet Pessimist; han begynder at vise Oppositionslyst mod den formentlige Udhalingslyst.

DEN 20. MARTS. David besøger Bille for at bevidne, at han ikke er antiministeriel; han savner kun »elegant Behandling«, ikke de haut en bas.

Ved Bankmødet d. $18/3$ havde David foreslaaet at bringe en forandret Regel m. Hs. til Bancø ved Reali-

sationsfondens Opgjørelse i Forslag; da Ussing og A. W. Scheel fandt det ubetimeligt, udsattes det til næste Møde.

Bankens protesterede Vexler vare omtrent 4 Mill. Tabet ansloges foreløbigt til omtrent 1 Million (i 1848 $\frac{1}{2}$ 5 Million).

DEN 21. MARTS. Gr. Th. [Grimur Thomsen] kom tilbage fra England. Han havde fundet den gamle Times-Clique noget mægtigere, lige velvillig; naar de ikke om-
talte vore Forhold, var det, fordi der ingen Interesse 10
var for dem; Slesvig kunde man forstaae, det tydsk-
holst. Spm. umuligt. Hovedmanden er Morris (Waller's
Repræsentant); han fører Huus selv; nærmest ham
staaer Delane; han gaaer ud; Dasent sidst (Wooddam i
Cambridge, Simpson). Morris og Delane staaer i den 15
intimeste Forbindelse med Palmerston og Clarendon.
Tilfældigviis er Morris og meget lieret med Milner Gib-
son* og Sir James Graham's** Neveu Lord Dufferin.

Hall utaalmodig efter at faae den frankfurtske Med-
delelse frem, den vil skee i dansk Omskrivning paa 20
Tirsdag; det officielle Udkasts Meddelelse ventelig paa
Fredag. Monrad opgiver nu ventelig sit Adresseudkast,***
da han ei ret veed, hvorledes han skal stille sig lige-
overfor Ministeriet. Kauffmanns Militzideer bringe Ar-
meeorganisationsplanens Gjennemførelse til at strande, 25
da Lundby ikke kan afvise dem hurtigt nok. Ei heller
kommer Rigsraadets Betænkning over 1855 Regnskab frem.

* en meget elskværdig Manchester Mand.

** som havde skrevet det gibsonske Ammendement,
der styrtede Palmerston. 30

*** Adresseudkastet skulde udtale Forventningen om
en Revision, hvorved og tages Hensyn til Ønsker i an-
dre Landsdele, end Holsteen (altsaa Valgret o. s. v.)
dernæst minde om Grændsen for Forbundets Indfly-
delse og paa disse Vilkaar love udholdende Understøt- 35
telse.

DEN 22. MARTS. Mandag. Blixen fortalte mig, at Prinds Christian nylig havde *søgt* en politisk Samtale med ham (Ellers talte han ei med Prindsen, da denne i høi Grad frygtede for en Influencering; derfor havde ikke engang
5 Prindsessen nogen Indflydelse paa ham, da hun var for energisk).

Prindsen syntes at have faaet Raad i den Retning, at Absolutismen havde mere Ret til at gjenindføres, end den nuværende Forfatning til at opretholdes. Blixen
10 havde foreholdt ham, at Sligt stred imod Kongeord. — Men Kongeord havde tilsagt de gamle Forholds Opretholdelse. (Blixen kunde ikke begribe, hvorfra slige Svar kom. Kisselef, Otto Plessen i Paris?) Da Prindsen syntes at stole paa den europæiske Anerkjendelse af hans
15 Arveret, mindede Blixen ham om, at hans bedste Støtte var den danske Rigsdags Beslutning. Mærkeligt nok var Abdicationsstanken langt fremme hos ham; da B. foreholdt ham, hvorledes Stillingen blev, naar Exkongen opholdt sig i Landet, svarede [han], at ved Apanagens
20 Bestemmelse kunde Ophold i Udlandet betinges. Men hvis nu dette Udland var Skaane, og Kongen en skjøn Dag paa en hvid Hest red ind i Landet! Mærkelig var og Tanken om en administrativ Deling af Slesvig, som dukkede frem her igjen, altsaa den samme Tanke, som
25 og C. Moltke tidligere skal have havt, som C. Plessen siges at nære nu, som Pechlin bestemt forsvarede under Novemberministeriet, da han skulde underhandle med Preussen.

DEN 23. MARTS. Tirsdag. Hemmeligt Møde, hvor Hall
30 meddelte Indholdet af den paatænkte Erklæring, efterat Forsamlingen havde samtykket i dens Modtagelse mod Tscherning, der gik, og Ussing, der blev. Bluhme, der hele Tiden fixerede Hall, var tilfreds. Lehmann frygtede kun for den conventionsmæssige Fastsættelse af Fælles-
35 forfatningens Indhold.

DEN 24. MARTS. Onsdag. Theaterfest. Alle af Kongefamilien og Diplomaterne med Damer til de Gamles

(Grevinde Sponnecks) store Ærgrelse. Krüger udbragte Hurra for Kongen.

DEN 25. MARTS. H. Hage fortalte mig om Oxholm, at han havde villet byde Times Betaling, og at Delane derfor bestandigt i Selskab vendte ham Ryggen. 5

Vedel ^{19/8} Samtale med Desprez, der nu ei vilde tale Folkeretslitteratur, men Politik og syntes at antyde en Lyst til selv at blive Gesandt i Kbhvn. Desprez udtalte Udsondringstendentser, Vedel holdt igen, D. erkjendte Nødvendigheden af at Lovgivnings- og Bevillingsmagten 10 ikke gik istaa.

Dirckinck staaer sig overordentlig slet; urolig, phantastisk uden Ligevægt eller Takt, omend ikke ildesindet.

DEN 26. MARTS. Fredag. Bülaus Meddelelse i Frankfurt. Ogsaa i Rigsraadet. Officiel Meddelelse. Stemningen 15 har nu vendt sig en heel Deel. Den insidieuse Modstand mod Befæstningsloven er opgivet af Adskillige.

DEN 27. MARTS. Søbefæstningen vedtoges med 38 mod 15.

(a) Bluhme, Tillisch, David, Ussing, Haagen. 20

b) Scavenius, Seh. Juel, [L. H.] Holstein, *Frijs* (trods alle Halls Anstrengelser), Heltzen, Schmidt, Krüger, Bargum, Linstow, Condруп.)

7 stemte ikke. Tscherning med G. Winther og I. Pedersen (Røgind). Springer, Renck, Kirchhoff, Davids. 25

Rygter vare gaaede i Paris om, at Plessen og Blixen vilde indtræde i Ministeriet, hvilket meget undrede Manderström; ogsaa havde Havas udspreedt det Rygte, at Ungern og Michelsen ikke længere forhandlede mundtligt! 30

DEN 28. MARTS. Søndag. Manderström var her incognito idag, kom idag Morges og reiser Mandag Morgen. Han kom med Tornérhjelm til Hall, denne var ikke hjemme; kort efter meldte A. Hage, at M. var i Phoenix og gjerne vilde tale med Hall. Hall gik da (efter 35

at have været hos Kongen) omtrent Kl. 3 til M., traf der Hage og T.; disse vare dog saa fornuftige at gaae. Siden spiste H. og M. med Tornérhjelm hos Virgin.

Manderström udtalte, hvor spændt Forholdet var i 5 Frankrig; han frygtede, at der snart vilde indtræde store Rystelser i Europa, skjøndt Ingen kunde beregne, hvorhen det gik.

Han betvivlede, at Tydskland og Danmark vilde enes. Til Keiseren havde han udtalt, at saasnart Tydskland 10 gik udover Holsteen-Lauenborg, vilde Sverrig ifølge sin Interesse være rede til at støtte Danmark. Keiseren, som først paastod, at Frankrig, England og Rusland vare enige, erkjendte, at denne Enighed kun varede, »saa-
15 maatte Frankrig erindre, at det trænger til en Støtte i Norden«. Overhovedet udtalte Keiseren, at den skandinaviske Forbindelse tilhørte Fremtiden, men for Tiden var en politisk nærmere Forbindelse »impossible«.

Ligeoverfor Hatzfeldt, der formentlig vilde blive Uden- 20 rigsminister, havde M. udtalt, at Sverrig vilde kaste en 30—40,000 Mand imod Tydskland, dersom det angreb Slesvig. Det var dog altid Noget, og selv om det gik galt, var Sverrigs Stilling dog uanfægtet; og det vilde bruge sin Flaade til at gjøre saa megen Skade som mu-
25 ligt. Hatzfeldt havde slaaet paa en Deling; M. havde afvist det som en Fælde; fik Preussen Halvøen, blev det en Sømagt, da vilde det ikke lade Sjælland ligge urørt.

Bismarcks tilsyneladende Aabenhed mistroede han. Om Rusland betvivlede han, at det saa meget vilde 30 lempe sig efter Tydskland; der kunde let komme et Omslag.

Hvad særligt Forholdet til Danmark angik, var han aldeles af den Mening, at en bestemt Alliance hverken vilde gavne Sverrig eller Danmark for Tiden. Der havde 35 maaskee været mindre veloverveiede Bestræbelser i den Retning baade i Sverrig og i Danmark; han havde fra-raadet det. Sverrig kunde gavne Danmark uden nogen saadan ostensibel Forbindelse. Sandsynligviis kom det

dog til en europæisk Conferents af de Magter, der havde undertegnet Londonerprotokollen; det var da vigtigt, at itide det betegnedes, som Danmark ubetinget afviste; at saaledes Tvivlsmaalenes Omraade begrændsedes saa meget som muligt, hvor en forskjellig Afgjørelse lod sig 5 tænke.

DEN 29. MARTS. Bh. B. meddeler nogle Indtryk. Rechberg vilde have ønsket dette for to Aar siden. Han fandt Tonen noget stiv, vilde have ønsket Eet og Andet lidt mildere. Især vilde han have ønsket confidentielle Med- 10 delelser om, hvad Regjeringen tilsigtede ved Revisionen. Om Bismarck Intet. Schrenk fandt, at Danmarks Tilbud i det Hele ikke kunde afvises. Han mente, at omend den formelle Anke blev afhjulpen, vilde Forbundet dog kunne gjøre Erklæringerne fra 1851—52 gjældende. 15 Østerrig og Preussen maatte atter underhandle; ellers var det jo et Mistillidsvotum. Man beklagede den berlinske Indiscretion.

DEN 30. MARTS. Lacour gaaer nu af, og der gjøres Plads for Stiernholm til Prinds Ferdinands Adjutant 20 ved at lade Lønborg gaae fra Generalstaben (gaae til Infanteribataillon). Stiernholm kan ikke længere blive hos Prinds Christian. Han har viist megen Hensynsløshed; det er ikke saa forunderligt, at Prindsessen ikke ynder den Methode, naar Prindsen Intet forstaaer, at 25 give ham en Vinge for at lette Opfattelsen.

Der er nu Spørgsmaal om en Gouverneur og under ham Lærere. Prindsessens Udkaarne vilde være General Oxholm, »der liebenswürdige Schwärmer«, som Keiserinden af Rusland kalder ham. 30

DEN 31. MARTS. Rigsraadet sluttedes uden nogen almindelig holstensk Forhandling. Scheel lod yderst ministeriel, uagtet han til Kongen klagede over vor altfor store Eftergivenhed, — ventelig fordi han forgjæves havde fristet David (den Mand — siger Grevinden — 35 kan da aldrig bestemme sig). David kommer efter Scheels

Foredrag i Søbefæstningsloven hen til mig: det er dog en alvorlig Sag, at den Mand i to Aar har været Udenrigsminister! — Siger De det til mig? Lehmann holder sine Betænkeligheder ved Forhandling om Fællesforfatningens Indhold tilbage. Kun Monrad truer! Gamle Treschow tilstod da endelig om Ussing, hans Protegé, at han var lumsk. Bluhme troer ikke, at den Vei, d'Hrr. Ministre have valgt, fører til Maalet, men tier og venter. Ridderskabet i Sjælland, Jylland og Fyen tier (Holstein, Frijs) eller taler om strenge Tider for Landmændene (S. Juel). Tillisch vækker Medynk.

DEN 1. APRIL. Tirsdag. Den ²⁹/₃ havde v. Dockum den første Samtale med Malmesbury. Denne tilstod, at han i 1852 havde *forjæves* gjort store Anstrængelser for at sætte sig ind i det danske Spørgsmaal. Det holstenske Spørgsmaal vilde England ikke blande sig [i]. Dermed vilde han afskedige v. D. Denne havde imidlertid forberedt sig paa sine tre Umuligheder: 1) *Danmark kunde ikke opgive en constitutionel Heelstatsordning.* — M.: Under alle Omskiftelser vil den engelske Regjering her støtte Danmark, thi det engelske Folks Sympathi er med Danmark. — 2) *Repræsentationen maa være forholdsmæssig.* — M. havde altid agtet de Klager, der kom fra Holsteen i den Retning, for ugrundede. — 3) *Ingen dansk Regjering kan opgive den skarpe Grændse mellem Slesvig og Holsteen.* Ogsaa det stemmede med Malmesburys Opfattelse; tilsidst lovede M. at instruere Gesandterne i Berlin og Wien om at støtte de danske Forslag.

DEN 2. APRIL. P. Vedel gaaer nu en liden Trip til London. Der var en Plan igjære at lade Milner Gibson andrage paa Forelæggelsen af Wards Report, med en let Bebreidelse, fordi Clarendon havde meddelt alle de engelske Gesandter dette Aktstykke, men ikke Rappor- ter i modsat Retning. Imidlertid synes dette Udgangspunkt for en Interpellation mig lidet heldig.

DEN 3. APRIL. Efter den seneste Beretning fra B. Bü-

lau er det meget tvivlsomt, hvorledes Udvalget vil stille sig i den holstenske Sag. Østerrig synes velsindet; kun er det tilbøieligt til at ønske en Forhandling før de holstenske Stænders Indkaldelse. Hertugen af Coburg og Kongen af Hannover forenes ved det fælles Fjendskab 5 mod Danmark trods tidligere Uvillie.

DEN 4. APRIL. Landmændene begynde at samle sig for at faae Prioritetslaan ved Regjeringens Hjælp. Paa sine Steder ere Oldenborrerne vel ligesaa store Fjender som de 5 pc. Ingerslev er i Bevægelse, da han maa be- 10 tale 5 pc. til Treschow for 50,000 Rdlr. i Marselisborg.

Bregendahl mente, at selv en 600,000 Rdlr. vilde kunne gjøre ikke ringe Gavn. De kunde let reises, da Andræ ikke bryder sig om at faae de 60,000 Lst., der ere op- 15 sagte.

DEN 5. APRIL. Forholdet er nu ordnet med Pontoppidan, saa han i Finansaaret 1858—59 betaler hvert Fjerdingaar 100,000 £ og i det næste Aar 50,000 £. Renten 6 % til Juli (mindst; han har Lyst til at fremskynde Betalingen, hvortil han drives ved Renten) derefter ven- 20 telig 5 %.

DEN 6. APRIL. $\frac{3}{4}$ havde Dirckinck en Samtale med Walevski, efterat denne var blevet forberedet af Desprez og Benedetti. (Fredag ellers W.s sædvanlige Modtagelsesdag.) 25

Efter Montessuys Indberetninger er det nu Rechberg, der gjør de største Vanskeligheder og skal have formaaet Bismarck til at slutte sig til ham. »Men maaskee spille d'Hr. Comedie.« W. spurgte, hvad Rusland sagde. D. vidste kun, at Kisselef, uden at inklade sig paa De- 30 taillerne, havde yttret sig bifaldende, om at vi overhovedet havde erklæret os villige til at gjøre Concessioner.

D. mener, at Rusland vil faae en fremherskende Indflydelse paa vor Sags Afgjørelse, og henstiller ved en 35 ekstraordinær Mission at gjøre det første Skridt til en venlig Imødekommen.

Han yttre, at man i Paris er tilbøielig til at foretrække en Forhandling før de holstenske Stdrs. Møde.

Han slaaer paa München som Forhandlingssted.

DEN 7. APRIL. I Anledning af den svenske Sundtold-
 5 betaling er en liden Uenighed ifærd med at opstaae, idet man har paatænkt at betale med Sedler.

Det Morsomme er, at Bluhme, som i Rigsraadet steilede ved denne Tanke, dog nu skriftlig tilraader at gjøre en omgaaende Bevægelse, paa Grund af den svenske
 10 Seighed, f. Ex. ved at lade Betalingen skee i Stockholm, hvor Sedlerne da strax kunne omsættes i Sølv.

Andræ søger at jævne den uden Udenrigsministeriets Mellekomst.

DEN 8. APRIL. *Intet Møde i Frankfurt.*

15 Endnu fattes Instructioner for Østerrigs og Preussens Vedkommende.

Hannover har udslynget et 32 S. stort Manifest mod vor Erklæring styrende løs paa den fuldstændigste Emancipation af de 3 Hertugdømmer.

20 Schrenk henviste til Augsb. Allg. Zeitung Nr. 96.

DEN 9. APRIL. I en forbausende Grad viser det sig, hvorlidet Marts- og Novemberministeriet har raadet i de afgjørende Momenter. Knuth og Reedtz i 1848 og Reedtz i Juli 1849 afsluttede Vaabenstilstandsacterne, dels
 25 *uden*, dels *imod* Instruxerne.

DEN 10. APRIL. Efter Lundby's Forsikkring (Fensmark) var det i 1852 meget nær ved Grevindens Fjernelse.

Hansen drev derpaa og havde sat det igjennem, dersom ikke Carl Moltke havde været af en anden Mening. — Naturligvis støttede Hansen sig til Bistand ved
 30 Hoffet, som let kunde skaffe Beviser.

Bh. Bülau indberetter en Art. fra »Frankfurter Journal« ⁹/₄ som Tegn paa *preussisk* Stemning.

Man macht geltend, dass Dänemark fortdauernd der

Gesamtverfassung eine auch für Holstein verbindliche Kraft beilege, während in den Bundesbeschlüssen vom $11\frac{1}{2}$ u. $25\frac{1}{2}$ diese Verfassung mit unter den Gesetzen begriffen sei, welche der Bund als nicht in rechtlicher Wirksamkeit stehend bezeichnet habe. Ausserdem wird ⁵ bemerkt, Dk. erkenne zwar formell die Competenz des Bundes zur Wahrnehmung der Rechte der Herzogthümer an, gebe dieser Anerkennung aber in seiner Erklärung keine thatsächliche Anwendung auf die vorliegenden Streitpuncte, und benehme derselben damit ihre ¹⁰ practische Bedeutung.

DEN 15. APRIL. *Prinds Frederik* har skrevet til *Prinds Christian*, at Preussen og Østerrig vilde enes om at modtage vor Erklæring som Grundlag for Forhandlinger.

Brockdorff melder ($14\frac{1}{4}$), at Wien skrev til Berlin den ¹⁵ $4\frac{1}{4}$ og samme Dag Berlin til Wien; senere fulgte en Meddelelse fra Wien af explicativ Natur. Det antages, at den *preussiske* Regjering vil enes med den *østerrigske* om en Erklæring, qui reconnaitra tout le prix des concessions faites et appréciera la tendance de la déclaration Danoise, mais elle dira en même temps, qu'on la ²⁰ trouve obscure, insuffisante et l'on demandera des explications sur son véritable sens.

Idag bifaldtes Forbindelsesbanen mellem Altona og Hamborg. Hertug Carl af Glücksborg var hos Kongen ²⁵ idag. I Forbundets Møde afsloges lbgsk. Ridderskabs Begjæring om Meddelelse af Regjeringens Erklæring.

DEN 16. APRIL. Elliot og Buchanan idag til Afsked. Buchanan vilde ikke troe, at man i Berlin vilde tage vor Erklæring for fyldest[gjørende] som Grundlag for ³⁰ yderligere Forhandlinger (Lord Bloomfield). Buchanan undrede sig atter over Halls Koldblodighed. Hall svarrede, at han vilde tage sig Tilbagevisningen nærmere, dersom det var en endelig Afgjørelse, hvorom der forelaae Forslag. Men det vilde dog vel vise sig, hvorvidt ³⁵ Tydskland kunde gaae uden at fremkalde europæisk Ind-

sigelse. Buchanan svarede, at saalænge Tydskland holdt sig til les duchés, vilde man ikke røre sig.

Hall »Ja hvilke duchés« — Holsteen-Lbg. maaskee, anderledes, hvis Forbundet gik over Eideren. Elliot bemærkede, at Ulykken var, om der ikke fra Tydsklands Side kunde gjøres folkeretlige Paastande med Hensyn til Slesvig. Hall afviste Sligt som tydske individuelle Phantasier og appellerede til Buchanan, om ikke det slesvigske Spørgsmaal var et saadant, at enhver Regjering vilde til det Yderste tilbagevise en Indblanding. Dette bekræftede B.

Bh. Bülau beretter ¹⁰/₄, at Wiener Cabinettet temmelig udførligt har yttret sig (om Erkl. af ²⁶/₃ til Berlin, und sich unter Anerkennung von deren versöhnlicher Fassung, aber auch unter Darlegung der nach dortiger Auffassung vorhandenen weiteren desideranda bereit erklært, hinsichtlich nunmehriger Beschlüsse ganz den Ansichten und Entschliessungen des preussischen Cabinettes zu folgen. Im ähnlichen Sinne und unter Betonung des in dieser Frage zwischen Wien und Berlin bestehenden Einverständnisses soll sich der Graf Buol gegen mehrere Wiener Diplomaten geäußert, dabei jedoch einigen deutschen Gesandten gegenüber in für uns erwünschter Weise auf die von Dmk. bekundete Versöhnlichkeit hingewiesen haben.

Wie dem nun seyn mag, so scheint man in Berlin die Abdication des Wiener-Cabinetts zu Gunsten einer lediglich von Preussen zu gebenden Entscheidung nicht unbedingt annehmen zu wollen; es laufe diese Bereitwilligkeit am Ende nur darauf hinaus, Preussen allein eine so schwierige und unter Umständen compromittierende Verantwortlichkeit zuzuweisen.

DEN 17. APRIL. Heldigviis begynder nu Pressen at røre sig lidt *imod os*. En Regjering kan ikke let være meget resolutere, end Stemningen billiger. Fædrelandet begynder i sin blinde Pessimisme at dadle os uden Grund,

Andre ryster paa Hovedet over det Endeløse, over det Saar, der holdes aabent, (indtil et Ministerium kommer, der opfylder Holstenernes Ønsker *i alt Fald i Slesvig*.) Scheele har naturligviis til Alle prædiket, at den virkelige Grund er at søge i Slesvig. Han har havt — be-
troer han selv f. Ex. Grothusen — tre Opgaver i sit Liv; den første Fællesforfatningens Ordning — den er løst — den anden Sundtoldsagens Afgjørelse — den er løst, den tredie — som ikke er løst — Afgjørelsen af Forholdene i Slesvig! 10

DEN 18. APRIL. Bh. Bl. beretter d. 15, at et Udvalgs-møde var berammet til d. 16de, men blev afsagt. Imidlertid vente Alle, at der snart vil komme preussisk-øster-rigske Instructioner, hvori das Mistrauen und der Wunsch der Popularität nichts zu vergeben eine gröszere Rolle spielen werde, als nach dem ersten Eindruck unserer Eröffnungen der Fall zu seyn schien. 15

Det hannoverske Memorandum (fra nogle Sider betegnet som »mässiges Machwerk«) skal være værre i Form, end i Indhold, übrigenz darauf ausgehen, mit
Executiv-Massregeln zur Vollziehung der Bundesbeschlüsse wenigstens durch Absendung eines Bundescommissarius anfangen zu lassen und dann diesem die Verhandlung zu übertragen - - - Von London will man hier nicht viel Gutes für Dänemark producieren - - - 25

DEN 19. APRIL. Bh. Bl. under $17/4$ skildrer, hvilke Forestillinger han har gjort imod Begjæringen om »vertrauliche Mittheilungen« om Regjeringens Hensigter under Nr. II (Indiscretion; gjensidig Reservation o. s. v.) Man transigire jetzt im achten Jahre über die Verfassungsfragen in Kurhessen — ob man glaube, dass unsre Angelegenheit einfacher oder überhaupt anders, als durch wahre Mässigung und volle Berücksichtigung der Rechte Sr. Majestät des Königs zu ordnen sey o. s. v.

Imidlertid alle Modforestillinger ere frugtesløse. D. 16de 35

om Aftenen kom Instr. fra München; den 17de om Formiddagen holdtes Møde i Udvalget; den berlin-wienske Opfattelse billigedes, og Referenten paatog sig Affattelsen af Betænkningen.

- 5 Man synes vel ikke at ville tilbagevise enhver Underhandling, men man vil inden en vis Frist (f. Ex. 6 Uger) von der kgl. Regierung solche sachliche Aufklärungen über den Inhalt u. Zweck der gewünschten Verhandlungen erbitten, welche dem Bunde als genügende Garantie für deren Aufrichtigkeit und für die Möglichkeit eines Erfolges dienen könnten - - -

- 15 Es würde also wohl darauf hinauslaufen, dass man sich, treu der bisherigen holsteinischen und deutschen Politik auf allgemeine Beschwerden beschränkte, dagegen von der Allerhöchsten Regierung positive u. bestimmte Vorschläge wegen deren Abhülfe verlangte, mit anderen Worten, die schwierige Formulierung einer Ausgleichung wieder ganz uns zuweise. — Og dog tilstaaer selv et af de indflydelsesrigeste Medlemmer af
20 Udvalget - - - - Selbst wenn Executions-Truppen in Holstein ständen, könne der Bund ja doch nur durch Verhandlung mit Sr. M. dem König zu einem Schluss kommen — es komme nur darauf an sich über den Inhalt der Verhandlung im Voraus zu vergewissern.

- 25 Graf Rechberg hat sich ohne Erfolg bemüht die hannoversche Regierung zur Zurücknahme ihres Memorandums zu bewegen.

DEN 20. APRIL. Efterat Virgin har indberettet Sundtoldfortolkningsspørgsmaalet til Stockholm, har Regjeringen udtalt, at Danmark ikke burde tabe ved Coursforskjellen. (Dette gaaer videre end Andræ; thi forsaa-
30 vidt der f. Ex. tractatmæssigt betales i Bons, kommer det ikke an paa, om Danmark vilde tabe.)

DEN 21. APRIL. Nu begynder Landeiendomscriisen;
35 hvormeget den betyder er ikke let at komme efter.

1) Laanekassens Virksomhed vil være at fortsætte, maaskee uden Tilbagebetaling af de 60,000 Lst.

2) Mulig større Indkjøb af Creditforeningsobligationer.

Alt afhænger dog af, hvorvidt Monarkiets Øresundsfond vil nedsætte Renten, tildels og om Monarkiet vil give Forskud paa Reservefondet. 5

DEN 22. APRIL. Kranold var under Rigsraadet blevet fristet til at overvære et Møde af Høire. Han havde heldigviis ikke forpligtet sig til at blive, og den første Gang blev den sidste, men han var Vidne til, hvorledes David vred sig som en Orm for at slippe for at opponere mod Ministeriet, — men han havde bundet sig, og Bluhme vilde ikke slippe ham løs.

DEN 24. APRIL. Løverdag. Bülau melder under $2\frac{1}{4}$, at Udvalget den 20. har endt sine Forhandlinger og afgivet Betænkningen til Reenskrift. Hannover har imidlertid forbeholdt sig et Separatvotum, om hvis Afgivelse Beslutning først indløber d. 22., saa at Betænkningen næppe kan afgives den Dag. Betænkningen vil gaae ud paa, dass es sich zunächst nur von formellen Concessionen handle, nicht aber Sicherheit für die materielle Berücksichtigung der den beiden Herzogthümern und dem Bunde zukommenden Forderungen für eine sachliche Erfüllung des Beschlusses vom $11\frac{1}{2}$ gegeben sei. 15

Før man derfor kan bestemme sig til Underhandlinger, ønsker man en bestemt Meddelelse, auf welcher Grundlage Sie dem Beschluss von $11\frac{1}{2}$ durch Vorlage an die Stände und in den commissarischen Verhandlungen zu genügen beabsichtigen; hvad Fortolkningen af Resl. $20\frac{1}{2}$ angaaer, synes man derimod foreløbigt at ville forholde sig roligt, forbeholdende sig at skride ind i fornødent Fald. 25

I det første Udvalgmøde (27. Marts) fandt 4 Stemmer vor Erklæring i det Væsentlige for fyldestgjørende; den østerrigsk-preussiske Instrux stillede Sagen anderledes. Endnu ville de Moderate formindske Beslutningens Betydning: Man verlange im Grunde nur eine formelle 35

Beruhigung, die Verhandlung werde ja doch erst das Næhere ergeben können. Paa den anden Side indrømmer man, at Svaret let kan blive en Afvisning, og da staaer Execution for Dørræn.

5 Et andet Brev af ²¹/₄ indeholder (her modtaget d. ²⁴/₄) den officielle Indberetning ledsaget af Gjenparter af den preussiske Depeche til Wien ⁴/₄ og det østerrigske Svar ¹¹/₄.

Bülau minder om, at de første Indtryk i Frankfurt efter Erklæringens Afgivelse vare gunstige. Referenten 10 udtalte sig i Udvalgmødet d. ²⁷/₃, da man besluttede at indhente Instruxer, for at gaae ind paa Forslagene »unter einigen nichts erschwerenden Reservationen«. Sachsen og Würtbg. sluttede sig udtrykkelig hertil og Østerrig stiltiende; kun beklagede man, dass nicht wenigstens 15 dem Ausschusse einige nähære vertrauliche Eröffnungen über die reale Seite gemacht werden könnten.

Da udgik fra Berlin d. 4. April — wie es heizt in der Voraussetzung, dass Preussen u. Hannover in einer *Minorität* sich befänden, saa at deres Vægning Intet fik 20 at betyde — Instr. til Wien om Tilbagevisning af enhver Forhandling, saalænge Regjeringen ikke har meddelt sine Forslag. — Man forsikkrer, at Grunden fornemmelig var den, at Udvalgets Majoritet havde villet overdrage Preussen alene Forhandlingen, hvorimod Preussen Intet 25 vilde have havt at indvende mod den tilsidst dog uundgaaelige Forhandling, dersom Bayern eller Sachsen havde villet stille Commissærer, eller dersom Forhandlingerne skulde have været overdraget Udvalget.

4. April udgik ligeledes en Skrivelse fra Wien til Berlin, som fremhævede Fordelene og Manglerne ved vore 30 Erklæringer i en ikke ugunstig Opfattelse, men under Enthaltung jedes eignen Urtheils. »Die eigentliche Entscheidung fand sich dadurch Preussen zugeschoben, dessen Ansichten man fremden Diplomaten gegenüber 35 der Zeit in Wien als beklagenswerth bezeichnet haben soll.

Wien rettede sig nu ¹¹/₄ efter Preussen; et Svar meddeltes pr. Circ. alle tyske Regjeringer; *første* Deel bil-

lig; *anden* (om den materielle Side) gleichsam aus einer anderen Feder, im Grunde noch über die preussische Auffassung hinausgehend, so dass eigenthümlicher Weise dieser Theil der Erwidern den Gesandten von Preussen u. Hannover als zunächst bindende Instruction für 5 die Ausschussverhlg. dem Gerüchte nach hat zugewiesen werden können.

Herefter var Sagens Udfald i Udvalget let at see. Imidlertid behøvedes der 3 lange Møder for at enes om Affattelsen af Betænkningen og Indstillingerne. Endda 10 var Zimmermann ikke tilfreds ved Afreisen d. 20. April. Det synes, som Hannover strax har tænkt paa Executionscommission, og som det har villet have de Puncter nævnede, hvorom nærmere Forklaring forlangtes, hvilket Majoriteten afviste; Schrenks første Udkast skal 15 være tilbagevist som ikke bestemt nok. Man »stellt das Ansuchen in einer Frist von 6 Wochen die Bundesvers. mit bestimmten Mittheilungen über die Ansichten zu versehen von welchen die kgl. Regierung bei Erfüllung des Bundesbeschlusses vom $11\frac{1}{2}$ auszugehen beabsichtige, 20 damit die Bundesversammlung ermessen könne, welcher Werth diesen Eröffnungen beizulegen und ob und in wie fern commissarische Verhandlungen zweckdienlich erscheinen würden.

Bülau tilføier, at han har betegnet eine Befriedigung 25 des Bundes durch Erklärungen *vor* der Verhandlung aus Gründen der Würde und des Rechts als unmöglich. Zwar könne er Sr. allerhöchsten Regierung nicht vorgeifen; ihm schein aber eben so klar, dass in dieser Frage nur eine Verhandlung zwischen ebenbürtigen 30 Paciscenten zum Ziele führen könne, als dass wenn wir uns zuvor einem Richterspruch der deutschen Höfe und der deutschen Presse zu unterwerfen hätten, spätere Verhandlungen ganz unnütz seien o. s. v.

Nogle troe altsaa paa Execution og europæisk Inter- 35 vention (hvilket man i Berlin maaskee vilde see hellere end en betydelig Forbundsaction); derimod troe Andre endnu paa Muligheden af en Overeenskomst; vi tale jo

selv om Materiale for en Revision; man venter jo kun »aldeles fortrolige« Meddelelser om de Punkter, hvor Ændringer vare mulige, also etwa Domainen, Wahlgesetz, Finanzgesetz, Möglichkeit besserer Garantien gegen die Ueberbürdung der Herzogthümer, »weise aber keineswegs die Verhandlung von der Hand, — entscheide ebenso wenig darüber, ob denn Viel oder Wenig zu der vorläufigen Beruhigung nöthig sein werde.« Beretningen af ¹¹/₂ siger tydelig, hvad Man venter; fasse man mehr Zutrauen zu den Absichten der kgl. Regierung, so werde nicht so schwer sein in 6 Wochen zu einem günstigen, die Initiative der kgl. Regierung freistellenden Bundesbeschluss zu gelangen.

15 Undvalget skulde samles den 22de om Morgenen til Underskrift.

DEN 25. APRIL. Søndag. Andræ fortalte mig idag, at Ungern i Gaar hos Michelsen vel havde slaaet noget paa scheelske Streng, som om Slesvig laae paa Bunden af det Hele, men i det Væsentlige havde han dog, ligesom Kisselef til Prinds Christian, peget paa Fællesforfatningens Begrændsning. Imidlertid indrømmede han, at den hele Ordning i 1855 meget godt kunde have gaet, dersom ikke dette usalige Menneske Scheele ved sit Über-Knie-Brechen havde reist Bevægelsen, som saa, først engang begyndt, ikke længere kunde standses.

Han blev iøvrigt tilsidst ilde tilmode, da Andræ, støttet paa sin Bondevenneerfaring advarede ham mod de Balthasar Christensener, som vilde fordærve disse Engle af russiske Bønder, som jo slet ikke vare Livegne, men blot ikke kunde skifte Bopæl efter Vilkaar.

DEN 26. APRIL. Mandag. Jeg foreholdt Andræ og Hall igaar, at *dersom* den nu truende tyske Intervention ikke ledtes i en mindre skadelig Retning, end det saae ud til, saa blev det et stort Spørgsmaal, om det ikke havde været bedre, om Fdg. ²⁰/₇ 1854 havde seiret (det stod jo dog kun paa Udskrivningslovningen), end at A.

og H. satte Scheele istand til at blive holstensk og Udenrigsminister.

Svaret var mere energisk, end jeg selv kunde have givet det. Under alle Omstændigheder vil det være et overordentligt Gode, at den daværende Demoralisation ⁵ blev standset; det hed dengang, at en *Fællesforfatning* var umulig, Danske og Tydske kunde ikke arbeide sammen i eet Raad; Alt dreiede sig om at undergrave og forhaane Rigsdagen, uden at Nogen vilde sætte et andet constitutionelt Organ i Stedet. Nu var Beviset for det ¹⁰ Modsatte ført, og ført saaledes, at man selv der, hvor man mindst skulde have ventet det, anerkjendte Nødvendigheden af en forfatningsmæssig Ordning. Selv i værste Fald — om Kongen abdicerede, og Prinds Christian medvirkede til en Sprængning af *Fællesforfatningen*, vilde en saadan Catastrophe efter flere Aars Forfatningsliv, hvorom Erindringen ikke vilde udslettes, være langt mindre ødelæggende end de Gamles Seir i ¹⁵ 1854. Omend det gamle Ministerium ikke længere havde kunnet holde sammen, var det dog den moltke-hansen- ²⁰ ske Aand, der havde seiret. Hvad vor nuværende Stilling ligeoverfor Tydskland angaaer, da gaves der tre Stillinger, alle lige umulige for os.

Det Rigtigste (Carl Moltke) — Absolut Afvisning af ethvert Angreb paa *Fællesforfatningen*. Rigsraadet indkaldes for at bevilge 10 à 15 Millioner. 40,000 Mand opstilles ved Elben. ²⁵

Det Vildeste (B. Christensen) — Eiderfanen. Alliance med Sverrig-Norge. En Hær ved Eideren.

Det Tamme. (Bluhme.) Personlige Garantier og fortsatte ³⁰ Underhandlinger med Forbundet.

Vi kunne ikke det *Første*, og ville hverken det *Andet* eller det *Tredie*.

Hvad da? *Sandsynlig* vil den Beslutning, hvortil man i Frankfurt kommer, hverken blive saa fornuftig eller ³⁵ saa afvisende, at vi ville væрге os mod en Besvarelse. Spørgsmaalet bliver bestandigt:

Kan den rullende Kugle standses uden ved fremmed

Mellemkomst? Og vil dette skee, før det er kommet til en Catastrophe?

Hall mener aabenbart, at man vilde kunne standse, naar man meddelte Frankrig-England noget Positivt⁵ (Opregning af de fælles-Anliggender, Domæneaccord, Valglovsrevision; Eds §, Udskrivnings §). En Conferents i London af Londonerprotokollens Undertegnere var dog maaskee tilsidst det Bedste (v. Dockum (hvis gode Stilling Enkedronningen nys roste i et Brev til Fru Hall),¹⁰ Platen, Brunnow, amicus Daniaë, Pélissier.)

Andræ er ikke saameget imod det Sidste men fastholder, at ethvert positivt Forslag m. Hs. til Fællesforfatningen er forkastet og umuliggjort i det Øieblik, det bringes paa Markedet.

¹⁵ Hannover stiller Minoritetsvotum i Frankfurt.

DEN 27. APRIL. Naar Januarministeriets indre Skjæbne grandskes, vil det sees, at det ikke blot havde sin Nød med indre Tvist (Hansen—Bluhme), men at de ydre Forhold navnlig til Forbundet, tildels under Indflydelsen²⁰ af den samme Antagonisme, stundom vare helt brogede. Dette gjaldt navnlig Krigsforfatningsspmet. Saaledes *Inspectionen*, som havde fundet Sted ifølge eenstemmig Beslutning 1842 og 1846, og som Hansen ikke vilde indrømme 1853, da Tropperne vare flyttede om, og han²⁵ hverken vilde kalde Forbundsinspection til Sjælland eller sende de nys reorganiserede Tropper til Holsteen eller Tydskland. ^{0/12} 1851 forlanges »Standesausweise« i Hh. til § 34 Krigsfh. De sendes i gl. Stil for 1852. Militærcms. indstiller 4. Novbr. 1852 blandt Andet

³⁰ 2) at et nyt Schema til Oversigterne benyttes.

4) at de gjensidige Inspiceringer finde Sted i 1853. Hansen modsætter sig ^{7/1} 1853 ved 2) »Erläuterungen A. 3 og 4, E 1 og 2 samt G saa og 4) herefter instrueres Bülau. Efter en Indstilling af ham tillades det, at han³⁵ blot modsætter sig Inspiceringsbeslutningens Anvendelse paa Holsteen og Lbg. Under ^{29/1} opfordres Ges. [Gesand-

terne] i Wien og Berlin efter Bülaus Ønske til confidentielle Meddelelser om Sagen. Østerrig er uvillig til at opgive Inspectionen. 24. Fbr. 1853 vedtoges Inspectionen. $\frac{3}{5}$ opstod imidlertid stor Uro, da det kom frem, at Dmk. ikke erkjendte *Majoritetens* Ret til at beslutte Inspection; 5 Præsidenten udtalte, at han antog, at Dmk. ikke havde villet angribe Beslutningens Gyldighed; sie habe vielmehr nur aus besonderen und ohne Zweifel gewichtigen Gründen die Rücksicht ausgesprochen, für dieses Jahr die vsmässig beschlossene Massregel auf das holst. 10 lbg. Contingent nicht angewendet zu sehen. Bh. Bl. Mit Bezug auf die soeben vernommene Erklärung erlaubt sich der Gesandte, seiner allerrh. Regierung etwa für nöthig befundene Erklärung vorzubehalten.

$\frac{8}{5}$ fik Plessen Ordre at søge Trøst i Petersborg til 15 Støtte for Hansen. Hartig henvender sig til Bluhme $\frac{11}{5}$, Bluhme vil berolige ham $\frac{12}{5}$. Bülau bliver $\frac{16}{5}$ bemyndiget til, *naar den vitterlig strækker til*, at afgive en skaanende Erklæring. Prokesch er nu $\frac{1}{4}$ omstemt og vil klare Alt i Militærcommissionen, saa Holsteen-Lbg. 20 stiltiende forbigaaes. Plessen bevidner $\frac{24}{13}$ Marts, at Nesselrode billiger, at ingen Inspection i 1853 finder Sted m. Hs. til Holsteen-Lbg. paa Grund af Oprørets nylige Dæmpning, og at Keiseren misbilliger Preussens 25 Førdring om, at kun Holsteen-Lbg. stilles som Contingent. Prokesch holdt imidlertid ikke sit Løfte; 2. Juni indstilledes (af Militærcoms. 12. Mai) Inspektionen ganske almindeligt. Nu vilde han, at Danmark underhaanden skulde arrangere sig med Preussen, Württemberg og Nassau, saa at Inspectionen bortfaldt. 23. Juni *besluttedes* 30 Inspectionen. Bülau afholdt sig fra Afstemning i Henhold til sine tidligere Erklæringer. 5. August kom Sagen i Orden, idet Forsamlingen paa Præsidentens Forslag besluttede »unter den obwaltenden Umständen von der diesjährigen Inspection des holst. lbg. Contingents 35 abzusehen«.

DEN 28. APRIL. Bülau meddeler $\frac{24}{4}$, at Indstillingen

tilraader en Beslutning. 1) »Unter Bezugnahme auf vorstehende (Zimmermann europäisch eingeschränkte) Erwidrerungen der Bundesvers. baldthunlichst, jedenfalls binnen 6 Wochen bestimmte Mittheilungen darüber zu machen wie die kgl. Reg. einen Vollzug des Bundesbeschlusses vom $25\frac{1}{2}$ unter II a beabsichtige, hvorefter man da vil fatte weiteren Beschluss, (forkastet um danach beurtheilen zu können) welcher Werth den an die Stände des H. H. u. Lbg. beabsichtigten Vorlagen beizulegen seyn werde, und ob und in wie weit die Verhandlungen in der vorgeschlagenen Weise zu eröffnen seyn würden.

2) Svar m. Hs. til $25\frac{1}{2}$.

3) Das übliche Ersuchen der Uebermittlung.

Bh. Bl. udtaler sig meget bestemt imod dette Svar. Affattelsen (- - - jedenfalls - - - Werth - - -) sei nicht blos an und für sich verletzend, sondern überhaupt mehr für Zeitungsartikel, als für die bundesrechtliche Phraseologie passend - - - Noch schlimmer aber sei die *sachliche* Bedeutung, die unzweideutig darauf hinausgehen wolle die eventuellen Vorlagen Sr. Maj. des Königs an die holsteinischen Stände zuvor der Censur des Bundestags zu unterwerfen (i Strid med Besl. $11\frac{1}{2}$ og V. St. Act. Art. 53). Und noch mehr: in so fern es sich nach hiesiger Auffassung nicht blos von den ersten 6 §§ der Provinzialvfg., sondern von materiellen Vorlagen der Regierung betreffend die Gesamtstaatsvfg. handeln zu sollen scheine, beanspruche man für den Bund noch vor der Verhandlung ein Recht der Beistimmung oder Verwerfung für Vfgsbestimmung der ganzen Monarchie. Das sei ein so unmögliches und so unerfüllbares Verlangen, dass es in meinen Augen dem Abbruch jeder Verhandlung, oder, wenn man es lieber so nennen wolle, deren Abweisung gleich stehe - - -

Hvorfor ikke vente, til Forhandlingerne begynde - - - Weshalb eine verletzende Fassung, die jede Verständigung erschweren müsse, und die am Ende doch nur auf den Beifall der deutschen Presse berechnet sein

könne. Die Frage schein mir all zu ernst als dass die Bundesversammlung sich berechtigt achten dürfe, zu Gunsten augenblicklicher Popularität, und geradezu in Folge innerer Zwistigkeiten und Schwierigkeiten die Grundlagen des Rechtes und die Rücksichten gegen eine un-⁵ abhängige Regierung aus den Augen zu verlieren; habe man doch selbst im Ausschussbericht vom ¹¹/₂ anerkannt, dass keinem Theil eine einseitige Auslegung zustehe (1 in fine).

DEN 29. APRIL 1858 (Jf. 22. April 1857).

10

I Anledning af en Yttring af »norsk Aftenblad«, at »som bekendt« Danmark tvende Gange har tilbageviist et svensk-norsk Tilbud om en Alliance, kom Andræ og Hall frem med deres hemmelige Forhandlinger.

1) Andræ havde faaet en Meddelelse af Scheel i *Be-¹⁵ gyndelsen af 1857* om et Brev fra Kong Oscar til Kong Frederik VII. Scheel havde viist det til Michelsen, der havde gjort opmærksom paa Nødvendigheden af, at Conseilpræsidenten ikke var uvidende om Sligt. Scheel kom da, sigende, at han ikke havde kunnet bære Hemmelig-²⁰ heden alene, men Andræ maatte forpligte sig til ikke at meddele den til Nogen. Andræ svarede, at han ikke kunde ubetinget binde sig, da jo Brevets Indhold dog maaskee kunde nødvendiggjøre Cabinetsforhandlinger. Naa ja — det kunde han jo bedømme efter at have ²⁵ læst Brevet.

Det var en aldeles personlig Henvendelse fra Oscar til Kongen, næppe paavirket eller seet af Nogen Anden; en Slutning bad Kongen vise det til Grevinden og tage hendes Indsigt med paa Raad. Iøvrigt ubestemte Følel-³⁰ ses Udbrud. Scheel og Andræ enedes om, at man ikke skulde afvise det Hele men forlange nærmere Forklaring. En saadan kom da og, sandsynligviis ligeledes ud-
gaaet fra Kong Oscar alene; der skulde være evigt Broderskab mellem Kongerne; en 10 à 12,000 Mand var ³⁵ Alt, der skulde stilles, naar et af Rigerne angrebes — Danmark vel at mærke kun regnet til Eideren, derhos

Betalingsvilkaar. Andræ vilde ikke ganske afvise det Hele hermed; Scheel derimod uden Vidre. Hvad der skete siden, vidste Andræ ikke. Hall tilføiede, at Kongen engang, da han spurgte derom, havde sagt ham, at
5 Oscar havde faaet det Svar, at det kunde Ingenting hjælpe; det maatte være hele Styrken.

2) D. 22. April 57 havde Virgin henvendt sig til Hall med et Tilbud om en Alliance. Hall var dengang ikke endnu vis paa, at Ministeriet vilde blive dannet, og i
10 ethvert Tilfælde maatte det vise sig, om man ikke kunde enes med Holstenerne.

3) Siden, efterat dette Forslag var mislykket, gjorde Hall nogle Avancer til Virgin. Denne var meget tilfreds og skrev hjem. Nu viste det sig, at Stemningen vel i og
15 for sig var uforandret, men at Regenten nu troede at kunne udrette Mere for Danmark ved foreløbigt at holde sig udenfor en bestemt Alliance, hvortil der altid var Lejlighed[.]

DEN 1. MAI. V. Dockum ²⁸/₄ meddeler, hvorledes han,
20 paavirket af Forbundsbeslutningen, hvis Indrømmelse ei mindre end Tilbagevisning vil medføre Suspensionen af Fællesffgs. Virksomhed for Holsteen, og tilskyndet af Buchanan, idet den midlertidige Tilstand maa føre enten til en Udsondring af Holsteen eller en Omdannelse
25 af vore Forfatningsforhold, har anseet det for det danske Diplomaties Opgave at sikkre den uforstyrrede Vedvaren af Forholdet mellem Dmk. og Slesvig under den midlertidige Tilstand, har henvendt sig til Malmesbury med det Spørgsmaal, hvorvidt England under den sand-
30 synlige Forudsætning af Fællesffgs. Suspension i Holsteen vilde udstede en Deklaration, at England ansaa Forfatningsforholdet mellem D. og Sl. som urørt, og udtalte sin Formening, at Fællesff. i Forbindelse med den stænderske Forfatning for Slesvig, der sikkrer dette
35 Hertugd. provindielle Selvstændighed er en anerkjendt Form, der ikke kan angribes uden at gribe ind i Danmarks indre Forhold, hvilke England anseer for at være

udenfor det tydske Forbunds Competence. Erkl. maatte og udstedes af Frankrig. Malmesbury skjønnedes ikke uvillig til en saadan Erklæring; Frankrigs Tilslutning kunde mulig erholdes; han havde nys tilskrevet Lord Cowley om de danske Forhold, da Østerrig og Preussen 5 havde spurgt ham, hvorledes han vilde stille sig til disse, og han vilde holde fast paa, at ikke Frankfurt strakte sin Indflydelse ud over, hvad der i sit Væsen var tydske Spm.

V. D. tilføiede, at han udtrykkelig havde erklæret, at han ingen Instrux havde; det var kun en officieus Samtale.

V. Dockums Utaalmodighed er ungdommelig, omend ikke uforklarlig.

DEN 2. MAI. Bülau meddeler ³⁰/₄, at Stemningen er for- bittret mod Zimmermann og hans Angreb paa Majori- teten, navnlig Schrenck. Frankf. Postzeitung ²⁹/₄ (øster- rigsk) udtaler sig bestemt mod Preussens gammelslesvig- holst. Bevægelse, ved hvilken Sagen kunde blive so ver- leidet dass der Bund, dass Oesterreich und wohl zu 20 merken Preussen nicht weniger, und das ganze grosse Deutschland das trotz allem heftigen Gebahren in der Presse *nicht* will wie der 48'er oder 50'er Schleswighol- steinism will, aus Eckel und Ueberdruss sie je eher je lieber über Bord würfe. 25

Præsidiets foreslog 14 Dages Frist; efter Bh. Bs. Hen- stilling, da det hann. Udkast først var kommet om Mor- genen, besluttedes 3 Ugers Instruxionsfrist.

De hannoverske Instillinger ville imidlertid altid stille Fleertallets Forslag i et mildere Lys for Stormagterne. 30

Sir Alexander Malet har d. ²⁹/₄ faaet Meddelelse om, at England har foreslaaet Frankrig, gemeinsam in Co- penhagen alle »mit der Sicherheit der kgl. Regierung vereinbaren« Concessionen anzurathen.

DEN 3. MAI. V. Dockum sender et Brev fra Buchanan, 35 der efter en Samtale med Malmesbury frister ham til

at faae Regjeringen til at fremkomme med de holsten-
ske Udsondringstilbud, da det constitutionelle, Fælles-
monarki jo dog er en Umulighed (hvilket Plessen har
forsikkert Buchanan jfr. N. Pr. Zeitung »aus Holstein«
5 ¹/₅ 1858). Van D. mener, at det er vigtigt, at denne den
engelske Regjerings Stemning (»ei ugunstig«) benyttes,
for at opnaae den nuværende Tilstands Opretholdelse
for Slesvig. V. D. finder dette vanskeligt, da det kunde
synes at stride mod de ⁵¹/₅₂ givne Erklæringer. Han
10 forstaaer altsaa ikke, at Vanskeligheden fornuftigviis
bortfalder, naar Tilbudet slet ikke gjøres af os. Det er
England-Frankrig, som maa bringe Udsondringen frem,
skaffe den Østerrigs Bifald, afværge Ruslands Indsigelse
og paatvinge os den. Det er ogsaa ganske D. H.s Op-
15 fattelse, efterat han fra Bh. Bl. har faaet Underretning
om Frankfurterstemningerne.

Bil. til ³/₅ 58.

Mr. Buchanan to Van Dockum.
Lennoxlove.

Haddington April 30. 1858.

20 - - - I therefore earnestly entreat of your govern-
ment not to neglect an opportunity, I trust, will be found
in the present good disposition towards Denmark of
the government [of] Her Majesty for bringing their
25 dispute with Germany to a satisfactory issue. What has
passed between Ld. Malmesbury & myself is of course
entirely confidential, but I have every reason to believe
that if there is a disposition in Denmark to draw
the distinction between the Danish and german parts
30 of the monarchy of which we spoke in Rnk [?] that
he will be willing to assist her in doing so. I should
strongly recommend you therefore to be prepared
without delay to speak in the name of your govern-
ment on the subject. My idea is that what exists, should
35 be considered legal as far as Slesvig concerns, on sa-
tisfactory assurances beeing given by Denmark for the
future provincial independence of that province, and

that the relations of Holstein & Lauenbourg with the monarchy should be a separate question to be discussed subsequently between the Danish government & the people of Holstein as two independent parties to a contract. This is in fact pretty much Halls view of the subject and every one in Denmark must feel that if the non-German great powers could be induced to acknowledge the legality of existing arrangements for Slesvig, a very great point will have been gained for Denmark. I saw Plessen before I left Copenhagen & if Germany backs him in his opinions, a common government on constitutional principles is absolutely impossible. - - -

DEN 4. MAI. Sætter man sig tilbage i Tilstanden i Foraaet 1849, kan man ikke miskjende,

hvorledes man dengang tænkte sig en langt større Overførelse af *Grundlovens Frihedsgrundsætninger* paa Slesvig (Valgret og politiske Rettigheder (Bang-Madvig),

hvorledes man derimod veg tilbage for en Forandring med Hensyn til *Kirke- og Skolesprog*, hvor Befolkningen ikke ønskede det, hvorledes man vaandede sig m. Hs. til *det finantsielle Forholds Ordning*, idet man ikke klart kunde tænke sig Sondringen mellem »fælles« og »særskilte« Indtægter og Udgifter, saa at man endog faldt paa at ville oprette en Statsdomstol til at paa-kjende Forfordelingspaastande, sammensat af lige Mange fra Kongeriget og Slesvig.

Hvor høist forskjellig er det ikke gaaet?

Tillisch, som oprindelig (1849) aldeles ikke vilde røre ved Sprogbestemmelserne, blev i 1850 forvandlet, og C. Moltke hævdede Nationalitetens Ret paa samme Tid, som han vendte tilbage til Provindsialstænderne.

DEN 10. MAI. Forskjellen mellem før og nu i finantsiel Hsde. viser sig maaskee allertydeligst i Hs. til Behandlingen af Landmandsklagerne. I 1819 laante man 6,000,000 Rdlr. banco til 5 % Rente, idet man forskrev sig for yderligere 2 Mill à 6 pc. (Res. 27. Fbr. 1819); 2den Afdeling af Laanet $\frac{26}{2}$ appr. (se $\frac{21}{1}$ jf. $\frac{11}{2}$.)

14. April 1819 6 Mill., Forskrivning for 8,571,428 derpaa laantes ud til Enkelte for 5 pc. (Res. 3. April 1819), nemlig ifølge Res. $\frac{7}{9}$ 19 og $\frac{3}{2}$ 1821.

	i rede Sølv	881,735-62
5	Sølv efter Quartalscours	4,752,799-19
	Ryberg-Frederiksgave og Flenstofte.	200,000
	Ahlefeld-Langeland	129,000
	Mylius-Bjørnsholm	114,000
	Scholten-Lundbygaard	107,000
10	D. Samsø-Holmegaard	100,000)

Nu laanes til Sparekasser, Laanekasser o. s. v. mod tilbørlig Rente, midlertidigt.

Hvorledes kunde hiin gamle Misbrug med Penges Bortødsling finde Sted? Møsting var næppe uredelig, men i høi Grad ligegyldig og nonchalant. Fra Haderslev Amt kom han i Cancelliet og blev siden Finansminister; yderst fiin og behagelig, men magelig og flot i en for os utrolig Grad. Efter hans Død fandtes Confirmationssagerne fra Rentekammeret, som han ikke havde gidet underskrive; rede Penge, Obligationer o. s. v. vare stukne ind iblandt Papirerne og forsvundne. Han var ei uopmærksom paa Slesvig Holstenerne, men gjorde Intet mod dem. Schumacher, som han brugte, sendte ham engang Bevis paa, at der alt i Trediverne pønse-
des paa Revolution (Brødrene Warnstedt.)

DEN 11. MAI. Plessen fra Petersborg var i Løverdags hos Hall og Andræ, isøndags hos Kongen paa Frederiksborg og igaar (Mandag) hos Hall igjen. Han er mindre betydelig end almindeligt antaget; sin Indflydelse under Nicolaus skyldte han vistnok væsentlig Nesselrodes tilfældige Godhed for ham og Familieforbindinger. Derimod er han jo ligesaa absolutistisk-ridderskabelig-russisk som man kunde vente. Den første Dag var jo Hall aldeles betaget af ham. For smaa Stater kjendte han ingen anden Udvei, end Eftergivenhed; Bh. B. var au bout de son Latin. Gortchakoff havde undret sig

over, hvor hurtigt Bülow var blevet opslidt; ogsaa Rusland havde jo »frivilligt« givet efter o. s. v. Imidlertid var han ikke aldeles upaavirkelig. Da han kom til Andræ, havde han lært af Hall, at et Statscoup — rebus & personis sic stantibus — var umuligt. Han udtalte 5 Ønskeligheden af, at man kunde skikke en anden til Petersborg, der bedre sympathiserede med Forholdenes Udvikling herhjemme; men han betvivlede, at Nogen kunde udrette, hvad vi vilde. Ved Samtalen to Dage efter med Hall var han som det synes, blevet oplyst 10 om Ministeriets Uundværlighed, og om vor Ligegyldighed, dersom Nogen bedre kunde klare Sagen; han var endog enig i Umuligheden af at opgive den forholdsmæssige Repræsentation; der blev saaledes — viste Hall — kun Muligheden af en bestemtere Sondring 15 imellem det Fælles og Særlige tilbage.

Hall gaar og ruger over en ny Notabelcommission valgt af Rigsraadet ÷ holst. og de holst. P. Stdr. til at afgive Betænkning over Fællesforfatningssagen. Dog er det vel kun en Flyvetanke. 20

DEN 12. MAI. Hvorlidet v. Dockum endnu har vidst at vinde Fodfæste i London, fremgaaer bedst deraf, at da Vedel bragte et Brev til G. W. Dasent, blev han ikke modtaget. I det Hele er v. Dockum vel en brav Mand, men han troer, som Diplomat, fremdeles at kunne bære 25 Hjertet paa Læberne — dertil er han ikke betydelig nok. Brunnow synes ikke at nærme sig til v. D. Her har dog Campenhausen benyttet U[ngern] St[ernberg]s Fraværelse til at søge Hall. Den første Samtale havde blandt Andet handlet om det Skin, den tyske Petersb. Ztgs. 30 Udtalelser kastede over den russiske Regjering, idet man ikke vidste i Tydskland, at der var saa stor Skrivefrihed i Rusland. Naar det blot vidstes! Camph. havde meddelt G[ortschakof] dette; denne havde ganske billiget Halls Yttring at den russiske Regjerings Stilling til Pres- 35

sen misforstodes; for en Sikkerheds Skyld havde han dog standset slige Udtalelser i Petersbg. Ztg.

DEN 13. MAI. Ministeriet har nu — forunderligt nok — levet eet Aar. Men Tydskland (*U:*)! Den brasilianske Minister i Berlin, her, og Stockholm vil forsikkre, at Østerrig—Preussen ere altfor uenige til at en Execution skulde være sandsynlig; mod Hannover fnøs man. Men vort Diplomatie (*M:*)! Dirckinck Hf. fraraader enhver Eftergivenhed, da den vilde fordærve vor gode Stilling. O. Plessen lod sig til Fr. Moltke forlyde med, at han havde ventet Tilstanden mere revolutionær her; de fremmede Ministre havde vel talt noget om Michelsen, men dog sagt, at naar det behøvedes, talte man med andre Ministre, og han gjorde dog noget for dem, hvad de forrige Udenrigsministre aldrig havde gjort. Alt nok til at bringe Hall til at see Sagerne lyst. Executionen skulde da standses ved en Henvendelse til Londonerprotokolens Undertegnere om at træde imellem. Men her møder han Andræ, som mangfoldige Gange har standset hans Bevægelseslyst. Hall troer, at han kan undvære Andræ, men her skuffer han sig vistnok. Monrad brænder vistnok af Begjærlighed efter at indtræde — det Valgmanifest han d. 11te læste mig for (tilfældigviis i Halls Nærværelse) havde han benyttet til at kaste alle Vanskeligheder bort* — men hvilken Forandring i Ministeriets Physiognomie, uagtet han selv ikke kan indsee, at han saalænge skal bøde for 1848, der for ham endnu staaer i poetisk Skjær.

Desuden naar der først røres ved Ministeriet, hvorledes vil der da kunne holdes sammen paa Stumperne? Unsgaard bevæger sig i det holstenske Ministerium

* Fæstesagen opgav han i dens Almindelighed, Næringsloven vilde han ikke have forandret, Renteloven ei heller; derimod holdt han ved sin Ansvarslov, Stiftelsesselveiendomslov og Fideicommiss- samt Kirkeforfatnings §en i Grundloven.

med en frygtelig Naivitet i sine skriftlige Voteringer, og Simony. Nu har Straffelovbogscommissionen næsten opløst sig, da Koefoed er syg, og Mourier-Ussing ere alene tilbage (Paaskudet er, at Motiver udarbejdes) og Jury-commissionen har skudt Sagen fra sig, (da Mouriers Ud-⁵kast og Hages stode imod hverandre), til Leuning, der i Henhold til de stedfundne, af Fleischer optegnede Forhandlinger skal affatte et nyt Udkast.

DEN 14. MAI. I hvilken Grad Kongens Frihed beklippes, viser bedst, at Berling ikke vilde lade ham give ¹⁰ 1600 Rdl. for en Oldsagssamling, som han vilde afkjøbe Krigsassessor Smith. Kun da Berling reiste til Stockholm i Frimurerforretninger, fik Trap Sagen i Orden. Og det paa samme Tid, som Grevinden holder skjult for ham, at hun endog har Andeel i Rudbjerggaard paa ¹⁵ Klemps* Navn. Berling er iøvrigt paa sin Stockholmer-Reise (med v. d. Recke, Klokker (∴ Cantor) Hansen ved Garnisons Kirke, Sally, Laing,) blevet modtaget yderst opmærksomt, har endog kjørt i kongelige Vogne, men den lille røde Frimurerorden, som han higede efter, ²⁰ fik han ikke. Og dog havde han maaskee faaet den, dersom Levezou havde været med. Denne var villig, naar Kongen befalede det og betalte Reisen. Men skjøndt det tidligere hed, at Kongen vilde det, forhindrede Berling det, da Logen indbød ham, Bræstrup og Berling, men ²⁵ Bræstrup sagde nei, og Levezou erklærede, at han kun vilde, hvis han fik Ordre dertil.

Politikken blev vistnok holdt aldeles ude, da det viste sig, hvilke Mennesker der kom, uagtet de Fornemste i Stockh. ere Frimurere, og der vistnok var speculeret en ³⁰ Deel i denne Retning. Virgin er for Øieblikket meget ulykkelig over »Dagbladet«. Han antages at skulle gaae

* Levezou vil pudsigt nok paastaae, at Klemp for en stor Deel styrer Berling, ligesom denne styrer Grevinden.

** I Reglen vel forbeholdt Fyrster, dog har Dahlfeldt ³⁵ den.

til Berlin, da Due siden han ei kommer til Paris vel ei heller gaaer dertil; maaskee kommer da Piper igjen hertil, Bonde mulig til Paris; hvo der gaaer til Petersborg i Adelsvårds Sted, vides ikke, mulig og Adelsvård til Paris.

DEN 15. MAI. Statsraad.

Idag vedtoges vor Afstemning i Frankfurt over Udvalgets Indstillinger. Ventelig har Majoritet og Minoritet enet sig paa vor Bekostning. Prinds Ferdinand trænger til 200,000 Rdlr. og vil have sin Commission hævet. Andræ skræmmer ham.

Lund og jeg kom ind paa gamle Erindringer. Han paastod, at Knuth spille en ynkelig, forvirret Rolle i Malmø 1848, saa selv den svenske Konge udtalte, at Knuth vist havde mange gode Egenskaber, men han var ikke Stillingen voxen, saa det vilde vist gaae ud ikke blot over ham. Stierneld var yderst forbeholden, men ellers gik Alt imellem hinanden. At Knuth i 1848 var besynderlig distrait, er vist; Malmøertractaten glemte han ude paa Frederiksborg, saa den blev funden i Skarnfjerdingen, da han skrev efter den. En Gang efter Slaget ved Slesvig, da Kongen beordrede Fensmark til Stockholm med et Brev, hvori han mindede Oscar om det Løfte at hjælpe, naar det behøvedes, meldte F. sig hos Knuth, der standsede ham; F. vilde først ikke, men lod sig dog bevæge, da Knuth erklærede, at han vilde tage det paa sig og vilde tale med Kongen derom paa Als, hvorhen han netop reiste. Da han saa kom tilbage, og Fensmark kom til ham, havde han glemt at tale med Kongen derom.* Han maa have været overvældet af Ansvar — anderledes kan jeg ikke tænke mig, at denne begavede, fine, tænkende Mand i den Grad skulde været løbet sur.

DEN 16. MAI. De gamle Minder fristede og Hall ind paa hans egen Ungdom. Paa ham seer man visselig ikke,

* Kongen selv troede at mindes (i en Samtale med Hall), at Knuth havde aabnet Brevet til Kong Oscar.

som paa Martensen, at han i sin Ungdom levede i en indskrænket, snæver Kreds, endmindre, at han led under en trykkende Forlegenhed i Andres Selskab, saa G. Aagaard, i hvis Forældres Huus Halls frie og freidige Natur vel først ret vaagnede, oprindeligt havde anseet ham for stolt og frastødende muggen. Det var Knuths Lykke, at han blev opdraget uden ret at kjende, hvad Grevskabet var, i Grev Moltkes Huus paa en Tid, da Livet var saa stivt og kjedeligt der, at han nødvendig maatte søge Opmuntring og Livsglæde andetsteds; og at han da fandt den i den hall-aagaardske Kreds (jfr. Birkedal, Barfod, — Monrad). Monrads storslaaede Natur har vel overvundet den indskrænkede Livskreds, hvori han oprindeligt bevægede sig, men ved Spring, noget voldsomt. Fra Philosophiens Studium og det mest studentikose Liv sprang han gennem Werlin ind i det lythanske Familieliv og blev Verdensmand ved en voldsom Villiesact; i Begyndelsen, naar han gik op og ned ad Gulvet, med Chapeaubas under Armen, saae vel En og Anden lidt forundret paa ham, men det satte sig.

DEN 17. MAI. Baron Zytphen-Adeler meldte sig paa den sjællandske Deputations Vegne. Jeg forklarede ham Grændserne, inden hvilke Regeringen kunde virke og oplyste, at Andræ, da han laante mig 250,000 Lst. paa 8 pc., kunde have faaet 10 pc. i London paa 6 Maaneder (nu tages Vexlerne kun paa 2 Maaneder) - - -

at jeg har sikkret mig 4 pc. fra 1. Octbr.

at jeg har sikkret mig indtil 500,000 Rdl. foreløbigt fra Reservefonden.

DEN 18. MAI. Bille Brahe melder under $11/5$, at Buol havde svaret paa en Beklagelse over Frankftgaaderne, que ce serait au gouv't. Danois à satisfaire aux justes exigences et à modifier la constitution de la monarchie de la sorte, que les duchés allemands y trouvent la place qui leur revient; la manière d'y arriver devrait être laissée à ce gvt., qui aurait à suivre la voie prescrite dans cette constitution pour arriver à la changer. (sic). Nu maatte Re-

gjeringen uden Omsvøb komme Forbundets billige Krav imøde; hvis ikke, la Diète passerait certainement outre; vi maatte ikke stole paa Meningsuligheder; lui, et avec lui beaucoup d'autres croyaient qu'une exécution fédérale dans les duchés faciliterait l'arrangement et donnerait au gvt. de Cphgue. le moyen et l'appui pour l'introduction des changements, exigés par les circonstances.

Iøvrigt bekræftedes, at Anliggendet efter den almindelige Opfattelse er »tydskt«. Ogsaa Lord Loftus a soutenu, qu'une occupation des duchés allemands par la Diète ne ferait pas d'après la manière de voir du Cabinet Britannique changer la nature de la question qui resterait toujours allemande, tant qu'elle se bornerait au territoire de la confédération. Lord Loftus vilde paastaae, at Keiserens sidste Ord til Scheele vare, at han ne ferait pas la guerre pour cette question.

D. Holmfeld meddeler under ^{15/6}, at Ld. Cowley havde ønsket en Samtale med ham. Cowley gjorde gjældende, at da Kongen i sin Tid tiltraadte det tydske Forbund, maatte H. M. anerkjende den Fortolkning, Forbundsdagens Flerhed gav Forbundsbestemmelserne. Hvor meget man end kunde misbillige de enkelte Resultater, hvortil Majoriteten af Forbundsdagen kom i sin Fortolkning af Forbundsbestemmelserne, kunde man dog ei bebreide Forbundet, at det havde overskredet sin Competence, hvorfor Striden og hidtil udelukkende havde bevaret en tydske Charakteer. Selv i Dmks. Interesse maatte de andre Magter derfor afholde sig fra enhver *directe* Indblanding, fordi dette vilde svække deres Ret og Kraft til at tage sig af Sagen, naar den europæiske Interesse skulde kræve det. Ambassadeuren formodede, at de tydske Stormagter saameget mindre vilde lade det komme til Yderlighed, som de paa Parisercongressen havde forpligtet sig til i slige Tilfælde først at forsøge en fredelig Mægling, rimeligst ved Gjenoptagelse af Londonerconferentserne. Bedst vilde det være, at Holsteen traadte ud af Forbundet; men Europa, som har anerkjendt Wiener-Congres-Acten, kan ei inklade sig paa en Krig for at opnaae dette. Der-

næst ligger Tanken rigtignok nær at udskille de tyske Hertugdømmer, men han indsaæ fuldkomment, hvor farligt dette var. (Han betvivlede, at Buchanan heldede til denne Mening). Han erkjendte iøvrigt, at vi vare berettigede til at forlange, at man præciserede sine Anker 5 imod os. Cowley troede, at Frankrig ogsaa heldede til den Mening, at det ikke vilde komme til Yderligheder.

Hagemann ^{15/8} Mai meddeler, at Fyrst G[ortchakoff] til Marquis Chateau-Renard havde gjentaget, que le moment 10 opportun ikke var kommet endnu for Rusland til at intervenere i den dansk-tyske Affaire.

DEN 19. MAI. Udvalget i Frankfurt enedes, saa at Hannover tiltraadte Udvalgsflertallets Indstilling Nr. 1 og Majoriteten Hannovers Udtalelse om Beslutningen af 15 25. Fbr.

Hall havde igaar Besøg af Ungern Sternberg paa Gjen- nemreisen fra Paris til Badet. Han haabede, at der Intet skete i den Tid, han var borte: Hvis der laae Noget bag hans Besøg, var det vel en Antydning om, at man ved at henvende sig til Fremmede dog vel ikke gik til Frank- 20 rig alene.

DEN 20. MAI. Idag stemte 14 Stemmer for Compromis- set, Dmk. imod; Ndl.s Lxbyg. vermag der in den Commis- sionsgutachten entwickelten Auffassung nicht durchgängig 25 beizustimmen, und tritt den darauf gestützten Anträgen nur in dem Sinne bei, dass der kgl. d. Reg. nochmals anheimgegeben werde, sich über die Grundlagen der un- gesäumt zu eröffnenden Verhlg. wo möglich näher zu äussern, um diese Angelegenheit im allseitigen Interesse schleunigst zu ordnen. 30

DEN 21. MAI. David vil vide, at den engelske Prind- sesse allerede skulde øve stor Indflydelse i Preussen (Prindsesse Anna). I Times klages over at K. Z. Pth. [c: Kreuz Zeitung Parthei] holder Prindsen af Preussen i sine Lænker, saa at dennes Venner (Bunsen, Schleinitz, Usedom, 35 Bethmann-Holweg, Bonin o. s. v.) ikke kunne komme frem.

DEN 24. MAI. Bille Brahe skriver under ^{18/5}, at Bourqueneu er uforandret. Han tilraader vistnok at gaae saa vidt i Indrømmelserne som muligt, mais il ajoute que son empereur maintient toujours, qu'une occupation fé-
 5 dérale de provinces faisant partie de la monarchie Da-
 noise poserait la question comme *européenne*, où les
 puissances signataires du traité de Londres auraient à
 voir. B. tilføiede, que le Cbt. tory de Londres partage
 ces vues et que les dernières communications faites par
 10 Ld. Cowley à Paris en faisaient foi. Da Bbr. indvendte
 Lord Loftus's Yttringer, svarede Bqney., que cette mani-
 ère de voir était seulement personnelle à ce diplomate,
 qui venait tout droit de Berlin, où il avait passé nombre
 d'années et n'avait entendu que les arguments allemands.
 15 Bourqueneu lovede at tale imod at renforcer Fleertallets
 Indstillinger, som Buol havde slaaet paa, skjøndt Mon-
 tenegro-Affairen absorberer Samtalen med Buol.

Bourqueneu og Sverrig-Norge er de Eneste, der støt-
 ter os; alle Andre ere imod os eller ligegyldige; selv han
 20 raader til at undgaae Forbundsexecution; l'empereur des
 Français ne saurait l'empêcher, il ne pourrait qu'inter-
 venir, quand le mal est fait.

DEN 25. MAI. D[irckinck] H[olm]feldt's Charakter kjen-
 des udaf følgende Træk. Kjød sælges i forskjellige Qua-
 25 litet. Da han ikke i sit eget Quarteer kan købe den rin-
 gere, tager han tidlig ud i et fjernere og gjør sine Ind-
 kjøb. Men Slagterne i hans Nærhed, som undre sig over
 Familiens ringe Kjødforbrug, komme jo efter det.

Hans Menneskekundskab sees derudaf, at han vil have
 30 Vedel til at skrive Løst og Fast, uden selv at ville svare.

DEN 26. MAI. Dockum er endnu aldeles isoleret i Lon-
 don. Ministrene kjende ham knap, naar han hilser paa
 dem i et Selskab.

DEN 27. MAI. Gladstone er saa ilde anskrevet hos »Times«,
 35 at Morris uden videre erklærede ham for a humbug:
 han bedaarede Sir Robert Peel, men nu efter mere end
 10 Aars Forløb er han found out.

DEN 28. MAI. O. Plessen spiste paa Gjennemreisen i Berlin med Manteuffel hos Budberg. (Dep. ^{19/7} Mai Ptbg.) M. beklagede Uenigheden; nu da Sundtoldsagen var afgjort, vilde enhver Tvistegrund være forsvunden, naar vi enedes i Hs. til Htgderne., hvilket var i begges Interesse. ⁵

Plessen: Man ønsker det Samme i Kbhvn. Han fremhævede vor eiendommelige Stilling og de deraf flydende Vanskeligheder. Mtf. a des obligations a remplir. Il a parlé de la lutte qui, provoquée à une époque d'agitation extrême entre nous et l'Allemagne, s'était terminée ¹⁰ à notre avantage, des négociations, qui ont mis une fin à cette lutte, et par lesquelles nous avons fait certaines promesses qui, à son avis, n'avaient pas été entièrement réalisées. Plessen mindede om den første Modtagelse, der var blevet Fællesffgen af 2. Oct. 1855 tildeel. (Scheele) ¹⁵ Mtf. svarede, at un cabinet étranger n'aurait pas pu, sans encourir le reproche d'une intervention dans nos affaires intérieures, élever la voix contre notre oeuvre de constitution, et qu'il se serait félicité, si, dans ses resultats, cette constitution avait pu fonctionner paisiblement et sans faire ²⁰ naître une si vive résistance de la part de l'élément Danois. »Peut être ce résultat en aurait pu être un autre, si certaines mesures prises dans le temps n'avaient pas irrité si vivement les dispositions des esprits dans les duchés.« Han ønskede iøvrigt ingenlunde en Adskillelse af Hertugd.; naar denne ²⁵ Tvist endtes, vilde Preussen altid lettere enes med Dmks. Souveræn om de fælles Interesser, end hvis Holsteen var under en anden Fyrste; hverken Kongen, Prindsen eller han selv vilde porter atteinte aux droits d'un Souverain.

Hvad vore Forslag angik, kaldte M. dem vagues; nous ³⁰ voulions que la Diète prenne l'initiative; selon lui, ce n'était pas à elle de déterminer, plus qu'elle ne l'avait déjà fait, les points qu'elle voulait voir modifiés --- pour des motifs formels autant que matériels, la Diète ne pouvait pas prendre cette initiative parcequ'elle renfermait ³⁵ une reconnaissance de l'état actuel de notre organisation générale qu'elle ne pouvait pas admettre comme légale, en tant que cette organisation concernait les duchés. »Si par contre vous vous décidiez — m'a dit Mr. de M.,

à négocier sur la situation du Holstein dans l'organisation générale de la monarchie (Über die Stellung Holsteins in der Gesamtmonarchie), je ne doute pas que nous nous entendions facilement.

5 Hvad er Meningen?

Il désire, si je l'ai bien compris, qu' à l'égard du Holstein et de Lbg. nous reconnaissons la compétence de la Diète. Opgaven blev da, hvis man enedes, at sætte de Modificationer, hvorom man enedes igjennem --- ce que
10 Mr. de M. propose, le fond de sa proposition n'est qu' une reproduction de ce que nous avons proposé nous mêmes, en dépouillant nos propres propositions de la forme vague sous laquelle elles se présentent aux yeux des Cabinets Allemands.

15 DEN 29. MAI. Plessen ^{21/9} Mai melder sin Samtale med Gortchakof (^{20/8}).

G. svarede que dans les rapports de la Russie avec le Dmc., il ne s'agissait pas de la constitution que le Roi avait donné à la monarchie; que l'Empereur était très
20 éloigné de vouloir exercer une influence sur les affaires intérieures de notre pays, et que, quant à l'attitude du Cbt. Impérial que notre constitution fût démocratique, ou demidémocratique ou qu'une organisation d'un autre système nous régisse — une telle considération n'agissait
25 pas sur les déterminations de la Russie: »Ce que nous désirons -- c'est que la base, que les évènements depuis 1848 vous ont faite, vous reste acquise, et que dans l'intérêt du repos et du calme généraux vous soyez posés de manière à être à l'abri de toute secousse.

30 Affairen er nu en affaire de famille, car S. M. le Roi, pour les duchés, est souverain allemand. Tidligere ønskede Fyrst G., at vi havde enet os med de to store tyske Regjeringer; nu at vi kunde enes med Forbunds-dagen. L'attitude prise par la Russie est, à des nuances
35 près, la même qu'ont prise la France et l'Angleterre. A Paris et à Londres on regarde la question dans sa phase actuelle comme allemande; on y désire que vous vous entendiez avec l'Allemagne. Si la question quitte le ter-

rain sur lequel elle se trouve placée, pour descendre sur un terrain plus matériel, alors elle deviendrait peut-être Européenne, mais dans l'intérêt du Dmk. il est à souhaiter qu'elle ne prenne pas ce caractère Européen. --- Fyrsten n'a pas admis, at vore sidste propositions renfermaient de véritables concessions; il désirait fortement, dans nos intérêts qu'il puisse convenir au Gvt. de Sa M. de s'expliquer d'avantage vis à vis de la diète. Han bemærkede, que si dans la phase actuelle le Cbt. Impérial appuyait auprès des Cabinets all. nos propositions, cela ne nous servirait à rien et provoquerait de la part de l'Allemagne qui est jalouse d'exclure dans cette affaire toute influence étrangère, une attitude encore plus énergique. I Anledning af Plessens Bemærkning om l'impression pénible, qu'a produite chez nous sa dépêche, et les circonstances qui ont accompagné la remise de cette dépêche, le prince m'a répondu, qu'il avait appris avec regret l'impression, produite par sa dépêche, qu'il ne l'avait pas communiquée officiellement aux Cours allemandes, mais envoyée aux organes du Cbt. Impérial pour diriger leur langage. Au reste — il y a une seconde dépêche pour atténuer l'effet de la première.

Altsaa i Grunden det gamle Standpunkt.

DEN 30. MAI. Hall blev ved sin Hjemkomst fra Herlufsholm—Iselingen strax kapret af Berling til et Middags-selskab (Løverdags) (Unsgaard, Simony — Levetzou, Dotézac, Virgin). Fra Sverrig har da Berling i det Mindste hjembragt eet bestemt, utvetydigt Indtryk, nemlig det i Sverrig ganske almindelige stærke Had til Scheel, — til hvem indtil for 3 Uger siden Leiligheden i Ordrup endnu holdtes aaben.

DEN 31. MAI. Vedel besøgte da Scheele i Pinneberg paa Hjemreisen. Scheele talte Tydsk og Vedel fulgte hans Exempel; derved blev Scheele mere Herre, end vel ellers. Det gode Familieliv bestak og Noget. Iøvrigt vilde Vedel paastaae, at Scheele følte sig aldeles forladt af Kongen — man kunde gjøre sit Yderste, og næste Dag, hvad havde Man saa for det?

DEN 1. JUNI. Elliott har udtalt sig til Hall i den Retning, at saa længe der handlede om Forbundsmyndighedens Grændser paa Holsteens Grund, kunde de fremmede Magter ikke komme frem, — anderledes hvis man
 5 anerkjendte Forbundets Veto mod Fællesforfatningens Gyldighed i Holsteen og Lauenborg og saa underhandlede (som Manteuffel siger) om Holsteens Stilling i Fællesmonarkiet. Paa min Forespørgsel, om Elliot og Dotézac kunde forstaae, at Faren ved at anerkjende
 10 denne Competence i *negativ* Retning var, at man saa let kunde paadrage sig Skindet af ogsaa at maatte anerkjende den *positivt*, c : naar Tydskland paa Holsteens Vegne gjorde Fordringer til Fællesmonarkiets Ordning, svarede han, at E. maaskee snarere, omend utydeligt
 15 forstod det, D. derimod ikke.

DEN 2. JUNI. Paa Frederiksborg forsikkrede Campenhauen mig, at alle de russiske Legationssecretærer i Kbhvn. gjorde Lykke f. Ex. Tegoborski nu Bern (Krüdeners Eftermand) Daschkoff, Stockholm (Osten-Sacken).
 20 Sagen var, at man fulgte selv Detailbegivenhederne her med større Interesse; Rapporterne bleve forelagte Keiseren.

C. roste Fyrst Gortchakofs store Arbejdsdygtighed; han kunde dictere 3 Secretærer politiske Depecher paa een
 25 Gang; han modtog Referater fra sit Ministerium Kl. 5—9 om Morgenen, sov kun en $3\frac{1}{2}$ Time om Natten, en Times Tid om Middagen o. s. v.

Osten-Sacken i Udenrigsministeriets Court, som behandler de danske Sager, er 70 Aar gl.

30 DEN 3. JUNI. Beaulieu forsikkrede mig igaar, at han havde været Eidermand, indtil den svenske Skandinavisme blev kjendelig. Det var ikke den samme, som den danske; det var Danmarks Opløsning. Tror de, sige Svenskerne, at vi, som alt have een Bøile om den ene
 35 Fod, vil have een til om den anden med (boulet)? Han havde spurgt Regenten om Grunden til den noget compromitterende Optræden. Det var, svarede han, for at

vinde Normændene for en nærmere Tilslutning, men Forsøget mislykkedes. Da jeg yttrede nogen Tvivl, om det var Kong Oscar, der havde pousseret, eller om han var blevet pousseret, svarede han uden Betænkning: Det Sidste; dog mindre af Prinds Carl end af Prinds 5 Oscar.

Iøvrigt erklærede han jo tydeligt til Oriollas Opbygelse, at vor Sag var le droit contre la force, de smaa Magters Ret mod de stores Overmagt.

DEN 4. JUNI. Fredag. Hall (Dotézac) forsikkrer, at der 10 er al Grund til at forsøge en eller anden Udvei for at undgaae Executionen. Det maatte ikke oversees, at ingen Regjering kan taale et Land i fremmed Vold i længere Tid, — og Forbundsexecutionen vil blive en Sequestration —; ingen fremmed Magt miskjender Forbundets 15 Competence, — om end Myndighedens Brug kan synes lidet generøs eller billig. — Man maatte derfor anerkjende — meente Dotézac — Forbundets Competence til at sætte Fællesffg. ud af Kraft og saa forhandle om Holsteens Stilling; — Hall tilføier, saaledes at det ene 20 Alternativ blev Holsteens løsere Stilling, naar man ikke kunde enes paa Vilkaar, Danmark kunde modtage.

DEN 5. JUNI. Tornérhjelm* (til Blixen) melder, at han har havt en Samtale med Bismarck. Denne siger, vi havde tre Veie — at vende tilbage til Tilstanden før 1848 25 — (han erkjendte dog Umuligheden paa T.s Modforestillinger) — at tage Executionen — at suspendere Fællesffg. og lade Tropperne gaae til Holsteen, hvilket vilde sætte Forbundet i en stor Vaande.

Det var vist Noget, han bildte Tornérhjelm ind, da han tilføiede, at i Tilfælde af Execution skulde Hannover og Meklenborg rykke ind. (imod Østerrigs Ønske).

DEN 6. JUNI. Søndag. Paa Frederiksborg fortalte Dubois Andræ, at han efter Rechbergs Ønske havde besøgt ham paa Gjennemreisen i Frankfort.

* Ved Badet i Homburg.

Hvad han navnlig havde foreholdt Rbg. var, at denne ikke maatte troe, at det var let at sætte de saakaldte gamle Conservative i Stedet for det nuværende Ministerium; man burde maaskee bringe Bevægelsespatriet til Roret, men de Første var en lille Clique uden nogen sand Betydning eller Indflydelse. Dette syntes at falde Rechberg noget uventet.

Michelsen beklagede sig til Andræ over, at man ikke havde benyttet Leiligheden, da han afsluttede den neapolitanske Tractat til at gjøre ham til Storkors.

Unægteligt falder det lidt synderligt, naar til samme Tid Dahlfeldt kan blive Commandør af Danebrog.

DEN 13. JUNI. Bh. Bülow 10. Juni melder, at man i Petersborg i den sidste Tid synes ikke ganske at mis-
 15 kjende, at den sidste Forbundsbeslutning dog vel gaaer »ein wenig weit«; i det Mindste yttres der: die Bundesvers. hätte ja die dänischen Anerbietungen einstweilen und bedingungsweise annehmen können; dieselbe wusste selbst nicht, wohin Sie wolle. I ethvert Tilfælde er det
 20 noget sildigt, naar Rusland nu raader Preussen til Moderation.

Scheel-Plessen har været hos Bismarck i Frankfort. Im Grunde, siger B[is]m., sei Baron Plessen noch immer gemässigt; denn indem so viele bei der jetzigen Gelegen-
 25 heit ganz von Dmk. ab wollen, plaidire derselbe noch immer die Zusammenhörigkeit der ganzen Monarchie und die Möglichkeit einer Verständigung.

Ogsaa Baron Heintze har været i Frankfurt. Han har udtalt sig for Rechberg mundtlig og paa given Anledning
 30 skriftlig om det holsteenske Spm. væsentlig in loyaler Auffassung und in dem Bestreben von einer Execution abzurathen; sodann namentlich mit dem Versuch nachzuweisen, dass mit der Rückkehr zu den Principien der Vdn. v. 26. Juli 1854 das Wesentliche erreicht sein
 35 würde, dass die Bundesversammlung zunächst drei bestimmte, nach Ansicht des Herrn v. Heintze der Basis v. 1852 entsprechende, Forderungen zu stellen haben würde,

nämlich Aufhebung des gemeinschaftlichen Min., Unterlegung der Domainen und des Wahlgesetzes unter die Sonderministerien und dass alsdann der Bund, der durch Weitergehen oder Einmischung in die schleswigsche Frage Vieles compromittiren würde, sich bei der Erwartung werde 5 beruhigen können, dass die finanzielle Selbständigkeit der Herzogthümer gewehrt und die Verständigung der Nationalitäten möglich sein werde.

Bl. troer ikke, at Heintze Aufträge hierher gehabt habe.

En Meddelelse, Blixen vilde have fra Bertouch, at 10 Keiser Napoleon i sit Cabinet havde sat igjennem, at Europa skulde tage sig af den dansk-tydske Sag er vistnok apokryphisk. — Pressens Meddelelser i og fra Frankrig ere aldeles upaalidelige. Dirckinck-Holmfeld bilder f. Ex. Ganesco, den ene Correspondent til Ind. belge ind, 15 hvad det skal være. (f. Ex. Krøniken om, at Kongen af Hannover skulde være utilfreds med Platen formedelst hans Adfærd i den holstenske Sag).

DEN 14. JUNI. Valgdag. Hall—Elliot's Samtale. Elliot synes lidt slap; i Præmisserne giver han Hall Ret, men 20 Conclusionen bliver omvendt — Eftergivenhed. Campenhausen hører paa Hall med stenographisk Andagt og rapporterer trolig Alt. Da Ungern reiste (^{18/6}) syntes han at haabe, at der Intet skete, før han kom igjen (i Begyndelsen af Juli). Det Høieste han havde at antyde var, 25 at man ikke henvendte sig til Frankrig og England alene; Campenhausen vil jo derimod naturligviis gjerne vinde sine Sporer og gjør omhyggelige Rapporter til G[ortchakof].

DEN 17. JUNI. David kunde ikke forhindre Haagens Gjenvalg med 10 Stemmer mod een. Han foreholdt Di- 30 rectionen, at den ikke paa egen Haand burde have tilbageviist Finansministerens Tilbud om een Million til 4 %.

D. 18. Juni svarede Plessen (opfordret til at præcisere Mannteuffels Idee) Annoncer à la diète, que pour couper court à tout sujet de contestation le gvt. consent à s'entendre sur la position à donner au Holstein dans la monarchie, proposer pour les négociations la voie de délégués ou mandataires, en donner avis préalable à Berlin et à Vienne, — afin de conserver l'unité de la monarchie la constitution générale de la monarchie serait à modifier dans le sens du résultat de notre entente avec l'Allemagne.

DEN 21. JUNI. Plessen melder ^{16/4} Juni, at Fyrst G. har meddelt ham Campenhausens Beretning om en Samtale med Hall, da vi endnu ei havde faaet den officielle Meddelelse fra Forbundet og Beslutning om Svaret ikke var taget. Halls Udvikling combien il était désirable, pour arriver à une entente avec l'Allemagne, que les négociations se fissent par des délégués ad hoc ou de Cabinet à Cabinet admitterede Fyrst G. en principe, mindende om, at il avait à plusieurs reprises énoncé l'avis dans les phases antérieures de la question, combien il serait conforme à nos intérêts d'éviter par une entente à amener entre notre cour et les deux principales cours d'Allemagne que la Diète à Francfort fût saisie de la question. Le prince dit que les temps étaient autres que ceux où lui même à Francfort avait eu, avec tant d'énergie, à défendre la cause de Dmc., que selon lui notre cause n'était plus tout à fait la même; que les torts étaient maintenant plutôt de notre côté mais quant aux dispositions de la Russie pour le Dmc. elles n'avaient changé en rien, et que le désir sincère de l'Empereur & du Cabinet Impérial était de nous être utile pourvu que la possibilité en fût donnée. Le prince me fit même entendre (dog uden ligefrem Løfte) que si notre proposition à la Diète de traiter la question par des délégués fut accompagnée d'une offre de notre part à soumettre à la négociation des objets de nature à satisfaire tant soit peu l'Allemagne, la Russie pourrait peut être, dans le

cas que tel fût notre désir nous accorder son appui à l'égard de ces propositions.

Le prince (vedbliver Pl.) me dit ensuite, que d'après ses nouvelles de Francfort, la Diète, si notre réponse ne renfermait rien de satisfaisant, rendrait un décret d'exécution dans le Holstein; contre lequel, d'après l'opinion du Prince, du point de vue légal, il n'y aurait pas à soulever d'objection. Sur la mise en pratique d'une exécution fédérale, le Prince n'était pas disposé à se prononcer, c'est à dire: si la mise en pratique de l'exécution provoquerait une intervention des puissances européennes, ou non. L'opinion du prince est que dans nos intérêts nous devons tout faire pour éviter que la Diète arrive au décret d'exécution, et il pense que malgré les dispositions peu favorables que nous rencontrons à Francfort, pourvu que notre réponse ait un caractère qui offre à l'Allemagne la possibilité de s'entendre, elle profiterait de cette réponse comme d'un échappatoire à des complications qui, selon les circonstances, pourraient surgir, si la question entre dans la phase de mesures coercitives contre nous.

Il ne comprenait pas que nous ne fussions pas plus disposés que nous ne paraissions l'être, à faire des sacrifices pour conserver au Dmc. le Holstein.

Il me posa la question: si pour arriver à une solution de la question avec l'Allemagne vous consentez à un détachement du Holstein, êtes vous bien persuadé que la chose en reste là? La question du Slesvic sommeille; pour le moment, l'Allemagne n'ose pas y toucher; mais si cette question est de nouveau soulevée — et elle le sera, quand il s'agira de détacher le Holstein — il se peut que vos efforts n'aient pas la même réussite qu'ils ont eue après l'année 48 pour conserver la monarchie dans son ensemble. - - - Plessen vedbliver:

Toute l'assiette de la politique Européenne est considérablement modifiée, et, avec elle, la position de la Russie, qui tout en désirant nous être utile, ne pourrait peut-

être pas autant qu'elle a pu le faire autrefois faire prévaloir ses bonnes dispositions pour le Dmc.

Fyrst G. talte om Baron Manteuffel som en Mand, sincèrement disposé à s'entendre avec nous, et qui, déjà,
 5 par ses conseils aurait empêché des déterminations moins modérées; Fyrsten pense, que s'il convenait au gvt du Roi d'aller au devant de lui, Mr. de M. pourrait bien se prêter à une entente.

Samtidig tilskrev Plessen Hall privat for at anbefale
 10 det manteuffelske Expedient.

Alt forinden havde Michelsen, — ventelig ansporet af sine Underordnede — taget Anledning af en Yttring af mig i Tirsdags-Mødet og forlangt pr. Telegraph af Plessen, at han skulde præcisere Manteuffels Forslag »at
 15 underhandle om Holsteens Stilling i Fællesffgen.« Svaret indeholdt ikkun en tydeligere Udtalelse om, at det *indirecte* skulde angaae hele Fællesffg.* I Løverdags blev nu Bh. Bülaus Erklæring forlangt over Plessen's Rapport.

20 DEN 24. JUNI. De forskjellige plessenske Epistler, deri iberegnet hans Brev til Hall, vidne noksom om hans tyske Stemninger. Andræ vil uden Vidre betragte ham som et Redskab for Rusland, der vil gjøre Alt for at hindre Execution tildels vel endog som en halv Allieret
 25 af Broderen, der af Bekymring for sine ridderskabelige Interesser modarbejder Regjeringen. Dette er ikke rigtigt, forsaavidt der spørges om forsætlig Medvirken; men upaatvivlelig gjør han ved sine Anskuelser stor Skade. (Hagemanns Vidnesbyrd gaaer i samme Retning.) En Tilrettevisning vil altsaa være nødvendig; det lykkedes at
 30 blive enig om en saadan med Hall og Andræ som Michelsen da fik, for at den kunde afgaae i Middag. Den blev saa meget nødvendigere, som Plessen atter har udtalt sig for at indrømme Rusland større Indflydelse; —
 35 dersom det var skeet, vilde Kongen ikke have mistet Flaaden, ikke Norge!!!

* See den 18de Juni.

Plessen's Betydning er imidlertid lidt mindre saalænge Campenhausen med stenographisk Nøiagtighed rapporterer Halls Yttringer til Petersborg. Hall forklarede ham, hvormeget han paaskjønnede den troe Gjengivelse (efter Campenhausens Ønske talte Hall Dansk); han udviklede, ⁵ hvor umuligt det var at opfylde Forbundets Fordring af 3. Juni, og [hvor] retstridig en Execution vilde være. Det var saa langt fra, at Forbundet viste Kongen af Danmark mere Hensyn, end hvis han havde [været] Hertug af Holsteen alene, at man tværtimod gik frem mod Kongen ¹⁰ paa en Maade, som man aldrig vilde have gjort, dersom han blot havde været holstensk Hertug; en vis Fornemmelse heraf fandtes og i Tydskland; naar der endnu var nogen Sky, saa var det vel tildels Hensynet til Europa, men det var og Følelsen af, hvad det var for et nyt ¹⁵ revolutionært Princip, man etablerede, og hvilke Consequentser det kunde have for de tyske mindre Lande.

Naar nu Kongens Regjering — efter hans personlige Mening — holdt alt litigieust ude og indskrænkede sig i sit Svar til at fastholde Tilbudet om en Forhandling ²⁰ under den eneste Form, der var mulig — gennem Delegerede —, saa var det et nyt Bevis paa Regjeringens Maadehold.

Campenhausen viste her, at han havde nøie opfattet Halls tidligere Meddelelser. Altsaa — bemærkede han — ²⁵ en liden Lempning. Ja, svarede Hall, af Hensyn til Ruslands Ønske om at undgaae Conflictens europæiske Charakter. Jeg havde anseet det i og for sig for det Retteste reent at afvise Forbundet og at henvende sig til de Magter, der have underskrevet Londonertr. med en Erklæring om, at nu kunde Regjeringen ikke gaae videre, og en Opfordring om nu at optræde. Hall mente, at man endnu kunde tøve hermed til det sidste Øieblik, til det viste sig, hvad man i Frankfurt vilde gjøre efter Regjeringens nye Erklæring. Iøvrigt berørte Hall Gortchakofs ³⁵ Yttringer om vor »tort« og forudsatte, at det var en diplomatisk Vending, som paa lige Maade benyttedes ligeoverfor Tydskland.

DEN 25. JUNI. Carlsen fortalte idag, at Enkedronningen »anede« Krig. Han vilde paastaae, at man i Holsteen kunde finde sig i en Suspension af Fællesforfatningen for Holsteens Vedkommende, og Landets forsaavidt absolute Regjering; selv mente han, at man alt tidligere burde slaet ind paa denne Vei. Iøvrigt var han ligesom Bismarck en Talsmand for den protestantiske Alliance mellem England, Norden og Nordtydskland imod Rusland og Frankrig.

10 Idag afgik Brevet til Plessen — Gjenpart deraf med dets Forudsætninger tilstilles Dirckink, V. Dockum, og T. Bille, samt Bülau.

Fra Bh. Bülau kom nu Svar dat. Frkf. d. 22. Juni, ifølge Forespørgslen af 19. Juni hvorvidt der kunde tages 15 noget Hensyn til Manntfs. og Gortchakofs Forestillinger. Naturligvis gaaer den ud paa, at Betænelighederne ved at tilbagevise Antydningen ere overveiende. Men han er saa forsigtig, at han ikke ret troer paa Muligheden af nu at komme til en Forhandling, og han vil kjendelig fore- 20 bygge en Sendelse til Wien og Berlin ved at opstille som den nødvendige Forudsætning for en fortrolig Henvendelse til Forbundets tvende første Medlemmer, at Man vil udtale sig om de Forandringer, man agter at gjøre i Fællesffg. I denne Henseende ytrer han dog den 25 Overbevisning, dass man die Vertretung nach der Volkszahl der einzelnen Provinzen von deutscher Seite schliesslich nicht anfechten würde; die lauenburgischen Uebertreibungen haben ihre Wirkung nicht ganz verfehlt.

DEN 27. JUNI. Tornérhjelm, som nu kom tilbage fra 30 Badet, melder, at Bismarck indstændigt tilraader Suspension af Fællesff. for Holsteens og Lbgs. Vkde. Det er Østerrig, som frygter Krig, og derfor trænger paa; det venter, at naar først Tydskland er engageret i den holstenske Sag, vil Preussen blive nødt til at følge Østerrig 35 i det italienske Spørgsmaal. Krig kommer det dog til, om ikke i Aar, saa dog næste Aar; Noget maa Tydsk-

land have — en Anerkjendelse af, at Fællesff. ikke er retsdyldig for Undersaatterne i Holsteen og Lbg.; i denne Retning udtalte Bismarck sig navnlig efter at have været samlet med Orlov hos Fonton.

DEN 28. JUNI. Elliot har Ordre at meddele, at vi ikke 5 kunne gjøre Regning paa Englands appuy dersom vi ikke fyldestgjøre Tydsklands »justes exigences«. Hall sagde, han forudsatte, at England udtalte sig paa lige Maade til Tydskland — Ja — og dernæst, at man ikke mente, at Alt hvad Tydskland fordrede, var et vel- 10 grundet Krav. Nei. Elliot forsikkrede, at saalænge Spørgsmaalet var om Fællesffs. Gyldighed i Holsteen, kunde England ikke røre sig, men maatte erkjende Forbundets Competens. Hall foreholdt ham, at umulig dog enhver Forbundsbeslutning kunde være ment; Sagen blev dog ikke 15 tydsk, naar Beslutningen angik Holsteens Stilling til Slesvig eller Kongeriget —, men selv om den angik Holsteen alene, saa var dog Opretholdelsen eller Tilsidesættelsen af Forbundets Grundcharakter ikke Noget, der alene vedkom Forbundet. Sæt f. Ex. man vilde mediatisere 20 Saxen-Coburg, kunde det dog ikke være et blot tydskt Anliggende? Alt det indrømmede Elliot men spurgte: »Netop fordi Forbundets Beslutninger kunne overskride Grænsen, saa at Europa maa optræde, hvorfor vil I da vælge et Sted til at gjøre Modstand paa, hvor I blive 25 forladte af Alle?«

Dotézac tilraader og paa det mest Energiske Fællesffs. Suspension for Holsteen og Lbg.

Mærkeligt nok er Prindsen af Danmark af samme Mening. Andræ derimod finder det uklogt og veed ikke, 30 hvorledes det skulde kunne retlig forsvares.

DEN 29. JUNI. Regenburg, som først mente, at man maatte have *Vished* for, at Suspensionen m. V. vilde hjælpe, inden man bestemte sig dertil, gik over til den modsatte Anskuelse, efter at have læst Plessens Depecher 35 og Bh. Bls. Erklæring.

Ogsaa Prinds Ferdinand følger de plessenske Indsky-

dels (efter Halls Vidnesbyrd). Hall synes derfor bestemt paa ikke at opgive Momentet, der tykkes ham gunstigt. Han vil ikke indlade sig paa Meddelelser, som Forbundet forlanger under 1) (²⁰/₆) men vil dog i levende Interesse for at forebygge fordærlige Sammenstød være rede til saavidt muligt at tage Hensyn til den i Forbundets gjentagne Beslutning udtalte Opfattelse af dets Competence, selv om man nærer den Overbevisning, at den er overskredet; og vil ledet af dette Motiv gaae ind paa, at man for at fjerne enhver formel Betænkelighed fra Forbundets Side mod den fra dansk Side foreslaede Forhlg. f. Holsteen og Lbg. *midlertidig* betragter Fællesff. som værende ude af Kraft [hvilende,] saa at den commissionelle Forhlg. purement & simplement dreier sig om Fastsættelsen af Hertug-Hs. og Lbgs. forfatningsmæssige Stilling i Monarkiet.

20 TORSDAG DEN 1. JULI. Hall og Andræ udviklede deres modsatte Anskuelser.

Hall fremhævede Stillingen. Naar vi blot henholdt os til vor tidligere Erklæring, vil ufeilbarlig Execution indtræde, idet ingen af de store Magter ville gjøre Indsigelse mod den. (Prinds Frederik bekræftede det Samme i en 25 Samtale han havde med Hall igaar.) Alt er beredt; Hannover og Meklenburg, søm ere saa lykkelige at skulle medvirke, sidde paa Spring.

Skal nu Execution tages paa dette Punkt?
30 Medens man i Foraaret frygtede fra Prindsernes Side en Udsondring af Holsteen eller Alt, hvad man vilde nævne med dette Navn, er nu Forholdet omvendt.

Man sværger til Plessens Fane. Hvorledes kan man da forsvare at tilsidesætte den Chance, der frembyder sig?
35 Andræ fastholder, at vi ikke ere berettigede til at suspendere Fællesforfatningen uden Rigsraadets Samtykke

— det var den almindelige Opfattelse for 4 Maaneder siden —; det er dernæst uklogt; nu er Stillingen den: vi have en Fællesforfatning, som efter vort Begreb fyldestgjør alle berettigede Krav; Tydskland har kun at paavise, hvor denne Forfatning krænker Holsteens Ret eller Pligt efter Forbundsretten. Dersom den derimod suspenderes, skal Danmark opfylde sin Forpligtelse og paavise en ny Forfatning, der stemmer med Tydsklands Krav. Der er ei heller noget Beviis for, at de fremmede Magter lægge nogen virkelig Vægt paa den omhandlede Indrømmelse eller derfor ville støtte os; Executionen vil ligesfuldt komme; vi ville ikke kunne blive enige; Altsaa kun ved Europas Mellemkomst vil Sagen kunne klares; noget Offer skal ydes, og det kan da blive Fællesforfatningens Opgivelse i Holsteen og Lauenborg. Men er det Offer først bragt, hvad vil da blive forlangt?

Aldeles bestemt udtalte Andræ sig ikke om sin Udtræden, hvis Halls Mening seirede.

En Depeche fra Dirckinck bekræftede, at Frankrigs Holdning uforandret er den samme. Man venter, at vi svare (Desprès); man (Walewski) tilraader larges concessions, men han smiler velvillig peut-être nous verrons, da Dirckinck mener, at vi ikke kunne gjøre nye Indrømmelser til Tydskland, men maae lade det gaae, som det kan. Paa den anden Side frugte D.'s Henvisninger til Londonertractaten, Pariserconferentserne og Wienercongresactens europæiske Charakter kun lidet eller Intet.

DEN 2. JULI. Fredag. I Ministermødet vender den samme Uenighed tilbage. Hall paaberaaber sig Forhandlingerne i Landstinget, hvor Bang, Andræ og han vare tilstede; ifølge hvilke § 23 formentlig maatte hjemle en midlertidig Hvilen af Fællesforfatningen ifølge Forbundets Villie. Andræ vilde ikke anerkjende det Quantitative's Forvandling til det Qualitative.

Unsgaard vilde, at man skulde indskrænke sig til at yttre, at man vilde lade det staae hen, om Fællesforfat-

ningen var gyldig i Holsteen-Lauenborg eller ikke. Lundby syntes at ville modsætte sig yderligere Indrøm-
melse.

Jeg holdt mig til hvem der vilde være Udenrigsminister.

- 5 Hall fortalte, hvorledes Prinds Frederik havde talt med Mannteuffel før sin Afreise, og denne havde udtalt sig til Prindsen paa samme Maade som til O. Plessen. Prindsen havde talt klart og forstandigt, med megen Bevægelse.

- 10 Det er aabenbart, at Andræ benytter Leiligheden til at udtræde.

DEN 3. JULI. Det viste sig, at Andræ ikke vilde finde sig i den mildere unsgaardske Form bedre end i den hallske. Skal Noget skee, bør utvivlsomt den sidste vælges.

- 15 Det vedtoges at tilveiebringe tyske Texter til begge Former.

Lundby erklærede ingen Vanskelighed at ville gjøre. Unsgaard lod endnu til at ville gjøre nogen Indsigelse.

DEN 4. JULI. Mødet ved Ramløsa.

- 20 Hall udtalte sig om Følgen af Andræs Udtræden: 1) Serrer les rangs — vi ere for sammentrængte. — 2) En Ubetydelighed — for mat til Erstatning af Andræ. 3) David — vil ikke uden for dyr Betaling og maaskee slet ikke. Fenger slet ikke. — Monrad, der har indtaget
25 den fornuftige Position: Heelstatsmand uden netop at sværge til Heelstatsforfatningen, hvilket nu, da Forandringer kun kunne skee paa forfatningsmæssig Maade, er en meget forstandig Position. Hall synes ikke at betragte Monrads Udtalelse om Lehn, Ansvarlighedslov og
30 Kirkeforfatning som nogen afgjørende Hindring, da Alt bør træde tilbage for det ene store Spørgsmaal.

- Da imidlertid Hall idag talte med Monrad, viste det sig, at denne vel var aldeles enig i, at man lovligt kunde lade Fællesforfatningen træde ud af Virksomhed for
35 Holsteen-Lauenborg, men han havde dog — som det syntes — store Betænkeligheder ved at overtage et Mini-

sterium med os, da han vilde gjøre større Concessioner end vi; størst Betænkelighed havde han ved at tage Indenrigsministeriet, da han derved vilde komme i en falsk Stilling, noget mindre ved at tage Finansministeriet, hvor-
til han aabenbart var mere tilbøielig. 5

DEN 5. JULI. Mandag. Jeg talte med Unsgaard, som kom til mig om de forskjellige Alternativer, *at* tilbyde den midlertidige Hvilen og *at* erklære at man reent kunde see bort fra Spørgsmaalet om Fællesffs. Gyldighed; han indsaae omsider, at der enten maatte vælges det 10 første Alternativ, *hvortil han gik over*, eller en fuldstændig Afvisning. Ogsaa Andræ erkjendte, at naar Noget skulde skee i den antydede Retning, maatte der være nogen Fylde deri.

Saaledes var da Andræ's Udtræden afgjort. Han var 15 ligesom Schack i høi Grad imod Monrads Indtræden; han vilde, at jeg skulde tage Finansministeriet, og i Nødsfald lade C. B. A. Dahl blive Indenrigsminister.

DEN 6. JULI. Tirsdag. Hall vakler mere og mere med Hensyn til Monrad. 20

Hall talte med Kongen om Sagernes Stilling; Grevinden tog strax ind til Byen; Kongen lod ikke til at tage sig det Hele videre nær, skjøndt han vilde opfatte det Hele som en plessensk Intrigue, der blev understøttet af de fremmede Gesandter og Prindsen af Hessen. 25

DEN 7. JULI. *Onsdag*. I Statsraadet, hvor den gamle Meningsulighed kom frem, fremhævede jeg, at ligesom jeg vilde have fulgt Andræ, dersom han havde været villig til at overtage Udenrigsministeriet, saaledes maatte jeg nu følge Hall, »da han med hans Majestæts Tilla- 30 delse vilde gjøre det.« (Hall steilede). Prindsen af Danmark var mindre bestemt for Forslaget, end man skulde have ventet. Da han imidlertid hørte, at Hærens Enhed ikke angrebes, sluttede han sig til det. Michelsen blev meget forbauset, da jeg sagde ham, at Grunden til, at 35 han ei tidligere var blevet fri, var den, at Andræ ei

vilde give sit Minde til Halls Indtræden i Udenrigsministeriet.

DEN 8. JULI. *Torsdag*. Jeg tilskrev Michelsen, om han ikke gjorde Ret i nu at tilstille Hall sin Dimission, idet jeg henstillede, om han ikke dog først vilde sige et Ord til Kongen derom.

Den 8de afgang Meddelelsen til Berlin og Wien.

DEN 9. JULI. *Fredag*. Michelsen var hos Kongen for at sige, at han vilde indgive sin Afskedsbegjæring.

¹⁰ DEN 10. JULI. *Løvedag*. Hall hos Kongen. Ligl. Lundby. Hall medbragte Michelsens og Andræ's Dimission, hans egen og min Udnævnelse og Michelsens Indstilling til Storkors — Kongen spurgte, om det var værd; — han havde jo dog ikke gjort det selv. — Jo Hall maatte ¹⁵ meget bestemt staae paa det. Medens de andre Expeditioner strax bleve underskrevne, skete dog Intet med Hensyn til Michelsens Decoration den Dag. Det var en Forudfølelse af, at Grevinden vilde gjøre Modstand, fordi hun saae, at Hall ikke længere kunde forbigaaes. (Kongen havde været fortvivlet over Sagernes Gang, indtil ²⁰ Hall klarede det Hele saa let.)

DEN 12. JULI. *Mandag*. Andræ overleverede mig Finansministeriet. Jeg benyttede Lejligheden, da Kongen var kommen til Byen, til at melde mig som Finansminister, ²⁵ og med det Samme at erklære Kongen, at jeg for Conseilpræsidenten maatte udbede Ministeriet det Tegn paa Kongens Naade, hvis Udeblivelse vilde blive mistydet. Kongen var villig til at decorere Michelsen, men vilde udsætte Hall.

³⁰ (Der havde som Trap og Fensmark havde meddelt Hall været frygtelig Plagerie).

Hoffet tog til Frederiksborg om Middagen for at blive der.

Andræ var og hos Kongen, Arveprindsen og Prinds ³⁵ Christian. Den Sidste mente, at det var afgjort, at Blixen skulde være Udenrigsminister.

DEN 13. JULI. Tirsdag. Plessen telegraferer, at Fyrst Gortchakof understøttede det danske Forslag, men næste Dag tilbagekaldte Fyrsten Ordrens Udførelse, indtil han kjendte Ordene i Erklæringen.

Bh. B. skildrer, hvorledes Rechberg udtalte sig i det Hele anerkjendende. Bismarck ligeledes, dog med stor Forsigtighed, paa Grund af hans Stilling. 5

DEN 14. JULI. Onsdag. Bh. B. indberetter, at man meget ønsker »ausser Wirksamkeit seyend« istf. ruhend, hvilket Hall paa egen Haand indrømmer (derimod ikke 10 zu setzen istf. seyend zu betrachten, ei heller en usikker og noget udviskende Overgang fra 1 til 2.)

Kongen sendte Hall et Brev, at han havde været sindet at give ham et Bevis paa sin Naade, men da jeg havde forlangt det, kunde det ikke skee. 15

DEN 15. JULI. Bülau indberetter, at Balan strax han fik Meddelelsen af Gyldencrone (han havde betvivlet Mann-teuffels Udtalelse) søgte at benytte Ministerens Fraværelse. Han sendte strax en Beretning til Prindsen af Preussen, og denne bifaldt, at den danske Erklæring 20 betragtes som utilfredsstillende og Bismarck blev instrueret om at stemme for Sagens Henvisning til Executionsudvalget.

Forbundsforsamlingen henviste Erklæringen d. 15. til det holstenske Udvalg. Majoriteten stemte for strax at 25 afgive en anerkjendende Indberetning; da der gjordes Indsigelse, gik Sagen ad referendum.

DEN 16. JULI. Hall hos Kongen, der nu havde ombestemt sig for Halls Vedkommende. Kongen havde endog skrevet et yderst naadigt Reskript til Hall, hvorved det 30 meddeltes ham, at der den ¹⁷/₇ skulde overleveres ham Storkorset. Men nu gjordes Indsigelse mod Michelsen.

Andræ har ofte gjort gældende, at det Ministerium, hvori han indtraadte, burde være traadt tilbage for Bluhme osv., da Fællesffg. var bleven ført igjennem. Hans Ord bleve ikke hørte. Men hans Feil er, at han,⁵ da han dog ikke trak sig tilbage efter denne Opfattelse, hvori der trods dens Romantik var noget særdeles Sandt, med ubøielig Stivhed fastholdt den fordærlige Maxime, at Michelsen var den bedste Udenrigsminister, der kunde tænkes. Andræ vilde hverken selv være Udenrigsminister,¹⁰ ei heller tillade at Nogen Anden blev det, som ikke var en Straamand (Dotézac), en Contoirchef (Schele), efter i nogle Maaneder at have været Conseilpræsident vilde han ei engang være det, — og dog er det for os det Naturlige, at Finansministeren er Conseilpræsident.

10. BOG

DET HALLSKE MINISTERIUM
EFTER ANDRÆS UDTRÆDEN TIL
FÆLLESFORFATNINGENS
OPHÆVELSE

JULI-NOVEMBER 1858

TIENDE BOG

P^{AA} *Dagbogens første Side staar: Det Hallske Ministerium efter Andræs Udtrædelse Midten af Juli 1858 til Fællesforfatningens Ophævelse (6. N. 1858), Stændernes Indkaldelse m. v., Udsendelsen af en Memoire om de tagne Beslutninger til de ikke tyske Magter, der underskrev Londonertractaten, og Meddelelsen af de tagne Beslutninger i Frankfurt d. 10. Novbr.*

Dagbogen rummer 281 for største Delen beskrevne Sider, men meget af de der optagne udførlige Uddrag og Referater af den diplomatiske Korrespondence (særlig af B. Bülow's Depecher fra Frankfurt) er udeladt, ligesom de fleste for største Delen senere (bl. a. 1880) tilføjede Bemærkninger om Europas internationale Politik.

DEN 18. JULI. Søndag. Bh. B. melder, at et Møde i det holstenske Udvalg var berammet til ^{19/7}, men maatte udsættes til Tirsdag, da Bismarck saalænge blev i Baden-Baden. Øiensynlig afhænger Alt af Preussen. Kun Preussen og Hannover have foreløbigt i Udvalget været imod ⁵ Antagelsen.

Det synes, som Bismarck vil, at Sagen gaaer til Executionsudvalget, og at der da føres en meget besværliggjort Forhandling. Man synes at nære den Anskuelse, »dass der Bund weder den holsteinischen Ständen vor- ¹⁰ greifen noch alle deren Wünsche durchsetzen, noch auch deren Anträge ex post beschränken oder abschwächen könne« (!)

DEN 20. JULI. Manderström, hvem Hall havde tilskrevet (Stenersen Coureer) svarede, at han med stor Tilfreds- ¹⁵ stillelse har fundet, at »Hall uppfattat hans yttranden sålunda, att de bibringat Eders Ex. öfvertygelsen om, att jag är en sann och verklig vän af Dmk., af dess frihet och dess sjelfständighet — ej kanske i samma rigtning som många af mina för öfrigt upprigtigt välmenande ²⁰ landsmän, men som jag tror med ett mera redigt och rigtigt [omdöme?] om hvad Dmks. och hela Nordens väl kräfwer.«

M. anseer den tagne Beslutning for et stort Skridt paa den rette Bane (^{12/7} Virgin beordret at udtale dette). ²⁵ Han seer fremdeles Vanskelighederne, men de kunne overvindes, då deremot det hittills warande tillståndet war inextricabelt. Redan häruti ligger en stor winst: en annan består uti den totala afklippning af spörjsmålet om Slesvig, som härigenom ägt rum. ³⁰

M. benyttede Leiligheden til at meddele, at Virgin

enskildt havde tilskrevet ham, at Kongen havde omtalt sin Hensigt denne Høst at byde Kronprindsen til en Leier i Slesvig. »I första rummet är jag icke öfvertygad, att detta läger, hwars nytta, åtminstone sedd härifrån, 5 kan synas problematisk, verkligen kommer att äga rum; i det andra är jag ganska osäker om den nytta, som dessa förnyade besök kunna medföra. För att befästa en i alla fall verklig och upprigtig vänskap, äro de öfverflödiga — och de gifva alltid anledning till tydningar, 10 som minst sagdt äro onödiga.« Desuden har K. P. [Kronprinsen] i Aar gjort en Reise til Norge, en Tid været i Axevalla og reiser nu (^{22/7}) til Norrland for 6 eller 7 Uger. Han *måste* stundom wara här, der wigtiga frågor kräfwa hans närwaro och under Konungens beklagliga hälso- 15 tillstånd synes mig hvarken lämpligt eller passande, att han lämnar landet, hvilket dessutom icke af Grundlagen för den regerande utan vidlyftiga anordningar medgifvas. - - -

DEN 20. JULI. Samme Dag har Manderström paalagt 20 V. M. Virgin at føre Besværing over v. d. Recke, fordi han efter Berling[s] Denunciation havde klaget over et Presse-Attentat paa Grevinden, der skulde udgaae fra Höpken og være kjendt af Grev Hamilton. Virgin, der selv havde taget Deel i Frimurerhistorierne, og ved et 25 større Selskab f. Ex. kun drukket med Berling, de la Laing og Møller, var ikke veltilmode over Halls synlige Glæde. I alt Fald forhindrer vel denne Anke Moltkes Fordrivelse ved v. d. Recke.

DEN 21. JULI. *Sen. Anm. Cavour opsøger Napoleon i 30 Plombières.*

Det nye Europa grundlægges ved denne Sammenkomst.

DEN 25. JULI. Vi ere nu enige om F. I. M.s [Fællesindenrigsministeriets] Ophævelse; og Unsgaards Tilbagevenden til Indenrigsministeriet, hvorved jeg bliver i det 35 samlede F. M. [Finansministerium]. Kongen har lovet Hall igaar at bede Unsgaard derom, da han ellers vil gjøre Vanskeligheder; han synes, at man kunde paa-

skjønne ham mere. Hall paastod igaar, at Kongen havde lovet ham, at Michelsen nu skulde blive Storkors.

Prinds Christian var blevet urolig over den Redactionsforandring, hvorved »ruhend« var blevet til »ausser Wirksamkeit seiend.« 5

DEN 26. JULI. *Statsraad i Kbhvn.* Ministeriet for M. f. i. Anl. [Monarkiets fælles indre Anliggender] henlagt under Finansministeriet fra 1. Aug.

Skrike Colonialdirecteur og 3. Dep. i Udenrigsministeriet fra 1. Oct. P. Vedel 1ste Departement fra 1. Oct. 10

DEN 27. JULI. Scheele skriver til Unsgaard og beder om 3 Dages Orlov for at overvære Formælingsfesten d. 7. August. Dette krydser Halls begyndende Planer med Levtzous Udnævnelse i Stedet for Unsgaard i det holstenske Ministerium. 15

DEN 29. JULI. Betænkning af det holstenske Udvalg i Forbindelse med Executionsudvalget. Hannover, som dissenterede, fik ikke Anstand til at skrive Minoritetsvotum.

Bh. Bülau meddelte strax i Mødet (*uden Befaling eller Tilladelse*) Fællesindenrigsministeriets Ophævelse fra 1. August. 20

DEN 30. JULI. Berling er i Holsteen i disse Dage uden at ane Uvejret, der trækker op over ham fra Sverrig.

DEN 31. JULI. Idag kom Udvalgsindstillingen. Hall er særdeles utilfreds med den; Bülau vistnok mindre. 25

DEN 1. AUGUST. Den mod os uvillige Stemning pønser nu, da først Scheel veg for Andræ, dernæst Andræ for Hall, paa, hvortlængde Hall og jeg holde ud. Naturligviis mener man lettere at kunne komme ud af det med Hall, og man begynder derfor nu at udsprede, at Plessen nok vilde træde ind med Hall, men ikke med mig; og man foreholder Hall, at naar han skiller sig fra mig, kunde Sagen let ordnes (det er navnlig Prinds Frederiks Omquæd). Naturligviis føler Hall, at var han først saa godmodig at hjælpe Vedkommende udover den første Knibe, blev han snart undværlig og kastet overbord. 35

DEN 2. AUGUST. Transittoldspørgsmaalet kommer frem igen nu, da Hansestæderne, som Dr. Krüger er bemyndiget til at erklære, ere villige til at opgive Transittolden. (Sponneck afviste i sin Tid Buchanans Forestillinger om
 5 Opgivelse af Transittolden ved en Bemærkning om Hamborgs vedvarende Optrædelse af saadan Told.)

DEN 3. AUGUST. V. d. Maase indsender en Gjenpart af Bylandts Rapport til sit Cabinet om den dansk-tydske Strids sidste Phase. Han opfatter den som et Vende-
 10 punkt i den evige dansk-tydske Strid. »En endelig Opgivelse af Striden vil Tydskland aldrig finde sig i.« Det er altid kun en Vaabenstilstand. Efter hans Opfattelse ville kun Ultraskandinaverne misbillige den danske Regjerings Indrømmelse.

15 DEN 4. AUGUST. Le Nord ^{28-30/7} indeholder en Fremstilling af den dansk-tydske Conflict, som giver sig Mine af at være upartisk, men hvis Udgangspunkt er at benegte Oprøret i Holsteen.

DEN 6. AUGUST. Hall, som i Tirsdags syntes at ønske
 20 en Besvarelse i Realiteten paa *Suspensionsspmet*. d. 12. Aug., er nu kommen derfra, men holder desto mere paa, at man den 12te August afholder sig fra at stemme, hvilket vel kan forsvares med fornødent Forbehold.

DEN 7. AUGUST. Det har vist sig, at det er Jonas, som
 25 har skrevet til Kongen, og Kongens Yttringer til v. d. Recke, som har fremkaldt den svenske Anke.

V. d. Recke har gjort mere ud deraf, end Kongen vel vilde; Berling er mindre medvirksom.

Det synes, som Hall nu vil have Monrad til Directeur.

30 DEN 9. AUGUST. I Statsraadet idag billigedes, at Bülau afholder sig fra at stemme d. 12. August m. Hs. til Fleertallets Indstilling, idet han fremhæver det Formstridige i Executionscommissionens Optræden og henholder sig til Regjeringens tidligere Erklæringer om Forbundets
 35 Competence.

Scheel, som kom i Løverdags i Anledning af Formælingen, var her endnu idag.

Hans vigtigste Gjerning var at forsikkre Grevinden, at hun burde kjøre med Kongen til Dokkens Indvielse.

DEN 12. AUGUST. Afstemningen i Frankfurt frembød ⁵ 1) dog det Interessante, at Hannover nu havde omarbejdet Zimmermanns Opus, og 2) at Hamborg (+ Bremen) havde overseet Lübeck og Frankfurt og saaledes stemt mit dem Separatvotum eller da, som Bismarck rigtigt bemærkede, Intet af den Art forelaae »wie Hannover!«

Krüger skal ikke dø i Synden.* 3) at Østerrig og Preussen fragik Motiverne, Preussen navnlig med Hensyn til Bülaus Stilling til Executionsudvalget** 4) Nederlandene aldeles correct. 15

DEN 18. AUGUST indviedes Dokken. Grevinden udeblev, uagtet Levetzau alt havde Ordre at ledsage hende — men Quarteret, før Kongen kom! Hall havde gennem Berling, der i denne Tid frygter noget for Udlevering, gjort opmærksom derpaa. 20

Omsider fik Michelsen sit Storkors, i Selskab med Bille.

Jeg disputerede med Prinds Frederik, om vi havde tilsidesat nogen Ret, Tydskland havde imod os; han kunde kun nævne § 5 og Nationaliteten.

DEN 22. AUGUST. Hall skulde have spist med Plessen ²⁵ hos Blixen men var igjen hos Kongen paa Skodsborg; desuden naar han var saa hannoversksindet, som da de nys traf hinanden hos Enkedronningen, hvad hjalp det saa? Til Haffner havde Plessen dog alt i Altona erklæ-

* Siden har Krüger forgjæves villet gjøre gjældende, ³⁰ at Hamburg kun af formelle Grunde stemte imod Indstillingerne, ikke i Realiteten var enig med Hannover. Harnier skulde have misforstaaet den korte telegraphiske Anvisning o. s. v.

** Ligl. Meklbg. (begge). Anhalt-Dessau-Köthen. 35

ret, at hvis man suspendede Fællesforfatningen for Holsteens og Lauenborgs Vedkommende, blev der ingen Execution af.

DEN 24. AUGUST. Unsgaard, som vel synes, at der
 5 gjøres for meget af Michelsen, havde indstillet Fenger til Commandør, men fandt sig dog i, at Kongen gik fra sit Løfte og gjorde ham idag ved Landbohøiskolens Indvielse til Etatsraad.

Hegermann er reist for Kongen og Berling over Hol-
 10 steen (W. Plessen paa Sierhagen) til Sverrig.

DEN 25. AUGUST. Onsdag. Oriolla mente, at Alt vilde
 gaae godt, naar vi ikke havde arrière-pensées. — End
 Preussen? Han vilde mene, at de holsteenske Domæner
 nu laae under Finansministeriet, men blev da oplyst
 15 om sin Vildfarelse.

Elliot reiser nu efter telegraphisk Kaldelse til Malmes-
 bury og Dronningen i Berlin.

Apollonia Dölcke (Thamura Waldonia) en Slesviger-
 20 inde, Datter af en Jydequinde og en tydsk Sydslesviger,
 afgiver et nyt Beviis paa den slesvigske Tro paa Kongen
 og — paa Halls sangvinske Temperament. Hun vil være
 Skuespillerinde, kommer til en Tante her gift med Stole-
 mager Thomsen, vil til Kongen, og klæder sig som
 25 Mandfolk, da hun hører, at Kongen aldrig modtager
 Fruentimmer. Hun bliver modtaget, da Schaade ikke
 mærker Uraad med denne »Dichter aus Holstein«, og
 overrasker Kongen som eine Dänin.

Trap sender hende nu til Hall, som fandt en sjælden
 30 flink Familie hos Stolemageren og venter noget Stort af
 Slesvigerinden.

DEN 26. AUGUST. Glücksborg-Reisen synes at vinde i
 Consistens, da Jespersen har tilskrevet Lund, at der i
 sanitær Henseende Intet er til Hinder. Men Fordringerne
 35 med Hensyn til Penges Anvendelse ere nu faldne bort.

DEN 27. AUGUST. Fredag. Forlods-Udgifterne (Domæner o. s. v.) bør formentlig fremtræde ved Indtægterne, og ikke under det nu ophævede Fællesindenrigsministerium.

DEN 28. AUGUST. Lørdag. *Bh. Bülow* var efter Halls Fremstilling nu meget frimodig og fuld af Haab. Han tænkte sig i ethvert Tilfælde kun mundtlige Meddelelser, hvorom der da tilsidst affattes en Protokol under hans Medvirkning. Vedel mener imidlertid, at det er hans Høflighed og Diciplineerthed som forbyder ham strax ⁵ at komme frem med, hvad der ligger ham paa Sinde. Heri er vistnok meget Sandt, hvilket og strax bekræftede sig ved det Møde, han havde med Hall og mig idag Kl. 2 til 4. ¹⁰

Det er nu arrangeret, at Monrad bliver Directeur i ¹⁵ Kirke- og Undervisningsministeriet (4500 Rdl.) til ikke liden Forskrækkelse for Jonquières og Linde, hvilket dog nok gaaer over. Hall gjør det i og for sig ikke gjerne, uagtet Sagerne vistnok haardt kunne trænge dertil, men han seer den politiske Nødvendighed. ²⁰

Unsgaard var blevet vred, fordi jeg ikke kunde finde mig i, at han gled videre i det holstenske Ministerium og dog vilde vægre sig ved Stændersagernes Behandling — imidlertid blev han jo snart god igjen idag. Ogsaa synes han, at han fremfor Michelsen burde være Stor- ²⁵ kors. *Bh. Bülow* var idag vistnok paavirket af Dotézac og vilde nu have større Fylde i de fortrolige Meddelelser, dog ikke endnu mere, end der vist kan gives dem. Han var iøvrigt enig i alle de Cauteler, der maae tages af Hensyn til Kronens Ret og Værdighed, Provindsial- ³⁰ stænderne og Rigsraadet.

Efter hans Fremstilling var der iøvrigt ingen Regjering i Preussen. Nu maatte efter Alles Mening en Forandring foregaae, saa Prindsen blev Regent. Ellers vilde Omsvinget blive endnu større. Men skeer det inden Val- ³⁵ gene, kunne disse vel endnu ledes; der verschlossenste aller Staatsmänner Mannteufel kan vel endnu holde sig,

naar Westphalen og nogle af de meest compromitterede Kreuzzeitungsmænd opofres, og nogle af Prindsessen af Preussens Venner som Usedom, Pourtalès faae gode Embeder. Saaledes ønske i det Mindste Mannteuffel,
 5 Uhden og Gerlach at lede Sagen.

Platen har mistet Noget af sin Agtelse ved at lade Zimmermann, den fordums Politiassistent raade. Kongens Mistroe, Blindhedens Følge, gjør Forholdene yderst ubehagelige. Heimbruch var for kort Tid siden Assessor,
 10 blev ansat ved Legationen i Paris og kom til Frankfurt for at lukke Pladsen for Kielmannsegge (alt efter Zimmermanns Ønske).

DEN 30. AUGUST. Mandag. Hall og jeg enedes om et Udkast, der imidlertid skulde meddeles Bh. Bülau for
 15 at han derpaa kan bygge en blomstrende Udtalelse. Ventes vil han benytte Lejligheden til at gjøre visse større Fordringer.

Bh. B. og Hall fulgtes til Ungern — Bülau imponerer Dotézac endel; han taler ikke blot godt Fransk, men har
 20 og givet sig meget af med engelske Forhold. Tidligere kunde han have ønsket sig en Stilling i London; nu vilde han paaskjønne, naar Lejlighed dertil frembød sig efter Frankf. Forholdene, en Ansættelse i Brüssel.

DEN 31. AUGUST. Udkastene bifaldtes i Ministerconferentsen idag. Hall giver B. dem i Aften. Der dukker
 25 nu Spørgsmaal op om en mdt. holstensk Commissær og Minister Levetzou. Kunde ikke Heintze habilitere sig ved Commisariatet. Han er forfængelig, urolig, men har i og for sig ikke ridderskabelige Anskuelser og kan lade
 30 det slesvigske Spørgsmaal ligge. Faderen Læge, Moderen Blome; mein Sohn, der Baron, sagde Faderen om ham, inden han blev det.

DEN 1. SEPTEMBER. Bülau kommer nu frem. Til mig talte han endda om en Amplification m. Hs. til Forfatningsspørgsmaalets Forhandling med Stænderne, og disses
 35 Adgang til at yttre sig om Valgloven. Skriftlig har

han hertil føiet, 1) at Domæneafhændelser maatte og afhænge af en Lovbemyndigelse fra den holstenske Stænderforsamlings Side, og at et Valglovsudkast forelagdes den holstenske Forsamling til Betænkning, og efter at være blevet ophøiet til Lov, ikke kunde forandres uden ⁵ Provindsialstændernes Samtykke. Ellers vilde han ikke kunne gennemføre Forhandlingen.

Idag har Dubois raadet baade Elliot og Ungern til les grandes résolutions. Den Første udtalte dog, at i alt Fald maatte Forhandlingen strande paa Ligeberettigelses- ¹⁰ spørgsmaalet. Den Sidste kom tilbage til, at det dog i Grunden gjaldt Garantier mod Slesvigs Danisering.

DEN 3. SEPTEMBER. Statsraad. 1) Frankfurtermeddelelsen og 2) den slesvigske Sprogsag afgjordes.

DEN 4. SEPTEMBER. Bh. B. reiste. 15

DEN 9. SEPTEMBER. Torsdag. Idag foretoges Svaret i Forsml. i Frankfurt. Det gik til de forenede Udvalg.

Trap meddelte idag Overrets Prokurator Christensen (Bondevennernes Bestyrelse), at Kongen ikke kan modtage den Adresse, som de vilde overlevere om den skandinaviske Politik. 20

DEN 10. SEPTEMBER. Heintze til Bülau.

Heintze har gjentagne Gange udtalt sig til Rechberg, og søger ligeledes Bülau. Mon det ikke var ham, der skrev de moderate Artikler i N. Pr. Ztg? 25

DEN 11. SEPTEMBER. Bülau havde paa Hjemreisen til Frankfurt [det Held?] at møde O. Plessen; paa Dampskibet talte de ikke videre sammen; men paa Jernbanen satte Plessen sig til Bh. Bülau, denne fandt ham meget roligere, men dog fuld af mange Fordringer. 30

DEN 13. SEPTEMBER. *Statsraad* om Dagen for Glücksborgreisen.

Finanslov 59/60.

Bille Brahe's og Brockdorf's Beretninger circulerede i Statsraadet. Bille Brahe spaaer jo Østerrig stor Ulykke, da den gamle Adel holder sig tilbage fra Regjeringen; den vil ikke gjøre Glædesgaver i Anledning af den unge⁵ Erkehertugs Fødsel. Kun Een har gjort det iblandt de Adelige — men man paastaaer, (malicieusement!) at det er en Søn af en rig Svinehandler!

Brockdorf beretter, at skjøndt Mannteuffel, som sædvanligt, Lidet eller Intet siger, erklærede han dog, at¹⁰ han var uenig med Hannover, som trængte paa for at drive Executionen frem.

Hegermann har dog frembragt Manderström's Retraite $\frac{7}{9}$ til Virgin, ved Forevisning af Jonas's Brev. Brevet indeholder imidlertid en fortjent Characteristik af Jonas,¹⁵ om hvem det siges, at han har forladt Landet. Dette er imidlertid i alt Fald kun forbigaaende, maaskee for at afsætte nye Vexler for Prinds Ferdinand.

DEN 14. SEPTEMBER. Kongen reiste over Svendborg til Glücksbg.

²⁰ Bh. Bülow melder $\frac{11}{9}$, at da han efter Indbydelse mødte til Udvalgmødet samme Dag, var Bismarck reist paa Landet. (Han var paa Jagt.)

DEN 15. SEPTEMBER. Skjøndt Elliot benægter, at Malmesbury har ladet sig besnakke af Preusseren i vor Sag,²⁵ kan det vel næppe betvivles, at han er blevet noget paa-virket.

Tornérhjelm fortæller Hall, at han vil reise til Frankfort for at tale med Rechberg og Bismarck; han vilde lægge Veien over Altona og antydede en vis Lyst til at³⁰ tage Plessen med. Han vilde paastaae, at Regenten og Manderström ønskede hans Reise. Hall kunde jo ikke forbyde Sligt.

DEN 16. SEPTEMBER. [Udførligt Referat af en Depeche af 14. September fra B. Bülow om et langt Udvalgmøde³⁵ i Frankfurt 13. September.] Naturligviis vil det gaae som

altid. Det første Indtryk af vore Meddelelser er godt, især tilfredsstillende for Bayern og Østerrig, men saa kommer hannoveransk-preussisk Indflydelse.

DEN 20. SEPTEMBER. [Udførligt Referat af en Depeche af 17. Septbr. fra B. Bülow (modtaget i Kbhvn. 19. Septbr.)⁵ om eventuel ny Erklæring i den holstenske Sag.] Bh. B. forbeholder sig nærmere Overveielse og fri Raadighed, om en saadan Erklæring helst maa afgives strax eller efterat Udvalgsbetænkningen foreligger.

Det kom til U. M., medens Hall var paa Herlufsholm; 10 Skrike gav Bemyndigelse, uden at reise derud; naturligviis benyttede Bülow den og bortspillede derved en høi Trumf.

DEN 21. SEPTEMBER. Tornérhjelm havde i Virkeligheden en anden Forretning i Tydskland. Da han kom 15 til Plessen, spiste han hos ham med Blixen; *efter Bordet* udbrød Plessen: »Det er og bliver Svaret — med det Ministerium blive vi aldrig enige.«

DEN 22. SEPTEMBER. Scheel kom idag til Glücksborg, opskræmmet ved Efterretningen om Kongens Sygdom. 20

DEN 23. SEPTEMBER. Elliot benægter, at Malmesbury havde tiet stille til Platens Paastand, at naar den holstenske Sag var ordnet, saa tog Tydskland fat paa det slesvigske Anliggende. Tilsyneladende aldeles oprigtigt, efter Halls Opfattelse. Han kunde ikke troe paa Wards 25 Udnævnelse til Generalconsul i Hodges's Sted. I ethvert Tilfælde vidste nu England, hvorledes man vilde opfatte det, dersom Prinds Alberts Indflydelse naaede saavidt.

DEN 24. SEPTEMBER. Hvorledes der nu dømmes og tales af Russere, viser bedst en Yttring om Nicolaus af 30 en Civil Gregorowitch, der medfulgte Taube's Expedition: »Une fois seulement dans sa vie il a eu de l'esprit — c'est lorsqu'il a pris du poison.«

DEN 26. SEPTEMBER. Bismarck sender gjennem Tornérhjelm følgende Forslag til en Erklæring. 35

1) »Die Regierung setzt die Verfassung für die Herzogthümer auszer Kraft. 2) Sie ist bereit die Bundesbeschlüsse von 11 u. 25 Fbr. u. 20 Maj auszuführen und wird zu diesem Behuf zunächst mit 3) den Ständen der Herzogthümer über die Herstellung neuer verfassungsmässigen Bestimmungen an Stelle der aufgehobenen in Unterhandlung treten!!

Hvilken dog kun skulde afgives, dersom Bismarck og Rechberg havde sagt Bh. Bülow, at saa kunde det gaae. Bismarck havde villet give Tornérhjelm det Indtryk, at Østerrig i Grunden var det onde Princip; medens Østerrig lovede Frankrig Ro og Tilbageholdenhed udtalte det sig ganske anderledes ligeoverfor Preussen og Hannover; det var Bismarck, som havde givet Hannover den Lection, det nylig havde faaet; Preussen ønskede ikke, at det kom til Yderligheder o. s. v. Manteuffel, med hvem Bismarck synes at gaae, skal nu staae fastere o. s. v. Skete intet Overordentligt, ventede Tornérhjelm, at det meget snart kom til Forbundsexecution; hurtigere end Bülow ventede; ja, han vilde paastaae, at Beslutningen vilde blive taget Torsdag d. 30 Sptbr.; han skjelnede næppe tydeligt mellem Udvalgene og Forsamlingerne.

DEN 27. SEPTEMBER. Omsider kom Fallitlovsforslaget fra Simony, det eneste nye Forslag, der hidtil er kommet frem til dette Aars Rigsdag.

Kongen i Angel (Flyveposten 4 Octbr) vistnok Jacobson i Sørup, og Bankerotspilleren i Bøl.

Mandag. Hall og Vedel vilde, at man skulde optage den tornérhjelmiske Traad, men omsider frafaldt Hall det dog, da

1) ingen Erindring hidtil er fremkommen mod Suspensionserklæringens Form, saa vi ikke selv kunne gjøre nogen Indvending;

2) da Bismarck aabenbart vil forstaae den anden Sætning som en ubetinget Anerkjendelse af Competencen;

3) da der i den tredie Sætning vilde ligge en Indrømmelse af et positivt Forslags Forelæggelse.

DEN 28. SEPTEMBER. Hall fremkom i Ministerconferentsen aldeles ikke med noget Forslag i Anledning af Tornérhjelm's Expedition. Kongen ventes til Søndag. Bülau er meget taus, om af Uvidenhed, eller fordi Usikkerheden i de preussiske Forhold, Warschauerreisen o. s. v. 5 forhindrer en Beslutning, vides ikke.

Unsgaard forelæste idag Svaret paa det slesvigske og holstenske Ridderskabs Andragende i den geltingske Sag.

DEN 29. SEPTEMBER. Onsdag. Idag havde jeg sidste Forhandling med Garlieb. — Ogsaa han, som saa mange 10 Andre i forskjellig Stilling, var uvillig stemt imod Bang, navnlig paa Grund af hans Raadvildhed, hans bestandige Omstemning og Ombestemmelse. Et Bidrag til hans Character gav mig og Suhr, som i Søndags hos Brock havde den Taktløshed at indbyde mig alene (til idag), 15 ved at fortælle, hvorledes Per Bang lod sig, sin Kone og hele Huset regjere af Søster Sophie, som en sand Huustyran.

Arveprindsen gaaer i Casino, medens hans Vexler for- 20 gjæves udbydes paa Børsen.

DEN 30. SEPTEMBER. Endnu melder Bülau aldeles Intet. Oriolla havde og havt Besøg af Tornérhjelm, fandt det vel og noget synderligt, om denne »schonische Gutsbesitzer« skulde løse Knuden, men syntes dog nok, det kunde lade sig høre. Han er iøvrigt næppe selv inde i 25 Sagen. Elliot er mere dégagé og velvillig, end tidligere, Dotézac siger stadig Diable! Ungern rystede fuld af Forbittrelse mod Østerrig og med en stille Frygt for sine Bondevenner. Ingen har endnu Noget at sige i vor Sag.

Den unge Criminil søger sin Afsked. Bille Brahe søger 30 atter Forlængelse.

DEN 2. OCTOBER. Idag fremkom dog de adskilte Løn- ningslovforslag og Udkast til Bygningslov for Kjøbstæ- derne.

En Telegraphdepeche fra Kongen til Hall og fra Hegermann til Lundby melder, at Kongen har faaet en forsvarelig Forkjølelse, saa at Lund har forbudt ham Reisen for nogle Dage. Forberedelserne til Rigsdagstaffel og 5 Fødselsdagstaffel paa Onsdag vare dog truffne.

Aviserne, som vilde vide, at Metternichs Ophold i Frankfurt havde givet Angrebet paa os ny Fart, ville nu vide, at det igjen er gaaet istaa. Selv det dänene-freundliche Parti i Frankfurt finder vore Meddelelser aldeles 10 utilfredsstillende; men der hersker hos nogle uovervindelig »Abneigung« mod Execution u. s. w.

DEN 3. OCTOBER. Trap melder, at Kongen skal ligge nogle Dage. Kongen tilskriver Hall: »vi finde det passende, at vor Conseilpræsident tager et Regjeringsdampskib«, men han giver ingen Ordre derom. 15

Da det ikke lykkedes gennem Tornérhjelm at faae nye Indrømmelser gaaer Bismarck nu til Bülau. Mærkeligt nok taler Rechberg kun om Ophævelse.

DEN 4. OCTOBER. Buol gaaer ikke ind paa Enkelt- 20 heder med B. Brahe som Mannteuffel med Brockdorff. V. d. Maase melder, at Manderström søger i Paris at forberede en fælles Optræden af de udenforstaaende Magter for at standse Tydskland. (telegr.) Manderströms længe hemmeligholdte Depeche er af 2. Octbr., men kom først 25 d. 14. til Paris.

DEN 5. OCTOBER. *Idag* reiste Hall med Trap, Haxthausen o. s. v. til Kongen over Korsør, hvor »Jylland« efter Traps Arrangement tog ham over.

Kongen havde vel skrevet »vi finde det passende, at 30 du tager et Regjeringsdampskib«, men ikke selv givet ham sit. Tværtimod — han vilde ikke engang sende en Vogn efter ham til Holdnæs, — kun da Haxthausen dog skulde hentes, kunde Hall jo sidde op med. Hall kom om Aftenen til Kongen, der laae, og tilbragte et Par 35 Timer hos ham med Grevinden. Forinden havde Kongen sagt — Hall kunde jo reise igjen samme Aften.

DEN 6. OCTOBER. Kongen er oppe. Kongen, Fruentimmerne, Hall, Wolfhagen (der ikke kom til at boe paa Slottet, men i Cavalierbygningen) og Berling spise en familie. Der spilles Whist om Aftenen, medens Klokkeren spiller.

5

Arveprindsen høitideligholder Kongens Fødselsdag.

Sverrig vil ikke sidde ved Siden af Rusland, saa der var blevet en aaben Stol, dersom jeg ikke havde sat mig mellem dem. Ungern Sternberg er en Svigersøn af Grev Toll, hvis Memoirer nylig ere udgivne, en Descendent af den U. Stbg., som ved Curlands Overgivelse til Zar Peter sagde til ham, da han fremlagde Privilegierne til Underskrift: »Zarische Majestät, Schreiben sie nicht unter, wenn sie es nicht halten wollen.« — »Werde schon halten«, var Svaret. En Greve gik til Sverrig.

15

DEN 7. OCTOBER. Sagerne refereres, og Hall gjør nogle Forestillinger om Behandlingsmaaden, som han havde lidt, men uden nogen Indtrængen. Saasart han er borte, haanes han igjen.

DEN 8. OCTOBER. V. d. Maase melder ³/₁₀, at Manderström havde sagt ham: J'ai écrit à Mr. Virgin que nous nous adressons aux cours de Tuileries et de St. James afin de les intéresser à la cause de Danemarc, et chercher à établir, s'il est possible, une entente pour les éventualités que la résolution probable de la confédération ²⁵ pourrait entraîner à la suite. Flere Missionschefer ville hos Manderström have bemærket en Agitation, som ikke var ham habituelle i den Anledning. ⁹/₁₀ havde v. d. M. spurgt M., om han ikke troede, at Ruslands Forbigaaelse vilde skade; medens Virgin, som jeg gjorde et lignende ³⁰ Spørgsmaal tilstod, at Forholdet til Rusland ikke tillod en ny Henvendelse, svarede M., at han ikke havde den Tillid til Ruslands Velvillie for os, at han kunde gjøre det, men han vilde mundtlig paalægge Wedel-Jarlsberg, naar han nu kom til Stockh., at sondere Terrainet i St. ³⁵ Ptbg.

Ewerlöfs ene Spaadom, at Bjørnstjerna vilde træde i Stedet for Gyllenstolpe er gaaet i Opfyldelse; endnu har Hamilton derimod ikke afløst Anjou. I Gesandtskaberne har Bevægelsen været stor og er det endnu.

- 5 DEN 10. OCTOBER. Tornérhjelm var yderst utaalmodig idag, fordi jeg ikke anerkjendte hans diplomatiske Anstrengelsers Udbytte. Han vilde stole paa Bismarck, fordi denne hadede Østerrig, frygtede den engelske Alliance i Forbindelse med Østerrig imod Rusland—Frankrig, og
10 var velvillig stemt mod det protestantiske Norden. Han troede naturligtviis Bismarck, naar denne paastod, at han havde maattet anstrenge sig for at fange Rechberg, den gamle Ræv. Sin egen Iver vilde Tornérhjem forklare
15 deltes af den russiske Gesandt i Frankfurt, at Holsteens Execution vilde føre først til Spektakler i Slesvig og dernæst til europæisk Krig, hvori Sverrig alt for let blev inddraget og det imod England, hvilket var Landets Ruin.

- DEN 11. OCTOBER. Bh. Bülau antyder (9. Octbr.), at
20 man dog muligt vil lade sig nøie med en Suspension meddelt Provindsialstænderne.

Tornérhjelm instigeret af Blixen, er hos Hall og klager over min Stridighed; han vil nu skrive til Manderström. Men — siger Hall — De begyndte at ville virke som
25 Ven — lad det nu ikke ende med, at De vil gjøre Skade.

- DEN 12. OCTOBER. Bh. Bülau tilbagekalder (10. Octbr. No. 128) den sidste Antydning, men meddeler i al Fortrolighed, at Mannt. nu $\frac{9}{10}$ har svaret Buol. Denne havde meent, at vi havde fyldestgjort Forbundsbeslutningen 12. August; Mannt. meener, at dette dog ikke
30 ganske er skeet og vil insistere paa *Ophævelsen* af Fællesffgen.

Virgin, som ogsaa var noget paavirket af Tornérhjelm, fik nu strax dette Beviis paa Bismarcks Paalidelighed
35 for at indberette det til Manderström.

DEN 13. OCTOBER. Det første synlige Tegn paa en bedre Aand i Bankbestyrelsen er, at Directionens Forslag at bestemme Udbyttet til $6\frac{1}{2}$ d. 7. Octbr. forkastedes, saa at Udbyttet kun blev 5 pc. [Af en Oversigt Krieger her giver over Nationalbankens Gevinst og Udbytte m. m. 5 1845—58 fremgaar, at Udbyttet var steget fra $5\frac{3}{4}$ % i 1845 til 9 % i 1857 og i 1858 blev 5 %.]

Unsgaard var noget underlig ved Tanken om Ophævelse af Fællesffg.

DEN 14. OCTOBER. Torsdag. Dotézac forsikkrer, at v. 10 d. Pfordten og Hügel i det Hele fandt vore Meddelelser i Frankfurt ret tilfredsstillende, men v. d. Pf. syntes ligesom Mannteuffel at insistere paa Ophævelsen; saa kunde Forbundet ikke forlange Mere. »Man kan bringe en Konge til at gifte sig, men ikke til at gjøre Børn.« 15

Chr. Moltke havde tilskrevet v. Dockum, der nu reiser tilbage til London (hvor han i Grunden kun har Lavradio, Twiss og Platen at holde sig til), at Fitzgerald havde meddelt ham, at de engelske Gesandter vare instruerede til at udtale sig imod en Execution, da den 20 danske Regjerings Meddelelser ikke vare utilfredsstillende. Hermed stemmede og Elliots Holdning, da han i Almindelighed forsikkrede, at det vilde vise sig, at Englands Adfærd ikke var den, som man fra Frankfurt havde villet paastaae. U. Sternberg havde ikke bestemte 25 Meddelelser, men lod sig dog forlyde med, at russisk Indflydelse i Warschau var gjort gjældende til vor Fordel.* Saameget synes heraf at fremgaae, at den første élan i Frankfurt, hvis den ellers nogensinde har existeret, har tabt sig noget. 30

Vedel viste mig Conceptet til et Svar, som foreløbigt skulde forberede Bh. Bülau paa, at Hall vel kunde tilraade Kongen Ophævelsesfordringens Fyldestgjørelse,

* Særligt trøstede han Hall, at Rigsraadet vilde vedblive 35 for Kongeriget og Slesvig.

naar det var vist, at man derved fik Fred og ellers ikke, men ikke en Fornylse af den Bismarckske Beredvillighed til at opfylde Forbundets Beslutninger in blanco.

DEN 15. OCTOBER. Fredag. Idag vedtoges at bede
 5 Kongen om at komme i Anledning af følgende yderligere Skrivelse fra Bülau d. 12. Octbr. (No. 129.) [Gengivet omtrent in extenso af Krieger.]

Brevet til Bh. B. afgik først idag med en Efterskrift, der mindede om Kongens Fraværelse og Arveprindsens
 10 Bortreise (NB. det viste sig senere, at Arveprindsens Reise paa Grund af Hensyn til Arveprindsessen, der skulde have været med, ikke udførtes.)

DEN 16. OCTOBER. Ørsted skal virkelig have fuldendt et Skrift til Forsvar for det sl.holst.lbgiske Cancellie, men
 15 det kommer endnu ikke ud af Mangel paa en Forlægger; af samme Grund standsede hans »Erindringer«. I Folkethinget regjere nu G. Winther + J. A. Hansen gennem Rimestad, der til Løn skal være Ordfører i Finansudvalget, Statsrevisor o. s. v.

20 Kongen svarede pr. Telegraph, (ankommen i Aften) at han begjærer Oplysninger om de tyske Efterretninger for at kunne bedømme deres Vigtighed, inden han reiser herover.

DEN 17. OCTOBER. [Søndag.] Hall svarede Kongen idag,
 25 at dersom H. M. ikke tiltroede sin Conseilpræsident at bedømme Efterretningernes Vigtighed, saa vidste han, hvad han havde at gjøre. Samtidig skrev han til Trap og Wolfhagen.

Wolfh. telegraferer d. 17., at Kongen vil komme
 30 Tirsdag Aften, samme Aften modtage Oplysninger og Onsdag Morgen holde Statsraad. Scheele reiser fra Glücksborg d. 17. Octbr.

Brockdorff beretter, at Prindsessen af Preussen netop nu, som hun triumpherer, er livsfarlig angrebet.

15. Octbr. Hall til Kongen (uden at nævne nogen Dag i Ugen. Telegraph.)

No. 1. Kongen til Hall. 16. Octbr. Kl. 8,16 Min. Eftm.

Deres Brev have vi modtaget, forlanger nærmere Oplysning for at kunne bedømme Sagens Vigtighed. Venter 5 hurtigst muligt Deres Svar.

Søndag. [17. October.] Hall svarede Kongen, at han efter Sagens Beskaffenhed maatte forbeholde sig mundtlig nærmere Oplysningers Meddelelse, men hvis Kongen ikke tiltroede sin Conseilpræsident at bedømme Nødvendigheden af et Statsraad, havde Kongen aabenbart ikke Tillid til ham. 10

Wolfhagen No. 2. 17. Octbr. Kl. 4,30 M. Jeg har været to Døgn fraværende.

No. 3. 17. Octbr. Kl. 9,12 M. Eftm. Ankomst Tirsdag 15 Aften, saa at det Geheime kan holdes paa Onsdag. Officiel Meddelelse i Morgen efter Modtagelsen af den nævnte Oplysning, der forventes.

No. 4. Wolfh. 18. Octbr. Kl. 8.

Strax efter Modtagelsen af Brevet gav Kongen Ordre 20 til, at alle skulde gjøre sig reiseferdige. Definitiv Afreise og Opbrud i Morgen tidlig, uagtet der skulde have været Bal i Flensborg Tirsdag Aften.

DEN 20. OCTOBER. Onsdag. Statsraad. Hall forelagde de indkomne Meddelelser og udbad sig Bemyndigelse 25 til at sondere, hvorvidt der ved at gaae ind paa den nye Fordring om Ophævelse kunde vindes noget virkeligt Hvilepunkt, saa at Forbundet ikke blot indskrænkede sig til et Øieblik at trække sig ud af Ilden, hidsende Stænderne paa os. Jeg fremhævede Nødvendigheds- 30 heden af at fastholde den ufravigelige Forudsætning, at Rigsraadet iøvrigt vedblev sin Virksomhed. Unsgaard forbeholdt sig, naar Spørgsmaalet om Ophævelse forelaae at yttre, hvorvidt han kunde gaae ind derpaa. Arveprindsen og Prinds Christian sluttede sig til Conseil- 35 præsidenten.

Kongen, som kom igaar iaftes Kl. 9 efter en temmelig ubehagelig Tour, lod ved Aftensbordet, som om han ikke havde seet Hall, uagtet denne havde talt til ham paa Jernbanegaarden.

- 5 Idag Morges, da Hall først var inde hos Kongen, vilde denne og vise sig fornærmet over Halls andet Brev, men kom da snart til det Resultat, at det ikke var værd at tale mere om de Breve.

DEN 21. OCTOBER. Torsdag. Hall kunde desværre ikke
10 overvære Fæstesagens Slutning idag, hvor Unsgaards Svaghed og Unøiagtighed trængte saa meget til at releveres. Elliot forelæste et Privatbrev fra Malmesbury, der bekræftede Englands mindre ensidige Optræden og navnlig erklærede, at der ikke var Tale om Wards Udnæv-
15 nelse, og det saa meget mindre, som Hodges ikke gik af. Iøvrigt spurgte Elliot ifølge en telegraphisk Instrux, om Meningen dog ikke var at tage Hensyn til de holstenske Provindsialstænders Indstilling.

20 Ungern var meget bevæget ved den svenske Henvendelse; hvorfor man da ikke tillige havde henvendt sig til Rusland?

Dotézac, som vistnok skriver til Paris i en noget preussisk Retning, var der ikke.

25 Virgin vidste ikke Besked om, hvad der i Virkeligheden var sagt i London eller Paris. Han har iøvrigt Ordre ved Leilighed at sige Kongen, at Sverrigs Understøttelse betinges af det nærværende Ministeriums Forbliven. Det lod til, at han meget frygtede Scheele—Andræ—Monrad!

30 Iøvrigt tyde og Hegermanns Meddelelser paa, at man maa adskille Kronprinds-Regenten og Manderström—Hamilton omtrent som Kongen og os. For Holsteen gode Ord, for det øvrige Rige min hele Styrke, siger Prinds Carl; samtidig synes man at ville friste Kongen
35 ved Forestillinger om, at han skulde overtage den øverste Befaling. I det Mindste kommer Hagemann med Yttringer om Sligt til Krigsministeren, som om han troede, at han kunde komme til at commandere gennem Kongen.

DEN 22. OCTOBER. Fredag. Hall's Opfattelsesevne har idag i Folkethinget vundet en stor Seir over Monrads Experimenteringslyst i *Kirkeraadssagen*. J. A. Hansen's Forsøg paa at støtte Sagen faldt aldeles igjennem hos hans Parti, fremforalt ved Rimestads Bestræbelser. 5

DEN 23. OCTOBER. Lørdag. Rigsdagstaffel, hvor Kongen opfordrede sine danske Børn til at slutte sig sammen om ham i Farens Stund; endnu var der ikke Fare, men den kunde snart komme; derfor vilde han vide, om han kunde stole paa dem? Ja! Ja! Ja! 10

DEN 25. OCTOBER. [Udførlig Gengivelse af Depecher fra Brockdorf i Berlin af 23. Octbr.] Hall bestemte sig idag Formiddag efter denne Dosis til at andrage paa Ophævelsen af Fællesffg. for Holsteen og Lbg., samt §§ 1—6 i Fg. 11. Juni 1854, hvormed da maatte forbindes en Note 15 til de ikke tyske Undertegnere af Londonertractaten.

DEN 26. OCTOBER. Sagen forhandlede idag. Unsgaard er noget uvillig. Hall skrev privat til B. Bülow (idag), Dotézac havde [sagt] Hall, at Montessuy i Frankfurt betragtede det som en anerkjendt Sag, at man havde tilbudt Danmark Ophævelsen som et Middel til at undgaae Execution. 20

DEN 27. OCTOBER. Forhandlingen fortsattes idag. Unsgaard syntes vel at ville forlange en Frankfurterbeslutning forinden Ophævelsen, men falder vel til Føie. 25
Hvorledes skulle vi kunne forsvare at nægte Ophævelsen, naar denne Nægtelse kun forværrer Situationen, men under ingen Omstændigheder forbedrer den?

Monrad kom til Hall for at sige ham, at Finansudvalget syntes at ville have en særskilt Lov om Fru Heibergs Pensionering. — Ja, hvis man vil forhøie den! Ellers ikke. 30

DEN 28. OCTOBER. Torsdag. *Elliot* forelæste en Circulærnote fra Malmesbury, som udtalte for alle tyske

Regjeringer den engelske Opfattelse. Det fremhævedes her atter, at medens England ikke vilde blande sig i det holsten-lbgske Anliggende, som tydsk, vilde Sagen strax blive en anden, saasnart Tydskland blandede sig i Slesvig. Regjeringen udtalte sig derhos paa en i det Hele tilfredsstillende Maade om vore sidste Meddelelser.

Da Hall bad om Gjenpart, yttrede Elliot, at der var et udtrykkeligt Forbud, saa han ikke uden telegraphisk Forespørgsel turde give den. Iøvrigt antager Hall, at Elliot har havt Indflydelse paa denne Desavouering af de om Malmesburys Samtale med Platen udbredte Rygter.

Oriolla havde denne Gang virkelig en Instrux. Mann-teuffel lod ham spørge, om der ikke var en Misforstaaelse, om Danmark virkelig forlangte, hvad det dog var umuligt at give, en Garanti for, at Forbundet aldrig mere vilde blande sig i Sagen. Hall svarede, at der jo vistnok paa den ene eller den anden Side var en Misforstaaelse. Det han maatte forlange var en Erklæring, at man ikke vilde blande sig i Forhandlingerne med Stænderne, og at man ikke vilde give dem saadanne Opmuntringer, directe eller indirecte, at enhver Overenskomst med Stænderne blev aldeles umulig. Naar det ikke var Andet, fandt *Oriolla* det meget rimeligt og spurgte, under hvilken Form det skulde skee; Forbundet kunde jo dog ikke give en saadan foregaaende Erklæring. Nei, men Preussen og Østerrig, enten alene eller hver for sig, enten her i Kbhvn. eller i Berlin og Wien. Herom vilde da *Oriolla* skrive til Berlin, at man ikke imidlertid i Frankfurt forivrede sig.

Om Aftenen hos Enkedronningen plæderede Dotézac, der ikke havde været hos Hall, ivrigt Ophævelsessagen.

DEN 29. OCTOBER. *Oriolla* har hurtigt betænkt sig og vil vinde nye Laurbær. Da han ikke kunde træffe Hall, søgte han Quaade op, og forestillede, at der tillige maatte gjøres en Meddelelse til Frankfurt om den Retning, i hvilken Forhandlingerne med Stænderne vilde gaae.

Quaade afviste ham naturligviis ikke, men da jeg traf ham og Vedel hos Hall, blev Oriolla dog afvist med denne Opfindelse. Hall havde en Fornemmelse af, at det havde været ligesaa godt uden Videre at hæve Fællesff. m. v. for Holsteen-Lbg., da man derved havde aldeles 5 fri Raadighed over Ophævelsesformen, men det lod sig jo ikke gjøre at afvise Mannteuffels Høflighed.

Der blev nu givet Brockd. Underretning om Sagens Stilling. At Bd. har været ubehændig, kan ikke betvivles, da han aldeles ikke har taget Hensyn til Instr. til Bh. 10 Bülau, der i Gjenpart meddeltes ham. Men Instructionen til ham selv var næppe heller saa ganske beregnet paa en Brockdorff.

DEN 30. OCTOBER. D. Holmfeldt indberetter en fortrolig Samtale han har havt med Keiseren. Denne mis- 15 kjendte ikke, at Danmark efter sine mange Indrømmelser kunde have Krav paa virksommere Understøttelse fra Frankrigs Side. Imidlertid dulgte han ikke, skjøndt denne Tilstaaelse var ham ubehagelig, at han havde mindre Indflydelse paa sine Allierede i Engl. og Rus- 20 land end for en to Aar siden*; i England maaskee paa Grund af det preussiske Giftermaal, i Rusland maaskee paa Grund af Forstemningen mod de frie danske Institutioner. Han spurgte imidlertid, hvorledes Frankrig 25 kunde yde en saadan virksommere Understøttelse uden at bringe den europæiske Fred i Fare og under fornødent Hensyn til alle Forhold.

D. Holmfeldt viste sig her atter i sin sædvanlige Fusentast-Egenskab. Han erklærede, at han ikke under de stadig 30 vekslede Forhold var istand til at udtale sin Regjerings Opfattelse, men hvis Keiseren tillod ham at tale i eget Navn, fortroligt (— Ja svarede Keiseren, og han stillede for sit Vedkommende den samme Betingelse —) saa vilde han sige, at det, der kunde gøres, var at sikre en fastere 35 Forbindelse mellem Slesvig og Kongeriget, navnlig

* da Walewski vilde have den danske Sag for Pariserconferentsen.

at ophæve de sidste Rester af Forbindelse mellem Holsteen og Slesvig, thi Tydsklands egentlige Formaal var dog Slesvig. Keiseren indrømmede det Sidste, hvormeget endog Tydskland protesterede, men bemærkede, at det

⁵ var en stor, maaskee uovervindelig Vanskelighed, at man i Slesvig ikke yndede de frie danske Institutioner. D. H. vedblev imidlertid, skjøndt meget uklart (og ladende navnlig som om der endnu var et Forbehold m. Hs. til Slesvig, der kunde benyttes); tilføiede dog meget rigtig,

¹⁰ at den hele Tanke overhovedet kun kunde føre til Noget, dersom Keiseren tilegnede sig den, og i Forening med England og Rusland førte den igjennem, uden at nogetsomhelst Initiativ i saa Henseende kom fra Danmark.

D. Hf. udbad sig nu m. Hs. til videre Samtale med

¹⁵ Walewski en telegraphisk Ordre, om han skulde forfølge denne Tanke (oui) eller aldeles modarbeide den (non) eller vente (attendez): hvilket Sidste jo maatte svares, dersom man ikke heller reent skulde lade ham uden Svar — (hvilket er skeet).

²⁰ DEN 31. OCTOBER. Søndag. Bülau fik først om Fredagen d. 29. Halls Tirsdagsbrev, kunde derfor ikke strax svare.

DEN 2. NOVEMBER. Hall er ilde tilmode, først over den ved Unsgaards Indsigelse fremkaldte brockdorfske

²⁵ Episode, dernæst over den oriolla-mannteufelske Intervention, endelig over Bh. Bülaus Forhalingslyst. Dotézac og Elliot presse paa; de have Anelser. Dubois meddelte, Scherff havde raadet til jo før jo heller at tage Beslutningen. Det er aabenbart, at Hall gjerne vil, at Beslutningen

³⁰ skulde tages selv om det preussiske Ministerium

[Senere Anm.] Efter l'Allemagne actuelle (Paris 1887, S. 137—138) blev der i Nvbr. 1858 sluttet en Alliancetr. mellem Frankrig og Rusland, der holdtes saa hemmeligt, at den endog skjultes for Walewski (U. M.). Herefter

³⁵ lovede Rusland velvillig Neutralitet i Tilfælde af Krig med Østerrig, der endog, hvis Østerrig seirede og vilde misbruge sin Seier skulde antage en skarpere Karakter. Jfr. 1887 2. Novbr.

forandres i en saadan Retning, at det ikke vides, om den mannteufelske Tradition vil blive fastholdt. Efterretningerne fra Berlin ere aldeles forvirrede, Arnim-Boitzenburg Schleinitz (med Usedom og Bonin) Fyrst Hohenzollern-Sigmaringen nævnes imellem hinanden. 5

En Telegraphdepeche fra Brockdorf bebuder et complet changement de système; Schleinitz Udenrigsminister. Alligevel maa vistnok Torsdag oppebies, om Oriolla bringer Noget; Bülau kan spørges, om Sagen i Frankfurt er gaaet et Stadium fremad. Oriolla har i den sidste Tid 10 været et andet Menneske end tidligere; ogsaa Elliot siger, det er en mærkværdig Forandring, der er foregaaet med ham; ogsaa han holder — o vee — paa det nuværende Ministerium, men — siger Elliot meget rigtigt — man kan ikke troe ham. 15

Hall kan iøvrigt nu forberede sig paa at tage alle de kongerigske Ministerier, thi Simony fristes af den ledige Bankdirecteurpost og Unsgaard fordrives af J.A. Hansens Ansigt.

DEN 3. NOVEMBER. Sverrig synes ikke at have høstet 20 megen Ære af sin Henvendelse af Frankrig og England. Frankrig har ladet det forstaae, at der ikke kunde være Tvivl om Keiserens gode Sindelag m. Hs. til Danmark, men for Tiden var der dog ikke Anledning til nogen collectiv Optræden. Sverrig har da under 22. Octbr. til- 25 kjendegivet Berlin og Wien, at det ingenlunde havde protesteret mod holstensk Occupation ifølge Forbundsbeslutning. Rusland er naturligviis mistænksom, og kan ikke lide dets Forbigaaelse, som og falder Frankrig ubehagelig. Et Brev fra Dirckinck til Quaade viser, at Adels- 30 svärd aldeles ikke havde Ordre til at give Walewski Copi af den særdeles velskrevne manderstrømske Depeche; han havde derfor først raadet Adelsvärd til at tale med Desprèz, som denne ikke kjendte, og dernæst til at lade Walewski beholde Depechen i 24 Timer, for at der da 35 (uden udtrykelig Hjemmel) kunde blive taget en Gjen-

part. Dette skete, men Walewski fandt fremdeles, at den svenske Regjering havde valgt Øieblikket uheldigt; Frankrig-Rusland og England vare nu aldeles enige og vilde ikke røre sig; for nogen Tid syntes det, som England

5 vilde optræde bestemtere, men W. mente, det var kun et Forsøg paa at sprænge Alliancen mellem Rusland og Frankrig, som for Tiden er Hovedsagen i Paris. Imidlertid bør det dog ikke glemmes, at T. Bille (31. Octbr.) melder, hvorlunde den russiske Gesandt Baron Richter

10 havde tillagt den svenske Note ikke ringe Betydning, da Tydskland derved havde faaet en Mindelse, som Rusland for Tiden ømmede sig ved at give, om at Sagen kunde antage en almindeligere Character.

DEN 4. NOVEMBER. Bille Brahe har villet forklare

15 Buol, at Regjeringen ikke kunde ophæve Fællesffgn. uden at forlade de legale Veie. Buol mente smilende, at det vel lod sig gjøre, Regjeringen vilde nok finde en Vei.

I Berlin *syntes* det, som Mannteuffel falder (uagtet Prindsen vel maaskee vilde beholde ham), fordi Ingen

20 af Prindsens intimere Venner vil tjene med ham. Ministeriet havde først ikke givet deres Dimission, men erklæret, at de vilde gjøre det, hvis Prindsen ønskede det. Efter Bdf. [o: Brockdorff] svarede han herpaa: »Mais si je le désirais effectivement.« Endda raadede de ikke til det.

25 Auerswald og Schleinitz ere efter Bdf. de intimeste Raadgivere. Mod Mannteuffel har pr. Wochenblatt med Held benyttet den keitede Roes over, at Westphalen gik bort ligesaa fattig som han kom. Mant.s Formue overstiger dog næppe 200,000 Rbd., hvoraf 25000 ere opsparede.

30 Hans købte Godser ere store, men meget forgjældede. Men hvad der kan bebreides ham er hans Forbindelse med Jøderne, f. Ex. Hr. Levinstein, som ofte var hos M., naar Udenrigsministeriets Embedsmænd maatte vente i Forværelset. M.'s Rival Schleinitz se présente iøvrigt,

35 comme un homme du monde dans toute sa tenue. Il a le ton moins sec, moins froid, et dans son langage il a, à ce qu' il paraît, moins de réserve, medens la préci-

sion, l'humeur toujours égale de Mr. M. offraient de grands avantages, et ses manières plutôt d'un homme de bureaux avaient cependant quelque chose qui imposait le plus assuré et suffisant diplomate. Et Modstykke til M. var den østerrigske Gesandt, Baron Koller, ⁵ homme spirituel et habile, que détestait la réserve extrême et la sécheresse des formes de Mr. M.; hans Forsøg paa at forcer Mr. de M. hors de ses retranchements havde fremkaldt en gjensidig Antipathi.

DEN 5. NOVEMBER. ⁴ Fredag. Bh. Bülau indberetter, at ¹⁰ man i Mandags sluttede sig til de Preussiske Instructioner; man var i de forenede Udvalg endog aldeles enstemmig, dog vilde hannoverske Separatnote vel ikke udeblive, og det saa meget mindre, som Sagen vel vil gaa over til Executionsudvalget, Hannover altsaa for Tiden ¹⁵ miste al Indflydelse paa Forberedelsen.

Det blev telegraphisk antydet Bh. Bülau i Tirsdag[s], at Omstændighederne vel kunde gjøre en hurtigere Fremadskriden tilraadelig. Skjøndt det nu viste sig i Torsdags, at Oriolla Intet havde at meddele, idet han ²⁰ foregav, at han havde ventet, at Brockd. havde søgt Mannteuffel, vil Hall dog nu, bevæget af Dotézac's, Elliot's og Ungern's Insisteren og i Følelsen af den længere Opsættelses skadelige Indflydelse under de herværende Forhold, baade i høie og lave Regioner, paa ²⁵ Løverdags gjøre Alvor af det.

Til Oriolla gjorde han naturligviis sit Kjendskab til Krisen gjældende; da Brockdorff heldigviis havde skrevet, at M. ikke havde været »visibel«, kunde han saa meget desto lettere skyde Skylden paa Oriolla, der dog ³⁰ mente, at hvis Brockd. havde banket rigtigt paa, vilde Døren nok være blevet aabnet. Det blev derfor, da Oriolla mente, at Mannteuffel ingen Vanskeligheder vilde gjøre, paalagt Brockdorf idag eller imorgen at søge M. og telegraphisk meddele Resultatet. ³⁵

Torsdag Aften spørger Elliot efter telegraphisk Ordre, om der er taget nogen Beslutning om Depechen.

Det vedtoges idag, at Ophævelsen skulde forhandles i Statsraadet imorgen.

5 DEN 6. NOVEMBER. 1) Kg. 6 N. om Fællesffs. Ophævelse f. H. og Lbg.

2) Kg. f. Holsteen om Ophævelse af Fdg. 11. Juni §§ 1—6.

3) Stændernes Indkaldelse til 3. Januar.

10 Kongen underskrev. Først derefter gjorde Prindsen af Danmark en Bemærkning om, at man kunde have undgaaet det Skete ved at forandre Valgloven. Arveprindsen spurgte blot, om ikke Hæren og Flaaden blev fælles; før Statsraadet udbrød han: Skade, at det ikke er for

15 hele Monarkiet.

4) Eftertrykslovens Anvendelse til Forsvar for franske Værker.

5) Halls Begrænsning af Skolestoffet.

6) Unsgaard: Afslag paa Stændernes Andragende om

20 Fødested som eneste Forsørgelsesgrund.

7) Afvisning af Stempel Papir-Udkastet.

8) Udkast om Bidrag til Ribe-Tønder Vei.

Elliot sender Oriolla i Udenrigsministeriet for at erfare Udfaldet; omsider meddelte Quaade ham det.

25 Dôtézac var jublende, da Hall sagde ham det. Ungern og Elliot, samt Virgin, som fik Aktstykkerne om Eftermiddagen, ønskede strax Hall skriftlig til Lykke. Brockdorf, som fik Efterretningen pr. Telegraph, meddelte den strax til Mannteufel, som blev »auszerordentlich erfreut«. Han

30 skulde nu meddele Schleinitz det, og beklagede, at han nu ei mere skulde forhandle med Brd., men saaledes var jo Tingenes Gang i Politiken.

Oriolla var (om Søndagen hos Kongen) glad forbavset over den »Eile«, der nu havde afløst den Langsomhed,

35 hvori det danske Diplomatie tidligere endog havde overtruffet det pavelige, og det uaget Hall i Torsdags, da Oriolla havde spurgt om, hvad der vilde skee, men til-

føiet, at han maaske ikke kunde eller vilde svare, havde afvist ham »aus beiden Gründen«.

[Her er meddelt Sammensætningen af det nye preussiske Ministerium Hohenzollern-Sigmaringen, hvorom siges:]

For os er dette Ministeriums Dannelselse vistnok ingen Fordel, omend Schleinitz og Auerswald næppe høre til de stærkt mod os engagerede. Navnlig er Schleinitz vel den Mand, der mindst er M[anteuffel] modsat. Brd. bekræfter dette 10. N.: C'était l'homme d'État à qui il abandonnerait le plus volontiers les affaires. Il s'est parfois un peu trop livré à la critique — car il est toujours plus facile de critiquer que de bien faire —, mais n'importe — c'est toujours l'homme que je vois avec le plus de plaisir chargé de la direction des aff. étrangères.

Udstedelsen af Kg. 6. Novbr. d. A. synes i det Hele ikke at møde stærk Modstand uden hos J. A. Hansen med hans Bondevenner og C. N. David (!), der dog vel gjemmer sin Harmе til Rigsraadet, men forbereder sig ved at søge Bankdirecteurstillingen. Madvig ryster paa Hovedet, ikke ganske upaavirket af Andræ. »Dagbladet« truer med at angribe Forholdsreglens Legalitet, foreløbigt har Schack standset en Artikel, som Bille havde efterladt ved sin Bortreise, inden han endnu havde seet Bekendtgjørelserne. Dog kjendte han dem næppe saa godt forud som Bankdirecteur Hansen, der alt Løverdag Formiddag kunde gjengive deres Indhold til Brock ventelig ved Hjælp af Vilse, der havde fundet de af P. Vedel paa Veien fra mig til Hall om Fredagen tabte Udkast til Kg. og Forestillingen.

Det nye *preussiske Udenrigsministerium* er alt i bedste Forstaaelse med *England* og *Østerrig*. En god Forstaaelse med *Østerrig* er en herskende Tanke, der og næres af *England*. Paget straalер, naar han roser Schleinitz, og Koller er fra gammel Tid af intim med Schleinitz. I Rastettersspørgsmaalet vil man sandsynligvis Intet gjøre. De badiske og østerrigske Tropper ville blive de eneste i Fæstningen. Storhertugen af Baden undskylder sig med,

at han først mundtlig havde henvendt sig til Mann-teuffel, men denne vilde ikke indrømme en preussisk Garnison i Fæstningen; først derefter havde han henvendt sig til Østerrig.

5 *Rigsdagsarbejdet* er nu fra Regeringens Side saa godt som afsluttet.

[Efter en Oversigt over de af Unsgaard, Simony og Hall forelagte Love fortsættes:]

Rigsdagsudbyttet vil ikke blive stort, men det vil ei
 10 heller være nogen Ulykke, at Lovgivningsværket standser lidt i sin raske Gang; *Kirkeforfatningssagen* er forkastet; *Fæsteloven* er taget tilbage. Private Lovforslag, for hvilke der er en *Mulighed*, ere Loven om *Afhændelse af offentlige Stiftelsers Bondegods* og *Communalvalgloven*
 15 *for Kjøbstæderne*; med *Erklærings og Transportloven* vil Forslaget om Renteloven dele Skjæbne, dersom det skulde blive antaget i sin anden Skikkelse; da alle andre afgjorte Sager komme frem igjen ved Siden af Gjengangerne, er det intet Under, at ogsaa Winther bringer den sidste
 20 Jernbanelov frem igjen. Underligt nok er Næringsloven ikke kommen endnu.

Men desto vigtigere bliver nu det holstenske Stænderarbejde, og det saa meget mere, som [det] efter Kundgjørelsen af 6. Novbr. endmere vil blive nødvendigt at
 25 faae en holstensk Minister af tysk Udspring. Men en saadan vil jo let blive utaalelig, dersom han ikke kan holdes i Skak af en Concurrent, endnu bedre af tvende.

Der foreligger til Besvarelse og Afgjørelse Betænkninger og Beslutninger baade fra 1855/56 og 1857.

30 Nogle ere lette at afgjøre, idet a) intet vil skee, b) eiler et nyt Forslag bliver fremlagt el. c) Indstillingen følges. [Efter en Oversigt over Forslagene fra 1855—57 sluttes:]

Vanskeligere er hvad der skal forelægges, navnlig i Forfatningssagen.

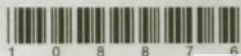
35 Af de Sager, der fra Fællesindenrigsministeriet ere

gaaede over til Finansministeriet, ere tre af ikke ringe Vigtighed og Vanskelighed.

- 1) *Elbtoldsagen, Canalsagen og Transitsagen.*
- 2) *Jernbanesagerne, baade Hamborg-Altona Forbindelsesbanen Hb-Lybeck Bane m. v.*
- 3) *den vestindisk-catholske Præstesag.*

5

DIS-Danmark

1 0 8 8 7 6

